

วารสารราชนครินทร์

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2568)

Journal of Rajanagarindra

Vol. 22 No. 2

July - December 2025

ISSN 2774 - 1230 (Online)

วารสารราชนครินทร์

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Journal of Rajanagarindra

ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2568)

ISSN (Online) 2774 – 1230

เจ้าของ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ที่ปรึกษา อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
รองอธิการบดีวิชาการและมาตรฐานวิชาชีพ

- วัตถุประสงค์
1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการของคณาจารย์นักศึกษา ในสาขาวิชาต่าง ๆ
 2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ และประสบการณ์การวิจัยจากคณาจารย์ นักศึกษา ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย
 3. เพื่อส่งเสริมเครือข่ายนักวิจัยและความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัย
 4. เพื่อรายงานผลการดำเนินงานด้านวิจัย ด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

การพิจารณาบทความ

1. บทความทุกบทความจะต้องผ่านการประเมินก่อนการเผยแพร่จากผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในศาสตร์ด้านต่าง ๆ อย่างน้อย 3 ท่าน
2. บทความได้รับการตรวจประเมินแบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ประเมินและกัน (double-blind review)
3. บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ทั้งหมดได้รับการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญนันท์ นิลสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ศาสตราจารย์ ดร.ปานมนัส ศิริสมบุรณ์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ ดร.ธรร สุนทรายุทธ	(ข้าราชการบำนาญ) มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.นพคุณ ศิริวรรณ	(ข้าราชการบำนาญ) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย แหวนเพชร	(ข้าราชการบำนาญ) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ แก้วไทรฮะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา วิไลลักษณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รองศาสตราจารย์บังอร อนุเมธางกูร	(ข้าราชการบำนาญ) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ	(ข้าราชการบำนาญ) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

บทบรรณาธิการ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ได้ดำเนินการจัดทำวารสารราชชนครินทร์ ซึ่งเป็นวารสารด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีการเผยแพร่บทความอย่างต่อเนื่องปีละ 2 ฉบับ เป็นประจำทุกปีคือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ซึ่งฉบับนี้เป็นวารสารปีที่ 22 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2568) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการของคณาจารย์ นักศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์การวิจัยจากคณาจารย์ นักศึกษา ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมเครือข่ายนักวิจัยและความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัย และเพื่อรายงานผลการดำเนินงานด้านวิจัย ด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ในรูปแบบวารสารออนไลน์ ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 10 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 3 บทความ ซึ่งบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ ได้ผ่านการพิจารณาประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์ด้านต่าง ๆ จำนวน 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ จึงถือว่าบทความที่ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิเป็นบทความที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อวงการศึกษไทย และสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยต่อไปในภายภาคหน้า

วารสารราชชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ (Peer review journal) กองบรรณาธิการวารสารราชชนครินทร์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน และขอขอบคุณผู้เขียนบทความทุกท่านที่กรุณาส่งบทความมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ ทำให้วารสารราชชนครินทร์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ในโอกาสนี้กองบรรณาธิการใคร่ขอเชิญชวนผู้ที่สนใจส่งบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ลงวารสารราชชนครินทร์ โดยส่งต้นฉบับมาตามคำแนะนำของวารสารหรือติดต่อมายังฝ่ายจัดการวารสารตามที่อยู่ท้ายเล่ม

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

ผลของการใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณนครินทร์..... 1-10

วันวิสา อุบลโชค

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ..... 11-23

ดวงชีวรรณ ศิริ ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ และ ดวงเดือน สุวรรณจินดา

การจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริม
ความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันของนักศึกษา
เวียดนาม..... 24-39

กิริติ นันทพงษ์ ลินดา นาคโปย ทศนีย์ รอดมั่นคง Hoang Tran และ จิรัชญา โคศิลา

ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ที่มีต่อความสามารถในการสร้างแบบจำลองและความ
สามารถในการคิดผลิตภาพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย
จังหวัดระยอง..... 40-54

วชิรญาณ ตันกันยา ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ และ ดวงเดือน สุวรรณจินดา

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณี
ถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต..... 55-69

กัณฑ์ภัทร์ ศุภะกุลสวัสดิ์

การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูปฐมวัยตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์
เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) 70-83

พิชญภา ตรีวงษ์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	84-101
ทิพรัตน์ วงศ์หิรัญ พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ และ บุษยรัตน์ จันทร์ประเสริฐ	
บทบาทผู้ประกอบการยุคดิจิทัล ในการใช้บัญชีบริหารเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เขตภาคกลางตอนบน	102-117
จิตรลดา รอดพลอย และ นิพนธ์พนธ์ กมลธีระวิทย์	
แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการของพนักงานเพื่อการบริหารจัดการธุรกิจนำเข้าเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวไทยในยุคดิจิทัล	118-135
สุมาลี นันทศิริพล และ ธิดารัตน์ งามสุขเกษมศรี	
ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม.....	136-149
พินทกานต์ นิมนานุญท์ กุลชลี จงเจริญ และ มนพันธ์ ชาญศิลป์	
บทความวิชาการ	
รูปแบบการสอนเพื่อการเรียนรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กและเยาวชน.....	150-161
นุชฤดี รุ่ยใหม่	
หลักการออกแบบการประยุกต์ใช้ ChatGPT เพื่อเสริมทักษะการฟังภาษาอังกฤษระดับ B1 ในบริบทอุดมศึกษาไทย: บทความเชิงแนวคิดและแนวปฏิบัติ	162-174
กมลทิพย์ พลบุตร	
“ศาลเจ้าแสงธรรม” จากทุนทางวัฒนธรรมเงินสู่แนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงศรัทธา	175-187
คุณिता เดชะโชติ และ กฤตพร สิ้นชัย	

ผลของการใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีต่อสมรรถภาพทางกาย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
Effects of Circuit Training on Physical Fitness
of Prathomsuksa 6 Students of Demonstration School of Rajabhat
Rajanagarindra University

วันวิสา อุบลโชค*
Wanwisa Ubonchoke*

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
Demonstration School of Rajabhat Rajanagarindra University

*Corresponding email: pewanwisa@gmail.com

Received: September 28, 2025 ; Revised: November 3, 2025 ; Accepted: November 4, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้โปรแกรมฝึกแบบสถานี และ 2) เปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้การฝึกแบบสถานี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย ดำเนินการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ (ธันวาคม 2567 - มกราคม 2568) สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 30 นาที สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีจำนวน 8 สัปดาห์ ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) เมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีจำนวน 8 สัปดาห์ ผลปรากฏว่าผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : โปรแกรมการฝึกแบบสถานี สมรรถภาพทางกาย

ABSTRACT

This research aimed to 1) compare the effects of circuit training on the physical fitness of experiment group before and after the experiment and 2) compare the physical fitness of experiment group and control group after the experiment. The samples consisted of sixth-grade students from Demonstration School of Rajabhat Rajanagarindra University. They were divided into an experimental group and a control group using a Cluster Random Sampling method via drawing lots. The research instruments were the physical education lesson plans based on circuit training. The data collected by using physical fitness tests. The experiment was conducted over 8 weeks, with 2 sessions of 30 minutes per week. The result then analyzed by using mean, standard deviation, and t-test. The results were 1) After 8 weeks of circuit training treatment, the physical fitness tests of experiment group was significantly improved at the level of .05 2) The physical fitness tests of experiment group was higher than the control group after 8 weeks of circuit training treatment with the significance level of .05

Keywords : circuit training, physical fitness

บทนำ

การออกกำลังกายเป็นกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ให้เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ช่วยให้เด็กเจริญเติบโต มีสุขภาพดี (นิมิต ส่วยอุบล, 2564) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยรวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้ง สมรรถภาพเพื่อสุขภาพและกีฬา พลศึกษา (Physical Education) เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่อยู่บนรากฐานทางวิทยาศาสตร์และมีความเกี่ยวข้องกับศาสตร์แขนงอื่น ๆ อีกหลายแขนง ซึ่งพลศึกษาในสมัยอดีตยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน แต่จะแฝงอยู่ในการดำรงชีวิตปัจจุบัน ซึ่งสมรรถภาพทางกายเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยเสริมสร้างให้บุคคลสามารถประกอบภารกิจและดำรงชีวิตอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งทำให้บุคคลปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และมีความแข็งแรงทนทาน มีความคล่องแคล่วว่องไวที่จะประกอบภารกิจประจำวันให้ลุล่วงไปด้วยดี การส่งเสริมพัฒนาการด้านสมรรถภาพทางกาย ควรเริ่มในระดับพื้นฐาน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12-15 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สำคัญในชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่อยู่ระหว่างการเป็นเด็กกับผู้ใหญ่ จึงเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลง เนื่องมาจากการเจริญเติบโต และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (เฟื่องลดา บุญเลิศ, 2564) สอดคล้องกับ แผนพัฒนาฯ แห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพนักเรียนประถมศึกษาผ่านการส่งเสริมการออกกำลังกาย กีฬาเพื่อสุขภาพ และการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเล่นกีฬา เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการเล่นกีฬา มีน้ำใจ นักกีฬา สร้างความสามัคคี และพัฒนาสุขภาพกายและใจให้สมบูรณ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างพลเมืองคุณภาพและเป็นพื้นฐานสำคัญสู่การพัฒนานักกีฬาความเป็นเลิศในอนาคต (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

จากการสำรวจกิจกรรมของเด็กและเยาวชนไทย (พ.ศ. 2561) โดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า การเล่นของเด็กนั้นเปลี่ยนไปจากอดีต เดิมทีใช้เวลาว่างออกไปเล่นกับเพื่อน เปลี่ยนเป็นการใช้เวลาว่างหมดไปกับการอยู่หน้าจอโทรศัพท์ จึงทำให้เด็กขาดการเคลื่อนไหว หรือการมีกิจกรรมทางกาย นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กและเยาวชนที่มีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอ มีประมาณ 1 ใน 4 เท่านั้น ถึงแม้ว่าทางโรงเรียนจะมีการส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนรายวิชาพลศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเล่นกีฬาหรือได้มีการออกกำลังกายอย่างน้อย 1 คาบต่อสัปดาห์ ก็อาจจะยังไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านสมรรถภาพทางร่างกายของเด็กให้มีความสมรรถภาพทางกายที่ดีได้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการส่งเสริมกิจกรรมทางกายให้กับเด็กไทยอย่างจริงจังและต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น (กรรณก พงษ์ประดิษฐ์ และปิยวัฒน์ เกตุวงศา, 2562) ซึ่งการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายสามารถจัดเป็นโปรแกรมการฝึกได้หลายรูปแบบ เช่น การเดิน การวิ่ง การกระโดด เป็นต้น การออกกำลังกายเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายแบบสถานี (Circuit Training) เป็นการออกกำลังกายที่ต่อเนื่องกันของแต่ละสถานีประกอบกัน สอดคล้องกับ Howley and Franks (1992) ได้กล่าวถึงการฝึกแบบสถานีว่าเป็นวิธีที่ได้ผลดี ในการสร้างโปรแกรมการออกกำลังกาย จุดสำคัญอยู่ที่การทำให้มีความหลากหลายมากที่สุดในการออกกำลังกาย และการกระจายงานไปยังกล้ามเนื้อมากกว่าที่ใช้ในการออกกำลังกายแบบใดแบบหนึ่ง ดังที่ Bailey (Bailey et al, 1995) ได้กล่าวถึงการออกกำลังกายแบบสถานีว่าเป็นการนำเอากิจกรรมที่มีความแตกต่างหลากหลายมารวมไว้ด้วยกัน โดยสามารถปรับความหนักเบา (Intensity) และรูปแบบ (Type) ของกิจกรรมที่นำมาใช้ในการฝึกหรือออกกำลังกายให้มีความหลากหลาย เพื่อให้ นักเรียนหรือผู้เข้ารับการฝึกได้ทำการฝึกจากสถานีหนึ่ง (Station) ไปสู่อีกสถานีหนึ่ง (เจริญ กระบวนรัตน์, 2557) โดยธรรมชาติของเด็กจะชอบรูปแบบของกิจกรรมที่มีความหลากหลายและมีลักษณะแบบหมุนเวียนหรือสลับสับเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรมที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ เนื่องจากรูปแบบของกิจกรรมที่มีลักษณะผสมและมีช่วงเวลาพักสั้น ๆ สลับกัน (Short Rest Periods) เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นความต้องการโดยธรรมชาติของเด็ก สำหรับพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็ก การฝึกแบบสถานี (เจริญ กระบวนรัตน์, 2557) หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การฝึกแบบหมุนเวียนหรือแบบวงจร ได้ถูกนำมาใช้ในนักกีฬา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความอดทนของระบบไหลเวียนเลือด (Cardiovascular Endurance) สร้างเสริมความแข็งแรง (Muscular Strength) และความอดทนให้กล้ามเนื้อ (Muscular Endurance) ของร่างกายอย่างเป็นระบบ เป็นรูปแบบวิธีการฝึกที่สามารถทำให้บังเกิดผลได้หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นรูปแบบการฝึกที่มุ่งพัฒนา สร้างเสริมสมรรถภาพนักกีฬา (Fitness Training) โดยช่วยพัฒนาส่งเสริมความก้าวหน้าและเพิ่มขีดความสามารถของนักกีฬา นอกจากนี้ โปรแกรมการฝึกแบบสถานียังสะดวกต่อการนำไปใช้ในการฝึก ไม่ว่าจะเป็นในระดับโรงเรียน มหาวิทยาลัย สโมสรกีฬา สมาคมกีฬา หรือแม้แต่การนำไปดัดแปลงใช้ในการฝึกกับทหารทางกองทัพ ก็เป็นไปได้ การฝึกแบบสถานี นอกจากจะช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพแล้ว ยังสามารถนำไปใช้ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาพลศึกษาได้อีกด้วย เช่น จัดให้นักเรียนฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานีในชั้นปฏิบัติ จากการจัดการเรียนรู้พลศึกษาทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม/อบอุ่นร่างกาย ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิต ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ ขั้นที่ 4 นำไปใช้ และขั้นที่ 5 สรุป ซึ่งปรับมาจากแนวคิดวิธีสอน 5 ขั้นตอนของ Johann F. Herbart (Bigge, 1999) เนื่องจากการฝึกแบบสถานี เป็นโปรแกรมการฝึกที่ช่วยในการเสริมสร้างความเร็ว พลังกล้ามเนื้อ ความคล่องแคล่วว่องไว ความแข็งแรง และความทนทานของกล้ามเนื้อ และความอ่อนตัว นับเป็นการฝึกที่สอดคล้องกับการพัฒนาสมรรถภาพทางกายโดยรวม ซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบสมรรถภาพทางกาย 5 รายการ ได้แก่ 1) ทดสอบดัชนีมวลกาย 2) ทดสอบการนั่งงอตัวไปข้างหน้า 3) ทดสอบการลุก-นั่ง 60 วินาที 4) ทดสอบการดันพื้นประยুক্ত 30 วินาที และ 5) ทดสอบการยืนยกเข่า ขึ้น-ลง 3 นาที

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีบทบาทหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาพลศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จึงเกิดความสนใจที่จะพัฒนาสมรรถภาพทางกายสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการฝึกแบบสถานีจะช่วยให้ นักเรียนมีการพัฒนาสมรรถภาพทางกายได้ อีกทั้งยังสร้างความสนุกสนานและแรงจูงใจแก่ผู้เรียนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้โปรแกรมฝึกแบบสถานี
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การเตรียมการทดลอง

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานี และการทดสอบสมรรถภาพทางกาย

1.2 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 65 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการจัดนักเรียนเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน โดยการสุ่มห้องเรียนจำนวน 2 ห้อง จาก 3 ห้อง ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับสลาก

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้การฝึกแบบสถานี โดยเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม/อบอุ่นร่างกาย ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิต ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ ขั้นที่ 4 นำไปใช้ และขั้นที่ 5 สรุป ซึ่งปรับมาจากแนวคิดวิธีสอน 5 ขั้นตอนของ Herbart ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกแบบสถานีและการทดสอบสมรรถภาพทางกาย พบว่าโปรแกรมที่ใช้ในการฝึกสมรรถภาพทางกายแบบสถานีของ เจริญ กระบวนรัตน์ (2557) มีความสอดคล้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา จึงนำมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยสถานีฝึกจำนวนทั้งหมด 8 สถานี ได้แก่ สถานีที่ 1 วิ่งอยู่กับที่ 20 วินาที สถานีที่ 2 วิ่งข้ามสิ่งกีดขวาง 5 ก้าว สถานีที่ 3 งอตัวขึ้น 5 ครั้ง สถานีที่ 4 วิ่งไป-กลับ 2 รอบ สถานีที่ 5 กระโดดข้ามไม้ขวาง 2 ฟุต สถานีที่ 6 คลานศอกข้ามเสื่อ สถานีที่ 7 เดินแบบปู่อ้อมกรวย และสถานีที่ 8 กระโดดเชือก 10 ครั้ง โดยนำมาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสม พบว่า ผลการประเมินของแผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานี มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.20-5.00 และมีการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้การฝึกแบบสถานีตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำมาใช้ในการวิจัย

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายของกรมพลศึกษา (2562) ประกอบด้วย การทดสอบสมรรถภาพทางกาย เพื่อวัดองค์ประกอบพื้นฐานของร่างกาย ได้แก่ ความเร็ว พลังกล้ามเนื้อ ความคล่องแคล่วว่องไว ความแข็งแรงและความทนทานของกล้ามเนื้อ และ ความอ่อนตัว

ซึ่งประกอบด้วยทดสอบ 5 รายการ ได้แก่ 1) ทดสอบดัชนีมวลกาย 2) ทดสอบการนั่งงอตัวไปข้างหน้า 3) ทดสอบการลุก-นั่ง 60 วินาที 4) ทดสอบการดันพื้นประยูกต์ 30 วินาที และ 5) ทดสอบการยืนยกเข่าขึ้น-ลง 3 นาที นำมาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมืออีกครั้งโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หาค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย ได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 นำไปทดลองใช้เพื่อหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการใช้แบบทดสอบ ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

ขั้นที่ 2 การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 กำหนดแผนการทดลอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบ 2 กลุ่ม มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง โดยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการฝึกด้วยแผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้การฝึกแบบสถานี ดังนี้

2.1.1 ผู้วิจัยทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง (Pre-test)

2.1.2 นำผลการทดสอบสมรรถภาพก่อนการทดลองมาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยทดสอบค่าที (t-test)

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานี ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม/อบอุ่นร่างกาย ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิต ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ ขั้นที่ 4 นำไปใช้ และขั้นที่ 5 สรุป ซึ่งปรับมาจากแนวคิดวิธีสอน 5 ขั้นตอนของ Herbart โดยในขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ ซึ่งเป็นขั้นที่ใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่ประยุกต์มาจากโปรแกรมฝึกของเจริญ กระบวนรัตน์ (2557) ประกอบด้วยสถานีฝึก 8 สถานี ได้แก่ สถานีที่ 1 วิ่งอยู่กับที่ 20 วินาที สถานีที่ 2 วิ่งข้ามสิ่งกีดขวาง 5 ก้าว สถานีที่ 3 งอตัวขึ้น 5 ครั้ง สถานีที่ 4 วิ่งไป-กลับ 2 รอบ สถานีที่ 5 กระโดดข้ามไม้ขวาง 2 ฟุต สถานีที่ 6 คลานสอกข้ามเสา สถานีที่ 7 เดินแบบปู่อ้อมกรวย และสถานีที่ 8 กระโดดเชือก 10 ครั้ง ขั้นที่ 4 นำไปใช้ และขั้นที่ 5 สรุป โดยกำหนดแผนการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกแบบสถานีเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 30 นาที ในขณะที่กลุ่มควบคุม ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบปกติ ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม/อบอุ่นร่างกาย ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิต ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ ขั้นที่ 4 นำไปใช้ และขั้นที่ 5 สรุป ซึ่งในขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติของกลุ่มควบคุมนั้น จะฝึกด้วยวิธีอื่น ๆ ที่ไม่ใช้การฝึกแบบสถานี หลังจากการทดลอง 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายของกรมพลศึกษา (2562) ซึ่งประกอบด้วยทดสอบสมรรถภาพทางกาย 5 รายการ ได้แก่ 1) ทดสอบดัชนีมวลกาย 2) ทดสอบการนั่งงอตัวไปข้างหน้า 3) ทดสอบการลุก-นั่ง 60 วินาที 4) ทดสอบการดันพื้นประยูกต์ 30 วินาที และ 5) ทดสอบการยืนยกเข่าขึ้น-ลง 3 นาที

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.1.1 วิเคราะห์ข้อมูล คำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

3.1.2 ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการทดสอบสมรรถภาพทางกายก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ด้วยการทดสอบค่าที (Paired – Sample t-test) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

3.1.3 ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการทดสอบสมรรถภาพทางกายหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยการทดสอบค่าที (Independent – Sample t-test) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัย

ผลของการใช้โปรแกรมฝึกแบบสถานีที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ นำเสนอดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง การจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีผลต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน (N=20)

สมรรถภาพทางกาย	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ดัชนีมวลกาย (BMI) (กิโลกรัม/เมตร ²)	20.57	4.81	20.32	4.72	1.703	.103
นั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร)	6.57	6.32	12.30	4.09	-4.878*	.000
ดันพื้นประยูกต์ 30 วินาที (ครั้ง)	17.85	3.82	23.20	2.04	-2.170*	.042
ลุก-นั่ง 60 วินาที (ครั้ง)	20.20	10.22	32.85	5.18	-3.358*	.003
ยืดยกเข้าขึ้น-ลง 3 นาที (ครั้ง)	141.32	42.91	270.90	67.11	-5.574*	.000

*p < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า หลังการทดลองด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง มีพัฒนาการด้านสมรรถภาพทางกายทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

ดัชนีมวลกาย (BMI) ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.57 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.81 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.32 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.72 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ด้านความยืดหยุ่น (นั่งงอตัวไปข้างหน้า) ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.57 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.32 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.30 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.09 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อแขน (ดันพื้นประยูกต์ 30 วินาที) ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.85 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.82 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.20 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.04 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อหน้าท้อง (ลุก-นั่ง 60 วินาที) ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.20 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.22 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.85 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความอดทนของระบบไหลเวียนเลือดและหายใจ (ยืดยกเข้าขึ้น-ลง 3 นาที) ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 141.32 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 42.91 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 270.90 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 67.11 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สมรรถภาพทางกาย	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t	p
	N = 20		N = 20			
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
1. ดัชนีมวลกาย (BMI)(กิโลกรัม/เมตร ²)	20.32	4.72	19.35	4.14	0.673	.509
2. นิ่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร)	12.30	4.09	7.50	4.57	3.748*	.001
3. ดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที (ครั้ง)	23.20	2.04	15.00	3.06	11.621*	.000
4. ลูก-นั่ง 60 วินาที (ครั้ง)	32.85	5.18	14.85	4.84	13.679*	.000
5. ยึดยกเข้าขึ้น-ลง 3 นาที (ครั้ง)	270.90	67.11	241.20	47.93	1.664	.113

$P < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการฝึกแบบสถานีมีผลการพัฒนาสมรรถภาพทางกายที่ดีกว่ากลุ่มควบคุมในหลายด้าน และบางด้านไม่พบความแตกต่าง ดังนี้

ด้านดัชนีมวลกาย (BMI) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.32 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.72 กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.35 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.14 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ด้านความยืดหยุ่น (นึ่งงอตัวไปข้างหน้า) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.30 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.09 กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.50 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.57 กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อแขน (ดันพื้นประยูกต์ 30 วินาที) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.20 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.04 กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.00 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.06 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อหน้าท้อง (ลูก-นั่ง 60 วินาที) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.85 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.18 กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.85 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.84 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความอดทนของระบบไหลเวียนเลือดและหายใจ (ยึดยกเข้าขึ้น-ลง 3 นาที) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 270.90 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 67.11 กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 241.20 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 47.93 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยผลของการใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง พบว่า สมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม

การฝึกแบบสถานี ก่อนและหลังการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานี ซึ่งประกอบด้วยสถานีฝึก 8 สถานี ได้แก่ สถานีที่ 1 วิ่งอยู่กับที่ 20 วินาที สถานีที่ 2 วิ่งข้ามสิ่งกีดขวาง 5 ก้าว สถานีที่ 3 งอตัวขึ้น 5 ครั้ง สถานีที่ 4 วิ่งไป-กลับ 2 รอบ สถานีที่ 5 กระโดดข้ามไม้ขวาง 2 ฟุต สถานีที่ 6 คลานศอกข้ามเสื่อ สถานีที่ 7 เดินแบบปู่อ้อมกรวย และสถานีที่ 8 กระโดดเชือก 10 ครั้ง เป็นการฝึกที่ครบวงจรและต่อเนื่อง ส่งผลต่อสมรรถภาพทางกายทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ประกอบของร่างกาย (ดัชนีมวลกาย) ด้านความยืดหยุ่น ด้านความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อแขน ด้านความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อหน้าท้อง และด้านความอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการเคลื่อนไหวที่เกิดจากการฝึกในสถานีต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับพัฒนาการของทักษะและองค์ประกอบด้านระบบต่าง ๆ รวมถึงกล้ามเนื้อร่างกายที่มีผลต่อผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายสอดคล้องกับหทัยชนก เสาร์แก้ว, ไพบุลย์ ศรีชัยสวัสดิ์ และวัฒนา สุทธิพันธุ์ (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการออกกำลังกายแบบแอโรบิกด้วยโปรแกรมฝึกแบบสถานีที่มีผลต่อสมรรถภาพทางกายของเด็กชายอายุ 9 ปี ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมฝึกแบบวงจร ยกตัวอย่างเช่น วิ่งข้ามสิ่งกีดขวาง ก้าวขึ้นลงบันได กระโดดตบ วิ่งกลับตัวและเส้น ยืนเตะสลับ ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีสมรรถภาพทางกายดีขึ้นกว่าก่อนการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ นิमित สุธูปบล (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะการออกกำลังกายโดยการเรียนรู้แบบ Circuit ร่วมกับทฤษฎีการสอน 5 ขั้นของ Herbart ที่ส่งผลต่อสมรรถภาพทางกาย ความสุขในการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kumar (2013) ที่ศึกษาผลของการฝึกแบบสถานีที่มีต่อการออกกำลังกายของนักเรียนมัธยมปลายหญิง พบว่า ผลของการฝึกแบบสถานี มีผลต่อความเร็วในการวิ่งออกตัวของกลุ่มทดลองที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง พบว่า สมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานีอย่างต่อเนื่อง เป็นการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมที่มีต่อสมรรถภาพทางกาย ส่งผลดีต่อความยืดหยุ่นของร่างกาย ความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อ และความอดทนของระบบไหลเวียนเลือดและหายใจ อาจเป็นเพราะการฝึกแบบสถานีเป็นการฝึกแบบวงจร กล่าวคือ เมื่อเกิดการฝึกซ้ำในชุดสถานีเดิม ผู้ฝึกจะได้ใช้กล้ามเนื้อส่วนเดิม ซึ่งถือเป็นการฝึกกล้ามเนื้อหรือระบบของร่างกายที่เกี่ยวข้องในส่วนเดิมซ้ำ ๆ ส่งผลให้การทำงานของกล้ามเนื้อหรือระบบนั้น ๆ มีพัฒนาการที่ดีขึ้นมากกว่าการฝึกแบบปกติที่ไม่มีแบบแผน สอดคล้องกับการวิจัยของชญานันท์ ไทรศักดิ์สิทธิ์ และสุนะติงศภิตย์ (2565) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้พลศึกษาด้วยการฝึกแบบสถานีที่มีต่อทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น โดยเปรียบเทียบคะแนนทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และยังสอดคล้องกับสุภัทรชัย สุนทรวิภาต, เจริญ กระบวนรัตน์ และนาทรพี ผลใหญ่. (2562) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบสถานีที่มีต่อความอดทนของระบบไหลเวียนเลือดและระบบหายใจของนักเรียนหญิงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า หลังการฝึก 8 สัปดาห์ ความอดทนของระบบไหลเวียนเลือดและระบบหายใจของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้น ดีกว่าก่อนการฝึก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ความอดทนของระบบไหลเวียนเลือดและระบบหายใจของกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แต่พบว่า หลังการฝึกลดลงกว่าก่อนการฝึก เมื่อเปรียบเทียบความอดทนของระบบไหลเวียนเลือดและระบบหายใจระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการฝึก 8 สัปดาห์ ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองดีขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็นรายด้าน พบว่า ไม่พบความแตกต่างด้านดัชนีมวลกาย (BMI) และด้านความอดทนของระบบไหลเวียนเลือดและหายใจของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม อาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการในด้านดังกล่าว เช่น พฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีผลต่อดัชนีมวลกาย กล่าวคือ แม้ว่ากลุ่มทดลองได้รับการฝึกแบบสถานี ซึ่งถือเป็นการช่วยเพิ่มความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อ แต่หากการฝึกไม่เพียงพอต่อสำหรับกระตุ้นการเผาผลาญที่มีประสิทธิภาพพอที่จะให้กลุ่มทดลองใช้พลังงานได้อย่างสมดุล อาจไม่ส่งผลให้ดัชนีมวลกายเกิดการเปลี่ยนแปลง ส่วนผลการการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายด้านความอดทนของระบบไหลเวียนเลือดและหายใจของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะในการพัฒนาความอดทนของระบบไหลเวียนเลือดและหายใจ จำเป็นต้องใช้การฝึกอย่างเข้มข้นและสม่ำเสมออย่างน้อย 3 ครั้งต่อสัปดาห์ ต่อเนื่องเป็นเวลาหลายสัปดาห์ถึงหลายเดือน การฝึกแบบสถานีซึ่งถูกออกแบบให้ฝึกเป็นเวลา 1 - 2 ครั้งต่อสัปดาห์ อาจไม่เพียงพอที่จะกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาที่จำเป็นต่อการพัฒนาระบบดังกล่าว เช่น การเพิ่มขนาดของหัวใจ การเพิ่มความหนาแน่นของเส้นเลือดฝอย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ในการฝึกด้วยโปรแกรมแบบสถานี ก่อนการฝึกควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยการอธิบายและสาธิตขั้นตอนในแต่ละสถานี

1.2 ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านสุขภาพของนักเรียน เช่น โรคประจำตัว ความผิดปกติด้านกายภาพ รวมถึงพัฒนาการที่ส่งผลต่อการเคลื่อนไหวร่างกาย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่ต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งสามารถใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีในรูปแบบเดียวกันได้

2.2 ควรมีการศึกษาผลของการฝึกในแต่ละสถานีที่มีต่อการทดสอบสมรรถภาพทางกายในแต่ละรายการ เพื่อให้ทราบว่า ผลของการฝึกในสถานีนั้น ๆ มีผลต่อสมรรถภาพทางกายในด้านใด เช่น การฝึกในสถานีที่ 3 จอตัวขึ้น 5 ครั้ง ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อหน้าท้องอย่างไร

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การได้ออกกำลังกายอย่างมีแบบแผน เช่น การฝึกด้วยโปรแกรมแบบสถานีอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้องค์รวมของสมรรถภาพทางกายเป็นไปตามมาตรฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กรรณก พงษ์ประดิษฐ์ และปิยวัฒน์ เกตุวงศา. (2562). รายงานผลการสำรวจการมีกิจกรรมทางกายของเด็กและเยาวชนไทย 2561. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กรมพลศึกษา. (2562). แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของประชาชนอายุ 7-12 ปี. กรุงเทพฯ: สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2566–2570). สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2567. แหล่งที่มา: <https://mots.go.th/download/article/>
- เจริญ กระบวนรัตน์. (2557). วิทยาศาสตร์การฝึกสอนกีฬา (Science of Coaching). กรุงเทพฯ: บริษัทสินธนาโก้ปีเซ็นเตอร์ จำกัด.
- ชญานันท์ ไทรศักดิ์สิทธิ์ และสุธนะ ดิงศักดิ์. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบสถานที่มีผลต่อทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานของเด็กประถมศึกษาตอนต้น. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 14(1), 213 – 223.
- เพ็ญกลดา บุญเลิศ. (2564). ผลของโปรแกรมการฝึกโดยใช้ยางยืดแบบสถานที่มีต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิมิต ส่วยอุบล. (2564). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการออกกำลังกายโดยการเรียนรู้แบบ Circuit ร่วมกับทฤษฎีการสอน 5 ขั้นของ Herbart ที่ส่งผลต่อสมรรถภาพทางกาย ความสุขในการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุภัทรชัย สุนทรวิภาต, เจริญ กระบวนรัตน์, นาทรี ผลใหญ่. (2562). ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบสถานที่มีต่อความอดทนของระบบไหลเวียนเลือดและระบบหายใจของนักเรียนหญิงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา. วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ, 2562; 45(1): 122-141.
- หทัยชนก เสาร์แก้ว, ไพบุลย์ ศรีชัยสวัสดิ์ และวัฒนา สุทธิพันธุ์. (2559). ผลการออกกำลังกายแบบแอโรบิกด้วยโปรแกรมฝึกแบบวงจรที่มีต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของเด็กชายอายุ 9 ปีที่มีภาวะน้ำหนักเกิน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bailey A, et al. (1995). Autism as a strongly genetic disorder: Evidence from a British twin study. *Psychological Medicine*, 25.
- Bigge, M. L., & Shermis, S. S. (1999). *Learning theories for teachers*. (6th ed.). New York: Longman.
- Howley T. Edward, & Frank. (1992). *Health Fitness : Instructor's Handbook*. Human Kinetics Books.
- Kumar, B. a. (2013). The Effect of Selected Circuit Training Exercises on Sprinters of High School Girls. *International Journal of Science and Research*. 2(11): 401-407.

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่
ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์
ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ
จังหวัดสมุทรปราการ

The Effects of Learning Management Based on STEM Education Approach
in the Topic of Force and Motion on Learning Achievement and Scientific
Problem-solving Ability of First Year Vocational Certificate Students at
Samutprakan Technical College in Samutprakan Province

ดวงชีวรรณ ศรี^{1*}, ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์² และ ดวงเดือน สุวรรณจินดา³
Duangcheewan Siri^{1*}, Tweesak Chindanurak² and Duongdearn Suwanjinda³

¹นักศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

²อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²Advisor, Associate Professor Dr., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

³อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³Co-Advisor, Associate Professor Dr., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

*Corresponding email: siriduangcheewan@gmail.com

Received: September 6, 2025.; Revised: November 25, 2025.; Accepted: November 27, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ที่เรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานอาชีพ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 36 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ จำนวน 6 แผน ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : สะเต็มศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) Compare students' learning achievement learning according to STEM concepts after studying with the 70 percent criteria, and 2) compare students' scientific problem-solving abilities that received learning according to STEM education concepts before and after students learning. The sample group was 36 first-year vocational certificate students studying Basic Science for Career at Samut Prakan Technical College, during the first semester of the academic year 2025, The sample, which came from one class, was obtained through cluster random sampling. The research instruments included: 1) 6 STEM learning plans, 3 hours per plan, totaling 18 hours, 2) a learning achievement test, and 3) a scientific problem-solving ability test. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and t-test.

The results of the research found that 1) students' learning achievement who received learning according to STEM concepts after studying was higher than the 70 percent criterion at the .05 level of statistical significance; and 2) students' scientific problem-solving ability that received learning management according to STEM education concepts after studying was higher than before studying at the .05 level of statistical significance.

Keywords : STEM Education, Learning Achievement, Scientific Problem-solving Ability

บทนำ

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศและสังคม การศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ พัฒนาตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ โดยแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2579) กล่าวว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมีความทันสมัยมากขึ้นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ผู้เรียนในยุคนี้จะต้องมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาการคิดเชิงระบบ คิดเชิงเหตุผลและตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศ

ต้องประยุกต์ทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต จึงทำให้การจัดการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ได้มีการปรับตัว และพัฒนา เพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งสร้างระบบการศึกษาที่ส่งเสริมให้คนได้เรียนรู้ พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาทักษะ และสมรรถนะในการทำงานตลอดจนการดำเนินชีวิตในศตวรรษใหม่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด (สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี, 2561) โดยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมก็เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจและสังคม ฐานความรู้ทำให้ประเทศสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ได้ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2558) ซึ่งครูผู้สอนต้องนำวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมไปใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และพัฒนาเยาวชนของชาติเพื่อเข้าสู่โลกแห่งยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาหลัก ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และการทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลก (The Partnership for 21st Century Skills, 2009) สำหรับประเทศไทยได้มีการผลักดันและขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยด้วยนวัตกรรม (Value - Based Economy) ให้ประเทศไปสู่การปฏิรูปเศรษฐกิจตามรูปแบบโมเดล “ประเทศไทย 4.0” ที่เน้นการใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาเพื่อมุ่งสู่การสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้กับประเทศ (อรรถกา สีนุญเรือง, 2559) การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยีเครื่องมือ เครื่องใช้และผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงานเหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้จากวิทยาศาสตร์ที่ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผลคิดสร้างสรรค์คิดวิเคราะห์ วิจัยค้นคว้า มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (knowledge-based society) ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และประยุกต์ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน หรือที่เรียกว่าสะเต็มศึกษา (STEM Education) ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติว่ามีประสิทธิภาพในการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริง รวมถึงเตรียมความพร้อมสำหรับตลาดแรงงานที่ต้องการบุคลากรที่มีทักษะการคิดขั้นสูง โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การมีทักษะในการแก้ปัญหาและคิดอย่างเป็นระบบจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา (STEM Education) เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ โดยอาศัยเนื้อหาสาระความรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และใช้หลักการทางวิศวกรรมศาสตร์ในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนนำความรู้ทุกแขนงทั้งด้านความรู้ ทักษะการคิดและทักษะอื่น ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา การค้นคว้า สร้างและพัฒนาคิดค้นสิ่งต่าง ๆ การเน้นความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การมีส่วนร่วมของผู้เรียนกับข้อมูลเครื่องมือทางเทคโนโลยี การสร้างความยึดมั่นในเนื้อหาวิชา ความท้าทาย การสร้างสรรค์ความแปลกใหม่และการแก้ปัญหา (พรทิพย์ ศิริภัทรราชย์, 2556)

การจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนวิทยาศาสตร์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการอื่นใด เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาหาคำตอบในเรื่องนั้น ๆ โดยมีครูผู้สอนคอยกระตุ้นแนะและให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา (STEM Education) จะสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับผู้เรียนโดยเน้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับปัญหาและฝึกการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการหรือวิธีการผนวกกับความรู้ทางทักษะต่าง ๆ ประกอบกันอย่างมีเหตุผล และเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการของการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการสืบเสาะ และแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model) (Joyce & Weil, 1996) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า สิ่งสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกหรือความต้องการที่จะสืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้ นั่นคือ ปัญหา แต่ปัญหานั้นจะต้องมีความหมายต่อผู้เรียนและท้าทายเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการในการแสวงหาคำตอบ นอกจากนั้นยังต้องเป็นปัญหาชวนให้เกิดความงุนงงสงสัยหรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด จะยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเสาะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นกระบวนการทางความคิด โดยมีพื้นฐานมาจากแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความคิด และนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงาน โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เมื่อผู้เรียนสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา ก็หมายถึงการสร้างความรู้ขึ้นในตนเองนั่นเอง ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นในตอนนี้มีความหมายต่อผู้เรียน คงทน ถาวร ผู้เรียนจะไม่ลืมง่าย และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนได้ดี นอกจากนั้นความรู้ที่สร้างขึ้นเองนี้จะพื้นฐานให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (ทิตินา แคมมณี, 2559)

ในบริบทของประเทศไทย การศึกษาระดับอาชีวศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการผลิตบุคลากรที่มีทักษะเชิงปฏิบัติ เพื่อรองรับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและตลาดแรงงาน อย่างไรก็ตาม พบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้และความสามารถในการทำงานภายหลังสำเร็จการศึกษา นอกจากนี้ นักเรียนจำนวนมากยังขาดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) และการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในอุตสาหกรรมที่ต้องการบุคลากรที่สามารถคิดเชิงสร้างสรรค์และแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการเป็นหนึ่งในสถาบันที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยการนำแนวคิดสะเต็มศึกษามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ นับเป็นแนวทางที่สามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาที่ชัดเจนถึงผลกระทบของแนวทางดังกล่าวต่อผลสัมฤทธิ์ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ การศึกษานี้จึงเป็นโอกาสสำคัญในการวิเคราะห์ถึงประโยชน์และข้อจำกัดของการนำสะเต็มศึกษามาใช้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของนักเรียนสายอาชีพ โดยงานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่สามารถส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการปรับปรุงแนวทางการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและภาคอุตสาหกรรมในอนาคต อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการ

สอนของวิทยาลัยอาชีวศึกษาอื่น ๆ ให้สามารถผลิตบุคลากรที่มีทักษะสูง และพร้อมสำหรับการทำงานในยุคอุตสาหกรรม 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 70
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest - Posttest Design) โดยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ที่เรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานอาชีพ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 75 คน

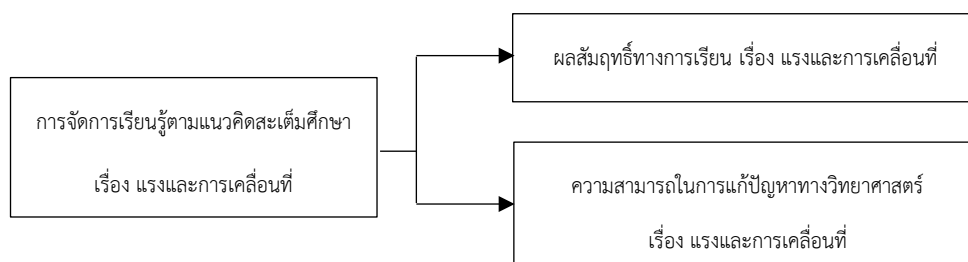
กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ที่เรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานอาชีพ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 36 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ เนื้อหาที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ได้พัฒนาตามกรอบแนวคิด โดยมีหัวข้อ ดังนี้

1. แรง
2. การเคลื่อนที่

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ในรายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน อาชีพ (20000-1301) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 6 แผน ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง โดยการบูรณาการเนื้อหาความรู้ 4 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ เพื่อช่วยแก้ปัญหาผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) ขั้นออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) ขั้นวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) ขั้นทดสอบ ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน 6) ขั้นนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา หรือชิ้นงาน

โดยผ่านการตรวจหาคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้ององค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางสะเต็มศึกษาที่กำหนด โดยผู้วิจัยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีเกณฑ์ประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.80 – 4.60 ถือว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมมากถึงมากที่สุด

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยทำการวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้านตามกรอบแนวคิดของ Bloom (2001) ฉบับปรับปรุงใหม่ ได้แก่ ความรู้ความจำ (Remembering) ความเข้าใจ (Understanding) การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analyzing) การประเมินค่า (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) ในรูปแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก (Multiple Choice) จำนวน 30 ข้อ ผ่านการตรวจหาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 มีค่าความยากระหว่าง 0.40 - 0.77 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

3. แบบวัดความสามารถในการปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีองค์ประกอบ คือ 1) ชั้นระบุปัญหา 2) การตั้งสมมติฐาน 3) การรวบรวมข้อมูล และ 4) การสรุปผล ในรูปแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก (Multiple Choice) จำนวน 30 ข้อ ผ่านการตรวจหาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 มีค่าความยากระหว่าง 0.40 - 0.77 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ เท่ากับ 0.93

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ในรายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานอาชีพ แล้วบันทึกการทดสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา โดยจัดกิจกรรมในชั่วโมงเรียนตามตารางเรียน ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 18 ชั่วโมง

3. หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนทดสอบหลังเรียน (posts-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ในรายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานอาชีพกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการเช่นเดียวกับการทดสอบก่อนเรียนและใช้แบบวัดชุดเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน เพราะใช้ระยะเวลานานระหว่างการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน ซึ่งใช้เวลา 6 สัปดาห์ ผู้สอบไม่สามารถจำข้อสอบเดิมได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 70 ใช้การทดสอบค่าที (t-test for one sample) เพื่อตรวจสอบสมมติฐานข้อที่ 1

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ก่อนเรียนและหลังเรียนที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา โดยใช้การทดสอบค่า t แบบสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for dependent samples) เพื่อตรวจสอบสมมติฐานข้อที่ 2

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ สรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 70

กลุ่มตัวอย่าง	n	เกณฑ์	M	SD	t	df	p
คะแนนหลังเรียน	36	21	25.83	2.35	12.350*	35	.000

*p<.05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาหลังเรียน (M= 25.83) คิดเป็นร้อยละ 86.10 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	n	M	SD	t	df	p
คะแนนก่อนเรียน	36	19.94	2.83	11.084*	35	.000
คะแนนหลังเรียน	36	25.78	2.17			

*p<.05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาหลังเรียน (M=25.78) สูงกว่าก่อนเรียน (M=19.94) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 2

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (25.83) คิดเป็นร้อยละ 86.10 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 12.350$, $p < .05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างแท้จริง เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีการสร้างสรรค์ผลงานมาใช้ในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ เมื่อนักเรียนได้สร้างความคิดและนำความคิดนั้นไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมจะทำให้เห็นความคิดนั้นเป็น

รูปธรรมที่ชัดเจน (ทิตนา แคมมณี, 2554) ส่งผลทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในการเรียนมากขึ้น สามารถนำเอาความรู้ ไปประยุกต์ใช้ได้ ส่งผลให้การเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น เพราะผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยการร่วมมือจากสมาชิกในกลุ่ม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นำไปสู่การสร้างชิ้นงานหรือสิ่งประดิษฐ์ มีการปรับปรุงแก้ไขจนได้ชิ้นงานหรือสิ่งประดิษฐ์สามารถสื่อสารและสะท้อนผลการดำเนินงานของตนเองให้ผู้อื่นสามารถรับรู้ได้ จึงถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายและมีประสิทธิภาพมากที่สุด สอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม ของศาสตราจารย์ซีมัวร์ เพเพอร์ท (Seymour Papert) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ดีเกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองของผู้เรียน หากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมจะทำให้เห็นความคิดนั้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และเมื่อผู้เรียน สร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมานั้นก็หมายถึงการสร้างความรู้ในตนเองนั่นเอง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธา ทองแหยม (2566) ซึ่งพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งยังพบว่าทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนก็สูงกว่าเกณฑ์เดียวกันเช่นกัน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ ปานศรี (2565) ที่ศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผลปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษามีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่คล้ายกันหลายระดับชั้นการศึกษา ทั้งประถม มัธยม และอาชีวศึกษา ว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา สามารถส่งผลต่อการพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นได้จริง งานวิจัยของ อารยา แก้วบัวดี (2562) และ อนุสรฯ พุ่มพิกุล (2562) ก็ยืนยันในทำนองเดียวกันว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังแสดงให้เห็นถึงความสามารถที่เพิ่มขึ้นในด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์อีกด้วย แม้จะมีความหลากหลายในระดับชั้นของกลุ่มตัวอย่าง แต่ผลการศึกษาจากหลายงานวิจัยรวมถึงการศึกษาค้นคว้านี้ แสดงให้เห็นแนวโน้มที่ชัดเจนว่า แนวคิดสะเต็มศึกษาเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาเชิงวิทยาศาสตร์อย่างลึกซึ้ง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ดีขึ้น ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเกินเกณฑ์ที่กำหนด สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นเกินเกณฑ์ที่กำหนดเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางที่ได้รับการยืนยันจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ในหลายระดับชั้น จึงควรได้รับการส่งเสริมให้ใช้ในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและแพร่หลายต่อไป

2. เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียน (25.78) สูงกว่าก่อนเรียน (19.94) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 11.084$, $p < .05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดสะเต็มศึกษา มีอิทธิพลอย่างชัดเจนต่อการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน โดยแนวคิดสะเต็มศึกษามุ่งเน้นการบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้จริง ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ การวางแผน และการสังเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาที่หลากหลายมากขึ้นหลังการเรียน สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ (constructivism) ของ Jean Piaget (1952) เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องวิเคราะห์ วางแผน ทดลอง และปรับปรุงแนวทางการแก้ปัญหา ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของของกานต์ชนก บุญน้อม (2565) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาในรายวิชาวิทยาศาสตร์งานไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และการสื่อสารที่มีต่อความสามารถในการ

แก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคนิคท่าหลวงซีเมนต์ไทยอนุสรณ์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีค่าดัชนีความก้าวหน้าของเฮค เท่ากับ 0.45 อยู่ในระดับปานกลาง และมีผลของค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงขึ้นอย่างชัดเจน และงานวิจัยของสุพร สีเงินยวง (2559) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแบบสะเต็มโดยใช้การสืบเสาะเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 อีกทั้งงานวิจัยของจิรายุส เรือนนระการ (2566) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานแบบออนไลน์กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเทียบกับก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิดอย่างเป็นระบบสามารถส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ มาริสา หอมดวง (2564) และอภิญา สิงห์โต (2563) ก็ยืนยันว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาช่วยพัฒนาการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนได้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์และการเชื่อมโยงองค์ความรู้หลายมิติ ซึ่งนักเรียนสามารถนำแนวคิดสะเต็มไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม งานของสุตารา ทองแถม (2566) ยังชี้ให้เห็นว่าทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการแก้ปัญหา ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญภายหลังการจัดกิจกรรมแบบสะเต็มศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ขณะเดียวกันงานวิจัยของอนุสรฯ พุ่มพิกุล (2562) และ อารยา แก้วบัวดี (2562) ยังสนับสนุนว่าการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ส่งผลต่อพัฒนาการของนักเรียนในด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน และสามารถออกแบบวิธีแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งถือเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังมอบคุณค่าสำคัญในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างรอบด้าน ทั้งด้านการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ การประยุกต์ใช้ความรู้ และการออกแบบแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งล้วนเป็นทักษะจำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบสะเต็มศึกษาถือเป็นสิ่งใหม่สำหรับนักเรียน ครูผู้สอนควรดูแลและให้คำแนะนำให้กับนักเรียน ตลอดการทำกิจกรรม มีการกระตุ้นให้นักเรียน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนแนวคิดในการแก้ปัญหาและชิ้นงานของกลุ่ม เพื่อการฝึกให้นักเรียนมีเหตุผล ยอมรับความคิดของผู้อื่น และจะช่วยให้ นักเรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนดผ่านกระบวนการออกแบบเชิงการวิศวกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ครูผู้สอนต้องออกแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ลดการบรรยาย เน้นการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนอย่างมีส่วนร่วม
3. การจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของสะเต็มศึกษาผู้เรียนจะต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมที่เพียงพอ ครูผู้สอนจึงควรกำหนดเวลาที่เพียงพอ และยืดหยุ่นได้ หากกำหนดเวลาในการทำงานของผู้เรียนน้อยเกินไป จะส่งผลให้ผู้เรียนต้องรีบทำงาน ขาดการวางแผนงานที่ดี ชิ้นงานไม่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้การรู้ตามรูปแบบสะเต็มศึกษา ในเนื้อหาอื่น ๆ เนื่องจากผลการวิจัยนี้ บ่งชี้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสะเต็มศึกษา สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ได้
2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ การคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร หรือทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21
3. ควรใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการจัดการเรียนรู้อื่น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับอาชีวศึกษา โดยเฉพาะรายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานอาชีพ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ซึ่งไม่เพียงช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานอย่างมีนัยสำคัญ แต่ยังพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนอย่างรอบด้าน องค์ความรู้ใหม่นี้ยืนยันว่าการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง สามารถเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้ความรู้ และการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสนับสนุนแนวคิดคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) ที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสะท้อนถึงศักยภาพของสะเต็มศึกษาในการพัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนในสายอาชีพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. เอกสารชุด. แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์. การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กานต์ชนก บุญน้อม. (2565). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาในรายวิชาวิทยาศาสตร์ งานไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และการสื่อสารที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคนิคท่าหลวงซิเมนต์ไทย อุนสรณ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จิรายุส เรือนนะการ. (2566). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานแบบออนไลน์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. 38(2), 52-71.
- ทิศนา ขัมมณี. (2554). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่14). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิตนา แคมมณี. (2559). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ ปานศรี. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 16(3), 1-14.
- พรทิพย์ ศิริภัทรราชย์. (2556). STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. วารสารนักบริหาร, 33(2), 49-56.
- มาริสา หอมดวง. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 32(1), 61-76.
- สุตรา ทองแหยม. (2566). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ไฟฟ้า ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 17(2), 20-37.
- สุพร สีเงินยวง. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแบบสะเต็มโดยใช้การสืบเสาะเป็นฐานเรื่องแรงและการเคลื่อนที่ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จังหวัดสตูล. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2558). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20. ค้นจาก [http://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%20ระยะ%2020%20ปี%20\(พ.ศ2560%20-%202579\).pdf](http://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%20ระยะ%2020%20ปี%20(พ.ศ2560%20-%202579).pdf)
- สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี. (2561). การจัดการห้องเรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ทริบเพิล เอ็ดดูเคชั่น.
- อนุสรณ์ พุ่มพิกุล. (2562). ผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อสมรรถนะการออกแบบวิธีการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.
- อภิญญา สิงห์โต. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 7(7), 387-398.
- อารยา แก้วบัวดี. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวสะเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 10(2), 130-148.
- อรรชกา สีบุญเรือง. (2559). การพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในรูปแบบคลัสเตอร์. วารสาร Thai Textile and Fashion OUTLOOK, 59(18), 6-7.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives. Longman.
- The Partnership for 21st Century Skills. (2009). Framework for 21st Century Learning. Retrieved April 13, 2021, from www.21stcenturyskill.org/p21.org/our-work/p21-framework

Joyce & Weil. (1996). **Models of teaching**. Needham Height, Ma. : A Simon & Schuster Company.

Piaget, J. (1952). **The origins of intelligence in children**. International Universities Press.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ
เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวัน
ของนักศึกษาเวียดนาม

Learning Management based on Cooperative Learning and Role-Playing
to Enhance Vietnamese Students' Thai Speaking Proficiency in Basic Daily
Communication

กิริติ นันทพงษ์^{1*}, ลินดา นาคโปย², ทศนีย์ รอดมันคง³, Hoang Tran⁴ และ จิรัชญา โคศิลา⁵

Kirati Nantapong^{1*}, Linda Nakpoy², Thassanee Rodmankong³, Hoang Tran⁴ and Jiratchaya Kosila⁵

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹Faculty of Education, Srinakharinwirot University

^{2,3,5}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

^{2,3,5}Instructors, Faculty of Education, Rajanagarindra Rajabhat University, Thailand

⁴วิทยาลัยครู Baria Vungtau College of Education (BVCE) ประเทศเวียดนาม

⁴Instructor, Baria Vungtau College of Education (BVCE), Vietnam

*Corresponding email: nantapongkirati@gmail.com

Received: August 21, 2025.; Revised: November 19, 2025.; Accepted: November 28, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนาม 2) เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนามหลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาเวียดนามที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของวิทยาลัยครูบาเรียว-วุงเต่า (Baria – Vungtau College of Education: BVCE) ประเทศเวียดนาม จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ แบบวัดและประเมินผลความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวัน และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยมีสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ (percentage) เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีผลการวิจัยดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ของนักศึกษาเวียดนาม พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.55) 2) ผลการศึกษาระดับความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนามหลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ พบว่า นักศึกษาร้อยละ 62.96 มีความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาร้อยละ 29.63 มีความสามารถอยู่ในระดับดี และมีนักศึกษาร้อยละ 7.41 คน มีความสามารถอยู่ในระดับพอใช้ โดยเมื่อพิจารณาระดับความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนาม พบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับความสามารถในภาพรวมอยู่ที่ระดับปานกลาง (ร้อยละ 66.74) และ 3) นักศึกษาเวียดนามมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.62$)

คำสำคัญ : การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วม การแสดงบทบาทสมมติ การพูดภาษาไทย นักศึกษาเวียดนาม

ABSTRACT

This research aimed to: (1) design and evaluate the quality of a learning management plan that integrates Cooperative Learning with Role-Playing Activities to enhance Vietnamese students' ability to speak basic Thai communication sentences for daily use; (2) examine the students' level of speaking proficiency after instruction; and (3) assess their satisfaction with the learning activities. The target group consisted of 27 first-year diploma students majoring in English at Baria – Vungtau College of Education (BVCE), Vietnam, during the second semester of the 2024 academic year. The research instruments included: (1) a learning management plan based on Cooperative Learning and Role-Playing; (2) an assessment form measuring basic Thai speaking proficiency; and (3) a student satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean ($\bar{x}$) standard deviation (S.D.), and percentage based on predetermined criteria. The findings revealed the following:

1) The learning management plan that integrated Cooperative Learning with Role-Playing to enhance the ability of Vietnamese students to speak basic Thai communication sentences for daily life was found to be highly appropriate, with an overall suitability rating at the highest level ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.55). 2) The results regarding the Thai speaking proficiency of Vietnamese students after learning through Cooperative Learning combined with Role-Playing revealed that 62.96% demonstrated a moderate level of ability, 29.63% achieved a good level, and 7.41% showed a fair level of ability. Considering all 27 students, the overall average level of Thai communicative speaking ability was classified as moderate (66.74%). 3) The satisfaction of the Vietnamese students with the learning activities that integrated Cooperative Learning and Role-Playing was at the highest level ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.62).

Keywords: Cooperative Learning, Role-Playing, Thai Speaking, Vietnamese Students

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่การสื่อสารไร้พรมแดนได้เข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการศึกษาแบบร่วมมือของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ในประเทศเท่านั้น แต่ยังได้ขยายความร่วมมือไปยังต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศใกล้เคียงในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะประเทศเวียดนาม ที่เป็นหนึ่งในประเทศที่มีความใกล้ชิดกันทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีกับประเทศไทย และมีความสัมพันธ์อันดีมาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนเกิดโครงการความร่วมมือระหว่างกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ (TICA) ของไทยและมหาวิทยาลัยในเวียดนาม ได้ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทยผ่านการจัดอบรมระยะสั้น การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และการแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษาที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างสองประเทศ (วโรดม เดชศรีสุธี และปฏิพล รัชตอาภา, 2565) และโครงการอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งมีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ เป็นมหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ที่มีความโดดเด่นทางด้านการผลิตครูแห่งภาคตะวันออกที่มีชื่อเสียงมาอย่างยาวนานได้มีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) ร่วมกับวิทยาลัยครูบาเรีย-หุงเตา (Baria - Vungtau College of Education: BVCE), ประเทศเวียดนาม ในการร่วมพัฒนางานวิจัยทางการศึกษาเพื่อยกระดับความสามารถและศักยภาพของนักศึกษาให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะทางด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อเป็นเครื่องมือในการนำไปสู่ความเข้าใจบริบทและสังคมต่างวัฒนธรรม ผ่านการเรียนรู้และการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ซึ่งนักศึกษาชาวเวียดนามในปัจจุบันให้ความสนใจในการเรียนภาษาไทยเป็นจำนวนมาก อาจเนื่องมาจากความชื่นชอบในสื่อบันเทิงไทย เช่น ซีรีส์ละคร และเพลง ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่คนรุ่นใหม่ของเวียดนาม ส่งผลให้ภาษาไทยกลายเป็นภาษาที่น่าสนใจในการเรียนรู้ เพื่อเข้าใจเนื้อหาสื่อเหล่านี้ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (ไทยโพสต์, 2566) และการชื่นชอบในการท่องเที่ยว โดยประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งวัดวาอาราม ตลาดกลางคืน อาหารริมทาง และสถานบันเทิงยามค่ำคืน ซึ่งตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเวียดนามที่มองหาประสบการณ์ใหม่ ๆ (Nguyen & Quynh, 2024) ประกอบกับการสำรวจความต้องการเรียนภาษาไทยของนักศึกษาของวิทยาลัยครูบาเรีย-หุงเตา พบว่า นักเรียนร้อยละ 80 มีความต้องการเรียนรู้และพัฒนาทักษะความสามารถของตนเองในด้านการพูดสื่อสารภาษาไทยในชีวิตประจำวัน เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการมาศึกษาทำงานหรือแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ โดยเนื้อหาหรือองค์ความรู้ที่นักศึกษาเวียดนามต้องการเรียนรู้พบว่ามี 4 กลุ่มองค์ความรู้สำคัญสำหรับสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ด้านการทักทายและการเข้าสังคม (Greeting and Socializing) ด้านการซื้อของและการเดินทาง (Shopping and Asking Directions) ด้านการรับประทานอาหารนอกบ้านและการพูดคุยในชีวิตประจำวัน (Eating out and Daily life talking) และด้านการเข้าพักโรงแรม ตัวเลขและเวลาไทย (Checking into a Hotel and Thai Numbers & Thai Time) ดังนั้นการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยพื้นฐาน จึงเป็นกระบวนการพัฒนาที่สำคัญที่นักศึกษาเวียดนามต้องการ แต่ด้วยข้อจำกัดของบริบททางการเรียนและโอกาสในการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อนำไปประยุกต์ใช้งานจริงของนักศึกษาเวียดนาม ทำให้ไม่สามารถพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารภาษาไทยได้มากเท่าที่ควร โดยนักศึกษาเวียดนามส่วนใหญ่อาจมีโอกาสดูได้เรียนรู้พื้นฐานการใช้ภาษาไทยจากการเรียนรู้เชิงทฤษฎีภายในห้องเรียน ซึ่งเน้นการอ่านและเขียนมากกว่าการฝึกพูด ทำให้เมื่อเผชิญกับสถานการณ์การสนทนาจริง เช่น การซื้อของ การทักทาย หรือการถามทาง พวกเขาเริ่มขาดความมั่นใจและไม่สามารถใช้ประโยคสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว (Nguyen & Tran, 2023; Pham, 2024) การฝึกฝนทักษะการพูดจึงต้องใช้วิธีการที่เน้นการปฏิบัติจริงและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Wang & Lin, 2021) และด้วยวิทยาลัยครูบาเรีย-หุงเตา ประเทศเวียดนาม ได้มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) กับมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ราชนครินทร์ ในการร่วมกันพัฒนานักศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาความสามารถทางภาษาไทย ของนักศึกษาเวียดนาม และเป็นการเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมไทย อันเป็นเอกลักษณ์และมรดกทางภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยสู่สากล

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะการพูด ประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้เรียนจะได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ฝึกฝนการใช้ภาษาไทย ในการสนทนาจริง เพิ่มความมั่นใจในการพูด และรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น (Gillies, 2016) การเรียนรู้แบบร่วมมือยัง สร้างความรู้สึกเป็นกลุ่ม ส่งเสริมการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยและกล้าพูดมากขึ้น (Johnson, Johnson, & Smith, 2014) เมื่อการเรียนรู้แบบร่วมมือถูกผสมผสานกับการแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) นักศึกษา จะได้ฝึกฝนทักษะการพูดผ่านการทำงานร่วมกันในสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง เช่น การสนทนาในร้านค้า การทักทายเพื่อนใหม่ หรือการขอความช่วยเหลือ (Gao, 2020) นักศึกษาจะได้รับบทบาทที่ชัดเจน และมีโอกาสฝึกการใช้ ภาษาผ่านสถานการณ์ที่หลากหลาย โดยได้รับคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากเพื่อนร่วมกลุ่ม (Ly, 2024) ซึ่งนอกจากนี้ การผสมผสานดังกล่าวยังช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ แก้ปัญหาฉับพลัน และเพิ่มความมั่นใจ ในการสื่อสาร นักศึกษาสามารถฝึกฝนการใช้ภาษาไทยอย่างเป็นธรรมชาติในสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน (Gao, 2020; Gillies, 2016) โดยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการ แสดงบทบาทสมมติ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2565: 302-305; ทิศนา แคมมณี, 2567: 358-361) เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนาม ดังนี้ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม (Preparation Stage) ผู้สอนแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม 4-6 คน ชี้แจงรายละเอียดกิจกรรม เนื้อหาที่จะเรียนรู้ และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ขั้นที่ 2 การนำเข้าสู่บทเรียน (Introduction Stage) ผู้สอนกระตุ้นความ สนใจของผู้เรียนด้วยการเชื่อมโยงประสบการณ์ใกล้ตัว หรือประสบการณ์ที่เคยเรียนรู้ ขั้นที่ 3 เรียนรู้เนื้อหา (Content Learning Stage) ผู้เรียนศึกษาประโยค การออกเสียง ถาม-ตอบ การสนทนา และบริบทการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ขั้นที่ 4 เตรียมการแสดง (Preparation for Role Play) แต่ละกลุ่มออกแบบเรื่องราว ฝึกซ้อมการแสดง โดยมีผู้สอนเป็น ที่ปรึกษา ขั้นที่ 5 การแสดงบทบาทสมมติ (Role-Playing Stage) แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามที่วางแผนและ ฝึกซ้อม โดยเพื่อนกลุ่มอื่นเป็นผู้ชม และขั้นที่ 6 อภิปรายวิเคราะห์และสรุปผล (Discussion and Reflection Stage) ผู้เรียนอภิปรายและวิเคราะห์การแสดงของแต่ละกลุ่ม โดยมีผู้สอนให้คำแนะนำเพิ่มเติม

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการ แสดงบทบาทสมมติ เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทย ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนาม แนวทางนี้ช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกฝนการใช้ภาษาไทยอย่างเป็นธรรมชาติ ผ่านการ สื่อสารในสถานการณ์สมมติที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง เพิ่มความมั่นใจในการสื่อสาร ลดความกลัวในการพูดภาษาไทย และ เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้เรียน นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการระหว่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ประเทศไทย และวิทยาลัยครูบาเรียว-หุงเตา ประเทศเวียดนาม ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาด้านภาษาไทย อันเป็นการตอบสนองความต้องการของนักศึกษาเวียดนามที่สนใจเรียนรู้ภาษาไทยและ วัฒนธรรมไทยอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการร่วมกันพัฒนานักศึกษาผ่านกระบวนการวิจัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการ ยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยในระดับนานาชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ของนักศึกษาเวียดนาม
2. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนามหลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาเวียดนามที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบการวิจัยก่อนทดลอง (Pre Experimental or Non Designs) แบบกลุ่มเดียววัดผลหลังการทดลอง (One-shot Case Study) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 143)
2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของวิทยาลัยครูบาเรีย-วุงเต่า (Baria – Vungtau College of Education: BVCE) ประเทศเวียดนาม จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 27 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของวิทยาลัยครูบาเรีย-วุงเต่า ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนาม
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้
 - 3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนาม ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาและหาคุณภาพ ดังนี้
 - 3.1.1 ออกแบบขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติผ่านกระบวนการสังเคราะห์ขั้นตอนตาม 2 แนวคิดข้างต้น (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2565: 302-305; ทิศนา ขแมมณี, 2567: 358-361) โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อมในการเริ่มบทเรียน เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนเตรียมความพร้อมของผู้เรียนโดยการให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มกลุ่มละ 4-6 คน ตามความเหมาะสม หลังจากนั้นผู้สอนชี้แจงรายละเอียดในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้พร้อมด้วยเนื้อหาหรือประเด็นที่ผู้เรียนต้องเรียนและร่วมกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ ขั้นที่ 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้หลายวิธีเชื่อมโยงประสบการณ์ใกล้ตัวของผู้เรียน หรือประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนครั้งต่างๆ เข้าสู่เรื่องที่จะศึกษา ขั้นที่ 3 ขั้นเรียนรู้เนื้อหา เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับประโยค การออกเสียง ถาม-ตอบ การสนทนาและบริบทการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารตามสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นที่ 4 ขั้นเตรียมการแสดงเป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีอิสระในการออกแบบเรื่องราวและเตรียมการแสดงของกลุ่มตัวเอง ให้สอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียนของแผนการจัดการเรียนรู้นั้นพร้อมทั้งได้ฝึกซ้อมการแสดงจนเกิดความมั่นใจและความชำนาญ โดยมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและผู้อำนวยความสะดวกทางการฝึกซ้อมและการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 ขั้นการแสดงบทบาทสมมติ เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้แสดงบทบาทสมมติตามที่ได้

วางแผนและฝึกซ้อมไว้ โดยมีผู้เรียนและเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ทำหน้าที่เป็นผู้รับชมที่ดี และชั้นที่ 6 ชั้นอภิปรายวิเคราะห์ และสรุปผลการแสดงบทบาทสมมติ เป็นขั้นตอนที่ผู้แสดงและผู้ชมได้ทำหน้าที่เป็นสลับกันเป็นผู้วิเคราะห์ทั้งในฐานะผู้แสดงและผู้รับชม มุ่งเน้นอภิปรายผ่านกระบวนการวิเคราะห์ที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารภาษาไทยอย่างเข้าใจตามบริบทในสถานการณ์สมมติต่าง ๆ โดยมีผู้สอนเป็นผู้เติมเต็มข้อมูลและความรู้ รวมถึงให้ข้อเสนอแนะในกระบวนการอภิปรายวิเคราะห์ และสรุปผลการแสดงบทบาทสมมติ นั้น ๆ

3.1.2 ออกแบบเนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนาม (Smart Tourist & The Thailand Life, 2014) ซึ่งประกอบด้วย 4 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ละ 4 ชั่วโมง รวมระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 16 ชั่วโมง โดยมีตัวอย่างเนื้อหาประกอบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนฯ ดังนี้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 การทักทายและการเข้าสังคม (Greeting and Socializing) ประกอบด้วยเนื้อหาประโยคพื้นฐาน เช่น 1. Hello – Sawadee khrup/ka. / สวัสดี ครับ /ค่ะ (In Thai you can also use “Sawadee” to say goodbye, if you will see the person again in the near future). 2. Goodbye – Lagawn khrup/ka. / ลา ก่อน ครับ /ค่ะ (This form of goodbye is used when you won’t be seeing a person for some time). 3. I am pleased to meet you – Phom/chan yindee tee dai ruu jaak gap khun khrup/ka. / ผม/ฉันยินดีที่ได้รู้จักกับคุณครับ/ค่ะ 4. Do you like movies? – Khun chorp duu nang mai khup/ka? / คุณชอบดูหนังไหมครับ/คะ เป็นต้น

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 การซื้อของและการเดินทาง (Shopping and Asking Directions) ประกอบด้วยเนื้อหาประโยคพื้นฐาน เช่น 1. Excuse me – Koh tod khup/ka. / ขอโทษครับ/ค่ะ 2. Where is the train station? – Satannee rot fai far yuu tee nai khup/ka? / สถานีรถไฟอยู่ที่ไหนครับ/คะ 3. How much is this please? – An nee tao rai khup/ka? / อันนี้เท่าไรครับ/คะ 4. Can you discount a little for me please? – Cor lot nid noi dai mai khup/ka? / ขอลดนิดหน่อยได้ไหมครับ/คะ เป็นต้น

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 การทานอาหารนอกบ้านและการพูดคุยในชีวิตประจำวัน (Eating out and Daily life talking) ประกอบด้วยเนื้อหาประโยคพื้นฐาน เช่น 1. Two pieces of chocolate cake please – Cor cake chocolate song chin khup/ka./ ขอเค้กช็อกโกแลตสองชิ้นครับ/ค่ะ 2. Cold please – Cor bpab yen khup/ka./ ขอแบบเย็นครับ/ค่ะ 3. No chilli please – Mai sai prik khup/ka./ ไม่ใส่พริกครับ/ค่ะ 4. I know – Rue leow khup/ka./ รู้แล้วครับ/ค่ะ เป็นต้น

และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 การเข้าพักโรงแรม ตัวเลขและเวลาไทย (Checking into a Hotel and Thai Numbers & Thai Time) ประกอบด้วยเนื้อหาประโยคพื้นฐาน เช่น 1. I would like a double room – Phom/chan dong gaan jong hong diang kuuw khup/ka./ผม/ฉันต้องการจองห้องเตียงคู่ครับ/ค่ะ 2. For three nights please – Yuu saam khuen khup/ka./อยู่สามคืนครับ/ค่ะ 3. Does that include breakfast? – Ruuam ahaan chao duaay mai khup/ka?/รวมอาหารเช้าด้วยไหมครับ/คะ 4. เลข 91 = Gow sip et / เก้าสิบเอ็ด เป็นต้น

3.1.3 ออกแบบโครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมกับออกแบบ แบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม โดยผลการประเมินในภาพรวมมีค่าเท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 176-177) หลังจากนั้นนำแบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจค่าดัชนีความ

สอดคล้อง (IOC) พร้อมแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน ด้านภาษาไทย จำนวน 2 คน ด้านการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่ 2 จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัย วัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 2 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3.2 แบบวัดและประเมินผลความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนาม ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาและหาคุณภาพ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยออกแบบเป็นข้อสอบแบบปรนัย ประเภทคำตอบเดียว (Single-Response) 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ เป็นคะแนน 20 คะแนน และข้อสอบแบบอัตนัย (Subjective Test) แบบคำถามสั้น (Short Answer) ให้ผู้เรียนได้เติมประโยคที่ถูกต้องตามบริบท จำนวน 40 ข้อ เป็นคะแนน 80 คะแนน รวมคะแนนการประเมินความสามารถในทั้งหมด 100 คะแนน โดยมีโครงสร้างของแบบวัดและประเมินความสามารถ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหา จำนวนข้อสอบและคะแนนของแบบประเมินความสามารถ

เนื้อหาสำหรับการวัดและประเมิน	ข้อสอบแบบปรนัย		ข้อสอบแบบอัตนัย	
	ข้อ	คะแนน	ข้อ	คะแนน
การทักทายและการเข้าสังคม (Greeting and Socializing)	5	5	10	20
การซื้อของและการเดินทาง (Shopping and Asking Directions)	5	5	10	20
การรับประทานอาหารนอกบ้านและการพูดคุยในชีวิตประจำวัน (Eating out and Daily life talking)	5	5	10	20
การเข้าพักโรงแรม ตัวเลขและเวลาไทย (Checking into a Hotel and Thai Numbers & Thai Time)	5	5	10	20
รวม	20	20	40	80
รวม 60 ข้อ คิดเป็น 100 คะแนน				

โดยมีระดับความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ดังนี้ คะแนน 100 – 80 คะแนน อยู่ในระดับ ดีมาก, คะแนน 70 – 79 อยู่ในระดับ ดี, คะแนน 60 – 69 ระดับ ปานกลาง, คะแนน 50 – 59 อยู่ในระดับ พอใช้, และ คะแนน 0 – 49 อยู่ในระดับ ปรับปรุง

3.2.2 นำแบบวัดและประเมินผลความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกับการประเมินคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมผ่านกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมตามคำแนะนำ

3.2.3 นำแบบวัดและประเมินผลความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวันที่ปรับปรุงตามคำแนะนำแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของแบบวัดและประเมินความสามารถ พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม โดยผลการประเมินในภาพรวมมีค่าเท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 176-177)

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการร่วมกิจกรรมโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ของนักศึกษาเวียดนาม ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาและหาคุณภาพ ดังนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ แบบสอบถามความพึงพอใจที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวัน โดยประกอบด้วยการสอบถามจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1) ด้านเนื้อหาของการเรียนรู้ (Content Satisfaction) ด้านที่ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities Satisfaction) ด้านที่ 3 ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ (Learning Materials and Tools Satisfaction) และด้านที่ 4 ด้านการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (Application in Daily Life Satisfaction) โดยมีด้านละ 5 ข้อ รวมเป็น 20 ข้อคำถาม

3.3.2 นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และแบบวัดและประเมินผล จำนวน 7 คน ประเมินคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยผลการประเมินในภาพรวมมีค่าเท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 176-177)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ค่าคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ของนักศึกษาเวียดนามด้วยแบบประเมินที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นผ่านข้อคำถามและระดับคะแนนการประเมินด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ 4.50 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด, 3.50 – 4.49 หมายถึง เหมาะสมมาก, 2.50 – 3.49, หมายถึง เหมาะสมปานกลาง, 1.50 – 2.49 หมายถึง เหมาะสมน้อย, และ 1.00 – 1.49 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 196)

4.2 การวัดและประเมินความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยออกแบบเป็นข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ เป็นคะแนน 20 คะแนน และข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 40 ข้อ เป็นคะแนน 80 คะแนนรวม 100 คะแนน โดยระบุระดับความสามารถผ่านร้อยละ (Percentage) ของระดับคะแนนในแต่ละช่วง ดังนี้ ช่วงคะแนน 100 – 80 คะแนน อยู่ในระดับ ดีมาก, ช่วงคะแนน 70 – 79 อยู่ในระดับ ดี, ช่วงคะแนน 60 – 69 ระดับ ปานกลาง, ช่วงคะแนน 50 – 59 อยู่ในระดับ พอใช้, และ ช่วงคะแนน 0 – 49 อยู่ในระดับ ปรับปรุง (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 198)

4.3 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาเวียดนาม ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ แปลผลโดยใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่าแสดงค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์ผลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดคือ ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด 3.50 – 4.49 หมายถึง พึงพอใจมาก 2.50 – 3.49 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง 1.50 – 2.49 หมายถึง พึงพอใจน้อย และ 1.00 – 1.49 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 197)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนาม โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยออกเป็น 3 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนาม

ตารางที่ 2 แสดงระดับความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ

รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง		ระดับ	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.		
ภาพรวมความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้รายด้าน				
1. ด้านความครบถ้วนและความเหมาะสมของเนื้อหา (Content Completeness and Appropriateness)	4.51	0.51	มากที่สุด	3
2. ด้านการออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities Design)	4.66	0.54	มากที่สุด	1
3. ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ (Learning Materials and Tools)	4.37	0.60	มาก	5
4. ด้านประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ (Effectiveness of Learning Plan)	4.54	0.51	มากที่สุด	2
5. ด้านการติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ (Monitoring and Evaluation of Learning Outcomes)	4.46	0.56	มาก	4
ภาพรวมทั้งหมด	4.51	0.55	มากที่สุด	-

คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนาม ได้มาจากการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน ด้านภาษาไทย จำนวน 2 คน ด้านการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่ 2 จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัย วัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 2 คน ประเมินโดยใช้ แบบมาตราส่วนประเมินค่าแสดงค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ผ่านข้อคำถามจำนวน 25 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ความครบถ้วนและความเหมาะสมของเนื้อหา ด้านที่ 2 การออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านที่ 3 สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ ด้านที่ 4 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านที่ 5 การติดตามและประเมินผลการเรียนรู้

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติมีผลการหาคุณภาพของค่าความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.55) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 2 การออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นด้านที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมของระดับค่าเฉลี่ยในลำดับที่สูงที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.54) รองลงมาคือด้านที่ 4 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.51) และอันดับที่ 3 คือ

ด้านที่ 1 ความครบถ้วนและความเหมาะสมของเนื้อหา ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.51) ส่วนด้านที่ 5 การติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.56) และด้านที่ 3 สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.60) อยู่ในอันดับที่ 4 และ 5 ตามลำดับ และอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

2. ผลศึกษาระดับความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนามหลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ

ตารางที่ 3 แสดงระดับความสามารถของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ

ช่วงคะแนน	ระดับ	จำนวนนักเรียน	ร้อยละ
ช่วงคะแนน 100 – 80 คะแนน	ดีมาก	-	0
ช่วงคะแนน 70 – 79 คะแนน	ดี	8 คน	29.63
ช่วงคะแนน 60 – 69 คะแนน	ปานกลาง	17 คน	62.96
ช่วงคะแนน 50 – 59 คะแนน	พอใช้	2 คน	7.41
ช่วงคะแนน 0 – 49 คะแนน	ปรับปรุง	-	0
รวม		27 คน	ร้อยละ 100

จากตารางที่ 3 แสดงระดับความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันหลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ ของนักศึกษาชาวเวียดนาม จำนวน 27 คน มีนักศึกษาจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 62.96 มีความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับปานกลาง และมีนักศึกษาชาวเวียดนามจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 29.63 มีความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับดี นอกจากนี้มีนักศึกษาชาวเวียดนาม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.41 มีความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับ พอใช้

เมื่อพิจารณาถึงประเด็นการประเมินความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวเวียดนาม โดยแบ่งความสามารถในการพูดประโยคออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การทักทายและการเข้าสังคม (Greeting and Socializing) ด้านที่ 2 การซื้อของและการเดินทาง (Shopping and Asking Directions) ด้านที่ 3 การทานอาหารนอกบ้านและการพูดคุยในชีวิตประจำวัน (Eating out and Daily life talking) และด้านที่ 4 การเข้าพักโรงแรม ตัวเลขและเวลาไทย (Checking into a Hotel and Thai Numbers & Thai Time) มีคะแนนเฉลี่ยรายด้าน และคะแนนรวมของความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ของนักศึกษาชาวเวียดนาม ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงคะแนนเฉลี่ยรายด้านและคะแนนรวมของความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวเวียดนาม

ประเด็นในการประเมิน	นักศึกษา จำนวน 27 คน			
	ข้อสอบปรนัย (20 คะแนน)	ข้อสอบอัตนัย (80 คะแนน)	คะแนนรวม (100 คะแนน)	
	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ยรวม	ระดับ
การทักทายและการเข้าสังคม (Greeting and Socializing)	4.04	13.85	17.89	-
การซื้อของและการเดินทาง (Shopping and Asking Directions)	3.52	12.74	16.26	
การทานอาหารนอกบ้านและการพูดคุยในชีวิตประจำวัน (Eating out and Daily life talking)	3.85	12.81	16.67	
การเข้าพักโรงแรม ตัวเลขและเวลาไทย (Checking into a Hotel and Thai Numbers & Thai Time)	3.56	12.37	15.93	
รวม	14.96	51.78	66.74	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 แสดงคะแนนเฉลี่ยรายด้านและคะแนนรวมของความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวเวียดนาม พบว่า นักศึกษาเวียดนาม จำนวน 27 คน มีระดับความสามารถภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยภาพรวมอยู่ที่ ร้อยละ 66.74) โดยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าความสามารถในการพูดสื่อสารเพื่อการทักทายและการเข้าสังคม (Greeting and Socializing) มีคะแนนสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบทั้ง 4 ด้าน โดยได้คะแนน 17.89 คะแนน จากคะแนนรวมรายด้าน 25 คะแนน รองลงมาคือ ความสามารถในการพูดสื่อสารเพื่อการทานอาหารนอกบ้านและการพูดคุยในชีวิตประจำวัน (Eating out and Daily life talking) ได้คะแนน 16.67 จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน ซึ่งใกล้เคียงกับความสามารถในการพูดสื่อสารเพื่อการซื้อของและการเดินทาง (Shopping and Asking Directions) ได้คะแนน 16.26 จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน และความสามารถในการพูดสื่อสารเพื่อ การเข้าพักโรงแรม ตัวเลขและเวลาไทย (Checking into a Hotel and Thai Numbers & Thai Time) ได้คะแนนน้อยที่สุดอยู่ที่ 15.93 จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน

3. ผลของระดับความพึงพอใจของนักศึกษาชาวเวียดนามที่มีต่อการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมุติ

ตารางที่ 5 แสดงผลการสอบถามความพึงพอใจรายด้านหลังร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

รายการ	ความพึงพอใจ			ลำดับ
	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ	
ด้านเนื้อหาของการเรียนรู้ (Content Satisfaction)	4.51	0.71	มากที่สุด	3
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities Satisfaction)	4.59	0.55	มากที่สุด	1

รายการ	ความพึงพอใจ			ลำดับ
	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ	
ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน (Learning Materials and Tools Satisfaction)	4.48	0.70	มาก	4
ด้านการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (Application in Daily Life Satisfaction)	4.54	0.51	มากที่สุด	2
ผลสรุปรวมทั้งฉบับ	4.53	0.62	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 5 พบว่าภาพรวมความพึงพอใจของของนักศึกษาชาวเวียดนาม จำนวน 27 คน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ พบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.62$) โดยเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities Satisfaction) มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในอันดับที่ 1 โดยมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\mu = 4.59$, $\sigma = 0.55$) รองลงมาด้านการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (Application in Daily Life Satisfaction) มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในอันดับที่ 2 โดยมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.51$) โดยอันดับที่ 3 คือ ด้านเนื้อหาของการเรียนรู้ (Content Satisfaction) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.71$) และใน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน (Learning Materials and Tools Satisfaction) มีความพึงพอใจอยู่ในอันดับที่ 4 และมีระดับความพึงพอใจอยู่ที่ พึงพอใจมาก ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.70$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอน PC Model เพื่อพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์สารอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู สามารถอภิปรายผลได้ตามจุดประสงค์ของการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนามจากผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.55) โดยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities Satisfaction) มีลำดับของการประเมินที่สูงที่สุด อาจเป็นเพราะว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบขึ้นบนฐานของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมมือ และมีการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมตามแนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกทำให้กิจกรรมที่ออกแบบขึ้นมีความน่าสนใจ สอดคล้องกับวนิดา วรรณัด (2559) ที่ได้กล่าวว่ากระบวนการเรียนรู้เชิงรุกสามารถส่งเสริมให้การจัดกิจกรรมในห้องเรียนมีความโดดเด่นและน่าสนใจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบขึ้นจุดเด่นด้านการออกแบบกิจกรรมให้เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง และสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ผสมผสานกับการแสดงบทบาทสมมติ (Role-Playing) โดยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติช่วยส่งเสริมความสามารถในการพูดของนักศึกษาเวียดนามได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากผู้เรียนมีโอกาได้ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเชิงปฏิบัติ ฝึกทักษะการฟัง-พูดในบริบทที่จำลองมาจากสถานการณ์จริง เช่น การซื้อของ การทักทาย การถามทาง ฯลฯ

ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Gao (2020) ที่ระบุว่า บทบาทสมมุติสามารถพัฒนาทักษะการพูดของผู้เรียนภาษาต่างประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากทำให้ผู้เรียนได้ฝึกภาษาในสภาพแวดล้อมที่ไม่เคร่งเครียดและใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง ส่งผลให้เกิดการจดจำและการนำไปใช้ได้ดีขึ้น ในชีวิตจริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Gillies (2016) และ Johnson, Johnson & Smith (2014) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้ฝึกฝนทักษะการสื่อสารภายในกลุ่ม และเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน ในกระบวนการเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้ช่วยสร้างแรงจูงใจในการพูด ลดความกลัวในการใช้ภาษา และเพิ่มความมั่นใจในตนเอง เมื่อรวมแนวคิดทั้งสองเข้าด้วยกัน การใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมุติ จึงสามารถสร้าง “พื้นที่ปลอดภัยทางภาษา” ที่เอื้อต่อการฝึกพูดภาษาไทยในเชิงปฏิบัติ และส่งผลต่อการพัฒนาการทางภาษาของนักศึกษาเวียดนามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจึงมีคุณภาพสูงทั้งในด้านเนื้อหา โครงสร้างกิจกรรม และความสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของแผนที่ต้องการส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนามอย่างแท้จริง

2. การระดับความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนามที่สามารถพูดสื่อสารภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี ทำให้กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยดำเนินไปได้อย่างเป็นกระบวนการของการวิจัย โดยหลังเรียนด้วยการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมุติจากผลการประเมินพบว่า นักศึกษาเวียดนามส่วนใหญ่อยู่ในระดับความสามารถปานกลางในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวัน โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 66.74% แม้จะยังไม่ถึงระดับดีมาก แต่สะท้อนถึงการพัฒนาย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเทียบกับการเรียนแบบบรรยายทั่วไป โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมุติช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกการพูดภาษาไทยผ่านบริบทจำลองที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง เช่น การซื้อของ การถามทาง และการสื่อสารในชีวิตประจำวัน การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเล็กและการได้รับบทบาทเฉพาะทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจ กล้าแสดงออก และพัฒนาความสามารถในการพูดได้อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gao (2020) ที่กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมุติส่งเสริมทักษะการพูดและการตอบสนองเชิงภาษาในสถานการณ์ที่มีความหมาย ซึ่งนอกจากนี้ Ly (2024) ชี้ให้เห็นว่าการใช้การเรียนรู้เชิงโต้ตอบในกลุ่มร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมุติช่วยให้ผู้เรียนต่างชาติพัฒนาทักษะทางภาษาได้รวดเร็ว และเกิดการจดจำที่ยั่งยืนแต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของผลการพัฒนายังพบว่านักเรียน 2 คน (7.41%) ที่ยังอยู่ในระดับพอใช้ แม้ผ่านการทดลองสอนแล้ว ทั้งนี้อาจเกิดจากระดับความวิตกกังวลสูง หรือพื้นฐานภาษาไทยอ่อน จึงควรมีการปรับแผนเฉพาะบุคคลสำหรับกลุ่มนี้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาผลในภาพรวมของการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมุติเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานภาษาไทยในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเวียดนามยังพบว่ามีผลการทดลองยังเป็นที่น่าพอใจ ทั้งนี้ Nguyen (2023) ได้ศึกษาเฉพาะกลุ่มนักศึกษาเวียดนามที่เรียนภาษาไทยในระดับอุดมศึกษา และพบว่า การฝึกพูดในสถานการณ์จำลองมีผลต่อการใช้ภาษาไทยในชีวิตจริงของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับงานวิจัยในบริบทภาษาไทย วราภรณ์ วิสัย (2564) ศึกษาผลของบทบาทสมมุติต่อการพูดภาษาไทยของนักเรียนต่างชาติ และพบว่า ผู้เรียนสามารถใช้ประโยคในชีวิตจริงได้ดีขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์พื้นฐาน เช่น การแนะนำตนเองและการสนทนาเบื้องต้น ผลวิจัยนี้ยืนยันว่ากิจกรรมบทบาทสมมุติที่มีการออกแบบอย่างเป็นระบบ ช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการพูดที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ว่าความร่วมมือกันเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะที่ต้องการตามจุดประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างดีผ่านการร่วมกันเรียนรู้ของสมาชิกภายในห้องเรียน (Johnson, Johnson, & Smith, 2014) เช่นเดียวกับการใช้บทบาทสมมุติที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำผ่านประสบการณ์จริงของผู้เรียนจนเกิดกระบวนการเรียนรู้หรือการพัฒนาทักษะที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้นั้น ๆ (วราภรณ์ วิสัย 2564; และสุทธิดา ลีเกษตรกร, 2562) โดยการบูรณาการทั้งสองวิธี

สามารถเพิ่มทักษะการสื่อสารได้ เนื่องจาก Cooperative Learning ช่วยลด Affective Filter (Krashen, 1985) ทำให้นักเรียนกล้าพูดมากขึ้นหรืออาจเป็นเพราะการทำงานร่วมกันก่อให้เกิด Zone of Proximal Development (Vygotsky) ผ่านการช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมกลุ่ม ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติไม่เพียงส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความมั่นใจของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังเอื้อต่อการใช้ภาษาในบริบทชีวิตประจำวัน ซึ่งเหมาะสมกับการเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาเวียดนามที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ จากผลการวิจัย พบว่านักศึกษาเวียดนามมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.53$) โดยเฉพาะในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu = 4.59$) และด้านการนำไปใช้ในชีวิตจริง ($\mu = 4.54$) ซึ่งสะท้อนว่าผู้เรียนมีประสบการณ์เชิงบวก สนุกกับการเรียน และรู้สึกว่าการเรียนมีความหมาย ซึ่งการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้เรียนได้ด้วยเหตุผลสำคัญ คือ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้พูด ได้ฟัง และได้ลงมือทำร่วมกับเพื่อนในสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Krashen (1985) ที่ระบุว่า สภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างความเครียด (low affective filter) และการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวก จะทำให้ผู้เรียนรับภาษาใหม่ได้ดีขึ้น ทั้งยังช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความมั่นใจในการใช้ภาษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ Ly (2024) ที่ศึกษาผลของการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มนักศึกษาเวียดนาม และพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่มีความหมาย มีการพูดคุย และสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยในบริบทของประเทศไทย ทิศนา ขัมมณี (2567) อธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่และเน้นปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีส่วนร่วม เชื่อมโยงบทเรียนกับชีวิตจริง และรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยนี้ที่พบว่าผู้เรียนรู้สึกสนุกกับบทบาทสมมติที่ได้เล่น ฝึกฝนการพูดจริง และเกิดความพึงพอใจในระดับสูง นอกจากนี้ งานวิจัยของ สุทธิดา ลิ้มขจรกร (2562) ที่ศึกษาเรื่องการใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนระดับมัธยม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับสูง เพราะกิจกรรมช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย เกิดความสนุกและมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ภาษาไทยมากขึ้น ซึ่งยืนยันผลการวิจัยนี้ได้ชัดเจนว่า การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทและความเคลื่อนไหวจะส่งผลต่อความพึงพอใจและการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอน จากผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติเป็นกระบวนการที่มีคุณภาพสูงและได้รับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ผู้สอนจึงควรนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียนกลุ่มอื่น เช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักศึกษาชาวต่างชาติที่เรียนภาษาไทย หรือผู้เรียนในหลักสูตรอบรมระยะสั้น เนื่องจากการฝึกพูดผ่านสถานการณ์จำลองช่วยสร้างประสบการณ์ใกล้เคียงชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก ลดความกลัว และเพิ่มความมั่นใจในการใช้ภาษาไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม
2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในระดับสถาบันการศึกษา ควรมีการสนับสนุนให้ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือผสมกับการแสดงบทบาทสมมติอย่างเป็นระบบ โดยอาจบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ รวมถึงพัฒนาเอกสาร คู่มือ หรือโมดูลการสอนเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีมาตรฐาน นอกจากนี้ควรจัดสรรงบประมาณและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมจำลองสถานการณ์จริง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการฝึกทักษะการพูดในบริบทต่าง ๆ

3. ข้อเสนอแนะจากผลการเรียนรู้เชิงรายด้าน แม้ผลการวิจัยโดยรวมจะชี้ว่าผู้เรียนมีความสามารถในการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านยังพบข้อจำกัดในสถานการณ์ที่ซับซ้อน เช่น การสนทนาเกี่ยวกับการเข้าพักโรงแรม การอธิบายเวลาและตัวเลข หรือการขอความช่วยเหลือในสถานการณ์ไม่คุ้นเคย ปัญหาเหล่านี้สะท้อนว่าผู้เรียนยังต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติม ดังนั้นจึงควรออกแบบแผนการสอนหรือกิจกรรมฝึกพูดเฉพาะด้านที่ครอบคลุมสถานการณ์ที่ยากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ภาษาไทยได้อย่างมั่นใจและหลากหลายมากยิ่งขึ้นในสถานการณ์จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ใช้รูปแบบการวิจัยที่เข้มแข็งขึ้น (Quasi-experimental design) โดยควรทำการวิจัยด้วยรูปแบบ Quasi-experimental design ที่มีกลุ่มควบคุม เพื่อการเปรียบเทียบประสิทธิผลของวิธีการสอนได้ชัดเจนและน่าเชื่อถือมากขึ้น
2. ขยายกลุ่มตัวอย่างและเพิ่มระยะเวลาเก็บข้อมูล โดยควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลาย เช่น ผู้เรียนต่างช่วงวัย ต่างภูมิภาค หรือผู้เรียนจากหลายสถาบัน รวมถึงควรขยายระยะเวลาในการศึกษาแบบ Longitudinal study เพื่อประเมินผลการพัฒนาทักษะในระยะยาว
3. เปรียบเทียบกับรูปแบบการเรียนรู้อื่น ๆ โดยงานวิจัยครั้งต่อไปสามารถศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบ เช่น Cooperative Learning + Role-Playing, การใช้ Problem-Based Learning (PBL), การใช้ Project-Based Learning (PBL) หรือการบูรณาการหลายกลยุทธ์ร่วมกัน เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่แม่นยำเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ
4. พัฒนาเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ โดยอาจพัฒนา mobile application เพื่อฝึกทักษะการพูดภาษาไทยผ่านสถานการณ์จำลอง, AI-based speaking feedback, หรือการเรียนรู้แบบ Micro-learning ซึ่งจะช่วยให้ประสิทธิภาพการเรียนรู้และลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการแสดงบทบาทสมมติเป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาการพูดประโยคสื่อสารพื้นฐานของผู้เรียนชาวเวียดนามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาผ่านสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงชีวิตจริง ทำให้เกิดความกล้าแสดงออก ลดความลังเล และเพิ่มความมั่นใจในการใช้ภาษาไทย พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจสูง โดยองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญของการวิจัยครั้งนี้อยู่ที่การประยุกต์รูปแบบดังกล่าวกับผู้เรียนชาวเวียดนาม ซึ่งมีพื้นฐานทางภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ทำให้ได้ข้อมูลเชิงบริบทที่ชัดเจนเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ภาษา จุดแข็ง และข้อจำกัดของผู้เรียนต่างชาตินี้ อีกทั้งยังสะท้อนว่าผู้เรียนสามารถสื่อสารในสถานการณ์พื้นฐานได้ดี แต่ยังคงต้องการการเสริมทักษะในสถานการณ์ที่ซับซ้อนกว่า เช่น การขอความช่วยเหลือหรือการสื่อสารที่ต้องใช้เวลาและตัวเลขอย่างถูกต้อง ซึ่งงานวิจัยนี้ช่วยขยายองค์ความรู้ด้านการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ทั้งในแง่การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนต่างชาติ และการพัฒนาการสื่อสารที่สอดคล้องกับบริบทการใช้ภาษาจริงของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2565). การจัดการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลง (พิมพ์ครั้งที่ 2). เอ็มดี ออล กราฟฟิก.
ทิศนา ขวมนิ. (2567). ศาสตร์การสอน (พิมพ์ครั้งที่ 27). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วนิดา ธาระนัต. (2559). การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับ
นักศึกษาครู. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วรารณ วิสัย. (2564). การใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาไทยของนักเรียนชาวต่างชาติระดับ
มัธยมศึกษา. วารสารภาษาและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 10(1), 112-127.
- สุทธิดา ลิ้มชัตรกร. (2562). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติต่อความสามารถในการพูดและ
ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์,
11(2), 112-127.
- ไทยโพสต์. (2566, 13 มีนาคม). 'ภาษาไทย' มาแรงในเวียดนาม ต้นแบบความร่วมมือ 2 ประเทศ.
<https://www.thaipost.net/news-update/344901/>
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). วิธีวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 9). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิโรตม เตชศรีสุธี, และปฏิพล รัชตอาภา. (2565, 13 พฤษภาคม). ตำราเรียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาเวียดนาม
ความรู้ที่คัดสรรจากครูผู้มีประสบการณ์ 20 ปี. The Cloud. <https://readthecloud.co/textbook-for-vietnamese-student/>
- Gao, X. (2020). Role-playing in foreign language teaching: Benefits and challenges. *Language Teaching and Learning Journal*, 28(4), 123-134.
- Gillies, R. M. (2016). Cooperative learning: Review of research and practice. *Australian Journal of Teacher Education*, 41(3), 39-54.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Smith, K. A. (2014). Cooperative learning: Improving university instruction by basing practice on validated theory. *Journal on Excellence in College Teaching*, 25(3), 85-118.
- Krashen, S. D. (1985). *The input hypothesis: Issues and implications*. Longman.
- Ly, C. K. (2024). Applying role-play technique on improving EFL students' language learning: A case study at a Vietnamese university. *Journal of Knowledge, Learning and Sustainable Development*, 1(1), 1-10.
- Nguyen Hang, & Quynh Chi. (2024, 17 June). Why do Vietnam's vacation vibes lead to Thailand? *Vn-Express International*. <https://e.vnexpress.net/news/travel/places/why-do-vietnam-s-vacation-vibes-lead-to-thailand-4758149.html>.
- Nguyen, T. H., & Tran, L. M. (2023). Barriers in Vietnamese EFL students' oral communication. *Asian EFL Journal*, 28(3), 112-125.
- Pham, H. T. (2024). Exploring factors affecting Vietnamese students' speaking skills. *Vietnam Journal of Education*, 18(2), 95-103.
- Smart Tourist & The Thailand Life. (2014). **199 Everyday Thai Phrases “The essential phrase book for travellers & expats”**. <https://www.scribd.com/document/813614629/Everyday-Thai-1-1>
- Wang, Y., & Lin, C. (2021). Enhancing speaking skills through role-playing in EFL contexts. *Language Teaching Research*, 25(4), 542-558.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ที่มีต่อความสามารถ
ในการสร้างแบบจำลองและความสามารถในการคิดผลิตภาพ
ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย จังหวัดระยอง
The Result of Project-Based Learning on Modeling Ability
and Productive Thinking Ability of Vocational Certificate Students
at Ban Khai Technical College Rayong Province

วชิรญาณ ตันกันยา^{1*} ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์² และ ดวงเดือน สุวรรณจินดา³
Wachiraya Tonkanya^{1*} Tweesak Chindanurak² and Duongdearn Suwanjinda³

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

²อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²Advisor, Associate Professor Dr., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

³อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³Co-Advisor, Associate Professor Dr., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

*Corresponding email: wachiraya1476@gmail.com

Received: September 10, 2025.; Revised: November 21, 2025.; Accepted: November 28, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการสร้างแบบจำลองก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดผลิตภาพก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน การวิจัยนี้เป็นแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง ประชากร คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 23 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 549 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย จำนวน 35 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน จำนวน 5 แผน รวม 18 ชั่วโมง 2) แบบวัดความสามารถในการสร้างแบบจำลอง และ 3) แบบประเมินความสามารถในการคิดผลิตภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) ความสามารถในการสร้างแบบจำลองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความสามารถในการคิดผลิตภาพของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ความสามารถในการสร้างแบบจำลอง ความสามารถในการคิดผลิตภาพ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to compare modeling ability before and after learning among vocational certificate students instructed in project-based learning and, 2) to compare productive thinking ability before and after learning among vocational certificate students instructed in project-based learning management.

The research employed a one-group pretest-posttest design. The population consisted of 549 second-year vocational certificate students enrolled in the second semester of the 2024 academic year at Bankhai Technical College. The sample group was 35 second-year vocational certificate students in the second semester of the 2024 academic year at Bankhai Technical College, selected through cluster random sampling. The research instruments included 1) five project-based learning plans totaling 18 hours, 2) a modeling ability assessment, and 3) a productive thinking ability assessment. The statistics used for data analysis were percentage, arithmetic mean, standard deviation, and t-test.

The results indicated that: (1) students' modeling ability after participating in project-based learning was significantly higher than before participating at the .05 level, and (2) students' productive thinking ability after participating in project-based learning was also significantly higher than before participating at the .05 level.

Keywords : Project-based learning, Modeling ability, Productivity thinking ability, Vocational certificate level students

บทนำ

การศึกษานับว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนาบุคลากรตลอดจนไปถึงเป็นพื้นฐานของการพัฒนาส่วนอื่น ๆ ด้วย เพราะไม่ว่าจะทำการพัฒนาส่วนใดต้องเริ่มมาจากการพัฒนาคนเสียก่อน ดังนั้นการพัฒนาคนสามารถทำได้หลาย ๆ รูปแบบ อย่างที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาคนคือการให้การศึกษา ดังนั้นการพัฒนาประเทศต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาคนโดยต้องคำนึงถึงการศึกษาเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวล้ำนำโลกไปมาก การศึกษาที่ต้องพัฒนาไปให้ทันกับโลก (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559) รวมถึงการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีระยะเวลาดังแต่ปี 2561-2580 ที่มุ่งเน้นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงในด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการ

พัฒนาและส่งเสริมศักยภาพคน (สฤณี อาชวานันทกุล, 2561) ระบบการศึกษาในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อต้อนรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็น ให้แก่ผู้เรียนเพื่อประสบความสำเร็จในการเผชิญหน้ากับเหตุการณ์จริงทางสังคม และเศรษฐกิจ และผู้เรียนที่มีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่ดีที่จะสร้างความยั่งยืนให้กับประเทศและระบบสังคมโดยรวม (วิศิษฐ์ศรี วิยะรัตน์ และคณะ, 2567)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) หมายถึง การเรียนรู้ที่จัดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้นักเรียนเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริงอย่างมีระบบ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ ใช้วิธีการหาความรู้ความจริงอย่างมีเหตุผล ได้ออกแบบประดิษฐ์ชิ้นงาน ทำการทดลอง ทดสอบประสิทธิภาพ ได้พิสูจน์สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง รู้จักวางแผนการทำงาน ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ตลอดจนได้พัฒนากระบวนการคิดโดยเฉพาะการคิดขั้นสูง โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้น นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟัง และการสังเกตจากผู้รู้ โดยนักเรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่ มีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงงานและจัดแสดงผลงานที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สมรรถนะที่สำคัญของนักเรียน และคุณลักษณะต่าง ๆ สอดคล้องกับหลักพัฒนาการคิดของ Blooms ทั้ง 6 ชั้นคือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานนั้นสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 หากผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานก็จะได้รับการส่งเสริมพัฒนาทักษะในหลายด้าน อาทิ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้มีทักษะการ คิดวิเคราะห์การคิดสร้างสรรค์และการคิดแก้ปัญหา ทักษะเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารและเทคโนโลยี (Information, Media, and Technology Skills) ผู้เรียน จะสามารถเข้าถึงและจัดการกับข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ และ สามารถทำการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ (Life and Career Skills) โดยเฉพาะทักษะอาชีพ (Career Skills) เป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 จะเห็นได้จากจุดเน้นของนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งเน้นให้โรงเรียน สร้างค่านิยมในเรื่องของการเรียนในสายอาชีพ และลดสัดส่วนการเรียนสายสามัญ จะเห็นได้ว่า มีการให้ความสำคัญต่อการศึกษาระบบสายอาชีพศึกษา สายอาชีพ ค่อนข้างมีความสำคัญมากขึ้นใน ศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ยังมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในการ พัฒนาการศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล ได้กำหนดมาตรฐานหลักสูตรตามระดับช่วงชั้น และมาตรฐานสมรรถนะวิชาชีพ ที่สอดคล้องกับความ ต้องการของสถานศึกษา และสถานประกอบการ เพื่อจัดกระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิด ทักษะอาชีพ ในการดำรงชีวิตในสังคมโลก ที่ให้นักเรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงกำหนดเป็นนโยบาย หลักในการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้แบบนี้เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนร่วมกันศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ปฏิบัติและแก้ปัญหา เป็นการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้สืบค้น เพิ่มทักษะการคิดและการพึ่งพาตนเอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ของตนเอง แสดงออกถึงผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้และความคิด

สร้างสรรค์ ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การฝึกฝนทักษะ การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นประชาธิปไตย กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย การกำหนดประเด็นปัญหา การกำหนดวิธีหาคำตอบ และการสรุปองค์ความรู้จากโครงงาน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559)

การสร้างแบบจำลอง เป็นการสร้างและใช้สิ่งที่ทำขึ้นมาเพื่อเลียนแบบหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาหรือสนใจ เช่น กราฟ แผนผัง สิ่งของ รวมทั้งการนำเสนอข้อมูลหรือแนวคิดรวบยอดเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจในรูปแบบจำลองต่าง ๆ เป็นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ขั้นบูรณาการ 6 ทักษะ ซึ่งประกอบด้วย 1) ทักษะการตั้งสมมติฐาน 2) ทักษะการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ 3) ทักษะการกำหนดและควบคุมตัวแปร 4) ทักษะการทดลอง 5) ทักษะการตีความหมายข้อมูลและการลงข้อมูล 6) ทักษะการสร้างแบบจำลอง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) การสร้างแบบจำลองเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนวิทยาศาสตร์ ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ที่สืบเสาะหาความรู้พื้นฐานของการสร้าง การทดสอบ และการแก้ไขแบบจำลอง เรียกว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน (Windschitlet al., 2008) การสร้างแบบจำลองเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนวิทยาศาสตร์ เพราะฝึกฝนให้นักเรียนได้สร้างแบบจำลองซึ่งช่วยให้นักเรียนเข้าใจ เกิดความชำนาญในการสร้างและประเมินความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Wang et al., 2015) ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และพัฒนาความสามารถในการสื่อสารวิทยาศาสตร์ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดวางแผน ออกแบบการทดลอง ตรวจสอบสมมติฐาน รวบรวมข้อมูลหลักฐานหลังจากลงมือปฏิบัติการทดลองผ่านกระบวนการสร้างแบบจำลองและปรับปรุงแบบจำลอง (Neilsonet al., 2010)

การคิดผลิตภาพ เป็นกระบวนการทางสมองของคนที่อยู่เบื้องหลังอย่างเป็นขั้นตอนจากเห็นภาพนั้นในสมองและนำภาพนั้นออกมาเป็นรูปธรรมได้ รูปธรรมนี้อาจจะเป็นความคิดก็ได้ งานวิชาการก็ได้ สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ก็ได้ แต่ต้องเป็นรูปธรรมของความคิดที่ชัดเจนสื่อต่อคนอื่นได้ (ไพฑูรย์ ลินลารัตน์, 2560) ความสามารถในการคิดที่เป็นที่ต้องการในสังคมไทยในปัจจุบันและโลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นความสามารถในการคิดที่ทำให้ได้ผลผลิตที่เป็นรูปธรรม จำต้องได้การคิดผลิตภาพมีพื้นฐานมาจากแนวคิดของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่รู้จักกันดี คือ Learning by doing และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี Constructionism ของซีมัวร์ แพเพิร์ต (Seymour Papert) ที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบ Learning by making เมื่อ 20 กว่าปีมาแล้ว การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาในอนาคตควรให้ความสำคัญและส่งเสริมการคิดผลิตภาพอย่างจริงจัง ในการส่งเสริมการคิดผลิตภาพในสถานศึกษา สามารถดำเนินการได้เป็น 3 ประการหลักคือ การนำเครื่องมือส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดผลิตภาพมาใช้ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning) และการจัดบรรยากาศและแหล่งเรียนรู้ (ไสว พักขาว, 2558)

วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย จังหวัดระยอง เป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีซึ่งจัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานประกอบการ มุ่งเน้นผลิตและพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะอาชีพอย่างมีคุณภาพและศักยภาพนำไปสู่ตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรมการผลิตและการพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น รายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เป็นพื้นฐานความรู้ของการเรียนวิทยาศาสตร์ โดยผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการศึกษาเรียนรู้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันบูรณาการเข้ากับการทำงานในสถานประกอบการ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า หรือปฏิบัติงานตามหัวข้อ ที่ผู้เรียนสนใจ ซึ่งผู้เรียน จะต้องฝึกกระบวนการทำงานอย่างมีขั้นตอน มีการวางแผนในการทำงาน

หรือการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ จนการดำเนินงานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้อย่างหลากหลาย อันเป็นประสบการณ์ตรงที่มีคุณค่า สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานต่าง ๆ ได้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสามารถสอนต่อเนื่องกับวิธีสอนแบบบูรณาการได้ ทั้งในรูปแบบบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้และบูรณาการ ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาบูรณาการเพื่อทำโครงงาน

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนวิทยาศาสตร์และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ในรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ที่เป็นรายวิชาพื้นฐานในการเรียนวิทยาศาสตร์ หมวดสมรรถนะแกนกลาง ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้งขั้นพื้นฐานและขั้นบูรณาการ โดยเฉพาะความรู้ขั้นบูรณาการทักษะการสร้างแบบจำลอง เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างและใช้สิ่งที่ทำขึ้นมาเพื่อเลียนแบบหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาหรือสนใจ รวมทั้งการนำเสนอข้อมูลหรือแนวคิดเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจในรูปแบบจำลองแบบต่าง ๆ โดยเน้นความสามารถในการวัด 4 ด้าน ดังนี้ คือ 1) วางแผนการออกแบบจำลอง 2) การสร้างแบบจำลอง 3) ลักษณะของแบบจำลองสัมพันธ์กับข้อมูล 4) การสื่อความหมายของแบบจำลอง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างแบบจำลองก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดผลิตภาพก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย จังหวัดระยอง จำนวน 23 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 549 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย จังหวัดระยอง 1 ห้องเรียน จำนวน 35 คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม

ระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การเปรียบเทียบก่อนเรียนหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ เอกสารหลักสูตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เขียนแผนการสอนตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การคิดและเลือกหัวข้อการทำโครงงาน จำนวน 3 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การจัดทำเค้าโครงการทำโครงงาน จำนวน 3 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การลงมือทำโครงงาน จำนวน 6 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การจัดทำรายงานโครงงาน จำนวน 3 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การนำเสนอผลงานโครงงาน จำนวน 3 ชั่วโมง

2. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

1) จุดประสงค์รายวิชา (ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2562)

2) สมรรถนะรายวิชา (ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2562)

3) แนวคิด

4) สารการเรียนรู้

5) จุดประสงค์การเรียนรู้

6) กิจกรรมการเรียนรู้

7) สื่อการเรียนรู้

8) การวัดและการประเมินผล

9) บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

3. นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาและตรวจสอบ แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงในส่วนที่บกพร่อง

4. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไขข้อบกพร่องและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและความสอดคล้องของเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยใช้แบบประเมินความคิดเห็นตามระดับคุณภาพ 5 ระดับ

5. ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งเป็นคะแนนที่คำนวณจากแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 อันดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท และพิจารณาระดับคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมค่าเฉลี่ยคะแนนประเมินของผู้เชี่ยวชาญในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.61 – 4.95 ถือว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับคุณภาพที่มีความเหมาะสมแล้วปรับปรุงตามคำแนะนำให้เสร็จสมบูรณ์

6. จัดพิมพ์แผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยที่กำหนดไว้
แบบวัดความสามารถในการสร้างแบบจำลอง

1) ศึกษาหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเช่น ตำรา หนังสือ บทความทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบจำลอง

2) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับวิธีสร้างแบบวัดความสามารถในการสร้างแบบจำลอง

3) วิเคราะห์องค์ประกอบของความสามารถในการสร้างแบบจำลองสำหรับการใช้ในการประเมินความสามารถของนักเรียน

4) สร้างแบบวัดความสามารถในการสร้างแบบจำลองให้สอดคล้องที่ต้องการวัด เป็นรายการประเมินและเกณฑ์การประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการสร้างแบบจำลอง ปรับปรุงและดัดแปลงจากคู่มือการสอนวิทยาศาสตร์ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561) โดยสร้างเป็นแบบทดสอบที่เป็นแบบอัตนัยมีลักษณะแบบเขียนสรุปแนวความคิดรวบยอดโดยการวาดภาพอธิบายสถานการณ์ที่ได้จากการทดลอง จำนวน 2 สถานการณ์ รวมคะแนนเต็ม 24 คะแนน และใช้เกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัดความสามารถทักษะการสร้างแบบจำลอง โดยเป็นการปรับเข้ากับเนื้อหารายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เรื่องแรงเสียดทาน หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2562 ซึ่งแบบทดสอบมีรายการประเมินประกอบด้วย 4 รายการสำคัญคือ

รายการประเมินที่ 1 วางแผนการออกแบบจำลอง เป็นความสามารถในการอธิบายวางแผนการออกแบบจำลองได้จากสถานการณ์ที่กำหนดได้

รายการประเมินที่ 2 การสร้างแบบจำลอง เป็นความสามารถในการสร้างแบบจำลองโดยใช้สถานการณ์ที่กำหนดได้

รายการประเมินที่ 3 ลักษณะของแบบจำลองสัมพันธ์กับข้อมูลเป็นความสามารถในการอธิบายแบบจำลองที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับข้อมูล โดยใช้สถานการณ์ที่กำหนดได้

รายการประเมินที่ 4 การสื่อความหมายของแบบจำลอง เป็นความสามารถเขียนบรรยายรูปภาพด้วยภาษาที่ถูกต้องชัดเจน หรือเขียนแผนภาพให้สอดคล้องกับข้อมูลที่กำหนดได้

5) พิจารณาให้คะแนนตามรูบริก (Rubric) มีการประเมินความสามารถในการสร้างแบบจำลอง ซึ่งประกอบไปด้วย 3 เกณฑ์การประเมิน คือเกณฑ์การประเมินระดับ 3 หมายถึง ดี เกณฑ์การประเมินระดับ 2 หมายถึง พอใช้ และเกณฑ์การประเมินระดับ 1 หมายถึง ปรับปรุง

6) นำแบบวัดความสามารถในการสร้างแบบจำลองที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

7) นำแบบวัดความสามารถในการสร้างแบบจำลองที่ปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบวัดกับขั้นตอนตามกระบวนการสร้างแบบจำลอง โดยประเมินเป็น 3 ระดับคือ +1 สอดคล้อง, 0 ไม่แน่ใจ และ -1 ไม่สอดคล้อง แล้วนำคะแนนมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบวัดกับจุดประสงค์ซึ่งต้องมีค่า 0.5 ขึ้นไป และทำการปรับปรุงตามที่ยุ่เชี่ยวชาญแนะนำ ซึ่งแบบทดสอบที่สร้างขึ้น มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.94 – 1.00

8) นำแบบวัดความสามารถในการสร้างแบบจำลองที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

9) นำแบบวัดความสามารถในการสร้างแบบจำลอง ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 ในวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย จังหวัดระยอง จำนวน 35 คน แล้วนำผลคะแนนที่ได้มาตรวจสอบ วิเคราะห์คุณภาพข้อสอบเกี่ยวกับความยากและอำนาจจำแนก

10) นำแบบวัดความสามารถในการสร้างแบบจำลอง ที่ได้รับการแก้ไขแล้วไปทดลองกับผลการวิเคราะห์แบบค่าความยาก (p) อยู่ในระดับ 0.56 – 0.59 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ในระดับ 0.58-0.68 และตรวจสอบหาความเที่ยงโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค ผลปรากฏว่าแบบวัดนี้มีความเที่ยงอยู่ที่ 0.95

11) จัดพิมพ์แบบวัดความสามารถในการสร้างแบบจำลอง ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

แบบประเมินทักษะและคุณลักษณะความสามารถในการคิดผลิตภาพ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรา หนังสือบทความทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดผลิตภาพ

2. เลือกใช้เกณฑ์ประเมินความสามารถในการคิดผลิตภาพ โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงและดัดแปลงมาจากเกณฑ์การประเมินคุณภาพความสามารถในการคิดผลิตภาพ และคุณลักษณะของผู้มีความสามารถในการคิดผลิตภาพในการคิดผลิตภาพของ (ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, 2560)

3. สร้างแบบประเมินทักษะและคุณลักษณะความสามารถในการคิดผลิตภาพโดยครอบคลุมทักษะและคุณลักษณะของการคิดผลิตภาพ ซึ่งได้ปรับปรุงจากแบบวัดทักษะการคิดผลิตภาพของ (ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, 2560)

4. นำแบบประเมินทักษะและคุณลักษณะความสามารถในการคิดผลิตภาพที่ปรับปรุงขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ

5. ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินทักษะและคุณลักษณะความสามารถในการคิดผลิตภาพ โดยประเมินในส่วนของเกณฑ์การประเมินและนิยามของคุณลักษณะในแต่ละด้าน

6. นำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่า IOC ของแบบประเมินรายข้อและนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างระดับพฤติกรรมที่สอดคล้องคุณลักษณะและความสามารถในการคิดผลิตภาพ ผลปรากฏว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

7. หาค่าความเที่ยงของแบบประเมินทักษะและคุณลักษณะความสามารถในการคิดผลิตภาพ โดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค ผลปรากฏว่าแบบวัดนี้มีความเที่ยงอยู่ที่ 0.84

8. นำแบบประเมินคุณลักษณะความสามารถในการคิดผลิตภาพไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลและประเมินผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนดำเนินการสอนตามแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอน วิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน พร้อมทั้งแจ้งจุดประสงค์และเงื่อนไขในการเรียนให้กับนักเรียนได้รับทราบ

2. ให้นักเรียนทำแบบวัดความสามารถในการสร้างแบบจำลอง เรื่องแรงเสียดทาน ซึ่งเป็นแบบวัดแบบอัตนัย จำนวน 2 ข้อ ในเวลา 1 ชั่วโมง และแบบประเมินคุณลักษณะความสามารถในการคิดผลิตภาพของนักเรียน โดยใช้แบบประเมินทักษะความสามารถในการคิดผลิตภาพที่ครอบคลุมคุณลักษณะหรือทักษะ ช่างสังเกต คิดต่อเนื่อง มองเห็นทางปรับปรุงแนวปฏิบัติ เชื่อมโยงกับผลผลิต คิดและทำด้วยพร้อมกัน มุ่งทำให้สำเร็จ คิดให้ตลอด และพร้อมรับการทดสอบการประเมิน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนก่อนเรียน

3. ดำเนินการตามแผนการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน จำนวน 5 แผน เวลา 18 ชั่วโมงหลังจากดำเนินการสอนทุกแผนแล้ว ทำการทดสอบด้วยแบบวัดความสามารถในการสร้างแบบจำลอง เรื่องแรงเสียดทาน ซึ่งเป็นแบบวัดแบบอัตนัย จำนวน 2 ข้อ ในเวลา 1 ชั่วโมง และประเมินความสามารถในการคิดผลิตภาพของนักเรียนโดยใช้แบบประเมินทักษะและคุณลักษณะความสามารถในการคิดผลิตภาพ ที่ครอบคลุมคุณลักษณะหรือทักษะ ช่างสังเกต

คิดต่อเนื่อง มองเห็นทางปรับปรุงแนวปฏิบัติ เชื่อมโยงกับผลผลิต คิดและทำด้วยพร้อมกัน มุ่งทำให้สำเร็จ คิดให้ตลอด และพร้อมรับการทดสอบการประเมินโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนหลังเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการสร้างแบบจำลองก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

2. เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดผลิตภาพก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากการประเมินทักษะและคุณลักษณะความสามารถในการคิดผลิตภาพก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัย

การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ที่มีต่อความสามารถในการสร้างแบบจำลองและความสามารถในการคิดผลิตภาพ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย จังหวัดระยอง ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างแบบจำลองก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดผลิตภาพก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างแบบจำลองก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการสร้างแบบจำลองก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	SD	t	p
คะแนนก่อนเรียน	35	14.37	3.12	11.368*	.000
คะแนนหลังเรียน	35	18.20	4.46		

*p<.05

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถในการสร้างแบบจำลองก่อนเรียนเท่ากับ ($\bar{x} = 14.37$, $SD = 3.12$) และคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนเท่ากับ ($\bar{x} = 18.20$, $SD = 4.46$) โดยมีคะแนนเต็ม 24 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบพบว่า ความสามารถในการสร้างแบบจำลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 11.368$, $p < .001$)

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดผลิตภาพก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดผลิตภาพก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	SD	t	p
คะแนนก่อนเรียน	35	28.31	7.89	22.937	.000
คะแนนหลังเรียน	35	35.80	8.02		

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถในการคิดผลิตภาพก่อนเรียนเท่ากับ ($\bar{x} = 28.31$, $SD = 7.89$) และคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนเท่ากับ ($\bar{x} = 35.80$, $SD = 8.02$) โดยมีคะแนนเต็ม 48 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบพบว่า ความสามารถในการคิดผลิตภาพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 11.368$, $p < .001$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อความสามารถในการสร้างแบบจำลองและความสามารถในการคิดผลิตภาพ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย จังหวัดระยอง เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างแบบจำลองก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานและเปรียบเทียบความสามารถในการคิดผลิตภาพก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน มีความสามารถในการสร้างแบบจำลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานส่งเสริมความสามารถในการสร้างแบบจำลองของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนสามารถบรรลุเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนดไว้ ได้ทั้ง 4 รายการ คือ วางแผนการออกแบบจำลอง การสร้างแบบจำลอง ลักษณะของแบบจำลองสัมพันธ์กับข้อมูล และการสื่อความหมายของแบบจำลอง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) สอดคล้องกับ (รัชนก ถาวรพล, 2560) ที่ได้ทำการศึกษาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์สูงกว่าของนักเรียนที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) เป็นวิธีการสำคัญที่นักการศึกษาทั่วโลกให้การยอมรับว่าสามารถสร้างเสริมทักษะสำคัญของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนยุคประเทศไทย 4.0 ที่เน้นพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพทั้งทางด้านความรู้ ทักษะและความสามารถสูง มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกที่ดี ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริงจากกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) ได้แก่ การมีประสบการณ์ การปฏิบัติจริงอย่างเป็นลำดับขั้นตอน จนกระทั่งเกิดผลการเรียนรู้ (Learning outcome) ทั้งทางด้านความรู้ความเข้าใจในสาระต่าง ๆ ความสามารถในการกระทำ การใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ รวมทั้งความรู้สึกรู้สึกหรือเจตคติอันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานบูรณาการกัน (ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และคณะ, 2561)

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานทำให้ผู้เรียนพัฒนาความเข้าใจเชิงระบบและสร้างแบบจำลองได้อย่างซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนเผชิญปัญหาจริงจำเป็นต้องสร้างตัวแทนของระบบเพื่อแก้ปัญหาและอธิบายและสรุปผลของการเรียนรู้ (Krajcik & Blumenfeld, 2006, pp. 317–318) การสร้าง ทดสอบ และปรับปรุงแบบจำลอง (modeling) เป็นกระบวนการเชิงสืบเสาะที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์อย่างลึกซึ้งมากขึ้น (Schwarz, Passmore, & Reiser, 2009, p. 805). กระบวนการนี้ ประกอบด้วยการออกแบบตัวแทนของระบบ การทดสอบแบบจำลองกับข้อมูลหรือสถานการณ์จริง และการปรับปรุงแบบจำลองเพื่อให้สอดคล้องกับหลักฐานใหม่ ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่เพียงเข้าใจแนวคิดเชิงทฤษฎี แต่ยังสามารถอธิบายกลไกของปรากฏการณ์ (mechanistic understanding) ได้อย่างสมเหตุสมผล นอกจากนี้ การสร้าง ปรับปรุงแบบจำลองยังส่งเสริม การคิดเชิงเปรียบเทียบ (comparative reasoning) และช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ข้ามแนวคิด (knowledge integration) ตามแนวทางของ scientific practices ของ NGSS ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สมัยใหม่

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน มีความสามารถในการคิดผลิตภาพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 สอดคล้องกับ (ไสว พักขาว, 2558) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาใช้ส่งเสริมการคิดผลิตภาพได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเรียนรู้แบบโครงงานผู้เรียนจะเป็นผู้ออกแบบ วางแผน ดำเนินงานตามแผนจนกระทั่งได้ผลงานและนำเสนอรวมทั้งเผยแพร่ผลงาน ซึ่งจะทำให้ได้ฝึกทักษะการคิด การลงมือทำ และนำเสนอผลงานของตนให้ผู้อื่นได้ทราบว่ามีผลงานที่นำเสนออันมีพื้นฐานความคิดจากอะไร มีกระบวนการผลิตอย่างไรและสามารถนำไปใช้ประโยชน์อะไร โดยช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะที่สำคัญของความสามารถในการคิดผลิตภาพของนักเรียนซึ่งได้แก่ 1) ช่างสังเกต 2) การคิดต่อเนื่อง 3) การมองเห็นแนวทางปรับปรุง 4) เชื่อมโยงกับผลผลิต 5) การคิดแล้วทำ 6) การคิดให้ตลอด และ 7) การพร้อมรับการทดสอบ ที่กล่าวโดย (ไพฑูรย์ ลินลารัตน์, 2560)

อีกทั้งการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ค้นหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ของตนเองซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้มาจากการปฏิบัติจริง ตั้งแต่การได้รับความรู้ไปจนถึงการลงมือปฏิบัติ ความสามารถในการประยุกต์ความรู้เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การเรียนรู้ตามโครงงานช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ นอกจากนั้นจึงสามารถประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม มีการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอน ฝึกอบรมผู้นำ ผู้ตามการยอมรับและรับฟังผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ (ไสว พักขาว, 2558) ที่กล่าวถึงความสามารถในการคิดที่เป็นที่ต้องการในสังคมไทยในปัจจุบันและโลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นความสามารถในการคิดที่ทำให้ได้ผลผลิตที่เป็นรูปธรรม จำต้องได้การคิดผลิตภาพมีพื้นฐานมาจากแนวคิดของจอห์น ดิวอี้ ที่รู้จักกันดี คือ Learning by doing (Dewey, 1938) และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี Constructionism ของซีมัวร์ แพเพิร์ต ที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบ Learning by making เมื่อ 20 กว่าปีมาแล้ว (Papert, 1980) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาในอนาคตควรให้ความสำคัญและส่งเสริมการคิดผลิตภาพอย่างจริงจัง ในการส่งเสริมการคิดผลิตภาพในสถานศึกษา สามารถดำเนินการได้เป็น 3 ประการหลักคือ การนำเครื่องมือ ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดผลิตภาพมาใช้ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning) และการจัดบรรยากาศและแหล่งเรียนรู้

ทั้งนี้ผลการวิจัยในด้านของความสามารถในการคิดผลิตภาพได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธีระศักดิ์ไชยสิทธิ์, 2560) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลอง ซึ่งนักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้ลงมือปฏิบัติในการสร้างแบบจำลองด้วยตนเอง ซึ่งสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงผลิตภาพของนักเรียนให้สูงขึ้นกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยจะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ที่ได้รับมาวิเคราะห์และคิดต่อเนืองจนสร้างเป็นชิ้นงานขึ้นจากองค์ความรู้ที่ได้สร้างขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัย (พลวิชัย อังสวัสดิ์, 2561) ที่ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ซึ่งนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความสามารถในการคิดผลิตภาพสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คล้ายคลึงกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่ผู้วิจัยได้จัดขึ้นในกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ก่อนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ผู้สอนจำเป็นต้องจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการทำโครงงานวิทยาศาสตร์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน จากการจัดการเรียนการสอนพบว่า การเตรียมสื่อการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลทำให้นักเรียนมีแนวทางและตัวอย่างในการทำโครงงานได้รวดเร็วขึ้น
2. การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลในการทำโครงงาน นักเรียนอาจจะใช้เวลาานจำเป็นต้องมีการจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงานวิทยาศาสตร์ให้ผู้เรียนเรียนรู้ง่ายและสะดวกต่อการดำเนินกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ทำให้ครูผู้สอนสอนได้ตรงตามเนื้อหาวิชา และจุดประสงค์ของหลักสูตร สามารถช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว และยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
3. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนได้ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ครูผู้สอนต้องศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ให้ถี่ถ้วน มีการเตรียมตนเองโดยมีการศึกษาเนื้อหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่จะนำไปจัดการเรียนรู้ จัดลำดับขั้นตอนให้มีความรัดกุม ดำเนินการศึกษาไปที่ละขั้นตอน อธิบายประกอบเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในกิจกรรม อีกทั้งการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย เกิดความสนใจ ต้องการที่จะแก้ปัญหาหรือทำโครงงานวิทยาศาสตร์ อีกทั้งนักเรียนแต่ละสาขาวิชามีความสามารถและทักษะที่แตกต่างกัน ครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียน พื้นฐานความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะและให้คำปรึกษาจนกระทั่งผู้เรียนสามารถทำโครงงานจนสำเร็จลงไปด้วยดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดให้มีการทำวิจัยที่นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาในระดับชั้นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการรู้มีความต่อเนื่อง โดยติดตามนักศึกษาในการทำโครงการสำหรับจบการศึกษา ซึ่งนักศึกษาระดับ ปวส. จะมีองค์ความรู้ครบถ้วนและเป็นการดูแลติดตามนักศึกษาในการจบการศึกษา
2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความร่วมมือ ทักษะสื่อสารและร่วมมือ

3. ควรทำวิจัยโดยจัดให้มีการสอดแทรกเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้โครงงานวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ เช่น การให้นักเรียนนำเสนอโครงงานโดยผ่านสื่อออนไลน์การอัปโหลดวิดีโอ YouTube หรือกลุ่มเฟซบุ๊ก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีทักษะในศตวรรษที่ 21 จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เกิดความคิดสร้างสรรค์และอยากเรียนรู้อย่างยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 หากผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานก็จะได้รับการส่งเสริมพัฒนาทักษะในหลายด้าน เป็นการบูรณาการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการสร้างแบบจำลอง ผู้เรียนสามารถใช้สิ่งที่ทำขึ้นมาเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยสรุปแนวคิดรวบยอดนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้มาเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจในรูปแบบจำลองต่าง ๆ ซึ่งเป็นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการที่สูงขึ้น ทั้งยังช่วยส่งเสริมผู้ที่มีลักษณะของการคิดผลิตภาพได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้เรียนจะเป็นผู้ออกแบบ วางแผน ดำเนินงานตามแผนจนกระทั่งได้ผลงานและนำเสนอรวมทั้งเผยแพร่ผลงาน ซึ่งจะช่วยให้ได้ฝึกทักษะการคิด การลงมือทำ และนำเสนอผลงานของตนให้ผู้อื่นได้ทราบว่าผลงานที่นำเสนอมีพื้นฐานความคิดจากอะไร มีกระบวนการผลิตอย่างไรและสามารถนำไปใช้ประโยชน์อะไร สามารถฝึกฝนได้ผ่านการทำงานจริง ในสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนทดลองผิด ถูกโดยไม่กลัวความล้มเหลว ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในโลกการทำงานสมัยใหม่เหมาะสมกับนักเรียนสายวิชาชีพในอาชีวศึกษา เนื่องจากเน้นทักษะปฏิบัติจริง และการทำงานเป็นทีม ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพในอนาคตและเป็นกำลังสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนในสายอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ทวีศักดิ์ จินตานุรักษ์. (2560). **การประเมินการคิดผลิตภาพ. สอนและสร้างได้อย่างไร**. วิทยาลัยครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระศักดิ์ ไชยสัตย์. (2560). **ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี และความสามารถในการคิดเชิงผลิตภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมขยายโอกาส จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรณัฐ กิรุ่งเรือง, อรพิน ศิริสัมพันธ์, ดวงหทัย โสมไชยวงศ์, วิลาพัฒน์ อรุณบุญลชาติ. (2561). **การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน. เอกสารประกอบการอบรมโครงการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมผู้เรียนในยุค 4.0**. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- พลวิญญ์ อังสวัสดิ์ (2561). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องเซลล์กลไก และความสามารถในการคิดผลิตภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน ประจวบวิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2560). *คิดผลิตภาพ สอนและสร้างได้อย่างไร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รักชนก ถาวรพล. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิศิษฐ์ศรี วิยะรัตน์, สรียญา เกิดไพบูลย์, คมกฤตย์ ชมสุวรรณ, พิเชษฐ์ พินิจ, อนุศิษฐ์ อ้นมานะตระกูล, เอกรัตน์ รวยรวย, สันติรัฐ นันสะอาจ, และมงคล นามลักขณ์. (2567). โครงการโรงเรียนเทคโนโลยีฐาน วิทยาศาสตร์: การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเพื่อปลูกฝังทักษะในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรม การเรียนรู้และเทคโนโลยี*, 4(1), 1-12.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์. *นิตยสาร สสวท*. 46(210), 1-64
- สถณี อาชวนันกุล. (2561). การพัฒนายุทธศาสตร์การศึกษาในประเทศไทย. *วารสารการศึกษาไทย*, 12(3), 45-60.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). Thailand 4.0: “สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมโยงเศรษฐกิจไทยสู่โลก”. *eco-challenge magazine*, 11(3), 5-9.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). การส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: สพฐ.
- ไสว พักขาว. (2558). ส่งเสริมการเรียนรู้แบบโครงงาน. *วารสารการศึกษาไทย*, 10(2), 45-60.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2559). *แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศ์.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.
- Krajcik, J. S., & Blumenfeld, P. C. (2006). Project-based learning. In R. K. Sawyer (Ed.), *The Cambridge handbook of the learning sciences* (pp. 317–334). Cambridge University Press.
- Neilson, D., Campbell, T., and Allred, B. (2010). Model-based inquiry in physics: A buoyant force module. *The Science Teacher* 77(8): 38-43.
- Papert, S. (1980). *Mindstorms: Children, computers, and powerful ideas*. Basic Books.
- Schwarz, C., Passmore, C., & Reiser, B. J. (2009). Helping students make sense of the world using next generation science and engineering practices: The role of modeling. *Science Education*, 93(5): 802–831.
- Wang, J., Guo, D., and Jou, M. (2015). A study on the effects of model-based inquiry pedagogy on students' inquiry skills in a virtual physics lab. *Computers in Human Behavior* 49(C): 658–669.

Windschitl, M., Thompson, J., and Braaten, M. (2008). Beyond the scientific method: Model-based Inquiry as a new paradigm of preference for school science investigations. **Journal of Science Education**92(5): 941–967.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณี
ถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต

4E's Marketing Mix Factors Influencing Decision to Participate in the
Vegetarian Festival in Phuket Province

กัณฑ์ภัทร ศุภกุลสวัสดิ์*
Kantaphat Suppakulsawat*

วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 2
Phuket Vocational College, Institute of Vocational Education: Southern Region 2

*Corresponding email: r-jan-off@hotmail.com

Received: August 16, 2025.; Revised: November 24, 2025.; Accepted: December 2, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงาน 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's กับการตัดสินใจเข้าร่วมงาน และ 3) เสนอแนวทางการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ทางการตลาด 4E's เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมงานประเพณีอย่างยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต จำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) เครื่องมือวิจัย คือแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.11) โดยด้านการสร้างความสัมพันธ์ (Evangelism) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความคุ้มค่า (Exchange) และด้านประสบการณ์ (Experience) ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พบว่า ด้านการบอกต่อ (Evangelism) มีความสัมพันธ์สูงสุดกับการตัดสินใจเข้าร่วมงาน ($r = .71, p < .001$) รองลงมาคือ ด้านความคุ้มค่า (Exchange) และด้านประสบการณ์ (Experience) ส่วนการมีส่วนร่วม (Engagement) แม้อิทธิพล แต่ยังเป็นปัจจัยรอง

จากผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทาง “4E's Cultural Event Model” สำหรับงานถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต โดยมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์เชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งภาคสนามและออนไลน์ การสร้างความคุ้มค่าในมิติเศรษฐกิจและจิตใจ และการขยายการรับรู้ผ่านการบอกต่อทั้งบนโซเชียลมีเดียและช่องทางสื่อสารระหว่างบุคคล

องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบกลยุทธ์ในการพัฒนาและส่งเสริมงานประเพณีให้ยั่งยืน อีกทั้งยังสนับสนุนการเสริมสร้าง Soft Power ของท้องถิ่นสู่ระดับสากล

คำสำคัญ : การตัดสินใจเข้าร่วมงาน ประเพณีถือศีลกินผัก การตลาด 4E's Soft Power

Abstract

The study titled Marketing Mix 4E's Factors Influencing the Decision to Participate in the Vegetarian Festival in Phuket Province aimed to (1) examine the levels of marketing mix 4E's factors that influence participation in the festival, (2) analyze the relationships between the 4E's factors and decision-making, and (3) propose guidelines for applying 4E's marketing strategies to improve and sustain the cultural event. The sample consisted of 400 tourists participating in the Phuket Vegetarian Festival, selected through multi-stage sampling. A structured questionnaire was employed as the research instrument, and the data were analyzed using descriptive statistics and Pearson's correlation coefficient.

The results revealed that the overall marketing mix 4E's factors were rated at a high level (mean = 4.11). The highest-rated dimension was Evangelism (relationship building), followed by Exchange (value for money) and Experience (experience creation). Pearson's correlation analysis indicated that Evangelism demonstrated the strongest relationship with decision-making ($r = .71$, $p < .001$), followed by Exchange and Experience, while Engagement showed a moderate level of influence.

Based on the findings, the researcher developed the "4E's Cultural Event Model," which highlights four strategic components: creating meaningful cultural experiences, fostering both on-site and digital participation, providing value in both economic and spiritual dimensions, and enhancing word-of-mouth advocacy through social media and interpersonal communication. This model contributes a significant body of knowledge that can be utilized to sustainably develop and promote the Phuket Vegetarian Festival while strengthening the cultural Soft Power of the local community at the international level.

Keywords : Decision-making, Cultural Festival, 4E's Marketing Mix, Vegetarian Festival, Soft Power

บทนำ

งานเทศกาลและประเพณีท้องถิ่นของไทยเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อการท่องเที่ยวอย่างยิ่ง ไม่เพียงสะท้อนอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ยังเป็นกลไกสร้างรายได้ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับผู้มาเยือน และเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อน Soft Power ของประเทศไทยในระดับนานาชาติ (วรรณพร ผาสุก, 2565) งานเทศกาลเหล่านี้ เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง หรือแห่เทียนพรรษา ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ โดยมีบทบาทในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อประเทศ สนับสนุนเศรษฐกิจฐานราก และเพิ่มโอกาสในการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้สืบทอดต่อไป (ชลธิชา นิสัยสัตย์, 2564) ประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต ถือเป็นหนึ่งในเทศกาลวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงที่สุดในประเทศไทย มีเอกลักษณ์โดดเด่นทั้งในด้านความเชื่อ พิธีกรรม และศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน เทศกาลนี้ดึงดูดนักท่องเที่ยวจำนวนมากในทุกปี ด้วยกิจกรรมเฉพาะ เช่น พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ขบวนแห่องค์เทพ การเดินลุยไฟ และการแต่งร่างกาย ซึ่งสะท้อนความศรัทธาและจิตวิญญาณของชุมชน (สุรเชษฐ์ โชวเกียรติรุ่ง, 2564) งานประเพณีดังกล่าวจึงมีคุณค่าทั้งในมิติทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจท้องถิ่น อีกทั้งเป็นต้นแบบสำคัญในการเสริมสร้าง Soft Power ด้านวัฒนธรรมของไทย ซึ่งกำลังได้รับการผลักดันอย่างจริงจังในระดับประเทศและระดับสากล

แม้ว่างานประเพณีถือศีลกินผักจะได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง แต่การจัดงานยังเผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น การจัดการฝูงชน ภาพลักษณ์ของความเป็นระเบียบ ความเข้าใจผิดของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับพิธีกรรม ความคุ้มค่าของประสบการณ์ที่ได้รับ และความไม่สอดคล้องกันของข้อมูลประชาสัมพันธ์ตามแหล่งต่าง ๆ ปัญหาเหล่านี้สะท้อนว่าการตลาดเชิงวัฒนธรรมของงานเทศกาลยังขาดกรอบกลยุทธ์ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการออกแบบประสบการณ์ การสร้างการมีส่วนร่วม และการสร้างคุณค่าเชิงเศรษฐกิจและจิตใจให้กับผู้เข้าร่วมงาน จากการพัฒนาแนวคิดด้านการตลาดยุคใหม่ พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด 4E's ซึ่งประกอบด้วย Experience, Engagement, Exchange และ Evangelism มีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้บริโภคยุคดิจิทัล (Poulou, 2018; Fetherstonhaugh, 2009) แนวคิด 4E's ให้ความสำคัญกับการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่า การมีส่วนร่วมเชิงลึก การสร้างความคุ้มค่า และการบอกต่อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งกับงานเทศกาลวัฒนธรรมที่ต้องการขยายฐานผู้เข้าร่วมและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในระยะยาว อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนเอกสาร พบว่ายังไม่มีงานวิจัยในประเทศไทยที่ศึกษาถึง อิทธิพลของปัจจัย 4E's ต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ตโดยตรง แม้มีงานที่ศึกษาเรื่องประสบการณ์ท่องเที่ยว หรือการตลาดเชิงวัฒนธรรมในเทศกาลอื่น ๆ แต่ยังขาดการประยุกต์ใช้โมเดล 4E's แบบครบองค์ประกอบกับเทศกาลระดับนานาชาติแห่งนี้ ซึ่งถือเป็น ช่องว่างงานวิจัย (Research Gap) ที่สำคัญและนำไปสู่โจทย์ว่าปัจจัยใดภายใต้กรอบ 4E's เป็นแรงผลักดันสำคัญต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว และจะสามารถนำไปสู่การออกแบบกลยุทธ์พัฒนาเทศกาลให้ยั่งยืนได้อย่างไร

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัย และสังเคราะห์เป็นต้นแบบแนวทางพัฒนากลยุทธ์เชิงวัฒนธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนของงานประเพณี รวมถึงสนับสนุน Soft Power ของไทยให้ก้าวสู่ความโดดเด่นในระดับนานาชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's กับการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ทางการตลาด 4E's ในการพัฒนาและส่งเสริมงานประเพณีถือศีลกินผักอย่างยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เป็นกระบวนการก่อนที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าหรือบริการ โดยผู้ประกอบการต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค สำหรับผู้ประกอบการเองการศึกษาและเรียนรู้ในเรื่องการตัดสินใจนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง และยังช่วยให้องค์กรสามารถปรับกลยุทธ์การขายให้สอดคล้องกับกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคได้อีกด้วย

กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยแบ่งออกเป็นลำดับขั้นต่าง ๆ ดังนี้ (ไพลิน ผ่องใส, 2565).

ขั้นตอนที่ 1 การรับรู้ถึงปัญหาหรือตระหนักถึงความต้องการ (Need Recognition) เป็นขั้นแรกของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะเกิดจากการที่บุคคลรับรู้ได้ถึงสิ่งที่ต้องการและสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ โดยที่ความแตกต่างนั้นต้องได้รับการแก้ไข เมื่อผลิตภัณฑ์นั้นถูกออกแบบมาให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและแก้ปัญหาให้กับผู้บริโภคได้ จะทำให้ผู้บริโภคเองเกิดความต้องการที่จะซื้อผลิตภัณฑ์นั้น เป็นจุดเริ่มต้นของการที่ผู้บริโภคเริ่มมีความต้องการ ซึ่งอาจเกิดจากการกระตุ้นภายนอก เช่น สื่อโฆษณาที่จูงใจ การเห็นคนรอบข้างใช้สินค้านั้น ๆ เป็นต้น หรือจากการกระตุ้นภายใน เช่น รู้สึกหิว ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน เป็นต้น (Kotler, 2006)

ขั้นตอนที่ 2 การค้นหาข้อมูล (Information Search) เป็นขั้นตอนในการค้นหาข่าวสารหรือข้อมูลของผลิตภัณฑ์ เมื่อผู้บริโภคเกิดความต้องการขึ้น เพื่อช่วยในการพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ให้ผู้บริโภคมีความรู้ที่มากพอจนสามารถตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการนั้น แต่ขั้นตอนนี้อาจไม่เกิดขึ้นหากว่าตัวผู้บริโภคเองมีความสนใจหรือต้องการที่จะซื้อสินค้าหรือบริการนั้นสูงอยู่แล้ว จนทำให้สามารถตัดสินใจซื้อสินค้านั้นได้ในทันที แต่โดยทั่วไปแล้วความต้องการในระดับธรรมดาจะสร้างความต้องการในการอยากเรียนรู้ และค้นหาข้อมูลของผู้บริโภค (อดุลย์ จาตุรงค์กุล และดลยา จาตุรงค์กุล, 2550)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก (Evaluation of Alternatives) การประเมินทางเลือกก่อนตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยนำข้อมูลที่มีมาพิจารณาถึงข้อดีข้อเสีย ผลประโยชน์ที่ควรได้รับ เพื่อให้สามารถตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการได้ โดยผู้บริโภคจะต้องตัดสินใจว่าจะซื้อสินค้านี้หรืออะไร หรือสินค้านั้นหรืออะไร ซึ่งผู้บริโภคแต่ละคนจะมีแนวทางในการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของการตัดสินใจ และทางเลือกที่มีอยู่ นักการตลาดจำเป็นต้องรู้ถึงวิธีการต่าง ๆ ที่ผู้บริโภคใช้ในการประเมินผลทางเลือก กระบวนการเดียวไม่สามารถนำมาใช้กับผู้บริโภคได้ทุกคน และแนวความคิดพื้นฐานที่ช่วยสนับสนุนข้อมูลในกระบวนการประเมินผลพฤติกรรมผู้บริโภคนั้นมีหลายประการ (Kotler & Keller, 2006) โดยอาจต้อง

ประเมินจาก 1) คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ (Attributes) 2) น้ำหนักความสำคัญของคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ (Degree of Importance) โดยให้พิจารณาส่วนนี้ของสินค้าเป็นหลัก มากกว่าการพิจารณาถึงความโดดเด่นของสินค้า (Salient Attributes) ทำให้ความเชื่อเกี่ยวกับตราสินค้าอาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้บริโภคเอง 3) ความน่าเชื่อถือต่อตราสินค้า (Brand Beliefs) โดยพิจารณาจากภาพลักษณ์ที่ผู้บริโภคเคยพบเห็น รับรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา 4) ความพอใจ (Utility Function) ประเมินว่าผู้บริโภคเองมีความพอใจต่อตราสินค้านั้นมากแค่ไหน เพื่อให้สามารถเลือกได้ง่ายขึ้น และ 5) กระบวนการประเมิน โดยนำเอาปัจจัยในการตัดสินใจทั้งหมด ความพอใจ ความเชื่อในตราสินค้า คุณสมบัติของสินค้า มาพิจารณาเพื่อเปรียบเทียบและให้คะแนน หาผลสรุปว่าตราสินค้าใดคุ้มค่าและตอบโจทย์ในการตัดสินใจซื้อมากที่สุด (อตุลย์ จาตุรงค์กุล และดลยา จาตุรงค์กุล, 2550)

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจซื้อ (Purchasing) การซื้อโดยเกิดขึ้นในร้านค้าหรือผ่านช่องทางการจำหน่ายอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ โดยต้องอาศัยพนักงานขายที่มีความรู้ความชำนาญในการแนะนำผลิตภัณฑ์ เพื่อสามารถเสนอขายผลิตภัณฑ์นั้นให้กับผู้บริโภคได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม จากการประเมินทางเลือก ผู้บริโภคสามารถจัดลำดับความสำคัญของการเลือกซื้อได้แล้ว ทำให้ขั้นตอนต่อไปคือ การพิจารณาถึงทัศนคติของผู้อื่นที่มีต่อการตัดสินใจซื้อ (Attitudes of Others) และปัจจัยที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ (Unexpected Situation) แต่การที่ผู้บริโภคสามารถเลือกสินค้าหรือตราสินค้าได้แล้ว ไม่ได้หมายความว่า จะเกิดการซื้อได้ อาจเกิดความเสี่ยงจากการเลือกบริโภคสินค้านั้น ๆ ได้อีก (Kotler & Keller, 2006)

ขั้นตอนที่ 5 พฤติกรรมหลังจากการซื้อ (Post Purchase Behavior) ความรู้สึกหรือความพึงพอใจที่ผู้บริโภคมีต่อผลิตภัณฑ์หลังจากทำการซื้อสินค้านั้นมาแล้ว เมื่อผู้บริโภคได้รับประสบการณ์ในการบริโภคสินค้าหรือบริการแล้ว อาจได้รับความพอใจหรือไม่พึงพอใจก็ได้ ซึ่งหากพึงพอใจและผู้บริโภคทราบถึงข้อดีต่าง ๆ ของสินค้า มุมมองเป็นไปในด้านบวก นอกจากจะเกิดการซื้อซ้ำแล้วอาจมีการแนะนำให้เกิดผู้บริโภครายใหม่ได้อีก แต่หากตรงกันข้ามหรือไม่พึงพอใจ ผู้บริโภคอาจเลิกซื้อสินค้าในครั้งต่อไปและส่งอาจผลเสียอย่างต่อเนื่องจากการบอก ต่อจนผู้บริโภคคนอื่น ๆ มีการซื้อน้อยลงตามไปด้วย (Kotler & Keller, 2006)

กระบวนการตัดสินใจซื้อ เป็นลำดับขั้นตอนที่ผู้บริโภคใช้ในการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ 5 ขั้นตอน ซึ่งผู้บริโภคอาจไม่จำเป็นต้องทำตามทุกขั้นตอนเมื่อต้องการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือรับบริการ ผู้บริโภคอาจมีการข้ามบางขั้นตอนไปหรือมีการย้อนกลับไปยังขั้นตอนก่อนหน้า กระบวนการตัดสินใจจะเริ่มต้นก่อนการซื้อและมีผลกระทบหลังการซื้อ (Kotler & Keller, 2012) นักการตลาดและธุรกิจจึงจำเป็นต้องคิดหาแนวทางเพื่อสร้างแรงจูงใจ รวมถึงประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ไปถึงมือของผู้บริโภค และเกิดแรงจูงใจจนสามารถทำให้ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ได้ในที่สุด นอกจากนี้ยังต้องให้ความสนใจกับการบริการหลังการขาย ซึ่งจะช่วยให้สามารถติดตามและทราบได้ถึงความพึงพอใจหรือข้อเสนอแนะที่จะมาจากผู้บริโภค (อตุลย์ จาตุรงค์กุล และดลยา จาตุรงค์กุล, 2550)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 4E's (Marketing Mix 4E's)

ปัจจุบันการตลาดได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามในแต่ละยุคสมัยให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ได้เริ่มจาก McCarthy ได้คิดค้นการตลาดแบบ 4P's ในทางการตลาด เริ่มไม่ใช่ตลาดมวลชน (Mass Market) แบบในอดีต นักการตลาดจึงเริ่มมีการปรับตัวเน้นไปที่เรื่องการคิดแบบธุรกิจเป็นศูนย์กลาง (Business

Centric) ให้กลายเป็นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง (Customer Centric) มากขึ้น จึงกลายเป็นที่มาของ 4C's ที่ถูกนำเสนอโดย Robert F. Lauterborn จนถึงในยุคปัจจุบันที่เป็นยุคของดิจิทัล ทำให้มีการพัฒนาเพื่อให้ทันสมัยตามโลกที่เปลี่ยนไปจนมีแนวคิดขึ้นมาเป็น 4E's

เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. (2562). ได้ให้ความหมายของส่วนประสมทางการตลาด 4E's ว่าหมายถึง การตลาดยุคใหม่ ที่นอกจากจะเน้นในเรื่องการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เพื่อให้ตรงตามความต้องการมากที่สุด โดยเน้นที่การสื่อสารจากผู้บริโภคมาช่วยทำการตลาด โดยใช้ช่องทางออนไลน์ในการกระจายช่องทางการตลาดให้ผู้บริโภคได้รู้จักให้มากที่สุด

ณัฐพัชญ์ วงษ์เหรียญทอง. (2557). ได้ให้ความหมายของส่วนประสมทางการตลาด 4E's ว่าเป็นการตลาดยุคดิจิทัล 4.0 ประกอบกับการผสมผสานกับการตลาดเพื่อการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมและครอบคลุมเพื่อให้ตอบสนองต่อโลกในยุคปัจจุบัน

สุรเชษฐ์ โชวกเกียรติรุ่ง. (2564). ได้ให้ความหมายของส่วนประสมทางการตลาด 4E's ว่าเป็นการตลาดรูปแบบสมัยใหม่ที่มีการต่อยอดแนวคิดมาจากส่วนประสมทางการตลาด 4P's ที่ประกอบด้วย สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการขาย (Promotion) ไปสู่แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด 4C's ประกอบด้วย ลูกค้า (Customer) ความคุ้มค่าของลูกค้า (Cost) ความสะดวกสบาย (Convenience) การสื่อสาร (Communication) และมาเป็นส่วนประสมทางการตลาด 4E's ประกอบด้วย อารมณ์ (Emotion) ประสบการณ์ (Experience) ความพิเศษ (Exclusivity) และการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Engagement) ทำให้รู้จักและเข้าใจลูกค้ามากยิ่งขึ้น

Business. (2565). ให้ความหมายของส่วนประสมการตลาด 4E's ว่าเป็นกลยุทธ์การตลาดที่ได้รับการพัฒนาจากการขายผลิตภัณฑ์สู่การเน้นการสร้างประสบการณ์ การเปลี่ยนจากราคาเป็นการสร้างคุณค่า ใช้ตลาดออนไลน์ให้ลูกค้าเข้าถึงได้ง่ายขึ้น และเปลี่ยนจากการส่งเสริมการขายมาเป็นการทำให้ลูกค้าจากรมาเป็นลูกค้าประจำ

Poulou. (2018). ส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่เกิดจากการทำให้ส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบเก่าทันสมัยมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่ความต้องการของผู้บริโภค การสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้บริโภค สร้างความเชื่อมโยงกับผู้บริโภคผ่านประสบการณ์ และผู้บริโภคจะกลายเป็นผู้บริโภคที่เชื่อมั่นใจและพร้อมที่จะบอกต่อ

Fetherstonhaugh. (2009). โลกของการตลาดปรับเปลี่ยนหมุนเวียนเสมอ เริ่มตั้งแต่ 4P's ที่ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการขาย (Promotion) จนมาถึงแนวคิดการตลาดยุคใหม่ในชื่อที่เรียกว่า 4E's (Marketing Mix 4E's) เป็นแนวคิดใหม่เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยมากขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การสร้างประสบการณ์ที่ดี (Experience) แทนที่ผลิตภัณฑ์ (Product) การปรับเปลี่ยนการตลาดรูปแบบใหม่แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคในปัจจุบันไม่ได้ต้องการแค่สินค้าหรือบริการ แต่ลูกค้ายังคาดหวังกับประสบการณ์ที่ดีในระหว่างการเข้าร่วมงาน ไปจนถึงหลังการเข้าร่วมงานอีกด้วย

2. การเข้าถึงผู้บริโภค (Everyplace) แทนที่ช่องทางจำหน่าย (Place) ในปัจจุบันมีทางเลือกในการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการที่หลากหลาย ซึ่งผู้เข้าร่วมสามารถเลือกได้ว่าจะรับข้อมูลที่ไหนและอย่างไร อาทิ ผ่านทางเว็บไซต์ (Website) ผ่านโซเชียลมีเดีย (Social Media) หรือผ่านเอเจนซี่ (Agency) เป็นต้น

3. ความคุ้มค่า (Exchange) แทนที่ราคา (Price) ในอดีตราคามักเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคให้ความสนใจ และเป็นปัจจัยในการเปรียบเทียบเพื่อเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบริการ แปรนติจึงมีกลยุทธ์ในการตั้งราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่ง ผ่านการลดต้นทุน

ส่งผลให้มีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร แต่ในปัจจุบันผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสนใจกับราคาเหมือนในอดีต แต่ผู้เข้าร่วมให้ความสนใจกับความคุ้มค่าที่ได้มากกว่า ทำให้ปัจจุบันแต่ละแบรนด์จึงสรรหาวิธีในการสร้างคุณค่าให้แก่บริการ เพื่อเพิ่มมูลค่าและทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกคุ้มค่าที่จะใช้ผลิตภัณฑ์และบริการ

4. การสร้างความสัมพันธ์ (Evangelism) แทนที่การส่งเสริมการขาย (Promotion) เป็นการสร้างความหลงใหลในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการ ด้วยการสร้างประสบการณ์ที่ตื่นเต้น ประทับใจ สร้างแรงบันดาลใจ และสร้างการมีส่วนร่วม เกิดความผูกพัน เปลี่ยนจากผู้เข้าร่วมชาจรทั่วไป เป็นผู้เข้าร่วมที่เข้าร่วมงานเป็นประจำ เพื่อให้เกิดเป็น Brand Royalty ผ่านกลยุทธ์ต่าง ๆ

ไพลิน ผ่องใส. (2565). กล่าวว่า ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด 4E's เป็นกรอบแนวคิดหรือเครื่องมือใหม่ในการวางกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของตลาด ณ ปัจจุบัน ซึ่งแตกต่างไปจากสมัยก่อน ปัจจุบันผู้บริโภคมีความหลากหลาย แบ่งแยกออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ความแตกต่างในด้านผลิตภัณฑ์กลายเป็นเรื่องรองลงมา และปัจจุบันขับเคลื่อนด้วยการบอกปากต่อปาก

สรุปได้ว่า การตลาดยุคใหม่ในชื่อที่เรียกว่า 4E's (Marketing Mix 4E's) เป็นแนวคิดใหม่เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยมากขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วย

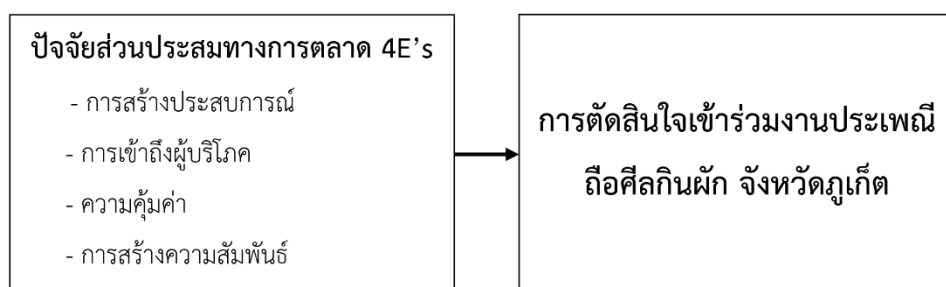
1. การสร้างประสบการณ์ที่ดี (Experience) คือปรับเปลี่ยนการตลาดในรูปแบบใหม่ ที่แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคในปัจจุบันไม่ได้ต้องการแค่สินค้าหรือบริการ แต่ยังคาดหวังถึงประสบการณ์ที่ดีทั้งระหว่างและหลังการเข้าร่วมงาน

2. การเข้าถึงผู้บริโภค (Everyplace) ในปัจจุบันผู้บริโภคมีทางเลือกในการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการที่หลากหลาย ซึ่งผู้เข้าร่วมสามารถเลือกได้ว่าจะรับข้อมูลที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร

3. ความคุ้มค่า (Exchange) ในปัจจุบันผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องของราคาเหมือนในอดีต แต่ผู้เข้าร่วมกลับให้ความสนใจกับความคุ้มค่าที่ได้มากกว่า ทำให้ปัจจุบันแต่ละแบรนด์จึงมีการสรรหาวิธีในการสร้างคุณค่าให้แก่บริการ เพื่อเพิ่มมูลค่าและทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกคุ้มค่าที่จะใช้ผลิตภัณฑ์และบริการ

4. การสร้างความสัมพันธ์ (Evangelism) เป็นการสร้างความหลงใหลในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการด้วยการสร้างประสบการณ์ที่ตื่นเต้น ประทับใจ สร้างแรงบันดาลใจ และสร้างการมีส่วนร่วม เกิดความผูกพัน เพื่อเปลี่ยนจากผู้เข้าร่วมชาจรเป็นผู้เข้าร่วมเป็นประจำ และเกิดเป็น Brand Royalty

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's และอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรของการวิจัย ได้แก่ ประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต ซึ่งไม่สามารถทราบจำนวนประชากรที่แท้จริงได้ ใช้สูตร Roscoe (1975: 156- 157) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ แบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ประกอบด้วย เลือกพื้นที่ศาลเจ้าที่จัดพิธีสำคัญในจังหวัดภูเก็ต เลือกวันและเวลาเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมกิจกรรม สุ่มนักท่องเที่ยวด้วยวิธี Accidental Sampling ในการแจกแบบสอบถาม เพื่อรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามแบบกระดาษ (Offline Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยแจกให้ผู้ตอบโดยตรง และเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเก็บด้วยการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) เนื่องจากไม่ทราบขนาดประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับประชากรไม่ทราบจำนวนของ Cochran (1953) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 5% ดังนั้นจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพ 1) ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity): ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ใช้ค่าดัชนี IOC 2) ความเชื่อมั่น (Reliability): ทดสอบกับกลุ่มนักร้อง 30 คน และวิเคราะห์ด้วยค่า Cronbach's α (>0.80) เครื่องมือที่ใช้ในสร้างชิ้นโดยอาศัยแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้ผู้ตอบโดยตรง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและขอความยินยอมตามหลัก Informed Consent
2. เมื่อผู้ตอบกรอกแบบสอบถามเสร็จ ผู้วิจัยเก็บคืนทันทีเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล
3. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล ผลการตรวจสอบพบว่าแบบสอบถามที่ส่งคืน มีความสมบูรณ์
4. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ตามขั้นตอนที่กำหนด เพื่อประเมินผลและแปลความหมายของข้อมูลที่ได้รับอย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. สถิติเชิงพรรณนา: ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's r)

3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อทำนายว่าปัจจัย 4E's ใดมีอิทธิพลสูงสุด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าจำนวนและร้อยละ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด 4E's	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การสร้างประสบการณ์	4.15	.45	มาก
การเข้าถึงผู้บริโภค	3.63	.47	มาก
ความคุ้มค่า	4.31	.58	มากที่สุด
การสร้างความสัมพันธ์	4.34	.43	มากที่สุด
ปัจจัยส่วนประสมการตลาด 4E's โดยรวม	4.11	.48	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย 4.34 รองลงมา คือ ด้านความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ย 4.31 และด้านการสร้างประสบการณ์ ค่าเฉลี่ย 4.15 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's กับการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต

ปัจจัย 4E's	ค่า r	Sig. (p)	ระดับความสัมพันธ์
Experience (ประสบการณ์)	0.62	.000	ปานกลาง-สูง
Engagement (การมีส่วนร่วม)	0.57	.000	ปานกลาง
Exchange (ความคุ้มค่า)	0.65	.000	สูง
Evangelism (การบอกต่อ)	0.71	.000	สูงมาก

จากตารางที่ 2 การบอกต่อ (Evangelism) มีความสัมพันธ์สูงที่สุดกับการตัดสินใจเข้าร่วมงาน รองลงมาคือ ความคุ้มค่า (Exchange) และประสบการณ์ (Experience) ในขณะที่การมีส่วนร่วม (Engagement) แม้มีอิทธิพลแต่ยังน้อยกว่า แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารแบบปากต่อปากและออนไลน์เป็นพลังขับเคลื่อนหลักของการตัดสินใจในยุคดิจิทัล

ผลการสังเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ทางการตลาด 4E's ในการพัฒนาและส่งเสริมงานประเพณีถือศีลกินผักอย่างยั่งยืน

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัย 4E's และความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นแนวทาง “4E's Cultural Event Model” สำหรับการจัดงานถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต ดังนี้

1. Experience (ประสบการณ์) สร้างประสบการณ์ที่แท้จริงและจดจำได้ เช่น การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวร่วมพิธีกรรม สัมผัสวิถีชีวิตชุมชน และชิมอาหารเจ เพื่อสร้างคุณค่าเชิงจิตวิญญาณและวัฒนธรรม
2. Engagement (การมีส่วนร่วม) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งเชิงกายภาพและดิจิทัล เช่น กิจกรรมออนไลน์ (Live Streaming, Hashtag Challenge) และกิจกรรมภาคสนาม (การร่วมขบวนแห่, Workshop) เพื่อสร้างความผูกพันระหว่างผู้เข้าร่วมกับประเพณี
3. Exchange (ความคุ้มค่า) พัฒนาสินค้าและบริการที่สะท้อนคุณค่าของงาน เช่น แพคเกจท่องเที่ยว ของที่ระลึก อาหารเจราคาพิเศษ และกิจกรรมที่คุ้มค่าทั้งด้านเศรษฐกิจและประสบการณ์ชีวิต
4. Evangelism (การบอกต่อ) ผลักดันให้ผู้เข้าร่วมกลายเป็นผู้สื่อสารทางวัฒนธรรม โดยใช้ Influencer, Micro-Influencer และผู้เข้าร่วมทั่วไปเป็นกระบอกเสียงผ่าน Social Media (เช่น แคมเปญ #VegetarianPhuket) เพื่อสร้างการรับรู้ระดับประเทศและนานาชาติ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะ Evangelism (การบอกต่อ) ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงที่สุด รองลงมาคือ Exchange (ความคุ้มค่า) และ Experience (ประสบการณ์) ตามลำดับ

เมื่อเชื่อมโยงกับทฤษฎีและกรอบแนวคิดพบว่า สอดคล้องกับหลักการ Cultural Marketing Strategy และการผลักดัน Soft Power ในระดับประเทศ เนื่องจากงานประเพณีถือศีลกินผักเป็นกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมที่สามารถสร้างประสบการณ์ร่วม กระตุ้นการบอกต่อ และส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์พัฒนาการจัดงานเทศกาลเชิงวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การออกแบบประสบการณ์ในงาน การสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว การส่งเสริมกิจกรรมออนไลน์เพื่อขยายการรับรู้ และการสร้างเรื่องราวทางวัฒนธรรม (Cultural Storytelling) ตามหลัก Soft Power

อภิปรายผล

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสร้างความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความคุ้มค่า ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันผู้เข้าร่วมงานประเพณีมักให้ความสำคัญกับประสบการณ์เชิงสัมพันธ์ที่สร้างความเชื่อมโยงระหว่างตัวเองกับประเพณีและชุมชนในพื้นที่ งานถือศีลกินผักในจังหวัดภูเก็ตมีการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงผู้เข้าร่วมกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและส่งเสริมความรู้สึกร่วมกัน ทำให้เกิดความประทับใจและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้คนมาร่วมงานมากขึ้นทุกปี นอกจากนี้ ด้านความคุ้มค่าก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมาก เนื่องจากงานนี้ไม่เพียงแต่สร้างความสนุกสนานและประสบการณ์ที่น่าจดจำเท่านั้น แต่ยังคุ้มค่าทั้งในแง่ของค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนทางจิตใจ เช่น ความสบายใจและความอิ่มเอมจากการเข้าร่วมในกิจกรรมเชิงจิตวิญญาณ ทำให้ผู้เข้าร่วมงานรู้สึกว่าการเข้าร่วมที่ได้รับนั้นมีคุณค่าและน่าจดจำ สอดคล้องกับแนวคิดของ Millet (2012) ที่กล่าวว่า การให้บริการอย่างเสมอภาคนั้นสำคัญ โดยทุกคนควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันตามมาตรฐานการให้บริการเดียวกัน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมงานรู้สึกได้รับการดูแลอย่างเป็นธรรม ในขณะที่เดียวกันผู้ตอบแบบสอบถามยังเห็นว่าการบริการที่เน้นความใส่ใจและความชำนาญของเจ้าหน้าที่เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้รู้สึกมั่นใจในคุณภาพการจัดงาน เช่น หากเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน เจ้าหน้าที่สามารถแก้ไขปัญหาและประสานงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ แนวคิดของ Zeithaml, Parasuraman & Berry (1990) ยังได้กล่าวถึงความน่าเชื่อถือของการให้บริการ ซึ่งหมายถึงความตั้งใจในการดูแลผู้เข้าร่วมงานด้วยความถูกต้องและสม่ำเสมอ โดยเน้นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เข้าร่วมงานด้วยความกระตือรือร้นและรวดเร็ว ทำให้ผู้เข้าร่วมงานสัมผัสถึงความมุ่งมั่นในการช่วยเหลืออย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ซึ่งชี้ว่า การบอกต่อ (Evangelism) มีความสัมพันธ์สูงที่สุดกับการตัดสินใจเข้าร่วมงาน รองลงมาคือ ความคุ้มค่า (Exchange) และประสบการณ์ (Experience) ส่วนการมีส่วนร่วม (Engagement) แม้จะมีอิทธิพล แต่ยังอยู่ในระดับรอง การค้นพบนี้สอดคล้องกับงานของ Zeithaml, Parasuraman & Berry (1990) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการรับรู้คุณค่าและความน่าเชื่อถือของบริการ ซึ่งนำไปสู่การเผยแพร่ข้อมูลเชิงบวกแบบปากต่อปาก (Word of Mouth) และการสร้างความภักดีต่อกิจกรรมหรือแบรนด์ ข้อค้นพบดังกล่าวยังแสดงให้เห็นบทบาทของสื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดียในฐานะกลไกหลักในการขยายการรับรู้และสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้คนตัดสินใจเข้าร่วมงานมากขึ้น โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ Business (2565) ที่มองว่า 4E's คือ การตลาดยุคดิจิทัลที่ขับเคลื่อนด้วยการสร้างประสบการณ์ การมีส่วนร่วม และการบอกต่อ ซึ่งช่วยให้การจัดงานวัฒนธรรมเข้าถึงผู้บริโภคได้ในวงกว้าง

และเมื่อสังเคราะห์ผลการวิจัย พบว่า แนวทาง “4E's Cultural Event Model” สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดงานถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต อย่างยั่งยืน ได้แก่ 1) Experience: การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสัมผัสวิถีวัฒนธรรมจริง 2) Engagement: การใช้ทั้งกิจกรรมออนไลน์และภาคสนามเพื่อสร้างความผูกพัน 3) Exchange: การสร้างความคุ้มค่าที่เป็นทั้งมิติทางเศรษฐกิจและจิตวิญญาณ และ 4) Evangelism: การผลักดันให้ผู้เข้าร่วมเป็นกระบอกเสียงผ่านการบอกต่อและสื่อออนไลน์ โมเดลนี้สะท้อนถึงการผสมผสานระหว่างการตลาดสมัยใหม่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

ทำให้ไม่เพียงแต่กระตุ้นการตัดสินใจเข้าร่วมงาน แต่ยังเสริมสร้าง Soft Power ของชุมชนท้องถิ่น และขยายผลการสืบทอดประเพณีไทยให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผักจังหวัดภูเก็ต ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมงานประเพณีถือศีลกินผักให้มีความยั่งยืน และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น มีดังนี้

1. การพัฒนาประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า

1.1 ควรสร้างประสบการณ์ที่เชื่อมโยงความศรัทธาและความเชื่อของชุมชนท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมพิธีสวดมนต์หรือการร่วมทำบุญ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน และการชิมอาหารเจที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง

1.2 การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสบการณ์ เช่น การสร้างแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีถือศีลกินผัก และติดตามกิจกรรมต่าง ๆ ได้ในเวลาเดียวกัน จะช่วยเพิ่มความสะดวกสบายในการเข้าถึงข้อมูลและเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีขึ้น

2. การสร้างการมีส่วนร่วมจากนักท่องเที่ยว

2.1 การสร้างกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เช่น การร่วมขบวนแห่ หรือการเป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมทางศาสนา

2.2 ส่งเสริมการใช้โซเชียลมีเดียเพิ่มขึ้นในการแชร์ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมงาน ซึ่งจะเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมที่สามารถกระจายไปยังกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้นผ่านการแชร์ภาพและเรื่องราวต่าง ๆ ของงานในช่องทางออนไลน์

3. การสร้างการแลกเปลี่ยนที่มีประสิทธิภาพ

3.1 ควรสร้างแคมเปญการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เช่น การจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวและชาวท้องถิ่นได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้เกี่ยวกับประเพณีถือศีลกินผัก การแลกเปลี่ยนนี้จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน และทำให้เกิดการพัฒนาในด้านการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรม

3.2 พัฒนาแพลตฟอร์มการจำหน่ายสินค้าวัฒนธรรม เช่น ของที่ระลึกจากการเข้าร่วมงานเทศกาล ซึ่งสามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมให้กับชุมชนท้องถิ่น และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีผ่านผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

4. การส่งเสริมการบอกต่อและการสร้างการรับรู้

4.1 จัดทำแคมเปญการประชาสัมพันธ์ที่เน้นการสร้างกระแสการบอกต่อผ่านการใช้โซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยการสร้างกิจกรรมที่เชิญชวนให้ผู้เข้าร่วมงานแชร์ประสบการณ์ของตน หรือจัดทำกิจกรรมที่สามารถให้ผู้เข้าร่วมงานบอกต่อประสบการณ์ของตนผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เช่น การตั้งแฮชแท็กหรือการทำโพสต์บนโซเชียลมีเดีย

4.2 พัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกับองค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานการท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการบอกต่อและสร้างกระแสการสนใจในงานเทศกาล โดยการจัดโปรแกรมทัวร์ที่เน้นประสบการณ์ทางวัฒนธรรมในช่วงงานเทศกาล

5. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการจัดการงาน

5.1 ควบลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ระบบการคมนาคมที่สะดวกสบายและปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการจัดการที่มีประสิทธิภาพในเรื่องของการจัดการฝูงชนและการดูแลความสะดวกสบายเพื่อให้ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวในงานเทศกาลเป็นไปอย่างราบรื่น

5.2 ส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการท้องถิ่น รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดงาน เช่น ผู้ให้บริการอาหาร ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เพื่อให้มีการบริการที่มีคุณภาพและมีความเข้าใจในประเพณีและการต้อนรับนักท่องเที่ยว

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต พบว่า การบอกต่อ (Evangelism) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจ รองลงมาคือ ความคุ้มค่า (Exchange) และ ประสบการณ์ (Experience) ส่วนการมีส่วนร่วม (Engagement) แม้จะมีอิทธิพลรอง แต่ยังคงมีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อได้รับการสนับสนุนผ่านสื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ คือ การสร้างกรอบแนวคิด “4E's Cultural Event Model” ที่สะท้อนให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้ปัจจัย 4E's ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือทางการตลาดเชิงท่องเที่ยว แต่สามารถต่อยอดเป็นกลยุทธ์การตลาดเชิงวัฒนธรรม (Cultural Marketing Strategy) ที่เสริมสร้าง Soft Power ของท้องถิ่นได้ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

Experience: ประสบการณ์เชิงวัฒนธรรมที่แท้จริงสร้างความทรงจำและคุณค่าทางจิตวิญญาณ

Engagement: การมีส่วนร่วมเชิงลึกต้องอาศัยทั้งกิจกรรมภาคสนามและแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขยายผล

Exchange: ความคุ้มค่าไม่จำกัดเพียงด้านเศรษฐกิจ แต่รวมถึงคุณค่าทางสังคมและจิตใจ

Evangelism: การบอกต่อโดยผู้เข้าร่วมผ่านโซเชียลมีเดียและปากต่อปาก คือแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้งานได้รับการยอมรับในระดับประเทศและนานาชาติ

ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นคือ การเชื่อมโยงการตลาด 4E's กับการจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมในลักษณะโมเดลเชิงบูรณาการ ซึ่งไม่เพียงส่งผลต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวและการจัดการงานให้ยั่งยืน แต่ยังช่วยเสริมสร้างคุณค่าเชิงวัฒนธรรมและเป็นแนวทางพัฒนาเทศกาลท้องถิ่นของไทยสู่เวทีโลกได้อย่างมีระบบ

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติพงษ์ อุดมชนะธีระ. (2562). **Marketing กลยุทธ์การตลาด 4E's และส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix)**. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2567 จาก www.iok2u.com/article/marketing/4es-marketing-mix.
- ไพลิน ผ่องใส. (2565). **การจัดการสมัยใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลธิชา นิสัยสัตย์. (2564). พลวัตและวิถีคิดในการประกอบสร้างเทศกาลสงกรานต์-วันไหลในภาคตะวันออกเฉียงของไทย. **วารสารไทยศึกษา**. 18(1), 61-92.
- ณัฐพัชญ์ วงษ์เหรียญทอง. (2557). **สร้างคอนเทนต์ มัดใจลูกค้า How to Do Content Marketing Right**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Shortcut.
- วรรณพร ผาสุก. (2565). การตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ในเขตพื้นที่เมืองพัทยาของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุรเชษฐ์ โสวเกียรติรุ่ง. (2564). **ทำความเข้าใจกลยุทธ์ 4E's Marketing การตลาดแนวใหม่ตอบโจทย์ชีวิตยุคดิจิทัล**. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2567 จาก www.adaddictth.com/knowledge/4E-Marketing.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล และดลยา จาตุรงค์กุล (2550). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Business, W.f. (2565). **เจาะกลยุทธ์ "4E's" แนวคิดการตลาดยุคใหม่ ช่วยพิชิตใจลูกค้า**. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2567 จาก www.wongnai.com/business-owners/4e-marketing-model.
- Cochran, W. G. (1953). **Sampling Techniques**. New York: Wiley.
- Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of psychological testing (5th ed.)**. New York: Harper Collins Publishers (pp. 202-204).
- Fetherstonhaugh, B. (2009). **The 4Ps Are Out, the 4E's Are in**. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2567 จาก www.ogilvy.com/on-our-minds/articles/the_4e_are_in.aspx.
- Kotler, Philip and Kevin Lane Keller. (2006). **Marketing Management. 12th ed.** Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Millet, J.D. (2012). **Management in the public service: The quest for effective performance**. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Poulou, P. (2018). **FROM 4 P TO 4 E: RETHINKING THE MARKETING MIX**. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2567 จาก www.baybridgedigital.com/from-4-ps-to-4-es-rethinking-the-marketing-mix/.

Roscoe, Johh T. (1975). **Fundamental Research Statistics for the Behavioral Sciences**. New York: Holt Rinehart and Winston, Inc.

Zeithaml, V.A, Berry, L.L, & Parasuraman, A. (1990). **Delivering quality service: balancing customers perceptions and expectations**. New York (N.Y.): Free press.

การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูปฐมวัยตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์
เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF)

The Developing Early Childhood Student Teachers' Competencies Based on
Experiential Learning Theory to Promote Executive Functions (EF)

พิชญภา ตรีวงศ์*
Pitchayapa treewong*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
Faculty of Education Phetchabun Rajabhat University

*Corresponding email: pitchayapa.tre@pcru.ac.th

Received: September. 9., 2025.; Revised: November. 25., 2025.; Accepted: December. 8., 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการวัดสมรรถนะนักศึกษาครูปฐมวัยตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาครูที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูปฐมวัยตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ศึกษาอยู่ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 25 คน จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการพิจารณาโดยการทดสอบ t-test Dependent samples.

ผลการวิจัย พบว่า 1) เพื่อเปรียบเทียบการวัดสมรรถนะนักศึกษาครูปฐมวัยตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) พบว่า ผลการเปรียบเทียบการวัดสมรรถนะนักศึกษาครูแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) จากผลการวิจัยช่วยให้หลังได้รับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู โดยรวมคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 10.46 ,S.D. = 1.28) สูงกว่าก่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาครูที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูปฐมวัยตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) โดยภาพรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.48, S.D.= 0.22) โดยสามารถเรียงตามลำดับ ทั้ง 3 ด้านได้ ดังนี้ (1) ด้านขั้นตอนการออกแบบกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.56, S.D.= 0.28) อยู่ในระดับมากที่สุด (2) ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.45, S.D.= 0.40) อยู่ในระดับมาก (3) ด้านกระบวนการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.43, S.D.= 0.27) อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : สมรรถนะ นักศึกษาครู ทักษะสมอง EF

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study and compare the competency measurement of early childhood teacher students using experiential learning to promote Executive Functions (EF) skills; and 2) examine student teacher satisfaction with the development of early childhood teacher competency using experiential learning to promote Executive Functions (EF). The sample consisted of 25 second-year students in the Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University, studying in their first semester of the 2020 academic year. The sample consisted of one classroom, selected using simple random sampling using the classroom as the sampling unit. The statistics used for data analysis were mean and standard deviation.. Statistics are determined using a t-test Dependent samples.

The results showed that 1) To compare the measurement of the competence of early childhood teacher students according to the concept of learning from experience to promote Executive Functions (EF) brain skills. It was found that the results of comparing the measurement of the competence of teacher students according to the concept of learning from experience to promote Executive Functions (EF) brain skills from the research results helped after receiving the development of the competence of teacher students, the overall average score ($\bar{X}$ = 10.46, S.D. = 1.28) was higher than before, with statistical significance at the .05 level. 2) To study the satisfaction of student teachers towards the development of early childhood student teachers' competency based on the concept of experiential learning to promote Executive Functions (EF) brain skills. Overall, all aspects had an average value of ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.22), which could be ranked in order of all 3 aspects as follows: (1) Activity design process aspect had an average value of ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.28) at the highest level. (2) Media and learning resources aspect had an average value of ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.40) at a high level. (3) Activity organization process aspect had an average value of ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.27) at a high level.

Keywords : Competency, Student Teacher, Executive Functions EF

บทนำ

การศึกษาถือได้ว่ามีสำคัญต่อการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก เป็นเครื่องมือขั้นพื้นฐานที่ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันเพื่อความอยู่รอด โดยการสร้างองค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและลักษณะจิตใจที่ดีงามในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม มนุษย์คอยแสวงหากระบวนการต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลาเพื่อทำให้ตนเองเกิดความรู้ ความสามารถผ่านการถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นการฝึกการอบรม การสืบสานทางประเพณีและวัฒนธรรม ก็ล้วนแล้วทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งสิ้น การศึกษาในปัจจุบัน ควรเน้นปัจจัยที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลมาตรฐานของการศึกษา

และเป็นองค์กรที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาของประเทศ จึงเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน ประชากร ทรัพยากรบุคคลของประเทศให้มีคุณภาพ ซึ่งพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน จึงให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 แต่สถานการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันนั้น แม้ว่าคนไทยได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัย แต่ยังมีปัญหาด้านสติปัญญา ผลการพัฒนาตามช่วงวัยพบว่ากลุ่มวัยเด็กระดับเข้าปัญหามีค่าเฉลี่ยลดลง ส่วนเด็กวัยเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าร้อยละ 50 และมาตรฐานความสามารถของผู้เรียนในเรื่องการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ และคิดสร้างสรรค์ค่อนข้างต่ำ (แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564, 2564) นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ถือเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศได้ระบุว่าหลักการสำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม (แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564, 2559: ก)

การพัฒนาสมรรถนะของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความจำเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เพราะนิสิตนักศึกษาต่างถูกคาดหวังว่าทุกคนจะต้องเป็นบุคคลชั้นนำของประเทศทั้งในด้านวิชาการและทักษะทางสังคม เพื่อนำความรู้ในสาขาวิชาที่ศึกษามาปฏิบัติได้ด้วยความรับผิดชอบ (อัจฉรา ไชยูปถัมภ์, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นความสามารถของบุคคลที่แสดงออกถึงการบูรณาการความรู้ ทักษะ เจตคติที่ทำให้บุคคลนั้นทำงานให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดคุณค่าสูงสุด คุณลักษณะเหล่านี้จะเป็นตัวผลักดันหรือมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship) ให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์อ้างอิง (Criterion-Reference) หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีความโดดเด่น (ชนทิ ธาตุทอง, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะความเป็นครู คือ คุณลักษณะของ บุคคลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Other Characteristics) และเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานได้ผลงานที่โดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากแรงผลักดันเบื้องต้น (Motives) อุปนิสัย (Traits) ภาพลักษณ์ภายใน (Self-image) และบทบาทที่แสดงออกต่อสังคม (Social role) ที่แตกต่างกันทำให้แสดงพฤติกรรมการทำงานที่ต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ดังนั้นสมรรถนะมีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและองค์กร ดังนี้ 1) ช่วยให้องค์กรสามารถคัดสรรบุคคลที่มีคุณสมบัติที่ดีทั้งทางด้านความรู้ ทักษะและความสามารถ ตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับงาน เพื่อปฏิบัติงานได้สำเร็จตามความต้องการขององค์กรอย่างแท้จริง 2) ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงระดับความรู้ ทักษะและความสามารถของตนเองว่าอยู่ในระดับใดและจำเป็นต้องพัฒนาในเรื่องใด ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น 3) สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคคลในองค์กร 4) ช่วยสนับสนุนให้ตัวชี้วัดหลักของผลงาน (Key Performance Indicators : KPIs) บรรลุเป้าหมาย เพราะสมรรถนะจะเป็นตัวบ่งบอกได้ว่า หากต้องการให้บรรลุเป้าหมายของ KPIs แล้วจะใช้สมรรถนะใดบ้าง 5) ช่วยป้องกันไม่ให้งานเกิดจากโชคชะตาเพียงอย่างเดียว เช่น ยอดขายของพนักงานขายเพิ่มขึ้น สูงกว่าเป้าที่กำหนด ทั้ง ๆ ที่พนักงานคนนั้นไม่ค่อยตั้งใจทำงานมากนัก แต่เนื่องจากความต้องการของตลาดสูง จึงทำให้ออดขายเพิ่มขึ้นเองโดยไม่ต้องทุ่มเทความพยายามมากนัก แต่ถ้ามีการวัดสมรรถนะแล้วจะทำให้สามารถตรวจสอบได้ว่าพนักงานคนนั้นประสบความสำเร็จ เพราะโชคช่วยเหลือหรือความสามารถของเขาเอง 6) ช่วยในการหล่อหลอมสมรรถนะขององค์กรประสบผลสำเร็จเร็วยิ่งขึ้น เพราะถ้าบุคลากรในองค์กรทุกคน

สามารถปรับสมรรถนะของตนเองให้เข้ากับมาตรฐานที่องค์กรกำหนดตลอดเวลาแล้ว ในระยะยาวก็จะสามารถส่งผลให้เกิดเป็นสมรรถนะเฉพาะขององค์กรนั้น ๆ เช่น เป็นองค์กรแห่งการคิดสร้างสรรค์เพราะทุกคนในองค์กรมีสมรรถนะในเรื่องการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) (ชูชัย สมितिไกร, 2550) ดังนั้นนักศึกษาครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะสมอง EF เนื่องจาก EF เป็นกลไกสำคัญของการกำกับตนเอง การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นพื้นฐานของสมรรถนะทางวิชาชีพครูทุกด้าน การพัฒนา EF จะทำให้นักศึกษาครูสามารถวางแผน จัดการเรียนรู้ปรับกิจกรรมตามสถานการณ์จริง และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพกับเด็กได้ดียิ่งขึ้น จึงสอดคล้องอย่างยิ่งต่อการยกระดับสมรรถนะของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21

ทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) คือ กระบวนการทางความคิดในส่วน “สมองส่วนหน้า” ที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก การกระทำ เป็นความสามารถของสมองที่ใช้บริหารจัดการชีวิตในเรื่องต่าง ๆ เพื่อกำกับบุคคลให้เกิดพฤติกรรมที่มุ่งสู่เป้าหมาย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) สมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ อ้างอิงการใช้ชื่อภาษาไทยโดยสถาบัน อาร์แอลจี (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป) คือ ทักษะการคิดขั้นสูงของสมองมนุษย์ เป็นทักษะที่มนุษย์ทุกคนพึงมี เด็กปฐมวัยและผู้ใหญ่ในทุกชั้นควรได้รับการพัฒนาให้สามารถควบคุมทักษะนี้และใช้ได้อย่างถูกต้อง คือการมีวิจารณญาณและการแสดงออกอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ในขณะนั้น โดยใช้การประมวลประสบการณ์จากอดีตและประเมินสถานการณ์ในปัจจุบัน เป็นกระบวนการของสมองส่วนหน้าในระดับสูง ที่ทำหน้าที่คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ วางแผน จัดการ เริ่มลงมือทำ ตรวจสอบตนเอง และแก้ไขปัญหา เป็นชุดกระบวนการทางความคิดที่ใช้ในการจัดจ้อยใจ การจดจำคำสั่ง สามารถจัดลำดับความสำคัญของงาน วางแผน วางเป้าหมาย และควบคุมการทำงาน ตามแผนที่วางไว้จนสำเร็จ การควบคุมความอยาก แรงกระตุ้น ควบคุมอารมณ์ พฤติกรรมและสร้างบุคลิกภาพการบริหารเวลา เพื่อดำเนินชีวิต ได้อย่างปลอดภัยและประสบความสำเร็จ สามารถทำงานได้สำเร็จตามแผนที่วางไว้ และสามารถจัดการกับงานหลายอย่างให้สำเร็จได้ โดยสมองส่วนหน้านี้จะทำงานร่วมกับสมองส่วนอื่น ๆ และเชื่อมโยงกันโดยวงจรเส้นใยประสาท (สุภาวดี หาญเมธี, 2559) นอกจากนี้ หน้าที่บริหารจัดการของสมอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลอื่นเนื่องมาจากการทำหน้าที่บริหารจัดการของสมอง ประกอบด้วย ทักษะสำคัญ 8 ด้าน ได้แก่ การยั้งคิด (Inhibit) การยืดหยุ่น (Shift) การควบคุมอารมณ์ (Emotional control) การติดตามสังเกต (Monitor) ความจำใช้งาน (Working memory) การวางแผน/จัดระบบ (Plan/ Organize) การจัดการอุปกรณ์ (Organization of materials) การทำงานสำเร็จ (Task complete) ดังนั้น หน้าที่บริหารจัดการของสมอง เกี่ยวข้องกับการทำงานของสมอง เป็นการทำงานของสมองส่วนหน้า และการทำงานประสานกันของสมองในส่วนต่าง ๆ เป็นบริเวณของสมองที่ทำหน้าที่สำคัญที่สุด ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด ความรู้สึก การกระทำต่าง ๆ เช่น การคิด ไตร่ตรอง การมีความจำที่ดี การคิดยืดหยุ่นการวางแผน มีเป้าหมาย มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ อดทนและรู้จักแก้ปัญหา ความสามารถในการควบคุมความคิดตนเอง การมีสมาธิ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนความคิดและความสนใจตามสถานการณ์ รวมถึงการทำงานที่ซับซ้อนจนสำเร็จ ซึ่งกระบวนการนี้สามารถพัฒนาได้ผ่านกิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะด้านสังคม อารมณ์ และร่างกายเพื่อช่วยส่งเสริมหน้าที่บริหารจัดการของสมองให้ดีขึ้นได้ (จุฑามาศ แทนจอน, 2560)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่านักศึกษาครูปฐมวัยยังขาดความสามารถในการบูรณาการความรู้สู่การปฏิบัติจริง ขาดการคิดวิเคราะห์และการควบคุมตนเองในระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทำให้การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยยังไม่บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานวิชาชีพครู การพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาครูจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติและสะท้อนคิด ซึ่งแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential

Learning) เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถส่งเสริมทั้งสมรรถนะวิชาชีพและทักษะสมอง Executive Functions (EF) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการวัดสมรรถนะนักศึกษาครูปฐมวัยตามแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF)
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาครูที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูปฐมวัยตามแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้อง รวมทั้งสิ้น 50 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 จำนวน 1 ห้อง รวมทั้งสิ้น 25 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้วิธีการจับฉลากให้ได้กลุ่มตัวอย่าง (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แบบประเมินวัดสมรรถนะนักศึกษาครู
2. แบบประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แบบประเมินวัดสมรรถนะนักศึกษาครู
 - 1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะนักศึกษาครู เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบประเมิน
 - 1.2 กำหนดองค์ประกอบและดำเนินการสร้างแบบประเมินวัดสมรรถนะนักศึกษาครูตามโครงสร้างของเนื้อหาซึ่งมีรายละเอียด คือ 1) สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดี 3) สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง
 - 1.3 นำแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้อง และความชัดเจนของเนื้อหา
 - 1.4 นำแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน
 - 1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากการตรวจสอบความเหมาะสม แล้วคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งได้กำหนดลักษณะของแบบประเมิน มี 5 ช่วงคะแนนดังนี้
 - 5 หมายถึง ปฏิบัติบ่อยมาก
 - 4 หมายถึง ปฏิบัติบ่อย
 - 3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง

2 หมายถึง ปฏิบัติพอใช้

1 หมายถึง ต้องปรับปรุง

1.6 นำแบบประเมินวัดสมรรถนะนักศึกษาครู ที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขแล้ว ทำการวิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC) โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จากผลการวิเคราะห์เมื่อพิจารณาที่ค่าเฉลี่ย (Mean) ซึ่งก็คือค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) หรือความเที่ยงตรงรายข้อของแบบประเมินแต่ละข้อ โดยจะพิจารณาคัดเลือกแบบประเมินที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ดังนั้นจึงพบว่า มีแบบประเมินที่เข้าเกณฑ์หรือมีความตรงหรือสามารถวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ จำนวน 16 ข้อ จากทั้งหมด 16 ข้อ

1.7 ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป และมีการตรวจสอบปัญหาที่อาจเกิดขึ้นก่อนการวิจัย (โดยแบบประเมินดังกล่าวจะใช้สำหรับประเมินนักศึกษา ก่อนและหลังการปฏิบัติจริงการทดลองสอนในชั้นเรียน)

2. แบบประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนของ เกรียงศักดิ์ วิเชียรสร้าง. (2560) และอนวัดี คุณแก้ว. (2554) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิดเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF)

2.2 เขียนข้อคำถามที่ใช้สอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับทักษะสมอง Executive Functions (EF) และเลือกรูปแบบเครื่องมือที่จะใช้สอบถามความพึงพอใจ พร้อมการกำหนดเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อทักษะสมอง Executive Functions (EF)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ อื่น ๆ

ซึ่งตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย และคำนวณหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดความหมายของแต่ละระดับ ดังนี้

5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

4 หมายถึง พึงพอใจมาก

3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

2 หมายถึง พึงพอใจน้อย

1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ซึ่งจากการประเมินผลความพึงพอใจสามารถแปลความหมายได้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00 พึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 พึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 พึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 พึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 พึงพอใจน้อยที่สุด

2.3 นำแบบประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงให้เรียบร้อย จากนั้นนำแบบประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) (สำหรับนักศึกษา) ปรับปรุงให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและจัดทำแบบสมบูรณ์ และนำแบบประเมินไปทดลองใช้ แล้วนำมาปรับแก้ไขก่อนนำแบบประเมินไปใช้จริง เพื่อใช้เป็นแบบประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 1 ก่อนการวิจัยให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการประเมินก่อนการทดลองและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อพิจารณาผลการประเมินความพึงพอใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการวิจัยเก็บข้อมูลกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการถ่ายทอดกระบวนการและการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิดแก่นักศึกษาครูปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ๆ ละ 4 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง นักศึกษาดำเนินการออกแบบกิจกรรม และปฏิบัติการทดลองสอนตามกิจกรรมที่นักศึกษาออกแบบภายในชั้นเรียนโดยมีเพื่อนนักศึกษาเป็นเด็กปฐมวัย นักศึกษาตัดสินใจเลือกนวัตกรรม ปรับปรุงขั้นดำเนินการ และลงปฏิบัติการจัดกิจกรรมในมหาวิทยาลัย เป็นการจัดกิจกรรมจากสื่อนวัตกรรม และกิจกรรมที่นักศึกษาดำเนินการออกแบบและปรับปรุงแก้ไขหลังผ่านการทดลองใช้ครั้งที่ 1 โดยระหว่างที่นักศึกษาปฏิบัติการทดลองสอนภายในมหาวิทยาลัย อาจารย์ผู้สอนจะดำเนินการประเมินโดยใช้แบบประเมินนักศึกษาครูปฐมวัยด้วยการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ (โดยก่อนที่นักศึกษาจะลงปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการชี้แจง ขั้นตอนและวิธีการประเมินแก่นักศึกษาครูผ่านการเข้าพบ ให้ชี้แจงให้ทราบถึงแนวทางการประเมินเบื้องต้น) นักศึกษาดำเนินการประเมินแบบทดสอบวัดสมรรถนะครูปฐมวัย เพื่อเป็นการตรวจสอบองค์ความรู้ด้วยการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ หลังการทดลอง โดยใช้เอกสารประกอบดังนี้ 1. แบบทดสอบวัดสมรรถนะนักศึกษาครู 2. แบบประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF)

ขั้นที่ 3 หลังดำเนินการวิจัย นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะนักศึกษาครูตามเกณฑ์ที่กำหนด และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูและดำเนินการ วิเคราะห์กระบวนการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นผลการอธิบายผลวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเพื่อทบทวนคุณภาพการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบการวัดสมรรถนะนักศึกษาครู จากแบบประเมินการการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู ตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ พบว่า ก่อนได้รับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=6.25$, $S.D.=1.15$) และหลังได้รับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=10.46$, $S.D.=1.28$) โดยมีค่า $T=22.14^*$ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังพบว่า คะแนนหลังได้รับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู สูงกว่าก่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน					
ข้อที่	รายการ	ผลการประเมินก่อน		ผลการประเมินหลัง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.	ความสามารถในการวางแผนการกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์สังเคราะห์ภารกิจงาน				
	1.1 วิเคราะห์ภารกิจงานเพื่อวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ	2.17	0.56	4.29	0.46
	1.2 กำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานทุกภาคเรียน	2.25	0.53	4.50	0.51
	1.3 กำหนดแผนการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน	2.55	0.53	4.25	0.44
2.	ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์				
	2.1 ใฝ่เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	2.33	0.48	4.67	0.48
	2.2 ริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้	2.29	0.46	4.58	0.50
	2.3 แสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาตนเอง	2.25	0.44	4.29	0.55
	รวม	2.26	0.37	4.43	0.20

จากตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบการวัดสมรรถนะนักศึกษาครูด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน พบว่าโดยภาพรวมก่อนอยู่ในระดับ น้อย โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=2.26$, $S.D.=0.37$) และโดยภาพรวมหลังอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.43$, $S.D.=0.20$) จึงสรุปได้ว่าหลังได้รับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ นักศึกษาครูมีสมรรถนะสูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 ด้านการบริการที่ดี

ด้านการบริการที่ดี					
ข้อที่	รายการ	ผลการประเมินก่อน		ผลการประเมินหลัง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	ความตั้งใจและเต็มใจในการให้บริการ				
	1.1 ทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม เมื่อมีโอกาส	2.71	0.46	4.46	0.51
	1.2 เต็มใจ ภาคภูมิใจและมีความสุขในการ ให้บริการแก่ผู้รับบริการ	2.58	0.50	4.67	0.48
2	การปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพ				
	2.1 ศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ และนำ ข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง	2.75	0.61	4.50	0.51
	2.2 ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้บริการให้มี ประสิทธิภาพ	2.75	0.44	4.50	0.51
	รวม	2.70	0.29	4.53	0.20

จากตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบการวัดสมรรถนะครูปฐมวัย ด้านการบริการที่ดี พบว่าโดยภาพรวมก่อน
อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.70, S.D. = 0.29) และโดยภาพรวมหลังอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย
($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.20) จึงสรุปได้ว่าหลังได้รับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์
นักศึกษาสมรรถนะสูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 ด้านการพัฒนาตนเอง

ด้านการพัฒนาตนเอง					
ข้อที่	รายการ	ผลการประเมินก่อน		ผลการประเมินหลัง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ				
	1.1 ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ มุ่งมั่นและแสวงหา โอกาสพัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่ หลากหลาย	2.79	0.59	4.63	0.49
2	การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กรและวิชาชีพ				
	2.1 รวบรวม สังเคราะห์ข้อมูล ความรู้ จัดเป็น หมวดหมู่ และปรับปรุงให้ทันสมัย	2.67	0.64	4.67	0.48

ด้านการพัฒนาตนเอง					
ข้อที่	รายการ	ผลการประเมินก่อน		ผลการประเมินหลัง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
	2.2 สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้	2.75	0.61	4.25	0.44
3	การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างเครือข่าย				
	3.1 แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน	2.83	0.56	4.71	0.46
	3.2 ให้คำปรึกษา แนะนำ นิเทศ และถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ทางวิชาชีพแก่ผู้อื่น	2.63	0.58	4.54	0.51
	3.3 มีการขยายผลโดยสร้างเครือข่ายการเรียนรู้	2.38	0.49	4.50	0.59
	รวม	2.67	0.26	4.55	0.21

จากตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบการวัดสมรรถนะครูปฐมวัย ด้านการพัฒนาตนเอง พบว่า โดยภาพรวมก่อนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.67, S.D.= 0.26) และโดยภาพรวมหลังอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.55, S.D.= 0.21) จึงสรุปได้ว่าหลังได้รับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ นักศึกษาครูมีสมรรถนะสูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4 แสดงผลการประเมินโดยภาพรวมทุกด้าน

ข้อที่	รายการ	ผลการประเมินก่อน		ผลการประเมินหลัง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	2.26	0.37	4.43	0.20
2	ด้านการบริการที่ดี	2.70	0.29	4.53	0.20
3	ด้านการพัฒนาตนเอง	2.67	0.26	4.55	0.21
	รวม	2.52	0.25	4.50	0.16

จากตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบโดยภาพรวมของการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมมีผลประเมินอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.52, S.D.= 0.25) และหลังการจัดกิจกรรมมีผลประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.50, S.D.= 0.16) จึงสรุปได้ว่าหลังได้รับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิดการเรียนรู้จาก

ประสบการณ์ นักศึกษาครูได้รับการเสริมสร้างสมรรถนะสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิด โดยภาพรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.22) โดยสามารถเรียงตามลำดับ ทั้ง 3 ด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านขั้นตอนการออกแบบกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.28) อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.40) อยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านกระบวนการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.27) อยู่ในระดับมาก

จึงกล่าวได้ว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) ทั้งนี้สามารถอภิปรายจากผลของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบการวัดสมรรถนะนักศึกษาครูแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) พบว่า สมรรถนะนักศึกษาครู โดยรวมหลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 10.46, S.D. = 1.28) สูงกว่าก่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากผลผู้วิจัยได้พัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู โดยใช้ทักษะ EF ที่ทำหน้าที่ควบคุมตนเอง ช่วยในการวางแผน คิดยืดหยุ่น ควบคุมอารมณ์ และการแก้ปัญหาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนานักศึกษาครูและส่งผลให้นักศึกษาครูสามารถออกแบบกิจกรรม จัดประสบการณ์ได้อย่างเป็นระบบ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเสริมสมรรถนะนักศึกษาครู ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ด้านการบริการที่ดี และด้านการพัฒนานตนเอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์และส่งเสริมซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับอภิชัย ศรีเมือง (ม.ป.ป. อ้างอิงใน กมลรัตน์ วงษ์จันทร์หาญ, 2563, น. 58) กล่าวว่า การพัฒนาสมรรถนะของบุคคลนั้นไม่ได้มีเพียงการฝึกอบรมเท่านั้น แต่ยังมีอีกหลายวิธีที่ต้องเลือกใช้ ให้เหมาะสมกับกับสมรรถนะที่ต้องการสอดคล้องกับสภาวะดี หาญเมธี และคณะ (2561, น.161-165) ได้กล่าวถึง สมรรถนะของครูปฐมวัยในการส่งเสริมทักษะทางสมองของเด็กปฐมวัย 1) มีความรู้เรื่องทักษะทางสมอง (Knowledge) 2) ใจกว้าง และมีทัศนคติเชิงบวก (Positive Mind) 3) มีความเชี่ยวชาญในทักษะที่หลากหลาย (Multi - Skilled) ประกอบไปด้วย 3.1) ทักษะ การสังเกตที่ละเอียดลออ 3.2) ทักษะการสื่อสารเชิงบวก 3.3) ทักษะกระตุ้นให้เด็กคิด 3.4) ทักษะการสร้างแรงจูงใจ 3.5) ทักษะการประเมิน และ 3.6) ทักษะการคาดเดาผลล่วงหน้า และสอดคล้องกับกรกมล ชูช่วย และคณะ (2565) ที่ทำการพัฒนาแบบประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่าตัวบ่งชี้สมรรถนะที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีความรู้ความสามารถตรงตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ทั้ง 3 สมรรถนะ คือ การปฏิบัติหน้าที่ครู การจัดการเรียนรู้ และความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องกับสภาพของข้อกำหนดตามมาตรฐานวิชาชีพครู

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) โดยภาพรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =

4.48, S.D.= 0.22) พบว่า การใช้ทักษะสมอง EF ช่วยให้นักศึกษาพึงพอใจต่อการพัฒนาสมรรถนะ เพราะทักษะสมอง EF ทำให้นักศึกษาเห็นพัฒนาการของตนเองอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และทำให้การเรียนรู้เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและรู้สึว่าการพัฒนาสมรรถนะมีคุณค่าและตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับอนุสร อุดทะ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง โดยภาพรวม มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากและมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการศึกษาในยุคปัจจุบันที่เน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และการเรียนรู้ที่มีความหมายซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการผลิตครูในยุคดิจิทัลของ Darling-Hammond (2021) ที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติและการบูรณาการข้ามศาสตร์การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ยังมีความสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และสอดคล้องกับเพ็ญพอน พ่วงแพ. (2557) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่จะสร้างความพึงพอใจในการเรียนก่อให้เกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วยสิ่งจูงใจ คือความสามารถของครูผู้สอนที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เรียนโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างเสรี เพื่อก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) สามารถนำไปปรับใช้กับการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาอื่นได้ และสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนได้ทุกระดับ
2. นักศึกษาครูควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู และส่งเสริมให้นักศึกษาสร้างองค์ความรู้ด้านทฤษฎีและนำไปใช้ปฏิบัติในสถานการณ์จริงและมีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูเมื่อออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลการศึกษามาพัฒนาแบบให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงได้ อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูตามแนวคิด เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง Executive Functions (EF) สามารถพัฒนาเป็นสมรรถนะวิชาชีพครูเชิงปฏิบัติได้ และช่วยยกระดับคุณภาพครูในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 (ตอนที่ 74 ก), หน้า 1-19. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรกมล ชูช่วย, สุดารัตน์ ศรีมา และนันทยา น้อยจันทร์. (2565). การพัฒนาแบบประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(1), 138-148.
- กมลจรรย์ วงษ์จันทร์หาญ. (2563). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะเชิงวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาลไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 27(4), 103-112.
- เกรียงศักดิ์ วิเชียรสร้าง. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี ความสามารถในการแก้ปัญหา และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ฉันท ชาติทอง. (2552). **การจัดการชั้นเรียน: ห้องเรียนแห่งความสุข**. กรุงเทพฯ: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จุฑามาศ แหนจอน. (2560). การพัฒนาหน้าที่บริหารจัดการของสมองสำหรับวัยรุ่น โดยหลักสูตรการเรียนรู้แบบบูรณาการ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 29(2), 130-144.
- ชูชัย สมิทธิไกร. (2550). **การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญพอน พ่วงแพ. (2557). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). **รายงานประจำปี 2560**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **รายงานประจำปี 2560**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **การวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ**. พริกหวานกราฟฟิค.
- สุภาวดี หาญเมธี. (2559). **EF ทักษะสมอง เพื่อจัดการชีวิตที่สำเร็จ Executive Function**. สถาบันอาร์แอลจี (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป).
- สุภาวดี หาญเมธี, ธิตา พิทักษ์สินสุข, และภาวนา อร่ามฤทธิ์. (2561). **คู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF Executive Functions สำหรับครูปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน). หน้า 161-165.

- อัจฉรา ไชยปัทม์. (2550). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนิสิต นักศึกษา. วิทยานิพนธ์ดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา, ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนวัติ คุณแก้ว. (2554). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สู่ผลงานทางวิชาการเพื่อการเลื่อนวิทยฐานะ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุศรา อุดทะ. (2562). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุขฎีบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Darling-Hammond, L., & Oakes, J. (2021). *Preparing Teachers for Deeper Learning*. Cambridge, MA: Harvard Education Press.

การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
The Development of Local Learning Curriculum in the Learning Area of
Occupations on the Topic of Chinese Bun (Sala-pao) for Grade 8 Students

ทิพรัตน์ วงศ์หิรัญ^{1*}, พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ² และ บุษยารัตน์ จันทรประเสริฐ³
Tipparat Wonghiran^{1*}, Phochet Thamsirikhwan² and Busayarat Janprasert³

¹ครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

¹Program in Curriculum and Instruction Rajabhat Rajanagarindra University

^{2, 3}อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

^{2, 3} Lecturer, Faculty of Education Rajabhat Rajanagarindra University

*Corresponding email: mpm_pmp@gmail.com

Received: September.11, 2025 ; Revised: November.26, 2025.; Accepted: December.8, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) เปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำซาลาเปา ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 3) ศึกษาทักษะการทำซาลาเปา หลังเรียนหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 4) ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง ซาลาเปา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดสาวชะโงก จำนวน 8 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา 2) แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ 3) แบบประเมินทักษะ 4) แบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบวิลคอกชัน (Wilcoxon signed-rank test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ (1) หลักการ (2) จุดมุ่งหมาย (3) โครงสร้าง (4) ขอบข่ายเนื้อหา (5) เวลาเรียน (6) แผนการจัดการเรียนรู้ (7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ (8) การวัดและการประเมินผล มีผลประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.59, SD=0.54) 2) คะแนนความรู้

ความเข้าใจของนักเรียน หลังการใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะการทำซาลาเปาของนักเรียน หลังการใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 88.67 4) ความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา ของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$, $SD=0.26$)

คำสำคัญ : หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ซาลาเปา ทักษะการทำซาลาเปา

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop a local learning curriculum on the topic of “Chinese Bun” in the learning area of occupations, 2) to compare students' the knowledge and understanding scores before and after having undergone with the local learning curriculum on the topic of “Chinese Bun”, 3) to study students' skill on making Chinese buns after having undergoing the local learning curriculum on the topic of “Chinese Bun”, and 4) to study the students' satisfaction towards the local learning curriculum on the topic of “Chinese Bun”. Selected through cluster random sampling, the samples were 8 grade-eight students who were studying in the second semester of academic year 2024 of Wat Sao Cho Ngok School. The research tools were 1) the local learning curriculum on the topic of “Chinese Bun”, 2) knowledge and understanding test, 3) evaluation instrument on skills, and 4) the satisfaction questionnaire towards learning. The data analysis was conducted through average, standard deviation and Wilcoxon signed-rank test.

The findings were as follows;1) The elements of the local learning curriculum on the topic of “Chinese Bun” in the learning area of occupations for grade-eight students consisted of (1) principle, (2) objectives, (3) structure, (4) scope of content, (5) period of study, (6) lesson plan, (7) learning materials and sources, and (8) learning measurement and evaluation. All the elements were assessed by the experts. The overall quality was at the highest level with a mean score of ($\bar{X}=4.59$, $SD=0.54$) 2) Students' post-learning knowledge and understanding scores were significantly higher than their pre-learning at the .05 statistical significance level. 3) After the curriculum implementation, students achieved an 88.67 competency in skills for Chinese bun 4) Student satisfaction with the local learning curriculum on Chinese bun was at the highest level, with a mean score of ($\bar{X}=4.54$, $SD=0.26$)

Keywords : local learning curriculum, Chinese bun, skill for making Chinese bun

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ การสื่อสาร วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จนโลกกลายเป็นสังคมไร้พรมแดน มนุษย์จึงต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและอนาคต การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่สังคมแห่งการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยต้องเปิดโอกาสให้ทุกช่วงวัยเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสร้างการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเยาวชนนอกระบบการศึกษา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศและรากฐานของการพัฒนาคน ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และสร้างโอกาสทางอาชีพซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม โลกปัจจุบันกำลังเผชิญความเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่รุนแรง ทำให้ความแตกต่างของวิถีชีวิตระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนายิ่งชัดเจนมากขึ้น

รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกมิติและทุกช่วงวัย ให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณภาพ พร้อมทั้งกาย ใจ และสติปัญญา มีสุขภาพที่ดี มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม และมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 รวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ได้พระราชทานพระราชกระแสเกี่ยวกับการศึกษา โดยเน้นการสร้างพื้นฐานผู้เรียน 3 ด้าน คือ 1) ทักษะที่ถูกต้อง 2) พื้นฐานชีวิตที่มั่นคงเข้มแข็ง และ 3) ความรู้ด้านอาชีพ โรงเรียนจึงควรจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิต มีวินัย มารยาทไทย และการเรียนรู้อาชีพเชื่อมโยงกับชุมชน วัด และโรงเรียน เพื่อปลูกฝังความภาคภูมิใจในท้องถิ่น อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) เน้นการเชื่อมโยงการศึกษาไปสู่อาชีพ ผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงกับความต้องการตลาดแรงงาน และสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ สะท้อนการเปลี่ยนผ่านจาก “การศึกษาเพื่อวุฒิ” สู่ “การศึกษาเพื่อทักษะ” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

แนวทางการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 27 และมาตรา 29 ที่กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานวางหลักสูตรแกนกลางเพื่อเสริมสร้างความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดี การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเปิดโอกาสให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม โดยเน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนและการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน องค์กร และสถาบันต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาและความเข้มแข็งของชุมชนผ่านกระบวนการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นหัวใจสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทาบ (Taba, 1962) ที่เน้นการสร้างหลักสูตรอย่างเป็นระบบ มีองค์ประกอบชัดเจนทั้งจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผล เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมเผชิญปัญหาและสร้างทางแก้ไขในสังคม ในทำนองเดียวกัน เยาวเรศ ภักดีจิตร และคณะ (2560) อธิบายว่าหลักสูตรท้องถิ่นคือมวลประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชน ครอบคลุมวัตถุประสงค์ โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน วิธีการจัดการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กรศาสนา ผู้ปกครอง และผู้เรียน เพื่อให้หลักสูตรตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสภาพสังคม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ปรับปรุง 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ มีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและต่อยอดสู่อาชีพได้จริง โดยเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตผ่านการฝึกปฏิบัติและประสบการณ์ตรง เนื่องจากหลักสูตรมีความยืดหยุ่น สถานศึกษาจึงสามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความต้องการของชุมชน

ในพื้นที่ตำบลสาวชะโงก อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา “ชาลาเปาสาวชะโงก” ถือเป็นผลิตภัณฑ์เด่นของชุมชนที่มีเอกลักษณ์ ทั้งด้านรสชาติและกระบวนการผลิต การบรรจุกิจกรรมการทำชาลาเปาไว้ในหลักสูตรท้องถิ่นจึงเหมาะสมต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญา และยังช่วยเสริมทักษะอาชีพให้แก่ผู้เรียน ทั้งการปรุงอาหาร การวางแผนการทำงานร่วมกัน การคำนวณต้นทุน บรรจุภัณฑ์ และการสร้างแบรนด์ ทักษะเหล่านี้ล้วนจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังปลูกฝังให้ผู้เรียนภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ชุมชน โรงเรียนวัดสาวชะโงกจึงได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง “ชาลาเปา” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยสำรวจข้อมูลและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อจัดทำหลักสูตรที่ตอบสนองต่อผู้เรียนและสังคม ก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง เชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชน ถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ช่วยสร้างรายได้ และส่งเสริมความรัก ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานมรดกของชุมชนให้คงอยู่ต่อไป

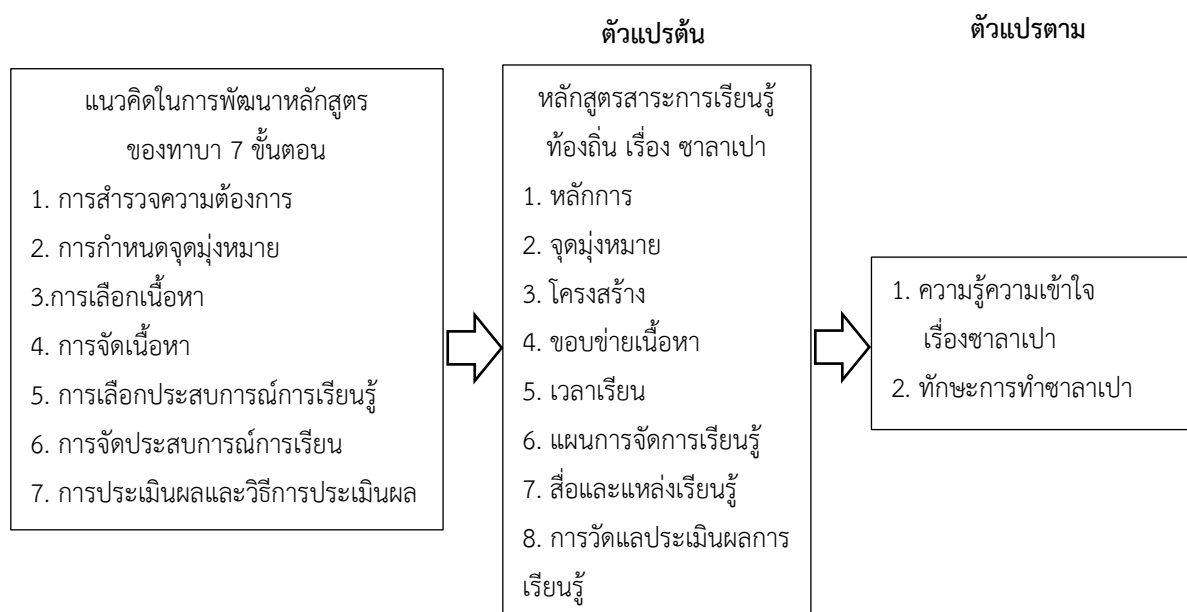
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชาลาเปา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. ศึกษาทักษะการทำชาลาเปา หลังเรียนหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชาลาเปา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
4. ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง ชาลาเปา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหาที่ต้องการแก้ไข ด้านความต้องการของบุคคลและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น จากนั้นนำมาวิเคราะห์ปัญหาเพื่อพิจารณาถึงสาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหา โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร แล้วจึงกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ ฮิลดา ทาบ่า (Hilda Taba, 1962, p.12) ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสำรวจความต้องการ 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหา 4) การจัดเนื้อหา

5) การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 7) การประเมินผลและวิธีการประเมินผล ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest–Posttest Design) โดยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 47 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 416 คน

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดสาวชะโงก อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 8 คน ซึ่งโรงเรียนมีการจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยสุ่มเลือกห้องเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย 4 ชุด ได้แก่ 1) หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา 2) แบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำซาลาเปา 3) แบบประเมินทักษะการทำซาลาเปา และ 4) แบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชาลาเปา

การพัฒนาหลักสูตรชาลาเปาดำเนินตามแนวคิด 7 ชั้นของฮิลดา ทาบา โดยเริ่มจากการศึกษาหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 (ปรับปรุง 2560) มาตรฐาน ง 1.1 และ ง 2.1 รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปกำหนดกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จากนั้นผู้วิจัยสำรวจความต้องการของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ผ่านแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์กำหนดขอบเขตเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น

เมื่อได้ข้อมูลพื้นฐานแล้ว ผู้วิจัยออกแบบโครงสร้างหลักสูตร โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาประกอบด้วย ประวัติชาลาเปา วัตถุประสงค์ การทำไร่ การคำนวณต้นทุน-กำไร การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการปฏิบัติจริง พร้อมออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่น จากนั้นจัดทำหลักสูตรฉบับร่างและแผนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงกำหนดเวลาเรียน สื่อ และเกณฑ์ประเมินผลให้ชัดเจน

หลักสูตรฉบับร่างถูกส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้อง โดยผลการประเมินมีค่า IOC ระหว่าง 0.98–1.00 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ ปัญหา และผลการจัดการเรียนรู้ จากนั้นจึงปรับหลักสูตรครั้งสุดท้าย ก่อนนำไปใช้จริงในการวิจัย

2. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำชาลาเปา

การสร้างแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำชาลาเปาเริ่มจากการศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาตามหลักสูตร เพื่อจัดทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบ (TOS) ให้ครอบคลุมระดับความรู้และความเข้าใจ จากนั้นผู้วิจัยสร้างข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ พร้อมตรวจสอบด้านภาษา เนื้อหา และความเหมาะสมของตัวเลือก ก่อนส่งให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60–1.00

จากนั้นได้นำข้อสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บข้อมูลคะแนนรายข้อสำหรับวิเคราะห์คุณภาพ พบว่าค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.25–0.63 ค่าอำนาจจำแนก 0.25–0.50 และค่าความเชื่อมั่นตามสูตร KR-20 เท่ากับ 0.833 ซึ่งอยู่ในระดับดี ผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลดังกล่าวในการปรับปรุง ตัดข้อที่ไม่ได้มาตรฐาน และจัดทำแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้วัดผลก่อนเรียนและหลังเรียนในขั้นตอนการวิจัย

3. แบบประเมินทักษะการทำชาลาเปา

การสร้างแบบประเมินทักษะการทำชาลาเปาเริ่มจากการกำหนดทักษะปฏิบัติจำนวน 8 ด้าน ได้แก่ การชั่งตวง วัด แบ่ง ทำไร่ ปั่นและจับจีบ นึ่ง ออกแบบบรรจุภัณฑ์ การคำนวณต้นทุน และการทำงานเป็นกลุ่ม พร้อมสร้างตัวบ่งชี้ในแต่ละทักษะให้สามารถวัดได้จริง จากนั้นออกแบบรูปรูปแบบแยกองค์ประกอบ โดยกำหนดระดับคุณภาพ 4 ระดับ และกำหนดคะแนนขั้นต่ำ 20 คะแนนเป็นเกณฑ์ผ่านเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบประเมินส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คนตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหา ผลปรากฏว่าค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แสดงถึงความเหมาะสมอยู่ในระดับสูง จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเล็กเพื่อ

ทดสอบความชัดเจนของถ้อยคำและเกณฑ์การให้คะแนน ก่อนปรับปรุงเนื้อหาและจัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้จริงในการวิจัย

4. แบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียน

การพัฒนาแบบวัดความพึงพอใจในการเรียนเริ่มจากการศึกษาแนวคิดด้านทัศนคติ ความรู้สึก และแรงจูงใจของผู้เรียน เพื่อนำมาสร้างตัวบ่งชี้ความพึงพอใจในประเด็นเนื้อหา วิธีสอน การปฏิบัติจริง และบรรยากาศการเรียน จากนั้นพัฒนาแบบวัดในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ครอบคลุมทั้งด้านความรู้สึกระบบการเรียนรู้ และการรับรู้คุณค่า

จากนั้นนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนหลังเรียนเสร็จ เพื่อประเมินความชัดเจนและความเหมาะสมของรายการคำถาม จากนั้นวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's Alpha ได้ 0.767 ซึ่งอยู่ในระดับน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงปรับปรุงถ้อยคำและโครงสร้างตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำเครื่องมือไปใช้ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนหลังเรียนหลักสูตรชาลาเปา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการเก็บข้อมูลผ่านการทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตใช้หลักสูตรจากโรงเรียนวัดสาวชะโงก และชี้แจงรายละเอียดพร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดแก่ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงาน และระยะเวลาการทดลองใช้หลักสูตร
2. ชี้แจงรายละเอียดหลักสูตรแก่อาจารย์ที่ปรึกษาและนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน
3. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. ทดลองใช้หลักสูตรตามแผนการจัดการเรียนรู้ รวม 16 ชั่วโมง (ทฤษฎี 10 ชั่วโมง ปฏิบัติ 6 ชั่วโมง) โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดการเรียนการสอน พร้อมใช้แบบประเมินทักษะการทำชาลาเปา
5. หลังเรียนครบกิจกรรม ดำเนินการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และให้ตอบแบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (ไพศาล วรคำ, 2565) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนด้วยสถิติ Wilcoxon signed-ranks test เพื่อตรวจสอบความแตกต่างของระดับความรู้และความเข้าใจของนักเรียน (ลลิตา โชติธนากิจ, 2554)

3. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนทักษะการทำซาลาเปา และนำค่าเฉลี่ยทักษะการทำซาลาเปาทุกครั้งมารวมกันเทียบเป็นร้อยละ (คะแนนเต็ม 32 คะแนน เทียบเป็นร้อยละ 100) จากนั้นนำร้อยละมาเทียบกับเกณฑ์แปลความหมาย (ไพศาล วรคำ, 2565) ดังนี้

ร้อยละ	80 – 100	หมายถึง	มีทักษะในระดับดีมาก
ร้อยละ	70 – 79	หมายถึง	มีทักษะในระดับดี
ร้อยละ	60 – 69	หมายถึง	มีทักษะในระดับพอใช้
ร้อยละ	ต่ำกว่า 60	หมายถึง	ทักษะยังต้องได้รับการพัฒนา

4 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนความพึงพอใจต่อหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา และนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์แปลความหมาย (ไพศาล วรคำ, 2565) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสาวชะโงกภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ผู้วิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมโครงสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา

ด้านที่	รายการ	n = 5		ระดับความเหมาะสม
		$\bar{X}$	SD	
1	องค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	4.65	0.55	มากที่สุด
2	หลักการ	4.53	0.55	มากที่สุด
3	จุดมุ่งหมาย	4.62	0.55	มากที่สุด
4	โครงสร้าง	4.60	0.55	มากที่สุด
5	ขอบข่ายเนื้อหา	4.50	0.55	มากที่สุด
6	เวลาเรียน	4.67	0.50	มากที่สุด

ด้านที่	รายการ	n = 5		ระดับความเหมาะสม
		$\bar{X}$	SD	
7	แผนการจัดการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
8	สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
9	การวัดและการประเมินผล	4.60	0.55	มากที่สุด
	รวม	4.59	0.54	มากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, $SD = 0.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านได้รับการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เวลาเรียน ($\bar{X} = 4.67$, $SD = 0.50$) รองลงมา คือ องค์ประกอบของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.65$, $SD = 0.55$) และ จุดมุ่งหมาย ($\bar{X} = 4.62$, $SD = 0.55$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ขอบข่ายเนื้อหา ($\bar{X} = 4.50$, $SD = 0.55$) แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ครบถ้วนทั้งด้านองค์ประกอบ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา และการจัดการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้ในการทดลองกับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	รายการ	n = 5		ระดับความเหมาะสม
		$\bar{X}$	SD	
1	ความเป็นมาและประเภทของซาลาเปา	4.52	0.52	มากที่สุด
2	วัตถุดิบและอุปกรณ์ในการทำซาลาเปา	4.75	0.53	มากที่สุด
3	การออกแบบโลโก้การบรรจุภัณฑ์	4.55	0.49	มากที่สุด
4	การคิดต้นทุน-กำไรการกำหนดราคาจำหน่าย	4.55	0.52	มากที่สุด
5	การปฏิบัติทำซาลาเปา	4.47	0.57	มาก
	รวม	4.54	0.53	มากที่สุด

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ซาลาเปา จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, $SD = 0.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัตถุดิบและอุปกรณ์ในการทำซาลาเปา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, $SD = 0.53$) รองลงมา ได้แก่ การออกแบบโลโก้และการบรรจุภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.55$, $SD = 0.49$) และการคิดต้นทุน-กำไรการกำหนดราคาจำหน่าย ($\bar{X} = 4.55$, $SD = 0.52$) ขณะที่ความเป็นมาและประเภทของซาลาเปา ($\bar{X} = 4.52$, $SD = 0.52$) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติทำซาลาเปามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.47$, $SD = 0.57$) แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก แสดงให้

เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมโดยรวมในระดับสูง สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชาลาเปา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเปรียบเทียบความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องชาลาเปาก่อนและหลังการเรียน โดยใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อาศัยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 40 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เนื้อหาของแบบทดสอบครอบคลุมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับชาลาเปา ได้แก่ ความเป็นมาของชาลาเปา ความรู้เกี่ยวกับการจำแนกประเภทชาลาเปา หลักการพิจารณาชาลาเปาที่มีคุณภาพ ความสำคัญของการออกแบบบรรจุภัณฑ์และโลโก้ รวมถึงประเด็นด้านความภาคภูมิใจและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการทำชาลาเปา ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนภาพรวมของความรู้และความเข้าใจที่ผู้เรียนควรได้รับจากการเรียนด้วยหลักสูตรดังกล่าว ก่อนนำมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนอย่างเป็นระบบ

สำหรับการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ **Wilcoxon Signed-Ranks Test** เนื่องจากเป็นสถิติไม่อาศัยพารามิเตอร์ (Non-parametric) ที่เหมาะกับข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กและผลการทดสอบความเป็นปกติพบว่าคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ไม่เป็นไปตามการแจกแจงปกติ จึงทำให้การใช้สถิตินี้เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลมากที่สุด ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ใน ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการทดสอบวิลคอกซัน (Wilcoxon signed- ranks test)

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	Median	IQR	z	p-value
ก่อนเรียน	8	40	19.13	13.00-25.00	-2.521*	.012
หลังเรียน	8	40	32.01	30.75-33.50		

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบ Wilcoxon Signed-Ranks Test พบว่า คะแนนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($z = -2.521$, $p = .012$) โดยมีมีฐานคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 18.50 และหลังเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 32.01 สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชาลาเปา สามารถพัฒนาความรู้และความเข้าใจของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาทักษะการทำซาลาเปาหลังเรียนหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 4 ผลการประเมินทักษะการทำซาลาเปาของนักเรียนระหว่างใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง
ซาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คนที่	ทักษะที่ประเมิน (คะแนนเต็ม 4)								คะแนนรวม (32)	คิดเป็น ร้อยละ	ระดับ คุณภาพ	ผลการ ประเมิน
	1	2	3	4	5	6	7	8				
1	3	4	4	3	4	4	4	4	30	93.75	ดีมาก	ผ่าน
2	3	4	4	4	4	4	4	4	31	96.88	ดีมาก	ผ่าน
3	3	4	3	4	4	4	4	4	30	93.75	ดีมาก	ผ่าน
4	3	3	3	3	3	4	4	4	27	84.38	ดีมาก	ผ่าน
5	3	3	3	3	3	3	3	3	24	75.00	ดี	ผ่าน
6	3	4	4	3	4	4	4	4	30	93.75	ดีมาก	ผ่าน
7	3	4	4	4	4	4	4	4	31	96.88	ดีมาก	ผ่าน
8	3	3	3	3	3	3	3	3	24	75.00	ดี	ผ่าน
รวมเฉลี่ย									28	88.67	ดีมาก	ผ่าน

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินทักษะการทำซาลาเปาตามหลักสูตรจำนวน 8 คน เมื่อพิจารณาใน
ภาพรวมพบว่านักเรียนมีทักษะการทำซาลาเปาในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 28 จากคะแนนเต็ม 32 คะแนน
คิดเป็นคะแนนร้อยละ 88.67 ซึ่งมีนักเรียนที่มีการทำซาลาเปาอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 6 คน นักเรียนที่มีทำซาลาเปาอยู่
ในระดับดี จำนวน 2 คน โดยนักเรียนที่มีคะแนนในระดับดีมาก คือ ร้อยละ 96.88 จำนวน 2 คน รองลงมา ได้แก่ ร้อยละ
93.75 จำนวน 3 คน ร้อยละ 84.38 จำนวน 1 คน และระดับดี คือ ร้อยละ 75.00 จำนวน 2 คน ตามลำดับ

**ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้
ท้องถิ่น เรื่อง ชالاเปา**

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง
ชالاเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

รายงานการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความพึงพอใจ
1. หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชالاเปา เป็นหลักสูตรที่ทำให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้คุณค่าในท้องถิ่น	4.75	0.63	มากที่สุด
2. หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชالاเปา เป็นหลักสูตรที่สามารถ ให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้	4.38	0.74	มาก
3. หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชالاเปา เป็นหลักสูตรที่เหมาะสม ในการนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป	4.75	0.46	มากที่สุด
4. หลักสูตรนี้สามารถทำให้นักเรียนรู้จักการวางแผนในการทำงานร่วมกัน กับผู้อื่น	4.38	0.74	มาก
5. หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชالاเปา เป็นหลักสูตรที่สามารถ เรียนรู้และสามารถเข้าใจได้ง่าย	4.25	0.70	มาก
6. เป็นหลักสูตรที่นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้	4.75	0.46	มากที่สุด
7. เป็นหลักสูตรที่ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำ ชالاเปาในรูปแบบอื่น ๆ	4.62	0.51	มากที่สุด
8. เป็นหลักสูตรที่นักเรียนสามารถนำความรู้จากการเรียนรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม	4.50	0.53	มากที่สุด
9. การเรียนตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชالاเปา สามารถนำไป บูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนในวิชาอื่นได้	4.62	0.51	มากที่สุด
10. เป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น	4.63	0.51	มากที่สุด
11. เป็นหลักสูตรที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดจากความต้องการของ นักเรียน และชุมชน ทำให้นักเรียนรู้สึกรัก และภูมิใจในท้องถิ่นมากขึ้น	4.63	0.74	มากที่สุด
12. เป็นหลักสูตรที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วย ตนเองจากการลงมือปฏิบัติ	4.62	0.51	มากที่สุด
13. เป็นหลักสูตรที่ทำให้นักเรียนต้องการเรียนรู้วัสดุในท้องถิ่น และภูมิปัญญา ท้องถิ่น	4.25	0.46	มาก
14. เป็นหลักสูตรที่มีความน่าสนใจในการเรียน และไม่ยากเข้าร่วมกิจกรรม	4.63	0.51	มากที่สุด

รายงานการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
15. เป็นหลักสูตรที่ทำให้นักเรียนสนใจเข้าเรียน และต้องการเข้าร่วมทำกิจกรรมทำซาลาเปา	4.50	0.75	มากที่สุด
16. หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา สามารถทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวัสดุในท้องถิ่น ที่มีต่อวิถีในการดำเนินชีวิตของชุมชน	4.50	0.53	มากที่สุด
17. หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา เป็นหลักสูตรที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อชุมชน	4.50	0.75	มากที่สุด
18. หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา สามารถทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการถ่ายทอดความรู้ให้คงอยู่	4.38	0.74	มาก
19. เป็นหลักสูตรที่ทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	4.37	0.74	มาก
20. เป็นหลักสูตรที่สามารถทำให้นักเรียนมีความสุข ภาคภูมิใจ และชื่นชมผลงานในการทำซาลาเปาของตนเอง	4.88	0.35	มากที่สุด
ภาพรวม	4.54	0.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับความพึงพอใจต่อการเรียน ตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$, $SD=0.26$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 20 เป็นหลักสูตรที่สามารถทำให้นักเรียนมีความสุข ภาคภูมิใจ และชื่นชมผลงานในการทำซาลาเปาของตนเอง ค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.88$, $SD=0.35$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 13 ทำให้นักเรียนต้องการเรียนรู้วัสดุในท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.25$, $SD=0.46$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้าง 4) ขอบข่ายเนื้อหา 5) เวลาเรียน 6) แผนการจัดการเรียนรู้ 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดและการประเมินผลมีคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, $SD=0.54$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสนองความต้องการของนักเรียนและชุมชนในท้องถิ่นโดยผู้วิจัยมีการสำรวจความต้องการ นอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา ได้ใช้รูปแบบการพัฒนาตามกระบวนการแนวคิดของ Taba (1962) ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสำรวจความต้องการ 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหา 4) การจัดเนื้อหา 5) การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 7) การประเมินผลและวิธีการประเมินผล ทำให้ได้

หลักสูตรที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินทร์ มั่นจิต (2566) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ปันสิบใส่ปลาสด ที่พัฒนาตามแนวคิดของ ฮิลดา ทาบา ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนา 7 ขั้นตอน คือ (1) การสำรวจความต้องการ (2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย (3) การเลือกเนื้อหา (4) การจัดเนื้อหา (5) การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (6) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ (7) การประเมินผลและวิธีการประเมินผล ทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน

2. ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนความรู้และความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชีวิตจริงและบริบทของชุมชน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ยิ่งขึ้น นอกจากนี้หลักสูตรดังกล่าวยังใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง การสังเกตผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น หรือการเรียนรู้ผ่านการทำงานกลุ่ม ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิด การแก้ปัญหา และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การมีโอกาสนำเรื่องราวของชาลาเปาเข้ากับภูมิปัญญาของชุมชนยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรและวัฒนธรรมในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมสูงขึ้น ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม ผลการวิจัยลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกและหลักสูตรท้องถิ่นที่มุ่งเชื่อมโยงผู้เรียนกับบริบทจริง ซึ่งมักก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ช่วยให้ผู้เรียนจดจำ เข้าใจ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสามารถกล่าวได้ว่าหลักสูตรชาลาเปาที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและส่งผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลีรัฐ สมภาร (2550) ได้ศึกษาเรื่องพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความสนใจและต้องการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองส่งผลให้มีความรู้ ความเข้าใจ รัก ภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปฏิบัติ มีความสุขในการเรียน กระตือรือร้นในการทำกิจกรรมเรียนรู้ได้รวดเร็ว สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา เพียรโคตร (2564) ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง “คุกกี้แบ่งกล้วย” กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดของ ฮิลดา ทาบา ในการพัฒนาผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น เหมาะสมกับผู้เรียน และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของนักเรียนได้อย่างดีนักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงบวก สนใจ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติการทำคุกกี้แบ่งกล้วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยหลักสูตรที่พัฒนา สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสะท้อนว่าการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

3. ผลการศึกษาทักษะการทำซาลาเปา ตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม นอกจากนี้นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่อยู่ในชุมชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชุมชนและสอดคล้องต่อความต้องการของนักเรียน นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีการสาธิตการปฏิบัติทักษะการทำซาลาเปาทุกขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกาเย่, บริกส์ และเวเกอร์ (Gagne, Briggs, & Wager, 1988) กล่าวว่า ทักษะปฏิบัติ คือการจัดลำดับการดำเนินงานจากการผสมผสานการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดการปฏิบัติและผลงาน เป็นการทำงานของกลไกทางร่างกายร่วมกับการสั่งงานของสมอง ระบบประสาท และกล้ามเนื้อร่วมกันเป็นอย่างดี ทักษะจะแสดงออกมาให้ทราบได้จากการแสดงความสามารถในการปฏิบัติให้เกิดผลผลิตที่ตอบสนองความต้องการ ด้วยการเคลื่อนไหวกลไก ทางร่างกายอย่างต่อเนื่อง ยังสอดคล้องกับ อริยา คูหา และคณะ (2562) ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนต้องก้าวข้าม “มรดกสาระ วิชา” สู่การเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนา “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st century skills) ซึ่ง ครูไม่ได้เป็นผู้สอน หากแต่ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการจัดการที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติและลงมือกระทำ ปรับเปลี่ยนบทบาทผู้เรียนจากผู้รับเป็นผู้เรียนที่มีส่วนร่วม และได้ช่วยเหลือเพื่อน ๆ ให้ได้เข้าใจวัตถุประสงค์และบรรลุเป้าหมายของรายวิชา และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน ทองดี (2560) พบว่า ผลการศึกษาทักษะการทำขนมกงตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำขนมกง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน และได้เรียนรู้จากผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการสาธิตการปฏิบัติทักษะการทำขนมกงจากภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกขั้นตอน นักเรียนสามารถปฏิบัติตามได้ทุกขั้นตอนจากการประเมินทักษะ

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง ซาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$, $SD=0.26$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประเด็นด้านหลักสูตรที่สามารถทำให้นักเรียนมีความสุข ภาคภูมิใจ และชื่นชมผลงานในการทำซาลาเปาของตนเอง ($\bar{X} = 4.88$, $SD = 0.35$) มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน นักเรียนสามารถทำซาลาเปาได้ ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ได้ฝึกทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม อนุรักษ์วิถีชีวิตในท้องถิ่น เกิดความรักความภาคภูมิใจท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของชลธิชา ยิ่งเจริญ (2562) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง น้ำพริกแกง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพิบูล สันธรรม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจเป็นอย่างยิ่งต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง น้ำพริกแกง และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนัส โพธิ์ปิติ (2550) เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำไวน์ผลหม่อน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนอยู่ในระดับมาก หลักสูตรสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดีและเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งได้

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยขอเสนอแนะเป็น 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

1. ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนการทำซาลาเปาและฝึกปฏิบัติจากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาอย่างถูกต้องและสามารถให้คำแนะนำผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นช่วยสนับสนุนบทบาทของครูอย่างชัดเจน เพราะมีโครงสร้างเนื้อหา แผนการเรียนรู้ และสื่อประกอบที่ชัดเจน ทำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างมั่นใจ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ ทักษะ และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยครูสามารถทำได้โดยการจัดกิจกรรมแบบหลากหลาย เช่น การทำงานกลุ่ม การเรียนรู้แบบฐานกิจกรรม หรือการให้ผู้เรียนเลือกงานตามความถนัด เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม ควรจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ที่เพียงพอ เช่น วิดีโอ ขั้นตอนการทำซาลาเปา ชุดอุปกรณ์การปฏิบัติจริง และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากทั้งสื่อและสถานการณ์จริง นอกจากนี้ควรกำหนดเวลาเรียนอย่างยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับกิจกรรมแต่ละขั้น เช่น การนวดแป้ง การขึ้นรูป หรือการนึ่งซาลาเปา ซึ่งต้องคำนึงถึงความเป็นจริงของท้องถิ่น ทั้งวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการทำงาน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพและเชื่อมโยงความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรนำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และจัดเป็นหลักสูตรฝึกอบรม เพราะจะช่วยทดสอบประสิทธิผลของหลักสูตรในสถานการณ์จริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ได้รับคำแนะนำอย่างใกล้ชิด และพัฒนาทักษะอาชีพควบคู่กับการเห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ซาลาเปา บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ภาษาไทย สังคม คณิตศาสตร์ เป็นต้น รวมถึงใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการหลายสาระวิชา เช่น สะเต็มศึกษา (STEM) หรือ สะเต็มศึกษา (STEAM Education)

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบที่เกี่ยวข้องกับประเพณีไทย เช่น การทำข้าวต้มลูกโยน การทำขนมเทียน การทำขนมตาล เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชาลาเปา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ทั้งในเชิงแนวคิดและเชิงกระบวนการ โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับการออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นอย่างแท้จริง หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบครบถ้วน ได้แก่ โครงสร้างเนื้อหา ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ แผนการสอน สื่อประกอบ และระบบการประเมินผลที่เป็นรูปธรรม ทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงทั้งในโรงเรียนและชุมชน การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นประสบการณ์จริง เช่น การลงมือทำชาลาเปาตั้งแต่ขั้นตอนการชั่ง นวดแป้ง ทำไส้ ปั่น จับจีบ จนถึงการนึ่ง รวมทั้งการเรียนรู้ร่วมกับผู้รู้ในชุมชน ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึกและพัฒนาสมรรถนะที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นทักษะอาชีพ การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา ความรับผิดชอบ ตลอดจนความภาคภูมิใจและการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ผู้รู้ในชุมชน และนักเรียน รวมทั้งบันทึกภาคสนามและการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการเรียนรู้ยังสะท้อนให้เห็นว่า หลักสูตรดังกล่าวช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างห้องเรียนกับชุมชนอย่างชัดเจน นักเรียนมีพัฒนาการด้านความมั่นใจ กล้าแสดงออก และตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นต้นแบบสำหรับการจัดทำหลักสูตรฐานชุมชนในรายวิชาอื่น และสามารถต่อยอดเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนชนบทที่ต้องการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่การเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังชี้ให้เห็นแนวทางของการออกแบบหลักสูตรฐานภูมิปัญญาที่มีความเป็นไปได้จริง สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และช่วยเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียนและชุมชน ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชาลาเปา

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิชา ยิ่งเจริญ. (2562). **จิตวิทยาการศึกษาเพื่อครู**. นนทบุรี: เอ็ดดูเคชั่นพริ้นท์.
- ชรินทร์ มั่นจิต. (2566). **การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ปั่นลิบไล่ปลาสลิดกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- พนัส โพธิ์ดี. (2550). **การพัฒนาแบบการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำไวน์ผลหม่อน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ สาขาวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพศาล วรคำ. (2565). **การวิจัยทางการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 13). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- มาลีรัฐ สมภาร. (2550). **การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องสมุนไพรโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในหมู่บ้านทรัพย์สมบูรณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการประถมศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เยาวเรศ ภักดีจิตร และคณะ. (2560). **วิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้**. นครศรีธรรมราช: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ลลิตา โชติธนากิจ. (2554). **การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสถิติทดสอบทีและสถิติทดสอบวิลค็อกซันสำหรับประชากรสองไม่อิสระกัน**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสถิติ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **รายงานประจำปี2561**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อภิญา เพียโคตร. (2564). **การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง คุณก็แบ่งกล้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- อรพิน ทองดี. (2560). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำขนมกง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- อริยา คูหา, สรินภา ปุติ และฮานานมุฮิบบะตุตติน นอจี. (2562) **โลกที่เปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ที่ผ่านสู่ Active Learning**. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 30(2), 1-13.
- Gagné, R. M., Briggs, L. J., & Wager, W. W. (1998). **Principles of instructional design**. Holt, Rinehart and Winston.
- Taba, Hilda. (1962). **Curriculum Development: Theory and Practice**. New York: Harcourt, Brace And World Nic.

บทบาทผู้ประกอบการยุคดิจิทัล ในการใช้บัญชีบริหารเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ
เชิงกลยุทธ์ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เขตภาคกลางตอนบน
Digital Entrepreneur Role in Management Accounting Applications to
Support Strategic Decision-Making of Small and Medium Enterprises (SMEs)
in the Upper Central Region

จิตรลดา รอดพลอย¹ และ นิปปิต วัฒนวิทย์^{2*}
Jitlada Rodploy¹ and Nippit Kamolteeravit^{2*}

^{1,2}คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
^{1,2}Faculty of Management Science, Thepsatri Rajabhat University

*Corresponding email: nippit.k@lawasri.tru.ac.th

Received: August 6, 2025.; Revised: November 27, 2025.; Accepted: December 9, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการ SMEs และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการนำบัญชีบริหารมาใช้กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของ SMEs ในเขตภาคกลางตอนบนของประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบสำรวจ กับกลุ่มตัวอย่าง 400 ราย ใน 6 จังหวัด เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบคุณภาพเชิงเนื้อหาและความเชื่อถือได้ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยภายในองค์กร เช่น ความรู้ ทักษะด้านบัญชีบริหาร ($\beta=0.298$) โครงสร้างองค์กร ($\beta=0.234$) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ($\beta=0.189$) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Regression Analysis และ ANOVA และการฝึกอบรมบุคลากร ($\beta=0.147$) มีอิทธิพลเชิงบวกที่มีนัยสำคัญต่อการนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ขณะที่ปัจจัยภายนอก เช่น ความต้องการของลูกค้า ($\beta=0.065$) สภาพแวดล้อมเศรษฐกิจ ($\beta=0.345$) กฎหมาย นโยบาย ($\beta=0.210$) และการแข่งขันในตลาด ($\beta=0.255$) ก็ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน อีกทั้งการนำบัญชีบริหารมาใช้มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างสูงกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของ SMEs ($r=0.789$, $p<0.001$) โดยเฉพาะด้านการวางแผนและควบคุมที่มีผลต่อประสิทธิภาพองค์กรสูงสุด ข้อค้นพบตอกย้ำความสำคัญของการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และการใช้เทคโนโลยีในองค์กร พร้อมเสนอว่าผู้ประกอบการและภาครัฐควรสนับสนุนการใช้บัญชีบริหารเพื่อการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์อย่างจริงจังเพื่อยกระดับขีดความสามารถและความยั่งยืนของ SMEs ในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ : ผู้ประกอบการยุคดิจิทัล บัญชีบริหาร การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ABSTRACT

This research aims to investigate factors influencing the adoption of management accounting for strategic decision-making by SMEs and to analyze the relationship between its adoption and the operational performance of SMEs in the Upper Central Region of Thailand. Utilizing a survey research methodology, data was collected from a sample of 400 firms across six provinces via a questionnaire validated for content quality and reliability. The study employed descriptive statistics, Regression Analysis, and ANOVA for hypothesis testing. The findings reveal that internal factors such as management accounting knowledge and skills ($\beta=0.298$), organizational structure ($\beta=0.234$), digital technology usage ($\beta=0.189$), and personnel training ($\beta=0.147$) have a significant positive influence on the adoption of management accounting for strategic decision-making. Simultaneously, external factors including economic conditions ($\beta=0.345$), laws and policies ($\beta=0.210$), and market competition ($\beta=0.255$) also demonstrate a significant impact, whereas customer demand ($\beta=0.065$) does not. Furthermore, the adoption of management accounting is strongly and positively correlated with SME operational performance ($r=0.789$, $p<0.001$), particularly in planning and control, which have the highest effect on organizational performance. These findings underscore the importance of promoting knowledge, skills, and technology adoption within organizations. They suggest that both entrepreneurs and government agencies should actively support the use of management accounting for strategic decision-making to enhance the competitiveness and sustainability of SMEs in the digital era.

Keywords : Digital Entrepreneurs, Management Accounting, Strategic Decision-Making, Small and Medium Enterprises

บทนำ

ในยุคดิจิทัล 5.0 ผู้ประกอบการ SMEs ในภาคกลางตอนบนของประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจและเทคโนโลยีดิจิทัล การแข่งขันที่รุนแรงทั้งในและต่างประเทศ ทำให้จำเป็นต้องปรับตัวโดยนำเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพอย่าง “บัญชีบริหาร” มาใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ บัญชีบริหารช่วยรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลทางการเงิน เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถวางแผน ควบคุม และประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Consilium, 2025; DEPA, 2025) แม้ข้อดีจะมีชัดเจน แต่ SMEs ไทยยังคงประสบอุปสรรค เช่น ขาดจำกัดด้านทรัพยากร บุคลากรขาดความรู้ดิจิทัล และการจัดการข้อมูลไม่เป็นระบบ ส่งผลให้ยังแข่งขันได้ไม่เต็มศักยภาพ (Plizz Thailand, 2024)

ในขณะที่ข้อมูลล่าสุดสะท้อนถึงความท้าทายนี้ โดยกว่า 44.8% ของ SMEs ไทยยังคงอยู่ในกลุ่ม “digital follower” มีเพียง 3.42% เท่านั้นที่เป็น “digital champion” ซึ่งมีการใช้งานดิจิทัลขั้นสูง (Bangkok Post, 2023) ด้านหนึ่ง เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบคลาวด์ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และบล็อกเชน ช่วยให้ SMEs ตัดสินใจได้รวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น เช่น การจัดการข้อมูลแบบเรียลไทม์ การวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า และการบริหารสินค้าคงคลัง (LinkedIn, 2025; PixelCrayons, 2025) อย่างไรก็ตาม อุปสรรคสำคัญยังคงอยู่ ทั้งจากการขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะดิจิทัล ต้นทุนเทคโนโลยี และความเข้าใจในการปรับเปลี่ยน (Bangkok Post, 2023)

ในขณะเดียวกันผลการศึกษาของ Jongwanich and Kohpaiboon (2024) ชี้ให้เห็นความเหลื่อมล้ำในการนำเทคโนโลยีมาใช้ระหว่างธุรกิจขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ แม้ SMEs ไทยจะได้ประโยชน์จากการค้าออนไลน์และการชำระเงินดิจิทัล แต่ธุรกิจขนาดเล็กยังคงใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตน้อยกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ บัญชีบริหารจึงกลายเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์สำคัญในยุคข้อมูล โดยช่วยเจ้าของกิจการวิเคราะห์ต้นทุน กำไร และประสิทธิภาพ ยกระดับการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (Consilium, 2025; Mwangi, 2024; Tran, 2024; Armitage et al., 2016) ช่วยให้สามารถจัดสรรทรัพยากรควบคุมต้นทุน วางแผน และลดความเสี่ยงได้อย่างครบถ้วน อีกทั้งติดตามและปรับปรุงผลการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในบริบทของภาคกลางตอนบนที่ครอบคลุมจังหวัดสำคัญ เช่น พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี อ่างทอง ชัยนาท และสิงห์บุรี จะเห็นว่าเป็นพื้นที่ฐานเศรษฐกิจหลักของภูมิภาคทั้งด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม SMEs ในพื้นที่มีบทบาทผลักดันเศรษฐกิจระดับภูมิภาค แต่ก็ยังประสบปัญหา เช่น ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุน การปรับตัวสู่ดิจิทัล และการจัดการบัญชีอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลจาก OSMEP (2023) ชี้ว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและสระบุรีมี SMEs มากที่สุดในพื้นที่ แม้จะได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐอย่าง DEPA และ OSMEP แต่ยังคงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพต่อเนื่อง เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในตลาดดิจิทัล (OSMEP, 2023; DEPA, 2025)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ชัดว่าการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล นำมาซึ่งทั้งโอกาสและความท้าทายสำหรับ SMEs ในภาคกลางตอนบน บัญชีบริหารมีศักยภาพช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขัน ทว่าความพร้อมและศักยภาพของผู้ประกอบการยังเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาบทบาทของผู้ประกอบการยุคดิจิทัลในการใช้บัญชีบริหาร เพื่อส่งเสริมการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และการปรับตัวของ SMEs ในเขตภาคกลางตอนบนของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตภาคกลางตอนบน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนำบัญชีบริหารมาใช้กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตภาคกลางตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยออกแบบตามหลักการวิจัยเชิงสำรวจ มุ่งเน้นวิเคราะห์บทบาทผู้ประกอบการยุคดิจิทัลในการใช้บัญชีบริหารเพื่อการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (Creswell & Creswell, 2018) โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงความสัมพันธ์บทบาทผู้ประกอบการยุคดิจิทัลในการใช้บัญชีบริหารสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของ SMEs เขตภาคกลางตอนบน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า ดำเนินการ ทดสอบ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบเพื่อนำมาจัดทำนิยามเชิงปฏิบัติการ (หรือนิยามศัพท์เฉพาะ) และนำนิยามเชิงปฏิบัติการมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม
4. เสนอแบบสอบถามฉบับร่างต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา
5. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยคำนวณค่า IOC (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563)
6. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ เลือกข้อที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.5-1.00 จากนั้นทดลองใช้กับกลุ่ม SMEs ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 ราย และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรเป้าหมาย ประชากรในการศึกษานี้คือเจ้าของกิจการ ผู้จัดการ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้ประกอบการยุคดิจิทัล ในการใช้บัญชีบริหารเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เขตภาคกลางตอนบน ซึ่งประกอบด้วย 6 จังหวัด ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี อ่างทอง ชัยนาท และสิงห์บุรี จำนวน 142,100 ราย ข้อมูลจาก SME Big Data (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม [สสว.], 2567)

2. วิธีการสุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างถูกกำหนดโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ตอบแบบสอบถาม คือเจ้าของกิจการ ผู้จัดการ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับความบทบาทผู้ประกอบการยุคดิจิทัล ในการใช้บัญชีบริหารเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เขตภาคกลางตอนบน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างถูกคำนวณตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 ราย โดยมีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Lohr, 2019) เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากรในแต่ละจังหวัด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากรในแต่ละจังหวัด

จังหวัด	จำนวนประชากร	หาอัตราส่วนแบบชั้นภูมิ	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
พระนครศรีอยุธยา	45,628	0.3210×400	128
ลพบุรี	27,111	0.1907×400	76

จังหวัด	จำนวนประชากร	หาอัตราส่วนแบบชั้นภูมิ	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
สระบุรี	30,213	0.2126×400	85
อ่างทอง	12,408	0.0873×400	35
ชัยนาท	15,473	0.1088×400	44
สิงห์บุรี	11,267	0.0792×400	32
รวม	142,100		400

เครื่องมือวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษานี้ออกแบบโดยอิงตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในองค์กร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกองค์กร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของ SMEs โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในองค์กรประสบการณ์ในการทำงาน ประสบการณ์ในการใช้บัญชีบริหาร

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ปัจจัยภายในองค์กร และปัจจัยภายนอกองค์กร ซึ่งรวมถึง ความรู้และทักษะด้านบัญชีบริหารของผู้ประกอบการ โครงสร้างองค์กร การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ กฎหมายและนโยบาย การแข่งขันในตลาด และความต้องการของลูกค้า

ส่วนที่ 3 การนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ซึ่งรวมถึง การวางแผน การควบคุม การตัดสินใจ และการประเมินผลการดำเนินงาน

ส่วนที่ 4 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของ SMEs ซึ่งรวมถึง ผลประกอบการทางการเงิน การเติบโตของธุรกิจ ความสามารถในการแข่งขัน และความยั่งยืนของธุรกิจ

เครื่องมือวิจัยนี้ผ่านการทดสอบความเชื่อถือได้ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค และการทดสอบความตรงของโครงสร้าง เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมีความน่าเชื่อถือ (Hair et al., 2010)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ดำเนินการระหว่างเดือน กรกฎาคม 2568 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล ตามแนวทางของ (Aaker, Kumar, & Day, 2001) ซึ่งระบุว่าอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามควรอยู่ที่อย่างน้อย 20% เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามให้สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด
2. แจกจ่ายแบบสอบถามผ่านทางช่องทางออนไลน์ อาทิ E-mail, Line, Messenger โดยข้อมูลการตอบแบบสอบถามจะจัดเก็บใน Google Drive ซึ่งเป็นพื้นที่จัดเก็บข้อมูลในระบบคลาวด์

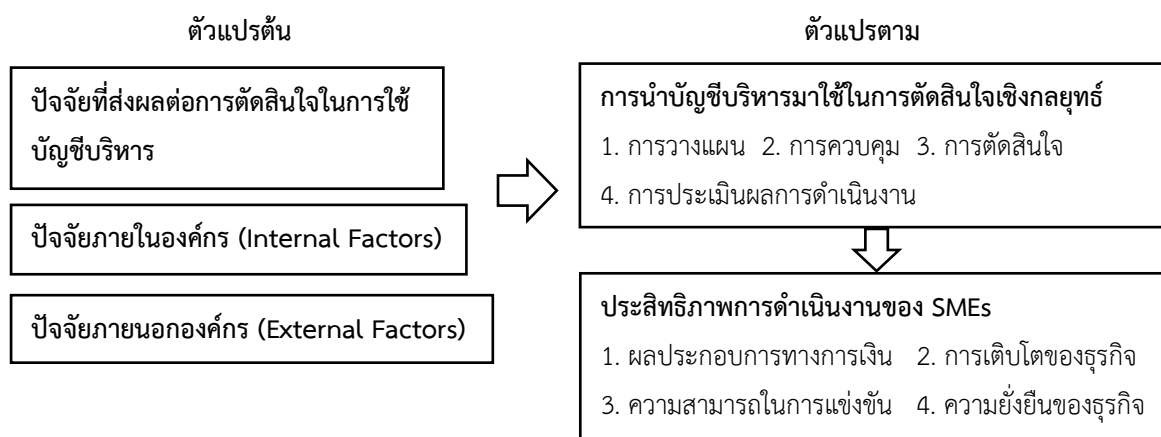
3. ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาเพื่อให้อย่างมั่นใจว่าข้อมูลมีความสมบูรณ์
4. นำข้อมูลที่ได้รับและผ่านการตรวจสอบแล้วเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ทางสถิติ
5. ทำตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลด้วยเทคนิค Item-total Correlation ตาม DeVellis (2016) พบว่าค่าความสามารถในการจำแนกข้อคำถาม อยู่ระหว่าง 0.492-0.837 (ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บัญชีบริหาร) 0.476-0.911 (การใช้บัญชีบริหารในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์) และ 0.492-0.848 (ประสิทธิภาพการดำเนินงาน SMEs) ซึ่งค่าทั้งหมดสูงกว่า 0.30 บ่งชี้ว่าข้อคำถามมีความสัมพันธ์กับแบบวัดโดยรวมและควรรักษาไว้ (Field, 2013)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ใช้ในการอธิบายลักษณะพื้นฐานของข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง โดยนำเสนอในรูปแบบของค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อสรุปภาพรวมของข้อมูล
2. สถิติเชิงอนุมาน ใช้ทดสอบสมมติฐานและสรุปผลจากกลุ่มตัวอย่างไปยังประชากร เช่น t-test เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม ANOVA เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยหลายกลุ่ม สัมประสิทธิ์เพียร์สันวัดความสัมพันธ์ตัวแปร การถดถอยเชิงพหุคูณวิเคราะห์อิทธิพลของหลายตัวแปรอิสระ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจตรวจสอบโครงสร้างปัจจัยในแบบสอบถาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยนำเอาแนวคิดการใช้บัญชีบริหารเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของ (Chenhall, 2003), (Jongwanich & Kohpaiboon, 2024), (Vu Thi Ngoc Huyen, 2024; Ahmad, 2012) และ (Kotane & Kuzmina-Merlino, 2011) มาเป็นกรอบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ซึ่ง แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. H1 ปัจจัยภายในองค์กร มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของ SMEs
2. H2 ปัจจัยภายนอกองค์กร มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของ SMEs
3. H3 การใช้บัญชีบริหารในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพของ SMEs

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ผลการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคกลางตอนบนมีลักษณะหลากหลาย สะท้อนคุณภาพทุนมนุษย์ในยุคดิจิทัล ด้านเพศ กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (54.0% และ 46.0%) แสดงบทบาทสำคัญของผู้หญิงในการบริหารธุรกิจ ด้านอายุ กลุ่มสูงสุดคือ 36-45 ปี (34.0%) รองลงมา 46-55 ปี (20.8%) และ 25-35 ปี (19.5%) ด้านการศึกษา ผู้ตอบส่วนใหญ่จบปริญญาตรี (67.8%) รองลงมาปริญญาโท (15.8%) และปริญญาเอก (8.5%) สำหรับตำแหน่งงาน เจ้าของกิจการสูงสุด (37.0%) ตามด้วยผู้จัดการฝ่ายบัญชี/การเงิน (23.5%) และกรรมการผู้จัดการ/ผู้บริหารระดับสูง (18.3%) ด้านประสบการณ์ทำงาน กลุ่ม 5-10 ปี สูงสุด (39.5%) รองลงมา 11-15 ปี (29.3%) ประสบการณ์ใช้บัญชีบริหาร กลุ่ม 3-5 ปี สูงสุด (38.5%) รองลงมา 6-10 ปี (32.3%) ด้านกระจายทางภูมิศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาสูงสุด (32.0%) รองลงมาสระบุรี (21.3%) และลพบุรี (19.0%)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านองค์กร

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ด้านปัจจัยภายในองค์กร

ปัจจัยภายในองค์กร	$\bar{X}$	(SD)	ระดับ
1. ค่าเฉลี่ยรวมด้านความรู้และทักษะด้านบัญชีบริหารของผู้ประกอบการ	3.96	0.83	มาก
2. ค่าเฉลี่ยรวมด้านโครงสร้างองค์กร	3.93	0.82	มาก
3. ค่าเฉลี่ยรวมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล	3.94	0.84	มาก
3. ค่าเฉลี่ยรวมด้านการฝึกอบรมและพัฒนา	3.90	0.91	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.93	0.85	มาก

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กรของ SMEs ในเขตภาคกลางตอนบนแสดงผลในระดับมากทุกด้าน โดยด้านความรู้และทักษะด้านบัญชีบริหารของผู้ประกอบการมีคะแนนสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.96, SD = 0.83) โดยเฉพาะความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินเพื่อการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 4.05, SD = 0.75) ตามด้วยด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X}$ = 3.94, SD = 0.84) ที่เน้นการใช้ระบบคลาวด์ในการจัดการข้อมูลทางการเงิน ($\bar{X}$ = 3.97, SD = 0.90) และด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{X}$ = 3.93, SD = 0.82) ที่มีจุดแข็งในการมีบุคลากรเฉพาะทางด้านบัญชี ($\bar{X}$ = 4.00, SD = 0.81) ขณะที่ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรมีคะแนนต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.90, SD = 0.91) และมีความกระจายของความเห็นสูงสุด

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์ด้านปัจจัยภายนอกองค์กร

ปัจจัยภายนอกองค์กร	$\bar{X}$	(SD)	ระดับ
1. ค่าเฉลี่ยรวมด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ	4.12	0.87	มาก
2. ค่าเฉลี่ยรวมด้านกฎหมายและนโยบาย	4.14	0.76	มาก
3. ค่าเฉลี่ยรวมด้านการแข่งขันในตลาด	4.05	0.74	มาก
4. ค่าเฉลี่ยรวมด้านความต้องการของลูกค้า	4.17	0.71	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.12	0.77	มาก

จากตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์ด้านปัจจัยภายนอกองค์กร พบว่าโดยรวมแล้วปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการนำบัญชีบริหารมาใช้ในองค์กรในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.77$) สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมรอบด้านในการกำหนดกลยุทธ์ ทั้งนี้ ด้านความต้องการลูกค้าเป็นปัจจัยที่ส่งผลสูงสุดที่สุด ($\bar{X} = 4.17$, $SD = 0.71$) โดยเฉพาะความคาดหวังด้านคุณภาพ ($\bar{X} = 4.24$, $SD = 0.71$) ขณะที่ปัจจัยเศรษฐกิจ เช่น ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนและอัตราดอกเบี้ย ก็มีอิทธิพลสูงสุดในกลุ่มนี้ ($\bar{X} = 4.21$) ส่วนด้านกฎหมายและนโยบาย มีอิทธิพลชัดโดยนโยบายรัฐและกฎระเบียบภาษี ($\bar{X} = 4.19$, 4.18) เป็นตัวผลักดันสำคัญ และด้านการแข่งขันในตลาด แม้จะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.05$) แต่กลยุทธ์ของคู่แข่งก็ยังมีผลทางกลยุทธ์ที่โดดเด่น ($\bar{X} = 4.12$) .

3. การวิเคราะห์การนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์

ตารางที่ 4 สรุปผลการนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์

การนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์	$\bar{X}$	(SD)	ระดับ
1. ค่าเฉลี่ยรวมด้านการวางแผน	4.19	0.78	มาก
2. ค่าเฉลี่ยรวมด้านการควบคุม	4.18	0.80	มาก
3. ค่าเฉลี่ยรวมด้านการตัดสินใจ	4.02	0.95	มาก
4. ค่าเฉลี่ยรวมด้านการประเมินผล	3.90	1.01	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.07	0.89	มาก

จากตารางที่ 4 สรุปผลการนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ พบว่าองค์กรส่วนใหญ่ นำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, $SD = 0.89$) โดยใช้มากที่สุดในด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.78$) โดยเฉพาะการวางแผนงบประมาณประจำปี ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.75$) และการวางแผนกลยุทธ์ระยะยาว ($\bar{X} = 4.20$, $SD = 0.76$) สะท้อนให้เห็นถึงการพึ่งพาข้อมูลบัญชีในการตั้งเป้าหมายและทิศทางองค์กร ด้านการควบคุมก็มีการใช้ในระดับสูงใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.80$) ทั้งการควบคุมคุณภาพ ($\bar{X} = 4.20$, $SD = 0.82$) และการควบคุมต้นทุน ($\bar{X} = 4.17$, $SD = 0.79$) ขณะที่ในการตัดสินใจต่างๆ มีการนำมาใช้ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{X} = 4.02$, $SD = 0.95$) โดยเฉพาะการกำหนดราคา ($\bar{X} = 4.20$, $SD = 0.79$) ส่วนด้านการประเมินผลเป็นด้านที่ใช้น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.90$, $SD = 1.01$)

4. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของ SMEs

ตารางที่ 5 สรุปผลประสิทธิภาพการดำเนินงานของ SMEs

ประสิทธิภาพการดำเนินงานของ SMEs	$\bar{X}$	(SD)	ระดับ
ค่าเฉลี่ยรวมด้านผลประกอบการทางการเงิน	4.01	0.88	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมด้านการเติบโตของธุรกิจ	3.99	0.96	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมด้านความสามารถในการแข่งขัน	3.89	0.96	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมด้านความยั่งยืนของธุรกิจ	4.03	0.88	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.98	0.92	มาก

จากตารางที่ 5 สรุปผลประสิทธิภาพการดำเนินงานของ SMEs พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.98, SD = 0.92) ซึ่งยืนยันว่าช่วยเพิ่มประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญในทุกมิติ โดยด้านผลประกอบการทางการเงินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01, SD = 0.88) โดยเฉพาะการช่วยเพิ่มอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน ($\bar{X}$ = 4.13) ซึ่งเชื่อมโยงกับผลตอบแทนทางการเงินที่ชัดเจน ขณะที่ด้านการเติบโตของธุรกิจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.99, SD = 0.96) โดยช่วยเพิ่มยอดขาย/รายได้สูงสุด ($\bar{X}$ = 4.08) แต่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่มีผลน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.85) ด้านความสามารถในการแข่งขันต่ำสุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.89, SD = 0.96) กับค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันในเรื่องส่วนแบ่งตลาด ความได้เปรียบ และคุณภาพ และด้านความยั่งยืนสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.03, SD = 0.88) โดยเฉพาะการช่วยเพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}$ = 4.16) ตามด้วยการลดความเสี่ยงทางธุรกิจ ($\bar{X}$ = 4.11) ซึ่งเน้นความยืดหยุ่นและมั่นคงในระยะยาวสำหรับผู้ประกอบการ

5. การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t-test)

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบการใช้บัญชีบริหารจำแนกตามเพศ

กลุ่มเปรียบเทียบ	ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	t-value	df	p-value	ผลการทดสอบ
ชาย (n=184)	การนำบัญชีบริหารมาใช้	4.12	2.156	398	0.032*	มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
หญิง (n=216)		4.02				

*p < 0.05

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานจำแนกตามประสบการณ์

กลุ่มเปรียบเทียบ	ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	t-value	df	p-value	ผลการทดสอบ
> 10 ปี (n=198)	ประสิทธิภาพการดำเนินงาน	4.15	3.472	398	0.001**	มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
≤ 10 ปี (n=202)		3.82				

**p < 0.01

จากตารางที่ 6 และตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้บัญชีบริหารและประสิทธิภาพการดำเนินงานใน SMEs แสดงให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยพบว่าผู้ประกอบการเพศชายมีการนำบัญชีบริหารมาใช้มากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (t = 2.156, p = 0.032) ซึ่งอาจสะท้อนถึงรูปแบบการตัดสินใจที่เน้นข้อมูลเชิงตัวเลขและการวิเคราะห์เหตุผลในกลุ่มเพศชาย ในขณะที่ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี มีประสิทธิภาพการดำเนินงานสูงกว่าผู้ที่ประสบการณ์น้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญมาก (t = 3.472, p = 0.001)

6. การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบการใช้บัญชีบริหารจำแนกตามระดับการศึกษา

ตัวแปรจำแนก	ตัวแปรตาม	F-value	df	p-value	ผลการทดสอบ
ระดับการศึกษา (ต่ำกว่าปริญญาตรี/ปริญญาตรี/ปริญญาโท/ปริญญาเอก)	การนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์	8.456	3,396	0.000***	มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

***p < 0.001

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานจำแนกตามจังหวัด

ตัวแปรจำแนก	ตัวแปรตาม	F-value	df	p-value	ผลการทดสอบ
จังหวัด (6 จังหวัดในภาคกลางตอนบน)	ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของ SMEs	12.234	5,394	0.000***	มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

***p < 0.001

จากตารางที่ 8 และตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ ANOVA แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาและที่ตั้งทางภูมิศาสตร์มีผลต่อการใช้บัญชีบริหารและประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญมาก ผู้ประกอบการที่มีการศึกษาสูงกว่ามีแนวโน้มใช้บัญชีบริหารมากกว่า ($F = 8.456$, $p < 0.001$) ส่วนความแตกต่างระหว่างจังหวัด ($F = 12.234$, $p < 0.001$)

7. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Pearson Correlation)

ตารางที่ 10 เมทริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลัก

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6
1. ปัจจัยภายในองค์กร	1.000					
2. ปัจจัยภายนอกองค์กร	0.673***	1.000				
3. การวางแผน	0.721***	0.584***	1.000			
4. การควบคุม	0.698***	0.562***	0.812***	1.000		
5. การตัดสินใจ	0.645***	0.521***	0.756***	0.734***	1.000	
6. ประสิทธิภาพการดำเนินงาน	0.789***	0.612***	0.698***	0.714***	0.623***	1.000

***p < 0.001

จากตารางที่ 10 เมทริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลัก แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงบวกที่แข็งแกร่งมากระหว่างตัวแปรทั้งหมด ปัจจัยภายในองค์กรมีความสัมพันธ์มากที่สุดกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ($r = 0.789$, $p < 0.001$) รองลงมาคือการวางแผนและการควบคุม ($r = 0.812$, $p < 0.001$)

8. การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression)

ตารางที่ 11 ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์

ตัวแปรอิสระ	(B)	(S.E.)	(β)	ค่า t	p-value
(Constant)	0.456	0.234		1.948	0.052
ความรู้และทักษะด้านบัญชีบริหาร	0.312***	0.067	0.298	4.657	0.000
โครงสร้างองค์กร	0.245**	0.072	0.234	3.403	0.001
การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	0.198**	0.065	0.189	3.046	0.002
การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร	0.156*	0.069	0.147	2.261	0.024
สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ	0.189**	0.058	0.178	3.259	0.001
ความต้องการของลูกค้า	0.234***	0.061	0.225	3.836	0.000

$R^2 = 0.726$, Adjusted $R^2 = 0.718$, $F = 172.34$, $p < 0.001$

จากตารางที่ 11 ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ โมเดลการถดถอยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการนำบัญชีบริหารมาใช้ได้ 72.6% ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือความรู้และทักษะด้านบัญชีบริหาร ($\beta = 0.298$, $p < 0.001$) รองลงมาคือโครงสร้างองค์กรและความต้องการของลูกค้า

ตารางที่ 12 ปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผลต่อการนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์

ตัวแปรอิสระ	(B)	(S.E.)	(β)	ค่า t	p-value
(Constant)	0.521	0.112	-	4.651	0.000*
สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ	0.234	0.054	0.345	4.333	0.000*
กฎหมายและนโยบาย	0.156	0.048	0.210	3.250	0.001*
การแข่งขันในตลาด	0.189	0.060	0.255	3.150	0.002*
ความต้องการของลูกค้า	0.045	0.055	0.065	0.818	0.414

$R = 0.725$, $R^2 = 0.525$, Adjusted $R^2 = 0.520$, F-value = 25.44 (p-value < .001)

จากตารางที่ 12 ปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผลต่อการนำบัญชีบริหารมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ โมเดลการถดถอยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการนำบัญชีบริหารมาใช้ได้ 52.5% โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ($\beta = 0.345$, $p < 0.001$) รองลงมาคือการแข่งขันในตลาด ($\beta = 0.255$, $p = 0.002$) และกฎหมายและนโยบาย ($\beta = 0.210$, $p = 0.001$) อย่างไรก็ตาม ความต้องการของลูกค้าไม่มีผลต่อการนำบัญชีบริหารมาใช้ในบริบทนี้อย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 13 อิทธิพลของการใช้บัญชีบริหารต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ตัวแปรอิสระ	(B)	(S.E.)	(β)	ค่า t	p-value
(Constant)	0.623	0.198		3.146	0.002
การวางแผน	0.276***	0.055	0.289	5.018	0.000
การควบคุม	0.251***	0.052	0.263	4.827	0.000
การตัดสินใจ	0.198**	0.048	0.207	4.125	0.000
การประเมินผล	0.145*	0.051	0.152	2.843	0.005

$R^2 = 0.657$, Adjusted $R^2 = 0.654$, F = 189.67, $p < 0.001$

จากตารางที่ 13 อิทธิพลของการใช้บัญชีบริหารต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน การใช้บัญชีบริหารในทุกด้านมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญ โดยการวางแผนมีอิทธิพลมากที่สุด ($\beta = 0.289$) รองลงมาคือ การควบคุม ($\beta = 0.263$) การตัดสินใจ ($\beta = 0.207$) และ การประเมินผล ($\beta = 0.152$) โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 65.7% แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้บัญชีบริหารในการขับเคลื่อนประสิทธิภาพองค์กร

9. การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis)

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA)

องค์ประกอบ	ไอเกนค่า (Eigenvalue)	% ความ แปรปรวน	% สะสม	ตัวแปรที่โหลดสูง
ปัจจัยภายในองค์กร	8.234	34.31	34.31	ความรู้ทักษะ, โครงสร้างองค์กร และเทคโนโลยี
ปัจจัยภายนอกองค์กร	3.456	14.40	48.71	ความต้องการของลูกค้า, สภาพเศรษฐกิจ, กฎหมาย และการแข่งขัน
กระบวนการบัญชีบริหาร	2.789	11.62	60.33	การวางแผน, การควบคุม และการตัดสินใจ
ผลลัพธ์ทางการเงิน	2.123	8.85	69.18	ประสิทธิภาพทางการเงิน และการเติบโต
ผลลัพธ์เชิงกลยุทธ์	1.567	6.53	75.71	ความสามารถแข่งขัน และความยั่งยืน

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) = 0.892, Bartlett's Test of Sphericity: $\chi^2 = 4,567.23$, $p < 0.001$, Total Variance Explained = 75.71%

จากตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแสดงให้เห็นโครงสร้าง 5 องค์ประกอบหลักที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 75.71% ค่า KMO = 0.892 แสดงถึงความเหมาะสมของข้อมูลมาก สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัย ทั้งนี้องค์ประกอบปัจจัยภายในองค์กร มีความสำคัญมากที่สุด โดยอธิบายความแปรปรวนได้ 34.31% ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการถดถอย

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลจะเชื่อมโยงผลวิจัยกับวัตถุประสงค์ สมมติฐาน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. อภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 1 และ 2 (ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) ผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยภายในองค์กร โดยเฉพาะ ความรู้และทักษะด้านบัญชีบริหาร เป็นผู้พยากรณ์ที่ทรงพลังที่สุดในการนำบัญชีบริหารมาใช้ (H1) เป็นการสนับสนุน ทฤษฎีฐานทรัพยากร (Resource-Based View - RBV) และทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) อย่างชัดเจน สิ่งนี้ตอกย้ำว่า “ความรู้” คือทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้แต่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรรัตน์ คัมภีรชยา (2563) ที่ชี้ว่าความรู้ด้านบัญชีเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของ Cele et al. (2022) ที่เน้นความสำคัญของการฝึกอบรมบุคลากร นอกจากนี้ การที่ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีอิทธิพลเชิงบวกยังสนับสนุน ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) และสอดคล้องกับผลกดันของธนาคารแห่งประเทศไทย (2568) และ DEPA (2025) ในส่วนของ ปัจจัยภายนอกองค์กร (H2) ผลการวิจัยที่พบว่า ความต้องการของลูกค้า และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ (โดยเฉพาะความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนและดอกเบี้ย) มีอิทธิพลสูงนั้น สอดคล้องกับ ทฤษฎีสถาบัน (Institutional Theory) และทฤษฎีตามสถานการณ์ (Contingency Theory) การที่ SMEs ต้องปรับตัวตามแรงกดดันจากลูกค้าและสถานะเศรษฐกิจเพื่อความอยู่รอดนั้น เป็นการยืนยันแนวคิด Customer-Centric Strategy และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vu Thi Ngoc Huyen et al. (2024) ที่ศึกษาผลกระทบของความผันผวนทางเศรษฐกิจในเวียดนาม

2. อภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 3 (ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) ผลการวิจัยที่ยืนยันความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงบวกอย่างแข็งแกร่งระหว่าง การนำบัญชีบริหารมาใช้ กับ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน (H3) เป็นหัวใจสำคัญของงานวิจัยชิ้นนี้ การที่ ด้านการวางแผน (Planning) โดยเฉพาะการวางแผนงบประมาณ มีอิทธิพลสูงสุดต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน เป็นการสนับสนุน ทฤษฎีการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management Theory) ที่เน้นว่าการวางแผนที่ดี โดยมีข้อมูลสนับสนุนจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร ผลลัพธ์นี้สอดคล้องอย่างยิ่งกับงานวิจัยของ หยาตพิรุฬห์ สิงหา และประเวศ เพ็ญพิกุล (2559) และ มนูญชัย ชีระอนิษฐ์ (2552) ที่พบว่าการประยุกต์ใช้บัญชีบริหารในด้านการวางแผน ควบคุม และตัดสินใจ นำไปสู่ความสำเร็จของ SMEs นอกจากนี้ การที่ผู้ประกอบการมองว่าบัญชีบริหารช่วยเพิ่มความสามารถในการปรับตัว และ ลดความเสี่ยง ได้มากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าในยุคดิจิทัล บัญชีบริหารไม่ใช่แค่เครื่องมือวัดผลกำไร แต่เป็นเครื่องมือบริหารความเสี่ยงและความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ OECD (2024)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 สำหรับผู้ประกอบการ SMEs ควรเสริมปัจจัยภายใน เช่น จัดอบรมความรู้บัญชีบริหารและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ เพื่อเพิ่มการวางแผนและความยั่งยืน ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจลงทุนและลดความเสี่ยงทางการเงิน

1.2 สำหรับหน่วยงานภาครัฐ พัฒนานโยบายสนับสนุน เช่น โครงการฝึกอบรมฟรีและสิทธิประโยชน์ภาษี เพื่อกระตุ้นการนำบัญชีบริหารมาใช้ โดยเชื่อมโยงกับตลาดหลักทรัพย์เพื่อดึงดูดนักลงทุน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

2.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น กรณีศึกษา (Case Study) ในเชิงลึกกับ SMEs ที่ประสบความสำเร็จในการใช้บัญชีบริหาร เพื่อทำความเข้าใจ “วิธีการ” และ “ปัจจัยแห่งความสำเร็จ” ที่นอกเหนือจากตัวเลข

2.2 การวิจัยเปรียบเทียบ ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ หรือระหว่างภูมิภาคอื่น เพื่อดูว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลและผลลัพธ์ที่ได้มีความแตกต่างกันหรือไม่

2.3 การวิจัยผลกระทบของเครื่องมือเฉพาะทาง ควรมีการวิจัยที่เจาะจงถึงผลกระทบของการใช้เครื่องมือบัญชีบริหาร เช่น การวิเคราะห์ต้นทุนฐานกิจกรรม ในบริบทของ SMEs ไทย ว่าสามารถสร้างประสิทธิภาพได้จริงมากน้อยเพียงใด

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบของ “โมเดลขับเคลื่อนการเติบโตของ SMEs อย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล (SMEs Sustainable Growth Model for the Digital Age)” ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดเชิงกระบวนการที่นำไปปฏิบัติได้จริง โดยโมเดลนี้เน้นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้ SMEs เติบโตและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ดังนี้

ขั้นที่ 1: ปัจจัยนำเข้า (Foundation Inputs)

เป็นขั้นตอนการสร้างรากฐานที่แข็งแกร่ง โดยมุ่งเน้นการพัฒนา ปัจจัยภายใน เช่น ความรู้ด้านบัญชี การใช้เทคโนโลยี และ ปัจจัยภายนอก เช่น การตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสถานะเศรษฐกิจ

ขั้นที่ 2: กระบวนการหลัก (Core Engine)

คือการใช้ "บัญชีบริหาร" เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนธุรกิจ เปรียบเสมือนสมองขององค์กรที่ใช้ในการ วางแผน กำหนดทิศทาง, ควบคุม การดำเนินงาน, ตัดสินใจ เชิงกลยุทธ์ และ ประเมินผล

ขั้นที่ 3: ผลลัพธ์ (Performance Outcomes)

คือผลลัพธ์ที่จับต้องได้จากการใช้บัญชีบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่ ความยั่งยืนของธุรกิจ, ผลประกอบการที่ดีขึ้น, การเติบโตของยอดขาย และความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น

ขั้นที่ 4: วงจรการพัฒนาต่อเนื่อง (Continuous Improvement Loop)

เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สร้างการเติบโตไม่สิ้นสุด โดยนำผลกำไรและความสำเร็จจากขั้นที่ 3 กลับไปลงทุนเพื่อเสริมความแข็งแกร่ง ให้กับปัจจัยนำเข้าในขั้นที่ 1 อีกครั้ง (เช่น อบรมพนักงาน, ซื้อเทคโนโลยีใหม่) ทำให้ธุรกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 2 โมเดลกระบวนการขับเคลื่อนการเติบโตของ SMEs อย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2568). **ปลดล็อก SMEs ไทย ปรับตัวอย่างไรให้เติบโต**. ธนาคารแห่งประเทศไทย. สืบค้นจาก https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/256201TheKnowledge_SME.html
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). **หลักสถิติสำหรับการวิจัย**. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนูญชัย ชีระอนันท์. (2552). **ผลกระทบของประสิทธิภาพการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะการบัญชีและการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- หยาดพิรุฬห์ สิงหา และ ประเวศ เพ็ญภูมิกุล. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้ข้อมูลการบัญชีบริหารกับความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคใต้**. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(2), 373-383.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). (2567). **ภาพรวม MSME แยกรายจังหวัด หรืออุตสาหกรรม**. SME Big Data. สืบค้นจาก <https://www.smebigdata.com/msme/dashboard>
- อมรรัตน์ คัมภีร์ชยา. (2563). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ธุรกิจซื้อขายไปในจังหวัดกรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Aaker, D. A., Kumar, V., & Day, G. S. (2001). **Marketing research**. John Wiley & Sons.
- Ahmad, M. N. (2012). Factors affecting the adoption of management accounting practices in SMEs. **International Journal of Business Research and Development**, 4(1), 112-125.

- Armitage, H., Webb, A., & Glynn, J. (2016). The use of management accounting techniques in SMEs: A comparative study. **Management Accounting Research**, 31(1), 45–62.
- Bangkok Post. (2023). **Support crucial for digital transformation**. Retrieved from <https://www.bangkokpost.com/business/general/2615282/support-crucial-for-digital-transformation>
- Cele, C., Moyo, S., & Ndlovu, T. (2022). **The role of management accounting practices in South African SMEs**. Academia.edu.
- Chenhall, R. H. (2003). Management control systems design within its organizational context: Findings from contingency-based research and directions for the future. **Accounting, Organizations and Society**, 28(2-3), 127-168.
- Consilium CA. (2025). **The role of management accounting in strategic decision-making**. Retrieved from <https://consiliumca.com/news/the-role-of-management-accounting-in-strategic-decision-making/>
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). **Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches** (5th ed.). SAGE Publications.
- Cronbach, L. J. (1970). **Essentials of psychological testing**. Harper & Row.
- DEPA. (2025). **Digital transformation for SMEs**. Digital Economy Promotion Agency. Retrieved from <https://www.depa.or.th/en/>
- DeVellis, R. F. (2016). **Scale development: Theory and applications** (4th ed.). SAGE Publications.
- Field, A. (2013). **Discovering statistics using IBM SPSS statistics** (4th ed.). Sage.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). **Multivariate data analysis** (7th ed.). Pearson Prentice Hall.
- Jongwanich, J., & Kohpaiboon, A. (2024). **Digital technology adoption and SMEs' financial performance: Evidence from Thailand**. Faculty of Economics, Thammasat University. https://www.econ.tu.ac.th/uploads/discussion_paper/file/20240103/ackmorsw2589.pdf
- Kotane, I., & Kuzmina-Merlino, I. (2011). Analysis of the impact of management accounting on the financial performance of SMEs. **Journal of Business Economics and Management**, 4(1), 134-143.
- LinkedIn. (2025). **The digital transformation of SMEs in 2025: Embracing the future**. Retrieved from <https://www.linkedin.com/pulse/digital-transformation-smes-2025-embracing-future-maslworld-7bovc>
- Lohr, S. L. (2019). Simple random sampling. **The American Statistician**, 73(2), 112-123.
- Lucas, M., Prowle, M., & Lowth, G. P. (2013). **Management accounting practices in small and medium-sized enterprises**. CIMA Research Report.
- Mwangi, B. N. (2024). The strategic role of management accounting in driving business growth. **Journal of Strategic Accounting**, 28(8), 123–145.

OECD. (2024). **SMEs and entrepreneurship: Enhancing competitiveness and sustainability.**

Retrieved from <https://www.oecd.org/en/topics/smes-and-entrepreneurship.html>

OSMEP. (2023). **GDP of MSMEs in Thailand.** Retrieved from

<https://www.sme.go.th/knowledge/GDPSME>

PixelCrayons. (2025). **The importance of digital transformation for SMEs.** Retrieved from

<https://www.pixelcrayons.com/blog/digital-transformation/digital-transformation-for-smes>

Plizz Thailand. (2024). **Overcoming Common Accounting Challenges: Expert Guidance for SMEs.**

Retrieved from <https://plizz.co/th/blog/overcoming-common-accounting-challenges/>

Tran, T. H. (2024). The role of management accounting in the decision-making process in small and medium enterprises in Vietnam. **International Journal of Advanced Multidisciplinary Research and Studies**, 4(2), 435-439.

Vu Thi Ngoc Huyen, V., Nguyen, T., & Pham, L. T. T. (2024). Economic volatility and management accounting in Vietnamese SMEs. **Business Perspectives Asia Journal**, 12(1), 45-58.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis** (3rd ed.). Harper & Row.

แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการของพนักงานเพื่อการบริหารจัดการธุรกิจนำเที่ยว
สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยในยุคดิจิทัล
Approaches to Developing Service Quality of Employees for Tour Operator
Business Management for Thai Tourists in the Digital Era

สุมาลี นันทศิริพล^{1*} และ ธิดารัตน์ งามสุขเกษมศรี²
Sumalee Nunthasiriphon^{1*} and Thidarat Ngamsukasemsri²

¹สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

¹Tourism Department, Faculty of Liberal Arts, Rajamanagala University of Technology Krungthep

²สาขามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

²Humanities Department, Faculty of Liberal Arts, Rajamanagala University of Technology Krungthep

*Corresponding email: sumalee.n@mail.rmutk.ac.th

Received: September. 15, 2025.; Revised: November. 30, 2025.; Accepted: December. 11, 2025.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพบริการ ประเมินระดับความพร้อมด้านการดำเนินงานระดับปฏิบัติการของพนักงาน เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการของพนักงานในการบริหารจัดการธุรกิจนำเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยในยุคดิจิทัล เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวไทยจำนวน 400 คน และพนักงานระดับปฏิบัติการของธุรกิจนำเที่ยวจำนวน 190 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัยพบว่า 1) มีความต้องการคุณภาพบริการมากด้านการตอบสนอง ($\bar{x}=3.96$) การบริการที่จับต้องได้ ($\bar{x}=3.94$) และความน่าเชื่อถือ การประกันการบริการ ความเอาใจใส่ ($\bar{x}=3.93$) 2) พนักงานระดับปฏิบัติการมีความพร้อมมากในการใช้เทคโนโลยีในการให้บริการ ($\bar{x}=4.12$) การสร้างรายการนำเที่ยว ($\bar{x}=3.90$) และการสื่อสารการตลาด ($\bar{x}=3.80$) 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการของพนักงาน มี 8 แนวทาง คือ ความน่าเชื่อถือ การประกันการบริการ การบริการที่จับต้องได้ ความเอาใจใส่ การตอบสนอง การสร้างรายการนำเที่ยว การสื่อสารการตลาด และการใช้เทคโนโลยีในการให้บริการ

คำสำคัญ : คุณภาพบริการ การปฏิบัติงานยุคดิจิทัล การบริหารจัดการ ธุรกิจนำเที่ยว

ABSTRACT

This research aims to analyze tourists' demands regarding service quality, evaluate the operational readiness of employees, and propose guidelines for enhancing employees' service quality in the management of tourism businesses for Thai tourists in the digital era. Data was collected using questionnaires from 400 tourists and 190 operational staff. The data was analyzed using percentages, averages, and standard deviations. The research findings show that: 1) There is a high demand for service quality in terms of responsiveness ($\bar{x}=3.96$), tangibility ($\bar{x}=3.94$), and reliability, service assurance, and empathy ($\bar{x}=3.93$). 2) Operational-level employees demonstrate strong readiness to adopt technology in service delivery ($\bar{x}=4.12$), tour programs creation ($\bar{x}=3.90$), and marketing communication ($\bar{x}=3.80$) and 3) The study proposes 8 guidelines for enhancing service quality of employees. These include reliability, assurance, tangible, empathy, responsiveness, tour program creation, marketing communication, and the adoption of technology in service delivery.

Keywords : Service quality, Digital Operations, Management, Tour operator business

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ธุรกิจจำเป็นต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วน เพื่อรักษาลูกค้าพร้อมกับการแข่งขันเพื่อหาลูกค้าใหม่ โดยเฉพาะคุณภาพบริการที่ต้องตอบสนองต่อความคาดหวังที่เปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยี การนำระบบดิจิทัล เช่น AI, IoT, แพลตฟอร์มออนไลน์มาใช้ในการบริหารธุรกิจไม่เพียงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ แต่ยังช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีอย่างมีนัยสำคัญ กานต์ นิโครสเกียรติ์ (2568) อธิบายถึงเศรษฐกิจดิจิทัลไทยในปี 2568 มีมูลค่าสูงถึง 53,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ที่มีเพียง 18,000 ล้านดอลลาร์ สะท้อนการเติบโตอย่างรวดเร็วของธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินงาน ขณะเดียวกัน 76% ขององค์กรไทยเห็นว่าการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็นต่อความยั่งยืนของธุรกิจ และ 55% ใช้นวัตกรรมดิจิทัลเพื่อเพิ่มกำไร สิ่งเหล่านี้ชี้ชัดว่าคุณภาพบริการในธุรกิจจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความพึงพอใจและความภักดีให้กับนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ในปี 2568 รัฐบาลไทยได้ผลักดันโครงการ “1 เขต 1 IT Person” เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะดิจิทัลระดับชุมชนและองค์กรธุรกิจ สอดคล้องกับสถานะโลกยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมผู้บริโภค โดยเฉพาะปี 2565-2568 ผู้บริโภคชาวไทยมีแนวโน้มใช้งานอินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลสถิติของ Digital 2025 Thailand ระบุว่า คนไทยกว่า 89.5% ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นประจำ มากกว่า 74% ใช้โซเชียลมีเดียค้นหาข้อมูลและตัดสินใจซื้อบริการท่องเที่ยว (อินไซต์เอรา, 2568) สะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับปรุงคุณภาพบริการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมดิจิทัล ทั้งนี้ ขวัญฤทัย เดชทองคำ (2563) กล่าวว่า ปัจจัยพื้นฐานที่ใช้เพื่อการตัดสินใจ คือ แนวคิดคุณภาพบริการ 5 มิติ ของ Parasuraman et al (1985) ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ การประกันบริการ บริการที่จับต้องได้ ความเอาใจใส่ และการตอบสนอง ซึ่งเป็นเครื่องมือวัดระดับคุณภาพบริการที่นิยมแพร่หลาย ธุรกิจท่องเที่ยว

สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์สร้างแนวทางหรือกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้

แม้ว่างานวิจัยที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการวัดคุณภาพบริการตามกรอบแนวคิดดั้งเดิม เช่น SERVQUAL ของ Parasuraman et al (1985) การศึกษา e-Tourism (Pongamponkaiwan & Leelasantitham, 2019) การวิเคราะห์ Digital Transformation ในการดำเนินงาน (Zhang et al., 2025) การวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้แพลตฟอร์ม (สุรชาติ บัวชุม และคณะ, 2564) แต่ยังพบข้อจำกัดที่ยังไม่มีงานวิจัยใดเชื่อมโยงคุณภาพบริการกับความพร้อมพนักงานในบริษัทธุรกิจนำเที่ยวของไทย งานวิจัยส่วนใหญ่แยกศึกษาเฉพาะด้าน เช่น ด้านคุณภาพบริการ ด้านการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล

ภายใต้บริบทดังกล่าว พนักงานระดับปฏิบัติการในธุรกิจนำเที่ยวซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างประสบการณ์ที่ดีกับลูกค้า จึงต้องสามารถใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี (เมธาวี กิจเกษตรกุล และณัฐสินี ชินธณภูมิไพศาล, 2565) การพัฒนาทักษะนี้เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สำคัญซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพบริการและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ขณะเดียวกันพีพีทีวี-PPTV Online (2568) รายงานว่าปี 2568 ธุรกิจนำเที่ยวเป็นหนึ่งใน “ธุรกิจดาวเด่น” ที่แนวโน้มเติบโตสูงสุด มีธุรกิจใหม่เพิ่มขึ้น 7.38% มูลค่าทุนจดทะเบียน 16,253 ล้านบาท สะท้อนความต้องการบุคลากรดิจิทัลที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าธุรกิจนำเที่ยวจะขยายตัวต่อเนื่อง มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพ แต่ยังคงมีปัญหาคือความพร้อมด้านคุณภาพบริการ โดยเฉพาะทักษะพนักงานที่ต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ เช่น ระบบจอง การสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล การจัดการข้อมูลลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ (ธนาภรณ์ ทรายชู และฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2564)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเล็งเห็นสำคัญในการวิเคราะห์ความต้องการคุณภาพบริการของธุรกิจนำเที่ยวและประเมินความพร้อมของพนักงานระดับปฏิบัติการในการทำงานยุคดิจิทัล เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการที่เหมาะสมกับบริบทของการบริหารจัดการธุรกิจนำเที่ยวในยุคปัจจุบัน ผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจนำเที่ยวในการวางแผนกลยุทธ์ทรัพยากรมนุษย์ การเตรียมพร้อมในเทคโนโลยี การออกแบบบริการที่ตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยวยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยกระดับคุณภาพบริการเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพบริการของธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล
2. เพื่อประเมินระดับความพร้อมด้านการดำเนินงานระดับปฏิบัติการของพนักงานธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการของพนักงานเพื่อการบริหารจัดการธุรกิจนำเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวไทยในยุคดิจิทัล

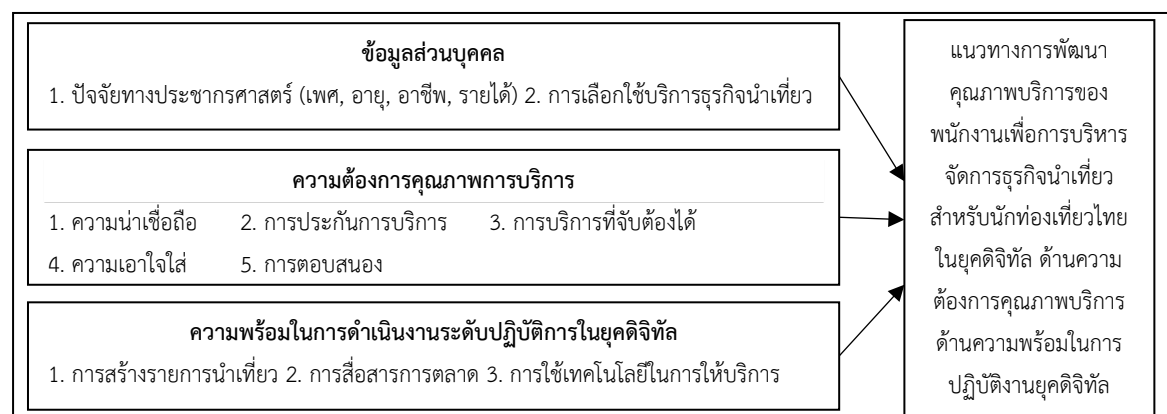
แนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย

คุณภาพบริการ การบริการโดยทั่วไปเป็นการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้บุคคลที่ช่วยเหลือเกิดผลประโยชน์ แต่ในเชิงธุรกิจการบริการ หมายถึง การที่ผู้ให้บริการช่วยเหลือเพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความสะดวกสบาย ความสุข (จิตตินันท์ นันทไพบุลย์, 2551) การบริการยังหมายถึง กิจกรรม ประโยชน์ หรือความพึงพอใจ ที่เสนอขายเพื่อตอบสนองความต้องการลูกค้า อาจมีสินค้านำมาอยู่ด้วย (ฉัตยาพร เสมอใจ, 2556) สรุปว่า การบริการ หมายถึง การปฏิบัติงาน

ของพนักงาน (ผู้ให้บริการ) ดำเนินการเพื่อให้ลูกค้า (ผู้รับบริการ) เกิดความสะดวกสบาย ความสุข สนุกสนาน พึงพอใจ ประทับใจ

อย่างไรก็ตาม คุณภาพบริการนั้นยากต่อการประเมิน ขึ้นอยู่กับความพอใจของแต่ละบุคคล ซึ่งผู้รับบริการเองก็ไม่สามารถอธิบายได้ชัดเจนว่าคุณภาพบริการถูกกำหนดจากสิ่งใด (เลิศพร ภาระสกุล, 2559) แต่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของผู้รับบริการกับการนำไปสู่การรับรู้คุณภาพบริการ (ยุพาวรรณ วรรณวานิชย์, 2554) ในบริบทของการท่องเที่ยว พบว่า ความน่าเชื่อถือ ความเป็นรูปธรรม ความรวดเร็วในการตอบสนอง ความมั่นใจ และความเห็นอกเห็นใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว หากธุรกิจนำเที่ยวสามารถให้บริการได้ครบถ้วนตามสัญญา มีความพร้อมในการตอบสนองคำขอ ยืดหยุ่นปรับบริการให้ตรงความต้องการ จะส่งผลให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (Kumasaru, 2019)

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษามิติคุณภาพบริการตามแนวคิดของ Parasuraman et al (1985) ประกอบด้วย 5 มิติ ดังนี้ (1) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) คือ บริการที่สอดคล้องกับประสิทธิภาพและความไว้วางใจ การรักษาสัญญา เป็นที่พึงได้ตลอดการเดินทางท่องเที่ยว ความน่าเชื่อถือจากชื่อเสียงในการบริการนำเที่ยว (2) การประกันการบริการ (Assurance) คือ การที่พนักงานมีความรู้ในการให้บริการเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า มารยาทที่พนักงานมีต่อลูกค้า (3) การบริการที่จับต้องได้ (Tangible) คือ สิ่งที่ลูกค้าสามารถจับต้องและเลือกใช้ได้ อาจรวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการบริการ เพื่อให้ลูกค้าได้รับความสะดวกสบาย (4) ความเอาใจใส่ (Empathy) คือ พนักงานควรเอาใจใส่ลูกค้า แม้ว่าลูกค้าจะไม่ร้องขอก็ตาม และการเอาใจใส่นั้นควรเกิดขึ้นกับลูกค้าทุกคนอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ และ (5) การตอบสนอง (Responsiveness) คือ พนักงานบริการด้วยความเต็มใจ รวมไปถึงความพร้อมที่จะให้บริการแก่ลูกค้า และควรตอบสนองต่อลูกค้าอย่างรวดเร็ว การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในครั้งนี้ สามารถแสดงกรอบแนวคิดได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ทั้งนี้ ในปัจจุบันธุรกิจนำเที่ยวกำลังเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น การนำเทคโนโลยีมาใช้จึงจำเป็นต้องประเมินคุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-service quality) เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงสร้างความสำเร็จและความอยู่รอด

คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ การประเมินมิติคุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามการศึกษาของ Fu Tsang et al (2010) มี 6 มิติ ได้แก่ (1) การทำงานเว็บไซต์ (Website Functionality) (2) คุณภาพ/เนื้อหา (Information Quality and Content) (3) การตอบสนอง/ปฏิบัติตามสัญญา (Fulfillment and Responsiveness) (4) ความปลอดภัย/มั่นคง (Safety and Security) (5) การนำเสนอ/รูปลักษณ์ (Appearance and Presentation) และ (6) ความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationship) ซึ่งมีมิติที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจและความตั้งใจซื้อซ้ำ ได้แก่ การทำงานเว็บไซต์ คุณภาพ/เนื้อหา ความปลอดภัย/มั่นคง และความสัมพันธ์กับลูกค้า นอกจากนี้ สุพัตรา กาญจนภาส และคณะ (2562) ยังพบว่ามิติอื่นที่สามารถใช้ประเมินคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์อีก 3 มิติ ได้แก่ การบริการแบบรายบุคคล (Personalization) การใช้งานได้ของระบบ (System Available) และความน่าเชื่อถือ (Reliability)

การดำเนินงานระดับปฏิบัติการยุคดิจิทัล ในธุรกิจนำเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดดังต่อไปนี้

1) การสร้างรายการนำเที่ยว การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิดตามมาตรฐานการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวของ กรมการท่องเที่ยว (2566) ซึ่งมีข้อกำหนดด้านการควบคุมการให้บริการนำเที่ยวที่ต้องปฏิบัติคือ (1) มีโปรแกรมท่องเที่ยวตามใบอนุญาตประกอบธุรกิจไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี สื่อสารการเดินทางชัดเจน (2) มีช่องทางส่งเสริมการขายทันสมัย หลากหลาย (3) มีการประสานงานหน่วยงานเกี่ยวข้องทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดนำเที่ยว มีบุคลากรปฏิบัติการสำนักงานที่มีความรู้เชี่ยวชาญ มีการพัฒนาตนเองให้ทันสมัยต่อเทคโนโลยีตลอด (4) มีการจัดมัคคุเทศก์และทีมงานแต่ละโปรแกรมตรงกับกลุ่มนักท่องเที่ยวและรายการนำเที่ยว (5) มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวตรงตามความต้องการ (6) มีการทำประกันภัยนำเที่ยว อำนวยความสะดวกเพื่อซื้อประกันภัยเพิ่มเติมสำหรับกิจกรรมที่เสี่ยง (7) มีการจัดนำเที่ยวนั้นความปลอดภัย (8) มีการจองแบบออนไลน์หรือออฟไลน์ มีการสื่อสารขั้นตอนการจอง การชำระเงิน การยืนยันชัดเจน ตรวจสอบได้ และ (9) มีการดูแลบริหารจัดการข้อร้องเรียนอย่างรวดเร็วและเหมาะสม

2) การสื่อสารการตลาด มีรูปแบบการสื่อสารกับตลาดกลุ่มเป้าหมายที่สามารถบริหารจัดการความต้องการลูกค้าได้ตรงประเด็นมากที่สุด จากการศึกษาของ ธนาภรณ์ ตรีราช และฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์ (2564) อธิบายว่า การสื่อสารแบบถึงตัว (Creation of New Customers) เป็นการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การใช้แอปพลิเคชัน เพื่อส่งข้อมูลไปยังผู้คนจำนวนมาก รวมถึงกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดด้วย เช่น เฟซบุ๊ก อิน스타그램 ยูทูบ ไลน์ อย่างไรก็ตาม การสื่อสารการตลาดแบบพบเจอกับลูกค้ายังมีความจำเป็นไม่น้อยไปกว่าสื่อออนไลน์ เช่น การออกบูทในงานไทยเที่ยวไทย เพื่อนำเสนอความมีตัวตนของธุรกิจนำเที่ยว เป็นการสร้างความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยวที่สนใจซื้อ นอกจากนี้ อรรถพรณ จันทรอินทร์ และคณะ (2565) ยังพบว่า ธุรกิจนำเที่ยวควรนำเสนอรายการนำเที่ยวในหลายรูปแบบ เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม หากรายการนำเที่ยวแตกต่างจากคู่แข่งจะเป็นที่สนใจมากขึ้น รวมทั้ง ดวงศิริ ภูมิวิษุเวช และคณะ (2566) ได้เสนอแนะว่าธุรกิจควรสร้างพันธมิตรทางธุรกิจ เพื่อสร้างแนวร่วมในการบริหารจัดการความเสี่ยงทางการตลาด และพัฒนาการบริการร่วมกันเป็นคู่การค้ามากกว่าคู่แข่ง

3) การใช้เทคโนโลยีในการให้บริการ ธุรกิจนำเที่ยวได้นำเทคโนโลยีมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหลายด้าน เช่น การสื่อสารข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต การใช้สื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งการสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้ลูกค้าและพนักงานสื่อสารได้ต่อกัน แสดงให้เห็นถึงการยอมรับเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการดำเนินงานและในชีวิตประจำวันของทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย (ภูมิรินทร์ รุ่งรัศมีพัฒน์ และวิจิต อู่อ้น, 2565) ดังนั้น ความสามารถด้านเทคโนโลยีของพนักงานจึงต้องได้รับการพัฒนาไปพร้อมกับการเติบโตของเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย โดยมีทักษะจำเป็นที่ต้องใช้เทคโนโลยีในระบบการจัดการงบประมาณ การเงิน เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลและใช้ข้อมูลของลูกค้า

ทั้งนี้ ระบบการจอง ชำระเงินออนไลน์ ยังช่วยลดความผิดพลาดในการสื่อสารระหว่างพนักงานกับลูกค้า ธุรกิจจึงควรจัดอบรมการใช้อุปกรณ์ โปรแกรม แพลตฟอร์มออนไลน์ในการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากปัจจุบันนักท่องเที่ยวเข้าถึงสื่อออนไลน์ได้ง่าย เร็วกว่าการติดต่อ ณ สำนักงาน (อวัชรรัตน์ เกื้อสุวรรณ และคณะ, 2565) นอกจากนี้ การปรับตัวของพนักงานยังเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ธุรกิจสามารถประกอบกิจการต่อไปได้ในยุคดิจิทัลที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้ระบบรวดเร็วมากขึ้น เมธาวี กิจเกษตรกุล และณัฐสินี ชินธนภูมิไพศาล (2565) อธิบายว่า โควิด 19 ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทำงานในสำนักงานมาทำงานออนไลน์ เพื่อสื่อสารระหว่างพนักงานกับพนักงาน พนักงานกับลูกค้า การทำงานบนแพลตฟอร์มดิจิทัลส่งผลโดยตรงกับนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจซื้อ มีการทำธุรกรรมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น ในการดำเนินงานระดับปฏิบัติการจึงเกี่ยวข้องกับสมรรถนะดิจิทัล ซึ่งเป็นทักษะหลักในยุคดิจิทัลที่ต้องการข้อมูลที่รวดเร็ว ชัดเจน ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และความต้องการของผู้บริโภค วิจัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2564) อธิบายว่า สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดกรอบสมรรถนะดิจิทัลของไทยไว้ 4 ด้าน ได้แก่ (1) การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) เข้าถึง คัดกรอง วิเคราะห์ ประยุกต์ ติดตาม รับผิดชอบ ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นและกฎหมาย (2) การใช้ดิจิทัล (Digital Skill) ใช้เครื่องมือ/เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) แก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล (Problem Solving with Digital Tools) ครอบคลุม โปรแกรม/Application ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และ (4) ปรับตัวทันการเปลี่ยนแปลงดิจิทัล (Adaptive Digital Transform) ยืดหยุ่น ปรับตัวทันกระแสโลกาภิวัตน์ โดยการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลเหล่านี้ จะช่วยให้พนักงานสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อวิเคราะห์ สรุปสาระสำคัญของข้อมูลมาใช้สื่อสาร ประชุม สร้างสื่อต่าง ๆ รวมทั้งแก้ปัญหาเพื่อสนับสนุนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพบริการของธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) ประชากร คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศ จากข้อมูลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2567) พบว่า ในปี 2567 นักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนเฉลี่ยต่อเดือน 2,532,646 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศ คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 95% ความผิดพลาด 5% จากค่าจำนวนประชากร เฉลี่ยต่อเดือน 2,532,646 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ α จำนวน 400 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ใช้การสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครที่ยินดีตอบแบบสอบถาม

2. การประเมินระดับความพร้อมด้านการดำเนินงานระดับปฏิบัติการของพนักงานธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) ประชากร คือ ธุรกิจนำเที่ยว จากข้อมูลของกรมการท่องเที่ยว พบว่า มีธุรกิจนำเที่ยวที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ประเภทจัดนำเที่ยวในประเทศจำนวน 1,827 แห่ง (กรมการท่องเที่ยว, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ธุรกิจนำเที่ยวที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ประเภทจัดนำเที่ยวในประเทศ มีที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยเปิดตารางหาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) เนื่องจากจำนวนประชากรมีขนาดเล็กจึงกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 90% ความผิดพลาด 10% จากค่าจำนวนประชากร 1,827 แห่ง ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ α จำนวน 95 แห่ง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกธุรกิจนำเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร เก็บข้อมูลจากพนักงานระดับปฏิบัติการที่ยินดีตอบแบบสอบถาม จากธุรกิจนำเที่ยว 95 แห่ง แห่งละ 2 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานจำนวน 190 คน

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการของพนักงานเพื่อการบริหารจัดการธุรกิจนำเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวไทยในยุคดิจิทัล (วัตถุประสงค์ข้อที่ 3) ประชากร คือ ธุรกิจนำเที่ยว จากข้อมูลของกรมการท่องเที่ยว พบว่า มีธุรกิจนำเที่ยวที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ประเภทจัดนำเที่ยวในประเทศจำนวน 1,827 แห่ง (กรมการท่องเที่ยว, 2568)

กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ คือ ธุรกิจนำเที่ยวที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ประเภทจัดนำเที่ยวในประเทศ ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยสัมภาษณ์พนักงานระดับปฏิบัติการจำนวน 30 แห่ง แห่งละ 1 คน รวม 30 คน ทั้งนี้ การสัมภาษณ์เป็นไปตามความยินดีในการให้ข้อมูลของพนักงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 คือ แบบสอบถาม มีจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และการเลือกใช้บริการธุรกิจนำเที่ยว มีจำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพบริการของธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ การประกันการบริการ การบริการที่จับต้องได้ ความเอาใจใส่ และการตอบสนอง (วัตถุประสงค์ที่ 1) มีจำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 ความพร้อมด้านการดำเนินงานระดับปฏิบัติการของพนักงานธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล ได้แก่ การสร้างรายการนำเที่ยว การสื่อสารการตลาด และการใช้เทคโนโลยีในการให้บริการ (วัตถุประสงค์ที่ 2) มีจำนวน 15 ข้อ

แบบสอบถาม ตอนที่ 2 และ 3 เป็นคำถามมาตรวัดประเมินค่า Likert Scale 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1 มีความต้องการ/ความพร้อมมากที่สุด ระดับ 2 มีความต้องการ/ความพร้อมมาก ระดับ 3 มีความต้องการ/ความพร้อมปานกลาง ระดับ 4 มีความต้องการ/ความพร้อมน้อย และ ระดับ 5 มีความต้องการ/ความพร้อมน้อยที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวัตถุประสงค์ที่ 3 คือ แบบสัมภาษณ์ และการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการของพนักงานเพื่อการบริหารจัดการธุรกิจนำเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวไทยในยุคดิจิทัล จำนวน 5 ประเด็น คือ (1) การพัฒนาบริการให้คำแนะนำตอบข้อสงสัยด้านราคา (2) การสื่อสารจุดเด่นของบริการผ่านช่องทางออนไลน์ (3) การยกระดับทักษะและบุคลิกภาพของทีมงานนำเที่ยว (4) การพัฒนาช่องทางการสื่อสาร และ (5) การพัฒนาทักษะดิจิทัลของพนักงานระดับปฏิบัติการ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

การวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรง (Validity) เมื่อสร้างแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วได้นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์วิจัย (Index of item objective congruence: IOC) พบว่า มีค่าความสอดคล้อง 0.84 ซึ่งถือว่าค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 0.50-1.00 เป็นค่าความสอดคล้องตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2565) จากนั้นนำไปปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำแบบสอบถามนี้ไปวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หลังจากได้ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ได้นำแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูล (Try out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.79 จากนั้นจึงนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว และตอนที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพบริการของธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล ไปเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวใน 4 พื้นที่ คือ ตลาดนัดจตุจักร ย่านประตูน้ำ สวนลุมพินี และสะพานทางเดินเชื่อมต๋อรถไฟฟ้า BRT-BTS กรุงเทพมหานคร

2. นำแบบสอบถามตอนที่ 3 ความพร้อมด้านการดำเนินงานระดับปฏิบัติการของพนักงานธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล ใช้แบบสอบถาม ไปเก็บข้อมูลจากพนักงานระดับปฏิบัติการของธุรกิจนำเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร

3. นำประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการของพนักงานเพื่อการบริหารจัดการธุรกิจนำเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวไทยในยุคดิจิทัล ไปสัมภาษณ์พนักงานระดับปฏิบัติการของธุรกิจนำเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร

4. นำข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ทางสถิติ วิเคราะห์เนื้อหา อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage: %)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวและระดับความพร้อมของพนักงาน ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของ บุญชม ศรีสะอาด (2565) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 มีความต้องการ/ความพร้อมมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 มีความต้องการ/ความพร้อมมาก ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 มีความต้องการ/ความพร้อมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 มีความต้องการ/พร้อมน้อย และ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 มีความต้องการ/พร้อมน้อยที่สุด
3. การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการเพื่อการบริหารจัดการธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ร่วมกับการวิเคราะห์ผลทางสถิติในข้อ 1 และข้อ 2

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 27 และ LGBTQ+ ร้อยละ 10 ส่วนใหญ่อายุ 20-29 ปี ร้อยละ 62 รองลงมาต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 16 และอายุ 40-49 ปี ร้อยละ 14 ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 59 รองลงมาเป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 21 และค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 8 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 37 รองลงมาน้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 34 มากกว่า 30,000 บาท ร้อยละ 15 และ 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 14 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการธุรกิจนำเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวเลือกรายการนำเที่ยวมีราคาที่เหมาะสม ร้อยละ 33 รองลงมา มีการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม ร้อยละ 19 ที่พักมีคุณภาพดี มีความปลอดภัย ร้อยละ 17 และภาพรวมบริการคุ้มค่า เหมาะสมกับราคา ร้อยละ 16 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลส่วนบุคคล		ร้อยละ	ข้อมูลส่วนบุคคล		ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	27	4. รายได้ต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 บาท	37
	หญิง	63		10,001-20,000 บาท	34
	LGBTQ+	10		20,001-30,000 บาท	14
2. อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	16		มากกว่า 30,000 บาท	15
	20-29 ปี	62	5. การเลือกใช้ บริการธุรกิจนำ เที่ยว	รายการนำเที่ยวมีราคาที่เหมาะสม	33
	30-39 ปี	4		รายการนำเที่ยวมีให้เลือกหลากหลาย	6
	40-49 ปี	14		รายการนำเที่ยวจัดให้มีหลายช่วงเวลา	7
	มากกว่า 49 ปี	4		ที่พักมีคุณภาพดี มีความปลอดภัย	17
3. อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	21		คุณภาพอาหาร รสชาติดี ปริมาณเหมาะสม	2
	ข้าราชการ/-รัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างรัฐ	3		จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม	19
	พนักงานบริษัทเอกชน	59		ภาพรวมบริการคุ้มค่าเหมาะสม กับราคา	16
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	8			
	แม่บ้าน/เกษียณอายุ	2			

ผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพบริการของธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล

ผลการวิจัยพบว่า มีความต้องการคุณภาพบริการภาพรวมระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.94 ด้านการตอบสนอง ค่าเฉลี่ย 3.96 รองลงมา ด้านการบริการที่จับต้องได้ ค่าเฉลี่ย 3.94 ส่วนด้านการประกันการบริการ ด้านความเอาใจใส่ และด้านความน่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ย 3.93 เท่ากัน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความต้องการที่ทีมงานนำเที่ยวมีกิริยาสุภาพในการให้บริการมากกว่าข้ออื่น ค่าเฉลี่ย 4.00 รองลงมาพนักงานมีความรู้ตอบคำถามเพื่อการตัดสินใจซื้อรายการนำเที่ยวที่ทีมงานนำเที่ยวแก้ไขปัญหารวดเร็ว ค่าเฉลี่ย 3.99 ที่ทีมงานนำเที่ยวให้บริการความต้องการเฉพาะบุคคลได้ สามารถติดต่อธุรกิจนำเที่ยวได้หลายช่องทาง ค่าเฉลี่ย 3.97 ให้บริการนำเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่เสนอขายอย่างครบถ้วน ค่าเฉลี่ย 3.96 และพนักงานทุกคนเต็มใจให้บริการ ค่าเฉลี่ย 3.96 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ความต้องการคุณภาพบริการ

ทีมงานนำเที่ยวมีกิจกรรมตลอดการเดินทางท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.85 มีความต้องการน้อยกว่าเรื่องอื่น ๆ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพบริการของธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล

คุณภาพบริการ	ค่าเฉลี่ย	SD.	ความต้องการ
1. ด้านความน่าเชื่อถือ			
1.1 พนักงานมีความรู้สามารถตอบคำถามเพื่อการตัดสินใจซื้อรายการนำเที่ยว	3.99	0.91	มาก
1.2 ทีมงานนำเที่ยวมีความเป็นมืออาชีพในการบริการตลอดการเดินทาง	3.89	0.96	มาก
1.3 ธุรกิจนำเที่ยวมีการเสนอรายการนำเที่ยวผ่านช่องทางที่น่าเชื่อถือ	3.91	0.95	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน	3.93	0.94	มาก
2. ด้านการประกันการบริการ			
2.1 มีความพร้อมในการให้บริการตั้งแต่เริ่มต้นการขายจนสิ้นสุดการบริการ	3.90	0.84	มาก
2.2 ให้บริการนำเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่เสนอขายอย่างครบถ้วน	3.96	0.95	มาก
2.3 จัดให้มีประกันภัยการเดินทาง ประกันอุบัติเหตุตลอดการเดินทาง	3.93	0.89	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน	3.93	0.89	มาก
3. ด้านการบริการที่จับต้องได้			
3.1 รายการนำเที่ยวมีรายละเอียด และเงื่อนไขชัดเจน	3.93	0.86	มาก
3.2 ให้บริการนำเที่ยวด้วยยานพาหนะที่ปลอดภัย	3.93	0.87	มาก
3.3 สามารถติดต่อกับธุรกิจนำเที่ยวได้หลายช่องทาง	3.97	0.93	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน	3.94	0.89	มาก
4. ด้านความเอาใจใส่			
4.1 พนักงานทุกแผนกเต็มใจให้บริการ	3.95	0.91	มาก
4.2 ทีมงานนำเที่ยวมีกิริยาสุภาพในการให้บริการ	4.00	0.93	มาก
4.3 ทีมงานนำเที่ยวมีกิจกรรมตลอดการเดินทางท่องเที่ยว	3.85	0.95	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน	3.93	0.93	มาก
5. ด้านการตอบสนอง			
5.1 พนักงานและทีมงานนำเที่ยวสามารถตอบข้อซักถามได้อย่างรวดเร็ว	3.91	0.92	มาก
5.2 ทีมงานนำเที่ยวสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว	3.99	0.93	มาก
5.3 ทีมงานนำเที่ยวสามารถให้บริการความต้องการเฉพาะบุคคลได้	3.97	0.96	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน	3.96	0.94	มาก
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	3.94	0.92	มาก

ผลการประเมินระดับความพร้อมในการดำเนินงานระดับปฏิบัติการของพนักงานธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานระดับปฏิบัติการส่วนใหญ่มีความพร้อมภาพรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริการจัดนำเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.12 รองลงมาด้านการสร้างรายการนำเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.90 และด้านการสื่อสารการตลาด ค่าเฉลี่ย 3.80 ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า พนักงานระดับปฏิบัติการมีความพร้อมมากด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริการจัดนำเที่ยว เกี่ยวกับการใช้ระบบจองรายการนำเที่ยวผ่านออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 4.30 รองลงมาด้านการสร้างรายการนำเที่ยว เกี่ยวกับการวางแผนรายการนำเที่ยวเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว

ค่าเฉลี่ย 4.25 และด้านการสื่อสารการตลาด โดยการสร้างเนื้อหารายละเอียดเพื่อสื่อสารรายการนำเที่ยว และการสร้างพันธมิตรทางการค้าเพื่อกระจายการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.00 อย่างไรก็ตาม พบว่าทักษะที่มีความพร้อมระดับปานกลางคือ การให้บริการแบบเฉพาะกลุ่มตามความสนใจ ค่าเฉลี่ย 3.45 และการร่วมงานนิทรรศการ อีเว้นท์เพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ของธุรกิจ ค่าเฉลี่ย 3.40 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพร้อมในการดำเนินงานระดับปฏิบัติการของพนักงานธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล

ความพร้อมในการดำเนินงานระดับปฏิบัติการ	ค่าเฉลี่ย	SD.	ความพร้อม
1. ด้านการสร้างรายการนำเที่ยว			
1.1 การสร้างรายการนำเที่ยวที่แปลกใหม่และมีความหลากหลาย	3.85	1.15	มาก
1.2 การให้บริการแบบครบวงจรในธุรกิจนำเที่ยว	4.05	0.97	มาก
1.3 การให้บริการแบบเฉพาะกลุ่มตามความสนใจ	3.45	1.24	ปานกลาง
1.4 วางแผนรายการนำเที่ยวเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว	4.25	0.77	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน	3.90	1.03	มาก
2. ด้านการสื่อสารการตลาด			
2.1 การร่วมงานนิทรรศการ อีเว้นท์เพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ของธุรกิจ	3.40	1.16	ปานกลาง
2.2 การสร้างเนื้อหา รายละเอียดเพื่อสื่อสารรายการนำเที่ยว	4.00	1.05	มาก
2.3 การวิเคราะห์ตลาดตามกระแสและแนวโน้มของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	3.80	1.03	มาก
2.4 การสร้างพันธมิตรทางการค้าเพื่อกระจายการบริการ	4.00	1.22	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน	3.80	0.83	มาก
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการให้บริการ			
3.1 การสื่อสารข้อมูลของรายการนำเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์	4.20	0.81	มาก
3.2 การใช้ระบบการจองรายการนำเที่ยวผ่านออนไลน์	4.30	0.84	มาก
3.3 การใช้อินฟลูเอนเซอร์เพื่อแชร์ รีวิวประสบการณ์จากการท่องเที่ยว	3.80	1.08	มาก
3.4 มีทักษะด้านอีคอมเมิร์ซในการทำธุรกรรมออนไลน์	3.90	1.26	มาก
3.5 มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน	4.20	0.75	มาก
3.6 มีทักษะการสื่อสารการตลาดดิจิทัล	4.25	0.94	มาก
3.7 มีการปรับตัวให้รับมือกับความเปลี่ยนแปลง	4.20	0.98	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน	4.12	0.95	มาก
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	3.98	1.02	มาก

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการเพื่อการบริหารจัดการธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล

จากการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการเพื่อการบริหารจัดการธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล มีดังนี้

1. การพัฒนาบริการให้คุ้มค่าต่อปัจจัยด้านราคา เพื่อการรับรู้มิติคุณภาพด้านคุณค่าบริการมากกว่าราคา มีวิธีดังนี้ (1) ปรับรายการนำเที่ยวให้มีราคาหลากหลาย เช่น แพคเกจประหยัด/พรีเมียม (2) ออกแบบรายการนำเที่ยวตามความต้องการ/งบประมาณตามกลุ่มเป้าหมาย (3) ใช้ระบบปรับราคาตามฤดูกาลท่องเที่ยว เพิ่มความยืดหยุ่น เพิ่มอัตราการจอง และ (4) การส่งเสริมการขายตามช่วงเวลา เช่น Early Bird, Last Minute Deal หรือโปรวันหยุดยาว

2. การสื่อสารจุดเด่นบริการผ่านช่องทางออนไลน์ มีวิธีดังนี้ (1) สร้างคอนเทนต์เน้นคุณค่า เช่น รีวิวจากลูกค้าเดิม เปรียบเทียบราคากับบริการที่ได้รับ (2) ใช้ภาพ/วิดีโอคุณภาพสูง นำเสนอสิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก กิจกรรมของแพคเกจ (3) ระบุรายละเอียดบริการโปร่งใส เช่น สิ่งที่มี/ไม่มีรวมในแพคเกจ เงื่อนไขยกเลิก ความปลอดภัยการเดินทาง

(4) ใช้ช่องทางดิจิทัลหลากหลาย เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ดิจิทัลไลน์OA เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายแต่ละแพลตฟอร์ม และ (5) มีความเป็นมิตร ตอบกลับรวดเร็ว ผ่านแชท/ทีมบริการลูกค้า เพื่อสร้างความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือ

3. การยกระดับทักษะและบุคลิกภาพของทีมงานนำเที่ยว มีวิธีการดังนี้ (1) จัดอบรมมารยาทการบริการ เช่น การกล่าวต้อนรับด้วยรอยยิ้ม การใช้ภาษาสุภาพ การแต่งกาย เพื่อสร้างความประทับใจ ฝึกทักษะการสื่อสารเชิงบวก เช่น การตอบคำถามด้วยน้ำเสียงสุภาพ การใช้ภาษาที่แสดงความเป็นมิตร (2) จำลองสถานการณ์การจัดการข้อร้องเรียน การบริการในสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อฝึกการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีช่วยในการแก้ปัญหา เช่น การใช้แอปพลิเคชันแจ้งเหตุ หรือค้นหาข้อมูลแบบเรียลไทม์เพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยว (3) พัฒนาความรู้ของพนักงานเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ข้อมูลผลิตภัณฑ์ อัปเดตข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถตอบคำถามและให้คำแนะนำได้อย่างมั่นใจ โดยจัดทำคู่มือสถานที่ท่องเที่ยวแบบดิจิทัล ฝึกการเล่าเรื่อง (Storytelling) อย่างน่าสนใจ

4. การพัฒนาช่องทางการสื่อสาร มีวิธีดังนี้ (1) ขยายช่องทางสื่อสารออนไลน์ เช่น ไลน์OA เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ ที่รองรับมือถือและแท็บเล็ต เพื่อการบริการที่สะดวกรวดเร็ว ใช้ระบบตอบกลับอัตโนมัติ (2) พัฒนาระบบ CRM (Customer Relationship Management) เพื่อรองรับบริการแบบเฉพาะกลุ่ม เก็บข้อมูลความสนใจ/พฤติกรรม เช่น ประเภททัวร์ที่เคยจอง ความชอบ สถานที่สนใจ เพื่อใช้เสนอแพ็คเกจที่ตรงความต้องการ มีการติดตามผลหลังการใช้บริการ เช่น ส่งแบบสอบถามความพึงพอใจ เชิญชวนให้รีวิวหรือให้เสนอรายการที่สนใจเดินทาง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระยะยาว

5. การพัฒนาทักษะดิจิทัลพนักงานระดับปฏิบัติการ มีวิธีดังนี้ (1) อบรมการใช้ระบบจองออนไลน์ การจัดการข้อมูลลูกค้า วิเคราะห์ข้อมูลการจองเพื่อวางแผนตลาด โดยเลือกระบบที่ใช้งานง่าย เชื่อมโยงระบบจองกับช่องทางการสื่อสารอื่น สามารถแจ้งเตือนผ่านไลน์/อีเมลอัตโนมัติ (2) พัฒนาศักยภาพการตลาดดิจิทัล เช่น เขียนคอนเทนต์ บทความรีวิว ทำ SEO ใช้โซเชียลมีเดียเพื่อขยายแพ็คเกจ ฝึกการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ผลการตลาด เช่น Facebook Insights หรือ Google Analytics เพื่อตรวจสอบคอนเทนต์ที่ได้รับความนิยมและนำมาปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสม ฝึกสร้างแคมเปญร่วมกับอินฟลูเอนเซอร์/บล็อกเกอร์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ฝึกการออกแบบโปรชัวร์ดิจิทัล สร้าง QR Code จองแพ็คเกจ

อภิปรายผลการวิจัย

ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพบริการของธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล

ด้านการตอบสนอง ภาพรวมความต้องการคุณภาพบริการด้านนี้มีมากกว่าด้านอื่น โดยมีความต้องการที่ทีมงานนำเที่ยวสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ให้บริการความต้องการเฉพาะบุคคลได้ และตอบข้อซักถามได้อย่างรวดเร็วตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่รวดเร็ว เช่น หากสอบถามผ่านแชท หรือยืนยันการจองควรมีการตอบคำถามภายในเวลาที่กำหนด หรือแก้ไขปัญหาแบบเรียลไทม์ ไม่ทิ้งระยะเวลานานจนเกินไป ซึ่งสะท้อนพฤติกรรมความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลที่ใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันจนเกิดความเคยชินกับความเร็วสอดคล้องกับ กรมการท่องเที่ยว (2566) ซึ่งได้กำหนดตัวชี้วัดของมาตรฐานการจําหน่ายว่า ธุรกิจนำเที่ยวต้องมีการดูแลบริหารจัดการข้อร้องเรียน มีการแก้ไขปัญหา จัดการข้อร้องเรียนอย่างรวดเร็วและเหมาะสม ธุรกิจต้องมีการในการนำข้อร้องเรียนที่ได้รับจากนักท่องเที่ยว มาวิเคราะห์หรือทีมงานนำเที่ยวมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงการให้บริการ

ด้านการบริการที่จับต้องได้ พบว่า ต้องการช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย พาหนะปลอดภัย รายการนำเที่ยว มีรายละเอียด เจาะลึกชัดเจน แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลให้ความสำคัญกับบริการที่สามารถจับต้องได้ไม่ใช่แค่การโฆษณา เช่น เมื่อมาท่องเที่ยวต้องพบกับรถนำเที่ยวที่สะอาด มีกลิ่นหอม มีเครื่องเสียงคุณภาพดี มีเอกสารประกอบการเดินทางให้อ่าน โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีส่งข้อมูลและภาพผ่านแอปพลิเคชันซึ่งเป็นที่ยอมรับในประเทศไทย สอดคล้องกับ ดวงศิริ ภูมิวิษุเวช และคณะ (2566) ที่กล่าวว่า ธุรกิจนำเที่ยวควรมีมาตรการด้านความสะอาด สุขอนามัย ทั้งห้องพัก แหล่งท่องเที่ยว รถนำเที่ยว เพราะประสบการณ์ที่เคยใช้บริการนำเที่ยวมาก่อนจะกลายเป็นความคาดหวังที่สูงขึ้น เนื่องจากการรับรู้กระบวนการบริการ ลำดับขั้นตอนของการเดินทางมาก่อน จึงรับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดีกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้บริการนำเที่ยว อาจกล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวบางรายมีความรู้ในการบริการมากกว่าทีมงานนำเที่ยว

ส่วนด้านความเอาใจใส่ ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านการประกันการบริการ พบว่า ต้องการทีมงานสุภาพ มีความรู้ ให้บริการตามที่เสนอขายไว้ สอดคล้องกับ Kumasaru (2019) ที่อธิบายว่า หากธุรกิจให้บริการที่น่าเชื่อถือ ถูกต้องตามที่สัญญา รวมถึงจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ บุคลากร เอกสารต่าง ๆ ครบถ้วน มีความพร้อมในการตอบสนองต่อคำขอของนักท่องเที่ยว มีความยืดหยุ่นในการปรับบริการให้ตรงกับความต้องการ มีบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมและมีความรู้ รวมถึงให้ความใส่ใจเฉพาะบุคคลด้วยความห่วงใยและการสื่อสารที่ดี จะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจที่เพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม ความเอาใจใส่ ความน่าเชื่อถือ และการประกันการบริการ แม้ว่ามิติคุณภาพทั้ง 3 ด้านนี้จะมีความต้องการรองลงมาไม่ใช่ความต้องการหลัก แต่ยังเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจโดยรวมในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวยังคงต้องการทีมงานนำเที่ยวที่มีกิริยาสุภาพ เต็มใจบริการ มีความรู้ตอบคำถามเพื่อการตัดสินใจซื้อ และบริการนำเที่ยวตามที่เสนอขายอย่างครบถ้วน

ความพร้อมในการดำเนินงานระดับปฏิบัติการของพนักงานธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล

ด้านการสร้างรายการนำเที่ยว พบว่า ยังมีความพร้อมในการให้บริการแบบเฉพาะกลุ่มน้อยกว่าด้านอื่น อาจเนื่องจากการออกแบบเฉพาะกลุ่มใช้เวลาและต้นทุนมากกว่า ทำให้ธุรกิจบางแห่งเลือกบริการแบบมาตรฐานที่ง่ายต่อการจัดการบริการ ดังนั้น ธุรกิจจึงควรสร้างทีมออกแบบนำเที่ยวเฉพาะกลุ่มและทดลองตลาด เพื่อปรับปรุงบริการให้ตรงตามความต้องการมากขึ้น สอดคล้องกับ ดวงศิริ ภูมิวิษุเวช และคณะ (2566) ที่ได้เสนอแนะว่า ควรปรับปรุงศักยภาพบุคลากรให้มีความพร้อมในบริการเดิม (Upskill) และเพิ่มเติมทักษะใหม่ (Reskill) เพื่อให้สามารถปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการ การวางแผนรายการนำเที่ยวด้วยแพลตฟอร์มใหม่

ด้านการสื่อสารการตลาด แม้ว่าพนักงานจะมีความพร้อมมากในการใช้เทคโนโลยีและการบริการผ่านระบบดิจิทัล ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของธุรกิจนำเที่ยว แต่ยังพบช่องว่างด้านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การสร้างประสบการณ์ผ่านกิจกรรม การใช้กลยุทธ์สื่อสารผ่านอินฟลูเอนเซอร์ อาจเนื่องจากการขาดความรู้เชิงวิเคราะห์ด้านการตอบสนองความต้องการเฉพาะของนักท่องเที่ยว ความรู้ในผลิตภัณฑ์ที่นำเสนอในการออกบูท ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญในการสร้างเครือข่ายและประชาสัมพันธ์ จึงควรได้รับการอบรมพัฒนา สอดคล้องกับ ธนาภรณ์ ทรายชู และฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2564) ที่อธิบายว่า ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของพนักงานต้องได้รับการพัฒนาพร้อมกับการเติบโตของเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย ควรมีการสื่อสารการตลาดแบบผสมผสานด้วยการใช้เครื่องมือสื่อสารที่หลากหลาย ทั้งสื่อออนไลน์และออฟไลน์เพื่อส่งข้อมูลไปยังกลุ่มเป้าหมายแบบถึงตัว (Creation of New Customers) เช่น การใช้สื่อ

สังคมออนไลน์ และการสื่อสารการตลาดแบบพบเจอกับลูกค้า นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ จเร เพ็งจันทร์ และคณะ (2568) ที่ได้เสนอว่า การสื่อสารการตลาดที่เน้นเนื้อหาและตลาดออนไลน์ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความพร้อมในการแข่งขัน สร้างการรับรู้และความภักดีให้กับนักท่องเที่ยวโดยใช้อินฟลูเอนเซอร์ในการสื่อสารจะสร้างความน่าเชื่อถือของข่าวสารได้ดี ธุรกิจจึงควรจัดอบรมการใช้งานอุปกรณ์ โปรแกรม แพลตฟอร์มออนไลน์ที่ใช้ในการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากปัจจุบันนักท่องเที่ยวเข้าถึงสื่อออนไลน์ได้ง่าย

ด้านการใช้เทคโนโลยีในการให้บริการ ภาพรวมพนักงานระดับปฏิบัติการมีความพร้อมมากเรื่องระบบการจองรายการนำเที่ยวผ่านออนไลน์ และมีทักษะสื่อสารการตลาดดิจิทัล แสดงให้เห็นว่าพนักงานมีจุดแข็งในการปฏิบัติงานคือมีความเชี่ยวชาญในการใช้ระบบจองผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล สามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลสื่อสารและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนการปรับตัวที่เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและตลาด เพื่อบริการที่รวดเร็ว รวมทั้งสามารถนำเสนอข้อมูลและวางแผนประสบการณ์ท่องเที่ยวตอบโจทย์ลูกค้า แสดงถึงความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคยุคใหม่ สอดคล้องกับ ธวัชรัตน์ เกื้อสุวรรณ และคณะ (2565) ที่กล่าวว่า ทักษะดิจิทัลเพื่อการจัดการระบบงบประมาณ การเงิน ระบบการจอง การชำระเงินออนไลน์ ช่วยลดความผิดพลาดและเป็นการยืนยันข้อมูลระหว่างการสื่อสาร

แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการเพื่อการบริหารจัดการธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล

ความคุ้มค่าด้านราคา โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวมักเลือกรายการนำเที่ยวที่มีราคาคู่ค้า มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมที่พักคุณภาพดี ปลอดภัย แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลเน้นความคุ้มค่า ให้ความสำคัญการวางแผนล่วงหน้าในการใช้เทคโนโลยีค้นหาข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่าบริการก่อนตัดสินใจซื้อ สอดคล้องกับ ชาญณรงค์ ประทีป ณ ถลาง และวีระ วีระโสภณ (2565) ได้ศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวจะพึงพอใจบริการนำเที่ยวที่คุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป ในราคาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของตนเอง อย่างไรก็ตาม หากบริการสร้างความประทับใจแล้ว มีโอกาสที่นักท่องเที่ยวจะกลับมาใช้บริการซ้ำ แม้ว่าราคาอาจสูงขึ้นตามต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไป

ทักษะดิจิทัลในการสื่อสารออนไลน์ นักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลมีความคาดหวังสูง ต้องการความรวดเร็ว ชัดเจน แสดงถึงความเป็นมืออาชีพในการนำเที่ยว นอกจากนี้ ยังมีแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีในการประเมินการบริการ เช่น การบอกเล่าประสบการณ์ท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ การหาข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้น การพัฒนาช่องทางออนไลน์ให้มีความหลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการผู้บริโภคทันเวลา มีระบบอัตโนมัติ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในสภาพการแข่งขันของธุรกิจยุคดิจิทัล สอดคล้องกับ ภูมิรินทร์ รุ่งรัศมีพัฒน์ และวิจิต อ้วน (2565) ที่อธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความไว้วางใจเทคโนโลยีที่มีต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ พบว่า การตลาดออนไลน์ การยอมรับเทคโนโลยี ความเชื่อมโยงของประสบการณ์มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจเทคโนโลยี แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมดิจิทัลมีบทบาทสูงในการนำไปสู่การตัดสินใจใช้บริการนำเที่ยว รวมทั้ง สอดคล้องกับ ทะนงศักดิ์ ปิ่นเกล้า และคณะ (2561) ที่พบว่า ช่องทางการสื่อสารตลาดท่องเที่ยวที่นิยมใช้ คือ การโฆษณาทางสื่อออนไลน์ Facebook, Line โดยส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวจากเว็บไซต์ สื่อโซเชียล ธุรกิจจึงควรพัฒนาวิธีการสื่อสารและช่องทางการสื่อสารออนไลน์เพิ่มขึ้น

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ความพร้อมด้านการสื่อสารการตลาดในการนำเสนอรายการนำเที่ยวนั้นน้อยกว่าด้านอื่น รวมทั้งการวิเคราะห์ตลาดตามกระแสการท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความคาดหวังที่จะได้รับข้อมูลที่ชัดเจน มีภาพ วิดีโอ หรือสื่อเพื่อช่วยตัดสินใจ รวมทั้งคำแนะนำที่ตรงกับความสนใจ เทรนด์ท่องเที่ยว สอดคล้องกับ รัตนารักษ์ สุขสม และ Liu Sen (2565) ที่อธิบายว่า เมื่อพนักงานให้ความสำคัญกับการตอบสนองบริการตามความต้องการ ให้ข้อมูลอย่างละเอียด มีความรู้ในผลิตภัณฑ์ จะส่งผลต่อการดูแลเอาใจใส่อย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้

Pongamponkaiwan and Leelasantitham (2019) ยังได้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณภาพบริการ e-Tourism ของไทยพบว่า มีความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของลูกค้าและบริการที่ได้รับจริง รวมถึงคุณภาพบริการ (SERVQUAL) มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจบริการ และช่วยสร้างความภักดีต่อการใช้บริการ e-Tourism โดยควรเน้นปรับปรุงลักษณะทางกายภาพ สิ่งที่ต้องได้ เช่น บุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ทันสมัย เพื่อเพิ่มความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรเน้นพัฒนาการสื่อสารตลาดออนไลน์ การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า สร้างคอนเทนต์ที่มีคุณภาพ ระบุเงื่อนไขที่ชัดเจน พัฒนาช่องทางติดต่อที่สะดวกและรวดเร็ว ใช้หลากหลายแพลตฟอร์มดิจิทัลให้เข้าถึงนักท่องเที่ยว
2. การบริหารด้านราคา ควรมีกลยุทธ์ราคายืดหยุ่นตามฤดูกาล มีแพ็คเกจหลากหลายให้เลือกตามความต้องการ
3. การพัฒนาความรู้และทักษะพนักงาน การแก้ไขปัญหา การจัดการข้อร้องเรียน ทักษะการใช้เทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ประเมินการรับรู้ประสบการณ์ท่องเที่ยวผ่านช่องทางออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อแพ็คเกจท่องเที่ยว
2. วิเคราะห์สมรรถนะดิจิทัลพนักงานธุรกิจนำเที่ยวที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานบนแพลตฟอร์มออนไลน์
3. ศึกษากลยุทธ์ตลาดผ่านอินฟลูเอนเซอร์กับความน่าเชื่อถือที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อแพ็คเกจท่องเที่ยว
4. มีการใช้ข้อมูลจากแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบหาความแตกต่างของพฤติกรรม
5. เน้นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น กลุ่มวัยทำงานที่ใช้สื่อออนไลน์เป็นหลัก นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพบริการของพนักงานระดับปฏิบัติการธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล มี 5 มิติ ดังนี้

1. ความน่าเชื่อถือ (Reliability) (1) พัฒนาระบบจองออนไลน์ให้แม่นยำ/ปลอดภัย เช่น ยืนยันการจองแบบเรียลไทม์ แจ้งเตือนผ่านอีเมล/แอปพลิเคชัน ระบบชำระเงินปลอดภัย (2) ให้ข้อมูลบริการโปร่งใส/ตามจริง มีรายละเอียดรายการนำเที่ยว เงื่อนไขบริการ/การยกเลิก (3) รักษาสัญญาบริการ จัดกิจกรรม ที่พัก บริการต่าง ๆ ตามที่เสนอขายไว้
2. การบริการที่จับต้องได้ (Tangibles) (1) ปรับปรุงภาพลักษณ์ดิจิทัลของธุรกิจ มีเว็บไซต์ทันสมัย ใช้งานง่าย รองรับมือถือ ภาพประกอบคุณภาพสูง (2) สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นรูปธรรม รถนำเที่ยวสะอาด อุปกรณ์ความปลอดภัย ที่พักมาตรฐาน (3) มีสื่อประชาสัมพันธ์ดิจิทัล โบรชัวร์ออนไลน์ วิดีโอแนะนำแพ็คเกจ รีวิวจากลูกค้าที่ใช้บริการจริง
3. การประกันการบริการ (Assurance) (1) อบรมพนักงานให้มีความรู้ความมั่นใจ เช่น ตอบคำถามสถานที่ท่องเที่ยว ให้คำแนะนำชัดเจนอย่างมืออาชีพ (2) สร้างความมั่นใจผ่านการรับรองและรีวิว เช่น แสดงใบอนุญาตประกอบธุรกิจ ใช้วีวี่ลูกค้าเดิม ร่วมงานกับอินฟลูเอนเซอร์ที่น่าเชื่อถือ (3) ใช้ระบบประเมินผล แบบสอบถาม ให้คะแนนผ่านแอป
4. การดูแลเอาใจใส่ (Empathy) (1) ให้บริการแบบเฉพาะกลุ่มตามความสนใจ เช่น ทวีร์ธรรมชาติ วัฒนธรรม ผจญภัย ใช้ข้อมูลจากระบบ CRM เพื่อเสนอแพ็คเกจที่ตรงใจ (2) เปิดช่องทางติดต่อหลากหลาย สะดวก เช่น LINE เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ ตอบกลับรวดเร็ว (3) แสดงความใส่ใจ เช่น พุดจาสุภาพ ดูแลนักท่องเที่ยวที่มีข้อจำกัดพิเศษ ให้บริการอย่างเต็มที่

5. การตอบสนอง (Responsiveness) (1) จัดบริการแบบเรียลไทม์ เช่น Live Chat, Chatbot, Call Center ตอบคำถาม แก้ไขปัญหาทันที (2) ฝึกพนักงานให้มีทักษะแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เหตุฉุกเฉิน เปลี่ยนแผนเดินทาง ดูแลลูกค้าในสถานการณ์ไม่คาดคิด (3) ปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลง อัปเดตข้อมูล ปรับแพ็คเกจตามฤดูกาล หรือใช้เทคโนโลยีใหม่

สรุปได้ว่า องค์ความรู้ใหม่เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันยุคดิจิทัลมี 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. องค์ความรู้เชิงทฤษฎี (Theoretical Contributions) เป็นการพัฒนารอบแนวคิด Digital Service Quality 5 มิติ ที่นำไปปรับให้เข้ากับบริบทธุรกิจนำเที่ยวในยุคดิจิทัล คือ (1) นำเชื่อถือ สร้างความเชื่อมั่นในโลกออนไลน์โดยมีระบบบริการที่แม่นยำ ปลอดภัย รักษาสัญญา (2) บริการที่จับต้องได้ สร้างภาพลักษณ์ดิจิทัลที่ทันสมัยกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้สัมผัสได้จริง (3) ประกันการบริการ ผ่านความรู้ความเชี่ยวชาญของพนักงาน (4) ดูแลเอาใจใส่ ศึกษาข้อมูลเชิงลึกเพื่อมอบบริการตรงใจ และ (5) ตอบสนองรวดเร็ว ยืดหยุ่นต่อความต้องการและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

2. องค์ความรู้เชิงประยุกต์ (Practical Contribution) เป็นแนวทางปฏิบัติที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพบริการ 5 ด้าน คือ (1) ความน่าเชื่อถือ ใช้ระบบจอง แจ้งเตือนผ่านอีเมล/แอป ระบบชำระเงิน ให้ข้อมูลโปร่งใส (2) บริการที่จับต้องได้ เว็บไซต์ทันสมัย รวดเร็วสะอาด อุปกรณ์ครบ (3) ประกันการบริการ อบรมพนักงานให้มีความรู้ มั่นใจ ใช้ระบบประเมินผลบริการ (4) ดูแลเอาใจใส่ วิเคราะห์ความสนใจลูกค้า มีช่องทางติดต่อหลากหลาย และ (5) ตอบสนองรวดเร็ว แบบเรียลไทม์ แก้ไขปัญหาฉับไว อัปเดตข้อมูล

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณทีมผู้ช่วยนักวิจัย แก้วกาญจน์ สิงหนาท, จินัฐตา สุขน้อย, ญาณิศา บัวแย้ม, พรณภัทร กันทะเขียว, วราภรณ์ สุทธิประภา, นาทยา ชินรัมย์, และชลธิชา นิมมา

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2566). **มาตรฐานธุรกิจนำเที่ยว**. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

กรมการท่องเที่ยว. (2568). **รายชื่อผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว**. สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2568.

จาก <https://www.dot.go.th/news/inform/detail/7183>

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). **สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ รายจังหวัด ปี 2567**.

สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2568. จาก <https://www.mots.go.th/news/category/760>

กานต์ นิโครสเกียรติ. (2568). **เทรนด์การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล ในประเทศไทยปี 2025**. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2568.

จาก <https://www.normthing.com/2025/04/23/trend-digital-transform-thailand-2025/>

ขวัญฤทัย เดชทองคำ. (2563). **ความสำคัญของคุณภาพการบริการสู่ความสำเร็จของธุรกิจท่องเที่ยว ภายใต้วิกฤติ**

COVID-19. **วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ**, 21(3), 317-326.

จเร เพ็งจันทร์, เสาวนีย์ วรรณประภา และภาวดี พึ่งสำราญ. (2568). **กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผสมผสานเพื่อยกระดับศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี. สหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร**, 8(2), 69-81.

- จิตตินันท์ นันทไพบูลย์. (2551). **จิตวิทยาการบริการ**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ฉัตยาพร เสมอใจ. (2556). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ชาญณรงค์ ประทีป ณ ถลาง และวีระ วีระโสภณ. (2565). การศึกษาพฤติกรรมความพึงพอใจผู้ใช้บริการบริษัททัวร์
ทางน้ำ Charter Marine จังหวัดภูเก็ต. **การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4**
“GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน
ในยุคสังคมดิจิทัล” วันที่ 31 สิงหาคม 2565 (หน้า 486-494). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา.
- ดวงศิริ ภูมิวิเศษ, นำขวัญ วงศ์ประทุม และปทุมพร แก้วคำ. (2566). คุณภาพการบริการของธุรกิจนำเที่ยวในยุคความ
ปกติกลับไป. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**, 13(1), 268-281.
- ทนงศักดิ์ ปิ่นเกล้า, อรุณรุ่ง วงศ์กังวาน และณัฐพงษ์ เตชะรัตนเสถียร. (2561). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของ
ธุรกิจนำเที่ยวที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางออกไปเที่ยวจังหวัด
เชียงใหม่. **การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE**
2018” วันที่ 29 มิถุนายน 2561 (หน้า 235-244). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ธนาภรณ์ ตราชู และฉลอมศรี พิมพ์สมพงศ์. (2564). การพัฒนาความสามารถในการปรับตัวของธุรกิจนำเที่ยวไทยเพื่อ
ตอบสนองอุปสงค์การท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล. **วารสารเทคโนโลยีภาคใต้**, 14(1), 14-23.
- ธวัชรัตน์ เกื้อสุวรรณ, อภิรดา นามแสง และวราภรณ์ เต็มแก้ว. (2565). การศึกษาการดำเนินงานของบริษัทนำเที่ยวตาม
หลักการทรัพยากรในการบริหาร 4M ระหว่างการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019.
วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 19(2), 155-165.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2565). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. ชมรมเด็ก.
- พีพีทีวี-PPTV Online. (2568). **เปิด 10 ธุรกิจดาวเด่น ปี 2568 “ท่องเที่ยว” มาแรง**. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2568.
จาก <https://www.pptvhd36.com/wealth/trick-trend/241473>
- ภูมรินทร์ รุ่งรัศมีพัฒน์ และวิชิต อุ๋อัน. (2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุของความไว้วางใจเทคโนโลยีในเครือข่ายสังคมออนไลน์
ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อทัวร์ออนไลน์จากผู้ประกอบการธุรกิจทัวร์. **วารสารศิลปการจัดการ**, 6(1),
358-373.
- เมธาวี กิจเกษตรกุล และณัฐสินี ชินธนภูมิไพศาล. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติในการเลือกใช้บริการบริษัทนำเที่ยว
ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตกรุงเทพมหานครในช่วงก่อนและระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
โรคไวรัสโคโรนา 2019 และแนวทางการปรับตัวของบริษัทนำเที่ยว. **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัย**
ราชภัฏเลย, 17(61), 57-66.
- ยุพาวรรณ วรรณวานิชย์. (2554). **การตลาดบริการ** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รัตนภรณ์ สุขสุข และ Liu Sen. (2565). การศึกษาวิเคราะห์งานบริการท่องเที่ยวในเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
กรณีศึกษาบริษัท Mr. Tu Fishing & Speed Boat Samui. **การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัย**
ระดับชาติและระดับนานาชาติ ครั้งที่ 9 “Research to Serve Society” วันที่ 1 กรกฎาคม 2565
(หน้า 1038-1045) สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

- เลิศพร ภาระสกุล. (2559). **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2564). **สมรรถนะดิจิทัล**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรชาติ บัวชุม, ภัทรมน กล้าอาษา, และ ชยุตม์ วัฒนา. (2564). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้แพลตฟอร์มรับจ่ายเงินดิจิทัลในธุรกิจท่องเที่ยว. **วารสารวิชาการเทคโนโลยีการจัดการ**, 2(2), 86-99.
- สุพัตรา กาญจนโณภส, สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์, และบัณฑิต ผังนิรันดร์. (2562). อิทธิพลของนวัตกรรมการจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ความไว้วางใจ และคุณค่าตราสินค้าที่มีต่อพฤติกรรมผู้บริโภคของธุรกิจตัวแทนการท่องเที่ยวแบบออนไลน์ในประเทศไทย. **วารสารสมาคมนักวิจัย**, 24(1), 58-71.
- อรพรรณ จันทรอินทร์, อัจฉรา รัตนมา และภาวนา พุ่มไสว. (2565). แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว จังหวัดสงขลา. **วารสารวิชาการคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช**, 1(2), 61-75.
- อินไซด์เฮอร์. (2568). **ข้อมูลที่คุณควรรู้ Update DIGITAL 2025 THAILAND จาก We Are Social และ Meltwater**. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2568. จาก <https://www.insightera.co.th/digital-2025-thailand/>
- Fu Tsang, N. K., Lai, M. T. H., & Law, R. (2010). Measuring E-Service Quality for Online Travel Agencies. **Journal of Travel & Tourism Marketing**, 27(3), 306–323.
- Kumasaru, J. (2019). Relationship between Travel Agents' Service Quality and Tourists Satisfaction with Special Reference to Mirissa Coastal Tourism Zone. **International Journal of Small and Medium Enterprises and Business Sustainability**, 4(1), 39-67.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A Conceptual Model of Service Quality and Its Implications for Future Research. **Journal of Marketing**, 49(4), 41-50
- Pongamponkaiwan, S. & A. Leelasantitham, A. (2019). The GAP Model of e-Government Service in Thailand e-Tourism. **ECTI Transactions on Computer and Information Technology**, 14(1), 11–19.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis (3rd ed.)**. New York: Harper and Row.
- Zhang, Q., Chen, J. L., Li, G., & g Jiao, X. (2025). Digital Transformation and Tourism Performance: A Systematic Literature Review and Research Agenda. **Tourism Economics**, (October) 1–26.

ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
Administrative Factors Affecting Safety Management of Schools
under the Secondary Educational Service Area Office
Samut Sakhon Samut Songkharm

พินทกานต์ นิมนานุทย์^{1*}, กูลชลี จงเจริญ² และ มนพันธ์ ชาญศิลป์³
Phinthakan Nimmanut^{1*}, Koolchalee Chongcharoen² and Manaphan Chansin³

^{1,2,3}สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
^{1,2,3}School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

*Corresponding email: phinthameow12@gmail.com

Received: September.15. 2025.; Revised: December.3. 2025.; Accepted: December.12. 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยของการบริหารสถานศึกษา 2) ระดับการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารสถานศึกษาและการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา และ 4) ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2568 จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านงบประมาณและทรัพยากร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ มีค่าความเที่ยง เท่ากับ .81, .93, .81, .85, และ .86 ตามลำดับ และแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .88 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยของการบริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ปัจจัยของการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ปัจจัยส่งผลต่อการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 34.00

คำสำคัญ : ปัจจัยการบริหาร การบริหารความปลอดภัย โรงเรียนมัธยมศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were to study: 1) factors of school administration, 2) school safety management, (3) the relationship between school administration factors and school safety management, and (4) school administration factors that influence school safety management under the jurisdiction of the Samut Sakhon and Samut Songkhram Secondary Educational Service Area Office. The sample consisted of 285 teachers from schools under this office in the academic year 2025. The research instrument was a questionnaire on school administration factors, comprising five aspects: leadership, budget and resources, information technology, personnel development, and organizational climate and culture. The reliability coefficients (Cronbach's alpha) were .81, .93, .81, .85, and .86, respectively. The questionnaire on school safety management had a reliability coefficient of .88. Data analysis employed frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The research findings revealed that: (1) overall school administration factors were at the highest level, (2) overall school safety management was at the highest level, (3) school administration factors were positively correlated with school safety management at a moderate level, with statistical significance at the .01 level, and (4) four school administration factors significantly influenced school safety management at the .01 level. Together, these factors could predict school safety management at 34.00 percent.

Keywords : Administrative factors, Safety management, Secondary education

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความท้าทายหลายด้าน เช่น การจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี การปรับบทบาทของครู และความจำเป็นในการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะนำมาซึ่งโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย แต่ก็ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของเด็ก (Child Rights Connect, 2022) ซึ่งความไม่ปลอดภัยของเด็กอาจเกิดจากทัศนคติ พฤติกรรม ความรุนแรงการลอกเลียนแบบ ค่านิยมผิด ๆ และอื่น ๆ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายและจุดเน้น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 - 2568 และนโยบายเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา โดยการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย อบอุ่น มีความสุข เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างเครือข่าย และกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้กับนักเรียนครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ได้กำหนดเป็นกลยุทธ์ เพื่อเป็นทิศทางให้กับสถานศึกษาได้พัฒนาสถานศึกษาให้ปลอดภัยต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2567)

ความปลอดภัยของสถานศึกษาเป็นสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ และจิตสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปราศจากอันตราย ภัยคุกคาม หรือความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สินของนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) สถานศึกษาที่มีความปลอดภัย จะสามารถสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้ว่าจะสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างปลอดภัย ปราศจากความเสี่ยง และเหมาะสมต่อการเรียนรู้ (สุพัตรา สุภาพ, 2563) ซึ่งจากการศึกษาขององค์ประกอบของการบริหารความปลอดภัย พบว่า การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา ต้องอาศัยการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มีการกำหนดนโยบาย แนวทางการปฏิบัติ กลยุทธ์ จัดทำแผนด้านความปลอดภัย ตั้งคณะกรรมการ มอบหมายตามความสามารถ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อลดความเสี่ยง ประเมินผลการดำเนินงาน และนำผลมาปรับปรุงเพื่อยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยของสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562; ศูนย์วิจัยเพื่อความปลอดภัยในโรงเรียน, 2564; สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์, 2564; สุพัทธ์ เลยกกลาง, 2566; โรงเรียนอนุบาลเสาไห้, 2567; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567; Blyth and Cleaver, 2016; World Health Organization, 2018; Department for Education, 2020 และ UNESCO, 2020)

การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้นถือเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องอาศัยปัจจัยการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และความยั่งยืน โดยประกอบด้วยหลายองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ ภาวะผู้นำซึ่งเป็นความสามารถในการจูงใจและกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมาย (อว้ชนนท์ อ้อมเพ็ง, 2566) การจัดการงบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดเก็บ จัดการ และนำเสนอข้อมูลสนับสนุนการทำงาน (ศุภชัย โพธิ์ศรี, 2567) การพัฒนาบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ และได้รับการฝึกอบรมเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน (สุภาภรณ์ เทียงทางธรรม, 2564) และบรรยากาศรวมถึงวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างความร่วมมือ และประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน (สุรัชย์ พรหมปากดี, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มีวิสัยทัศน์ องค์กรคุณภาพบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลมุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมอนาคตอย่างยั่งยืน มีกลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ กลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับผู้เรียน กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ และกลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาสู่องค์กรคุณภาพ โดยมีเป้าหมาย คือ 1) ผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นในอนาคต 2) ผู้เรียนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง 3) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษา 4) สถานศึกษามีระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัย 5) มีระบบการประเมิน การนิเทศ กำกับ ติดตามที่มีประสิทธิภาพ และ 6) เป็นองค์กรคุณภาพเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อสุขภาพ กาย ใจ และพฤติกรรมของผู้เรียน ครู บุคลากร ตลอดจนภาพลักษณ์ของสถานศึกษา แม้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีนโยบายและกลยุทธ์ในการส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ แต่เนื่องจากสถานศึกษาที่อยู่ในความดูแลมีนักเรียนในความรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก และอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลาย เป็นวัยที่อยู่ในช่วงอยากรู้อยากทดลอง ปัญหาด้านความปลอดภัยที่เกิดขึ้นจึงมีหลายรูปแบบ โดยปัญหาที่พบภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ดังเช่น ความรุนแรงและการกลั่นแกล้ง การทะเลาะวิวาท

ระหว่างนักเรียน การกลั่นแกล้งทางร่างกาย และจิตใจ เช่น ใช้คำพูดดูถูก กดดันในสื่อออนไลน์ การพกพาอาวุธ หรือของมีคมเข้าสถานศึกษา อุบัติเหตุในโรงเรียน อุบัติเหตุจากเครื่องเล่น สนามกีฬา หรืออาคารสถานที่ชำรุดการหกล้ม ในพื้นที่เล่นหรือพื้นที่ไม่เรียบสารเสพติดและอบายมุข ปัญหาการสูบบุหรี่ ดื่มแอลกอฮอล์ หรือเล่นพนันในหมู่นักเรียน รวมทั้งความปลอดภัยจากบุคคลภายนอก บุคคลภายนอกเข้ามาก่อเหตุ ลักทรัพย์ หรือทำร้ายนักเรียน ปัญหา ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โรคติดต่อ ไข้หวัดใหญ่ โรคมือเท้าปาก มลพิษทางอากาศ น้ำดื่มไม่สะอาด อาหารไม่มีคุณภาพ และปัญหาโครงสร้างพื้นฐานไม่ปลอดภัย อาคารเรียนเก่าและเสี่ยงพังถล่ม ระบบไฟฟ้าไม่ปลอดภัย ระบบระบายอากาศ ไม่ดี การขาดแคลนกล้องวงจรปิด ระบบเตือนภัย เป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2567) เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาปัจจัยการบริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทาง ในการวางแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารสถานศึกษา ซึ่งจะเป็ประโยชน์ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบาย เพื่อการบริหารสถานศึกษาให้เกิดความปลอดภัย ที่มากขึ้น รวมถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทาง ในการบริหารสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สมุทรสาคร สมุทรสงคราม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยการบริหารกับการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
4. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2568 ทั้งสิ้น 1,145 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร และสมุทรสงคราม ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัด สมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2568 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเทียบตาราง ของ Krejcie and Morgan (Krejcie and Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ปัจจัยของการบริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ด้าน ตามแนวคิดของ อารีย์ เจริญสุข, 2562; ปรีชา สุวรรณวงศ์, 2563; สวลี ตั้งประเสริฐ, 2564; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564; ทิศนา ขัมมณี, 2565; สุมาลี คำบาง, 2566; Purkey and Smith, 1983; Hoy and Miskel, 2001; Leithwood et al, 2004 และ Daft, 2021 ประกอบด้วย 1) ด้านภาวะผู้นำ 2) ด้านงบประมาณและทรัพยากร 3) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากร และ 5) ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร และการบริหารความปลอดภัยของ

สถานศึกษา จำนวน 9 ด้าน ตามแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562; ศูนย์วิจัยเพื่อความปลอดภัยในโรงเรียน, 2564; สุทธิวรรณ ตันติรจนวงศ์, 2564; สุพักตร์ เลยกกลาง, 2566; โรงเรียนอนุบาลเส้าไห้, 2567; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567; Blyth and Cleaver, 2016; World Health Organization, 2018; Department for Education, 2020 และ UNESCO, 2020 ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบาย และแผนด้านความปลอดภัย 2) การกำหนดโครงสร้างการดำเนินงาน ด้านความปลอดภัย 3) การสร้างความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครองเครือข่าย ทั้งภาครัฐ และเอกชน 4) การวางระบบภายในเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย 5) การบริหารความเสี่ยงด้านความปลอดภัย 6) การพัฒนาระบบการสื่อสาร 7) การนำนโยบาย และแผนด้านความปลอดภัยไปปฏิบัติ 8) การประเมินผลการดำเนินงาน และ 9) การปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนด้านความปลอดภัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยทุกข้อคำถามมีค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถามปัจจัยของการบริหารสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำ เท่ากับ .81 ด้านงบประมาณและทรัพยากร เท่ากับ .93 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เท่ากับ .81 ด้านการพัฒนาบุคลากร เท่ากับ .85 และด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร เท่ากับ .86 และค่าความเที่ยง (Reliability) ของข้อคำถามการบริหาร ความปลอดภัยของสถานศึกษา เท่ากับ .88 จากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถาม กลับคืน 285 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) และวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ โดยวิธีแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวม

ด้านที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ
1	ด้านภาวะผู้นำ	4.89	0.19	มากที่สุด
2	ด้านงบประมาณและทรัพยากร	4.90	0.17	มากที่สุด
3	ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.87	0.28	มากที่สุด
4	ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.92	0.17	มากที่สุด
5	ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร	4.95	0.12	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.90	0.10	มากที่สุด

ตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, $SD = 0.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.95$, $SD = 0.12$) ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 4.92$, $SD = 0.17$) ด้านงบประมาณและทรัพยากร ($\bar{X} = 4.90$, $SD = 0.17$) ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 4.89$, $SD = 0.19$) และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.87$, $SD = 0.28$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวม

ด้านที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ
1	การกำหนดนโยบาย และแผนด้านความปลอดภัย	4.95	0.09	มากที่สุด
2	การกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานด้านความปลอดภัย	4.97	0.11	มากที่สุด
3	การสร้างความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครองเครือข่ายทั้ง ภาครัฐ และเอกชน	4.95	0.14	มากที่สุด
4	การวางระบบภายในเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย	4.94	0.13	มากที่สุด
5	การบริหารความเสี่ยงด้านความปลอดภัย	4.91	0.15	มากที่สุด
6	การพัฒนาระบบการสื่อสาร	4.92	0.15	มากที่สุด
7	การนำนโยบายและแผนด้านความปลอดภัยไปปฏิบัติ	4.93	0.12	มากที่สุด
8	การประเมินผลการดำเนินงาน	4.94	0.14	มากที่สุด
9	การปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนด้านความปลอดภัย	4.92	0.14	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.94	0.07	มากที่สุด

ตารางที่ 2 พบว่า การบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, $SD = 0.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานด้านความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.97$, $SD = 0.11$) การกำหนดนโยบาย และแผนด้านความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.95$, $SD = 0.09$) การสร้างความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครองเครือข่ายทั้งภาครัฐ และเอกชน ($\bar{X} = 4.95$, $SD = 0.14$) การประเมินผลการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.94$, $SD = 0.14$) การวางระบบภายในเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.94$, $SD = 0.13$) การนำนโยบายและแผนด้านความปลอดภัยไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.93$, $SD = 0.12$) การปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนด้านความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.92$, $SD = 0.14$) การพัฒนาระบบการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.92$, $SD = 0.15$) และการบริหารความเสี่ยงด้านความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.91$, $SD = 0.15$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารสถานศึกษากับการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

ปัจจัยของ การบริหาร สถานศึกษา	การบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา									
	(Y ₁)	(Y ₂)	(Y ₃)	(Y ₄)	(Y ₅)	(Y ₆)	(Y ₇)	(Y ₈)	(Y ₉)	(Y _{tot})
(X ₁)	.109	.018	.030	-.091	.111	.114	.128*	.172**	-.030	.130*
(X ₂)	.128*	.182**	.151*	-.023	.131*	.002	.120*	.094	.009	.163**
(X ₃)	-.021	.002	-.002	-.092	.248*	.060	.393**	.069	.084	.165**
(X ₄)	.177*	.219**	.357**	.115	.146*	.239**	.179**	.238**	.233**	.400**
(X ₅)	.314**	.427**	.344**	.091	.217**	.245**	.280**	.232**	.203**	.485**
(X _{tot})	.214**	.253**	.260**	-.035	.338**	.223**	.451**	.302**	.171**	.462**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในระดับปานกลาง ($r=.462$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .0 เมื่อพิจารณาปัจจัยของการบริหารสถานศึกษาในแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมากถึงปานกลาง (r อยู่ระหว่าง .130 - .485) ซึ่งหากเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร (X_5) ($r=.485$) ด้านการพัฒนาบุคลากร (X_4) ($r=.400$) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_3) ($r=.165$) ด้านงบประมาณและทรัพยากร (X_2) ($r=.163$) และด้านภาวะผู้นำ (X_1) ($r=.130$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) ค่าสัมประสิทธิ์ การทำนายที่ปรับแก้ (Adjusted R^2) และการทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์การทำนายที่ปรับแก้

ตัวแปรทำนาย	R	R^2	Adjusted R^2	Std. error	F	p-values
X_5	.485 ^a	.235	.232	.063	86.860	.000
X_5, X_4	.566 ^b	.320	.315	.595	35.330	.000
X_5, X_4, X_3	.581 ^c	.338	.331	.588	7.675	.006
X_5, X_4, X_3, X_1	.591 ^d	.350	.340	.584	4.946	.027

ตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยการบริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร (X_5), ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร (X_4), ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_3) และ ด้านภาวะผู้นำ (X_1) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงตัวแปรเกณฑ์ คือ การบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ได้ร้อยละ 34.00 (Adjusted $R^2 = .340$) ทั้งนี้ ได้พบว่าปัจจัยด้านงบประมาณและทรัพยากร (X_2) ถูกตัดออกจากสมการการทำนาย แสดงว่า ยังไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนว่าปัจจัยด้านงบประมาณและทรัพยากร (X_2) จะสามารถทำนายการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากนั้นนำปัจจัยการบริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ไปวิเคราะห์ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารสถานศึกษากับการปกครองความปลอดภัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยคะแนนดิบ (B) และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยคะแนนมาตรฐาน (β) ของปัจจัยการบริหารสถานศึกษา ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์สมการถดถอย (ES.b) และการทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย

ตัวแปร	คะแนนดิบ	คะแนนมาตรฐาน		t	p-values
	B	Std.error	β		
X_5	.252	.031	.403	8.099	.000
X_4	.128	.022	.295	5.935	.000
X_3	.035	.013	.134	2.778	.006
X_1	.041	.018	.107	2.224	.027
a (Constant)	2.694	.192	-	14.065	.000
R = .591 Std.error = .584 F = 4.946					
R ² = .350 Adjusted R ² = .340 a = 2.694					

**p < .01

ตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปกครองความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ปัจจัย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่กำหนดไว้ ซึ่งหากพิจารณาโดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร (X_5) มีค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .403 ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .295 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_3) มีค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .134 ด้านภาวะผู้นำ (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .107 ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายที่ปรับแก้หรืออำนาจการทำนาย (Adjusted R²) เท่ากับ .340 และทั้ง 4 ปัจจัย สามารถทำนายการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ได้ร้อยละ 34.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำตัวแปรปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปกครองความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มาสร้างสมการพยากรณ์การบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ได้ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y_1' = 2.694 + 0.252(X_5) + 0.128(X_4) + 0.035(X_3) + 0.041(X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_1 = 0.403(X_5) + 0.295(X_4) + 0.134(X_3) + 0.107(X_1)$$

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม พบว่า ปัจจัยของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยปรากฏผลเช่นนี้เนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยการบริหารสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ กระบวนการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมถึงการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ ได้เต็มศักยภาพเกิดผลสำเร็จ ส่งผลต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2567) นอกจากนี้ ปัจจัยทางการบริหาร คือ ทรัพยากร องค์กรประกอบ หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ และเป้าหมายด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยมุ่งให้การดำเนินงานมีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ปัจจัยเหล่านี้ครอบคลุมทั้งด้านการจัดการเทคนิค วิธีการ รูปแบบการทำงาน และค่านิยมที่สนับสนุนให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างปลอดภัยและราบรื่น เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยของการบริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กรซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มีการปรับปรุงและเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน และค่านิยมร่วมของบุคลากรภายในองค์กร ให้เอื้อต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมีความร่วมมือ ความไว้วางใจ และเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้เกิดความผูกพันความภาคภูมิใจ และการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2568) สอดคล้องกับ สุรัชย์ พรหมปากดี (2565, น.14-15) กล่าวว่า ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร เป็นสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน สภาพการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน และนอกห้องเรียน สภาพการดำเนินการใด ๆ ภายในโรงเรียนที่ทำให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร บรรยากาศการบริหารจัดการ การเอื้ออำนวยต่อการสร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญเพชร พลวงศ์ (2564, น.2-3) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ระดับปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับ อนุพงศ์ ไชยบุตร (2564, น.2-3) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ระดับปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และยังสอดคล้องกับพระมหาทรงพล พลธโร (2566, น.2-3) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า ระดับปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม พบว่า การบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมทั้ง 9 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามมีกลยุทธ์ในการส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีความปลอดภัยทุกรูปแบบ โดยสนับสนุน พัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภัยรูปแบบต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต เพื่อสามารถดำเนินชีวิตในวิถีใหม่และชีวิตวิถีถัดไปได้อย่างถูกต้อง พัฒนาระบบและกลไก

ในการดูแลความปลอดภัยให้กับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษาได้รับความปลอดภัย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2568) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานด้านความปลอดภัย ซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มีการกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา เป็นการจัดระบบเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (2567, น.7) ที่กล่าวว่าต้องกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร คณะบุคคล และหน่วยงานด้านความปลอดภัย โดยให้เป็นความรับผิดชอบของสายงานบังคับบัญชาตามลำดับ จัดทำเป็นเอกสาร และสื่อสารให้ทราบโดยทั่วกัน มีการนำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ให้เป็นไปตามข้อกำหนด มีการรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ทุกคนได้ปฏิบัติงานร่วมกันในมาตรฐานนี้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิทร ชมภู (2568, น.69) ได้ศึกษา เรื่อง การดำเนินงานตามมาตรการความปลอดภัยสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ พบว่า การดำเนินงานตามมาตรการความปลอดภัยด้านการกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานด้านความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รชตภรณ์ ชัยประภา (2566, น.91-92) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 พบว่า การดำเนินงานตามมาตรการความปลอดภัยด้านการกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานด้านความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยของการบริหารสถานศึกษากับการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม พบว่า ปัจจัยการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในระดับปานกลางมีความสัมพันธ์ แต่ละด้านตามลำดับ ได้แก่ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร (X₅) มีความสัมพันธ์สูงสุด ซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาให้เป็นองค์กรคุณภาพ บริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลมุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมอนาคตอย่างยั่งยืน สถานศึกษามีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น ทันสมัยรองรับการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างขวัญ และกำลังใจในความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากร พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับ Digital Literacy และสมรรถนะครูทุกด้าน พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรม และการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล จึงมีความสัมพันธ์ให้ปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งเป็นผลจากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงและเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน และค่านิยมร่วมของบุคลากรภายในองค์กร ให้เอื้อต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมีความร่วมมือ ความไว้วางใจ และเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้เกิดความผูกพัน ความภาคภูมิใจ และการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2568) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร เป็นลักษณะและวิธีการทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของส่วนรวมภายใต้สภาวะแวดล้อมที่กำหนดให้ซึ่งลักษณะและวิถีทางการดำเนินงานดังกล่าวนี้ ผู้ก่อตั้งองค์กร หรือผู้นำองค์กรเป็นผู้กำหนดและรวบรวมขึ้นเป็นมาตรฐานหรือแบบแผนทางพฤติกรรมของสมาชิก ด้วยวิธีการบังคับหรือโฆษณาชวนเชื่อให้ทุกคนถือปฏิบัติโดยทั่วกัน Schein (1992, p.13-14)

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา ลำสัน (2565, น.10) ได้ศึกษา วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม กล่าวว่า บรรยากาศและวัฒนธรรม ขององค์การ เปรียบเสมือน ค่านิยม บรรทัดฐานและพฤติกรรมขององค์การในโรงเรียน ที่แสดงออก ทั้งในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นแบบแผนของฐานคติเบื้องต้นที่ถูกสร้าง ค้นพบและพัฒนาขึ้นมา โดยสมาชิกภายในองค์การ และมีการถ่ายทอดไปยังคนรุ่นหลังหรือสมาชิกใหม่ต่อไป อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัย พบว่า ด้านภาวะผู้นำ (X_1) มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด ซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังขาดการส่งเสริมและพัฒนาในด้านภาวะผู้นำอย่างเหมาะสม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2567 : น. 20-25) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำ ว่าเป็นความสามารถส่วนบุคคลที่แสดงออกมาเพื่อนำกระบวนการบริหารมาพัฒนาองค์กร หรือหน่วยงานให้ประสบความสำเร็จ โดยเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อความเจริญรุ่งเรืองขององค์การ ส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น จึงจำเป็นต้องใช้อิทธิพลให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงาน ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ วุฒิชัย พวงพิลา (2566, น.19) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิกานต์ บริเอก (2564, น. 15-19) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กล่าวว่า การกระทำหรือการปฏิบัติที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งกาย วาจา จิตใจ และอารมณ์ ตลอดถึงการใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เช่น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำทางวิชาการ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยอย่างทันทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลด้านความปลอดภัย และเผยแพร่ข้อมูลให้ผู้ใช้งานเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

2. จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการบริหารความเสี่ยงด้านความปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนให้สถานศึกษามีระบบการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกระบวนการควบคุมความเสี่ยง สถานศึกษาควรมีการสำรวจ วางแผน วิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

3. จากการวิจัยพบว่าด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์สูงสุดกับการบริหารความปลอดภัย และเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารความปลอดภัยมากที่สุด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ ขณะที่สถานศึกษาเองควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความร่วมมือ ความสามัคคี และความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนางานด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธีเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา

3. ควรมีการวิจัยพัฒนารูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา

4. ควรมีการศึกษาปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา โดยเน้นการวิเคราะห์เชิงลึกในแต่ละด้านของการบริหาร ที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้สร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านบรรยากาศ และวัฒนธรรมขององค์กร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านภาวะผู้นำ ที่เป็นปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากการวิจัยฉบับนี้ ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มากำหนดเป็นนโยบายด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาเพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญเพชร พลวงศ์. (2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชนินทร ชมภู. (2568). การดำเนินงานตามมาตรการความปลอดภัยสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. 16(1), 69-84.
- ทิตนา แคมมณี. (2565). การบริหารการศึกษายุคใหม่. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรีชา สุวรรณวงศ์. (2563). การบริหารสถานศึกษายุคใหม่. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระมหาทรงพล พลธโร. (2566). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รชตภรณ์ ชัยประภา. (2566). แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่. 9 (1), 91 – 108.
- โรงเรียนอนุบาลเส้าไห้. (2567). แบบการนำเสนอสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice). โรงเรียนอนุบาลเส้าไห้.
- วุฒิชัย พวงพิลา. (2566). การศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ศุภชัย โพธิ์ศรี และวรชัย วิภูอุปโคตร. (2567). การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหาร
อาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. 30 (1), 131-144.
- ศุภชัย โพธิ์ศรี และวรชัย วิภูอุปโคตร. (2567). องค์ประกอบของการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา.
ศุภชัย โพธิ์ศรี และวรชัย วิภูอุปโคตร. (2567). องค์ประกอบของการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา.
ศุภชัย โพธิ์ศรี และวรชัย วิภูอุปโคตร. (2567). องค์ประกอบของการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา.
- สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน). (2567).
คู่มือระบบการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน.
กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.
- สวลี ตั้งประเสริฐ. (2564). การบริหารโรงเรียนในฐานะองค์กรแห่งการเรียนรู้. สถาบันพัฒนาการศึกษาไทย.
- สุกัญญา ลำสัน. (2565). วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุธิกานต์ บริเอก. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุพักตร์ เลยกกลาง. (2566). การบริหารด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา นครราชสีมา. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ. 3(1), 465-474.
- สุภาภรณ์ เทียงทางธรรม. (2564). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารสถานศึกษากับการจัด
การศึกษาระดับปฐมวัยโดยใช้สมองเป็นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุรัชย์ พรหมปากดี. (2565). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุมาลี คำบาง. (2566). ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน. วารสารการบริหารการศึกษา. 12(1), 45-60.
- สุทธิวรรณ ตันติธนาวงศ์. (2564). หน่วยที่ 10 การบริหารสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่. ใน ประมวลสาระ
ชุดวิชาการบริหารวิชาการและทรัพยากรการศึกษา หน่วยที่ 6-10-15 (พิมพ์ครั้งที่ 5, น. 1 - 89). สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุพัตรา สุภาพ. (2563). การวิเคราะห์ระบบบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน: กรณีศึกษาระดับประถมศึกษา.
วารสารการบริหารการศึกษา. 13(2), 55-70.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม. (2567). ผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินตนเอง
ของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2566. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม. (2568). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(พ.ศ. 2566-2570) ฉบับทบทวน. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). มาตรฐานการบริหารสถานศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). **นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 – 2569**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **แนวทางการพัฒนาระบบดูแลความปอดภัยในสถานศึกษา**. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). **รายงานสถานภาพการศึกษาไทย ปี 2564**. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อนุพงศ์ ไชยบุตร. (2564). **ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อว้ชนนธ์ อิมเพ็ง. (2566). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อารีย์ เจริญสุข. (2562). **ผู้นำทางการศึกษา**. วารสารการบริหารการศึกษา. 10(2), 45-60.
- Blyth, J., & Cleaver, F. (2016). **Child welfare and education: Policy impacts**. *Journal of Social Policy Studies*, 45(2), 123-145.
- Child Rights Connect. (2022). **Children's Rights Human Rights Defenders**. Child Rights Coalition Thailand.
- Daft, R.L. (2021). **Management (14th ed.)**. Cengage Learning.
- Department for Education and Statutory Guidance. (2020). **Keeping children safe in education: Statutory guidance for schools and colleges**. London: DfE.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). **Educational administration: Theory, research, and practice (7th ed.)**. McGraw-Hill.
- Krejcie and Morgan. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities**. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Leithwood, K., Day, C., Sammons, P., Harris, A., & Hopkins, D. (2004). **How leadership influences student learning**. Wallace Foundation.
- Purkey, S. C., & Smith, M. S. (1983). **Effective schools: A review**. *The Elementary School Journal*, 83(4), 427-452.
- Schein, E. H. (1992). **Organizational culture and leadership (2nd ed.)**. Jossey-Bass.
- UNESCO. (2020). **Safe to Learn: Five actions to end violence in and through schools**. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- World Health Organization. (2018). **Health-promoting schools: A framework for action**. Geneva: WHO.

รูปแบบการสอนเพื่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กและเยาวชน Teaching Model for Social Media Literacy in Children and youth

นุชฤดี รุ่ยไหม*
Nuchruedee Rooymai*

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Asst.prof Faculty of Management Science, Suan Dusit University

*Corresponding email: ajarnsandy@gmail.com

Received: September 15, 2025 ; Revised: November 24, 2025 ; Accepted: December 4, 2025

บทคัดย่อ

สื่อสังคมออนไลน์มีทั้งประโยชน์และโทษเป็นอย่างมากกับเด็กและเยาวชน เพราะยังไม่สามารถวิเคราะห์กลั่นกรองข้อมูลข่าวสารได้อย่างถี่ถ้วน ซึ่งอาจทำให้เกิดพฤติกรรมด้านลบ ทำให้เกิดผลเสียต่อตนเองและคนรอบตัว ขณะเดียวกันสื่อสังคมออนไลน์ก็มีประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และเรื่องราวต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ซึ่งพฤติกรรมของเด็กในยุคนี้ไม่ชอบถูกบังคับ แต่เลือกที่จะศึกษาเรื่องที่สนใจจากสื่อสังคมออนไลน์ที่มีข้อมูลข่าวสารมหาศาลด้วยตัวเอง ดังนั้นถ้าเด็กและเยาวชน ไม่สามารถรู้เท่าทันสื่อ หรือมีภูมิคุ้มกันในการรับสื่อต่ำ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ก็อาจเกิดผลเสียมากกว่าผลดี จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่กลุ่มเด็กและเยาวชนต้องมีความรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และเลือกรับสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ การรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) คือ ทักษะความชำนาญด้านต่าง ๆ ของบุคคล ที่มีความสามารถในการคิด การวิเคราะห์ และการประเมิน สามารถตีความข้อมูลข่าวสาร จากสื่อที่ได้รับว่า ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาเป็นความจริงหรือไม่ สามารถ ทราบถึงวัตถุประสงค์ของข่าวสารที่ได้รับ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสื่อ การวัดความรู้เท่าทันสื่อ สามารถวัดได้จาก การเข้าถึง การวิเคราะห์ การประเมิน การสร้างสรรค์ และสามารถที่จะตีความประโยชน์ของการใช้งานเพื่อตอบสนองกับวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน และสามารถเข้าถึงสื่อและเข้าใจถึงหลักการได้อย่างถูกต้อง

การให้การศึกษาด้านการรู้เท่าทันสื่อ มีประสิทธิภาพสูงสุดกับเด็กในช่วงอายุระหว่าง 9-12 ปี ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับสื่อควรจะเริ่มตั้งแต่ระดับโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะปกป้องเด็กและเยาวชนให้พ้นจากอิทธิพลของสื่อ สามารถวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลข่าวสารจากสื่อได้ว่า ข้อมูลไหนจริง มีประโยชน์บ้าง สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อประโยชน์ของตนเอง สร้างสรรค์สังคม การจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ต้องการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักเหตุ รู้จักผล สามารถคิดแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบตามหลักและกระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์ และมีทักษะความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต้องจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นให้ผู้เรียนรู้อย่างมีความสุข โดยให้นักเรียนได้สัมผัสกับของจริงและ

ธรรมชาติเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่กลุ่มเด็กและเยาวชน สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์อย่างสูงสุด

คำสำคัญ : เยาวชน การรู้เท่าทันสื่อ สื่อสังคมออนไลน์

ABSTRACT

Social media offers both benefits and drawbacks for children, as they are still developing the ability to analyze and critically assess information. This lack of discernment can lead to negative behaviors affecting both themselves and those around them. However, social media can also serve as a valuable learning tool, allowing children to explore topics of interest and access a wealth of information. Unlike previous generations, children today prefer self-directed learning rather than being forced into traditional methods. If they lack media literacy or have low resistance to media influence, social media exposure can become harmful. Therefore, it is crucial to equip children with media literacy skills to help them critically evaluate and responsibly engage with digital content. Media literacy refers to an individual's ability to think critically, analyze, evaluate, and interpret information to determine its accuracy and intent, ensuring they are not easily influenced by misinformation. It can be assessed through key components such as access, analysis, evaluation, creativity, and comprehension of various media formats. Educating children about media literacy is most effective between the ages of 9-12, making it essential to introduce media education at the primary school level. Effective teaching and learning must be learner-centered and emphasize the joy of learning by allowing students to experience real things and nature to create knowledge and understanding for children and youth. This foundational knowledge enables children to use social media creatively and responsibly, maximizing its benefits while minimizing its risks

Keywords : Social Media, Youth, Media Literacy

บทนำ

ในปัจจุบันไม่อาจจะปฏิเสธได้ว่าเด็กและเยาวชนไทยมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางด้านความคิดและทางร่างกายที่รวดเร็วมากขึ้นกว่าในอดีต ทั้งนี้เนื่องจากกระแสความเจริญของโลก และรูปแบบเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ที่สามารถทำให้เด็กและเยาวชน มีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างเปิดกว้าง และไร้ขีดจำกัด การถ่ายทอดและการซึมซับข้อมูลของสื่อเป็นไปอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ทำให้สื่อต่างๆ เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อกระบวนการเรียนรู้ ความคิดเห็น เจตคติ ตลอดจนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนไทย โดยเฉพาะสื่อใหม่ ที่เรียกว่าสื่อสังคมออนไลน์ หรือ โซเชียลมีเดีย (Social Media) เป็นสื่อมีบทบาทสำคัญต่อการใช้ชีวิตของคนยุคนี้เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการอัปเดตข่าวสาร ติดตามกระแสหรือเทรนด์ต่าง ๆ และสื่อสังคมออนไลน์มีความสะดวกสบายในการใช้งาน เข้าถึงได้ง่าย ต้นทุนต่ำ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้คนนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ และกลุ่มที่น่าเป็นห่วงคือกลุ่มเด็กและเยาวชน เพราะกลุ่มนี้ยังขาด

วิจารณ์ญาณในการบริโภคสื่อ ซึ่งมีทั้งข่าวสารที่เกินจริง ข่าวเท็จ ข่าวปลอม และมิชฌาชีพแฝงตัวเข้ามาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อหลอกลวงในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นข่าวทางสื่อมวลชนอยู่แทบทุกวัน (ชุดิมาภรณ์ คำชาย, 2562, หน้า 8)

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของคนเจนเนอเรชั่นแซตในยุค New Normal ในเขตกรุงเทพมหานคร ของวนิชกุล เสนวงษ์ (2564) พบว่า วัยรุ่นไทยมีการใช้อินเทอร์เน็ตสูงถึง 3.1 ชั่วโมงต่อวัน โดยใช้ทั้งอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ เช่น เว็บพนันออนไลน์ เว็บลามก ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ง่าย และเยาวชนยังไม่สามารถแยกแยะได้ว่าข้อมูลไหน ดีหรือไม่ดี มีคุณค่าหรือไม่ อีกทั้งการใช้โซเชียลมีเดียอาจส่งผลกระทบต่อจิตใจของเยาวชนอีกด้วย ซึ่งหากเป็นแบบนี้ต่อไปเรื่อย ๆ อาจเกิดพฤติกรรมที่รุนแรงขึ้น จนบางครั้งอาจนำไปสู่อาชญากรรม และเยาวชนอาจมีพฤติกรรมเลียนแบบข่าว และพวกเขาอาจมีความคิดว่าเด็กและเยาวชนอาจไม่โดนโทษร้ายแรงเหมือนกรณีที่เกิดขึ้นในสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยด้านสื่อมวลชน รวมทั้งข้อคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า สื่อสังคมออนไลน์และสื่อทั่วไปที่เข้าถึงเด็กได้นั้นแม้ว่าจะช่วยให้เด็กได้รับความเพลิดเพลิน มีโลกทัศน์กว้างขึ้น ได้รับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ทันต่อเหตุการณ์ ได้เรียนรู้เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่อาจนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตได้ แต่ผลกระทบจากอิทธิพลของสื่อ อาจก่อให้เกิดโทษซึ่งเป็นปัญหาต่อการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กได้ โดยการที่เด็กจะได้รับประโยชน์หรือโทษจากสื่อนั้นก็ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของสื่อที่นำเสนอ ซึ่งในปัจจุบันนี้โดยมากจะเป็นสื่อที่ให้โทษ และมีผลงานวิจัยมากมายเกี่ยวกับผลกระทบด้านลบของสื่อ ซึ่งลักษณะการเข้าไปมีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนของสื่อมวลชน เป็นไปในลักษณะของการเลียนแบบ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างหนึ่งของเด็ก และส่งผลกระทบต่ออารมณ์และพฤติกรรม รวมทั้งความก้าวร้าวและรุนแรง และพฤติกรรมทางเพศ เด็กที่ใช้เวลากับสื่อสังคมออนไลน์มากเกินไปจนไม่ได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ไม่สามารถเล่น ได้ตอบ หรือทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เนื้อหาของสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันมีการแสดงออกของพฤติกรรมทางเพศมากขึ้น นอกจากนี้การรับสื่อที่ยั่วเย้าทางเพศบ่อย ๆ ยังจะส่งผลให้วัยรุ่นพัฒนาความเชื่อและบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมผิด ๆ เกี่ยวกับการแสดงออกทางเพศ เช่น เชื่อว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ทุกคนในสังคมหมกมุ่น หรือเชื่อเกินความเป็นจริงเกี่ยวกับอัตราความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์ของคนในสังคม ตลอดจนความเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์ไม่มีความสัมพันธ์ต่อสถานภาพการทำงาน ซึ่งกำลังกลายเป็นปัญหาในสังคมไทยหลายด้าน เช่น การทำแท้งผิดกฎหมาย การท้องไม่พร้อม ปัญหาแม่วัยใส เป็นต้น (พรณพิลาศ กุลดิลก, 2567, หน้า 73-77) การให้เด็กและเยาวชนมีความรู้เรื่องสื่อ หรือรู้เท่าทันสื่อ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เด็กและเยาวชนไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสื่อ มีวิจารณ์ญาณในการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เพื่อพัฒนาตนเองและเติบโตเป็นอนาคตของชาติที่มีคุณภาพได้

อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อเด็กและเยาวชน

สื่อสังคมออนไลน์มีประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ตามที่ตนสนใจ รับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งพฤติกรรมของเด็กในยุคนี้ไม่ชอบถูกบังคับ แต่เลือกที่จะศึกษาเรื่องที่ตนสนใจจากสื่อสังคมออนไลน์ด้วยตัวเองมากกว่าการรู้เท่าทันสื่อ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะรูปแบบการหลอกลวงจากสื่อ มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ไปเรื่อย ๆ ดังนั้นถ้าเด็กและเยาวชน ไม่สามารถรู้เท่าทันสื่อ หรือมีภูมิคุ้มกันในการรับสื่อต่ำ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ก็อาจเกิดผลเสียมากกว่าผลดี อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อเด็กและเยาวชน อาจจำแนกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. อิทธิพลต่ออารมณ์และพฤติกรรม มีดังนี้

1.1 พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง มีการศึกษาวิจัยที่ค้นพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงมีผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวในเด็ก การดูความรุนแรงจากสื่อจะทำให้เด็กเกิดการต่อต้านความกลัว ความกังวล เก็บกด ฝันร้าย นอนไม่หลับ และมีอาการผิดปกติจากความเครียด

1.2 ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กที่ใช้เวลากับสื่อสังคมออนไลน์หรือสื่อประเภทอื่น ๆ มากจนไม่ได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จนทำให้ไม่สามารถเล่น ได้ตอบ หรือทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

1.3 พฤติกรรมทางเพศ เนื้อหาของสื่อต่างๆ ในปัจจุบันมีการแสดงออกของพฤติกรรมทางเพศมากขึ้น นอกจากนี้การรับสื่อที่ยั่วเย้าทางเพศบ่อย ๆ ยังจะส่งผลให้วัยรุ่นเกิดความเชื่อและบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมผิด ๆ เกี่ยวกับการแสดงออกทางเพศ

2. อิทธิพลต่อโภชนาการและสุขภาพ มีดังนี้

2.1 สมรรถภาพทางกาย เด็กที่ติดมือถือหรือใช้อินเทอร์เน็ตมากมักจะอ้วนไม่มีเวลาออกกำลังกาย ไม่ได้รับอากาศบริสุทธิ์และแสงแดดเท่าที่ควร อีกทั้งไม่ได้รับการพักผ่อนอย่างเพียงพอหากใช้เวลาอยู่กับสื่อดังกล่าวจนดึก และถ้าดูใกล้จนเกินควรสายตาอาจผิดปกติเนื่องจากได้รับรังสีจากจออีกด้วย

2.2 ภาวะทุพโภชนาการ เกิดจากอิทธิพลของโฆษณาที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่เป็นขนมกรุบกรอบหลากชนิด หรือพฤติกรรมการใช้มือถือหรือคอมพิวเตอร์พร้อมกับรับประทานขนมกรุบกรอบไปด้วย

3. อิทธิพลต่อการพัฒนาสติปัญญา มีดังนี้

ผลกระทบจากการใช้สื่อของเด็กโดยเฉพาะเด็กเล็กก่อนวัยเรียนซึ่งเป็นวัยที่ต้องส่งเสริมพัฒนาการด้านปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กวัยนี้ที่อยู่หน้าจอเป็นเวลานานจะมีผลต่อพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน การใช้สื่อสังคมออนไลน์มากเกินไปอาจสัมพันธ์กับการพัฒนาทางสติปัญญาที่แย่ลง ดังนี้

3.1 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เด็กที่ใช้เวลากับสื่อประเภทหนึ่งมากเกินไปโดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ จะขาดโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์อื่น ๆ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมรอบตัว

3.2 ขาดนิสัยการอ่าน สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่ดึงดูดความสนใจของเด็กได้ดีและนาน เพราะเด็กได้ยินทั้งเสียงและได้เห็นภาพที่เคลื่อนไหว จึงเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการที่เด็กจะได้สัมผัสกับสื่ออื่น ๆ โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ เพราะสื่อสิ่งพิมพ์ที่ดีจะช่วยส่งเสริมทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้มาก

3.3 ทำให้ขาดโอกาสในการเล่น หรือทำให้การเล่นลดน้อยลง ซึ่งเป็นอันตรายอย่างมาก ทั้งนี้เพราะการเล่นเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการด้านการเจริญเติบโต สามารถช่วย ขยายจินตนาการความคิดริเริ่มให้กว้างไกลออกไป อีกทั้งยังช่วยลดความวิตกกังวลลงได้

3.4 ขาดการคิดและการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีเหตุผล สารของสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่เน้นความบันเทิงและบางเรื่องมีเนื้อหาสาระไม่เหมาะสมกับวัยของเด็ก เช่น มีสาระเกี่ยวกับโซคลาง โสยศาสตร์ การแก้ปัญหาด้วยอารมณ์ หรือความรุนแรง เป็นต้น ซึ่งหากเด็กได้ดูโดยไม่มีการคอยชี้แจงให้เข้าใจเหตุผล คุณ หรือโทษของสารจากรายการนั้น ๆ เด็กจะได้รับรู้เรื่องที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม อันอาจมีผลทำให้เด็กไม่สามารถคิดหรือใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ตามวัย

4. อิทธิพลต่อวัฒนธรรม ทักษะคิด และค่านิยม มีดังนี้

4.1 การใช้ภาษา การใช้ภาษาไทยที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมของสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากควบคุมได้ยาก อาจจะทำให้เด็กเลียนแบบ หรือจำไปใช้โดยไม่ทราบว่ามีผิด

4.2 การถ่ายทอดวัฒนธรรม เนื้อหา หรือข้อมูลข่าวสารทางสื่อสังคมออนไลน์ที่มีสาระส่งเสริมความรู้ด้าน ศิลปวัฒนธรรมไทยมีน้อยและเด็กไม่ค่อยสนใจ ส่วนรายการที่นำเข้ามาจากต่างประเทศหรือมีรูปแบบเนื้อหาเลียนแบบ รายการต่างประเทศ ซึ่งมีระดับความนิยมเชิงตลาดสูงกลับเข้าถึงเด็กได้ง่าย ทำให้เด็กไทยมีโอกาสนิยมชมชอบและเลียนแบบ วัฒนธรรมต่างชาติได้มาก ซึ่งเนื้อหาบางอย่างไม่เหมาะสมกับวิถีชีวิตแบบไทย เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร หรือ การแสดงออกซึ่งกิริยาบางอย่างที่ไม่เหมาะสม

จากอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ข้างต้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่กลุ่มเด็กและเยาวชนต้องมีความรู้เรื่องการ รู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เพื่อสามารถวิเคราะห์และเลือกรับสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)

1. ความหมายและความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ

1.1 ความหมายของการรู้เท่าทันสื่อ

ยูเนสโก (UNESCO, 2013) ให้ความหมายของการรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) ว่า เป็นทักษะความ ชำนาญและสามารถของตัวบุคคลในด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อใช้ในการตีความ การตัดสินใจ หรือประเมินสื่อได้ด้วยตนเอง ไม่ว่าเราได้รับสื่อประเภทไหนก็จะสามารถประเมินว่าสื่อที่ได้รับมามีความน่าเชื่อถือหรือไม่ โดยมุ่งเน้นให้บุคคลมีความ เข้าใจในการทำหน้าที่ของสื่อและใช้สื่ออย่างมีวิจารณญาณ

พอตเตอร์ (Potter, 2018) ให้ความหมายของการรู้เท่าทันสื่อว่าเป็นมุมมองจากการที่บุคคลเปิดรับสื่อ และตีความหมายของเนื้อหาสื่อตามที่ได้เปิดรับด้วยความตระหนักถึงผลกระทบของสื่อ และมีสติในการเปิดรับโดย วัตถุประสงค์ของการรู้เท่าทันสื่อ คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจของบุคคล เพื่อให้สามารถควบคุมสื่อ ไม่ถูกสื่อครอบงำ

สรุปได้ว่า การรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) หมายถึงทักษะความชำนาญด้านสื่อของบุคคลที่มีความ สามารถในการคิด วิเคราะห์ และตีความข้อมูลข่าวสารว่า ข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นความจริงหรือไม่ สามารถ ทราบถึง วัตถุประสงค์ของข่าวสารที่ได้รับ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสื่อ

1.2 ความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ การรู้เท่าทันสื่อเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ซึ่งได้รับบุ ไว้ในยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านสื่อสารมวลชนขององค์การยูเนสโก (UNESCO, 2013) โดยอยู่ในกรอบแนวคิดเรื่อง “การส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออกและการเสริมสร้างสมรรถนะในการเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารและความรู้อย่างทั่วถึงและ เท่าเทียมกัน” โดยมีการระบุด้าน “การยกระดับการรู้เท่าทันสื่อให้สูงขึ้น” ส่งผลให้ประเทศสมาชิกขององค์การยูเนสโก ต้องรับหลักการนี้ไปใช้ในการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อในแต่ละประเทศ การรู้เท่าทันสื่อเป็นแนวคิดที่มองผู้รับสื่อเป็นผู้ที่มี ความสามารถในการวิเคราะห์และใช้สื่อได้เป็นอย่างดี โดยผู้รู้เท่าทันสื่อจะเป็นผู้บริโภคสื่ออย่างมีเหตุผล (Buckingham, 2003) จึงกล่าวได้ว่าการรู้เท่าทันสื่อเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในโลกของการสื่อสารที่เปี่ยมล้นไปด้วย ข้อมูลข่าวสารทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การรู้เท่าทันสื่อมีความสำคัญ เพราะช่วยให้บุคคลเป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์ มี วิจารณญาณและเป็นผู้รู้เท่าทันในทุกรูปแบบของสื่อ และไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสื่อ ผู้รับสื่อสามารถตั้งคำถามที่ ถูกต้องเกี่ยวกับสิ่งที่ดู อ่าน ฟังหรือได้รับได้ ด้วยตัวตนเองนั่นเอง

องค์ประกอบความรู้เท่าทันสื่อ องค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561, หน้า 6-10)

1. ทักษะการเข้าถึง (Access) หมายถึง การได้รับหรือสามารถค้นหาสื่อทุกประเภท ได้อย่างที่ต้องการ อย่างรวดเร็ว เข้าใจถึงเนื้อหาที่นำเสนอในสื่อทุกประเภท มีความสามารถในการแสวงหาข่าวสารได้จากสื่อหลากหลาย ไม่ผูกขาดอยู่กับสื่อใดสื่อหนึ่ง รวมทั้งความสามารถในการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ พร้อมทั้งทำความเข้าใจกับข้อมูลที่ค้นหามา สามารถจดจำและเข้าใจถึงความหมายของคำศัพท์ สัญลักษณ์และเทคนิคที่ใช้ทางสื่อสามารถเก็บและเลือกสรรข้อมูลที่มีประโยชน์ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ได้

2. ทักษะการวิเคราะห์ (Analyze) หมายถึง การตีความเนื้อหาตามองค์ประกอบของสื่อว่า ส่งผลกระทบต่อสังคม การเมือง หรือเศรษฐกิจอย่างไร ต้องสามารถบอกถึงวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์แฝงของสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน สามารถให้เหตุผลสนับสนุนการวิเคราะห์สื่อของตนเองได้อย่างสมเหตุสมผล สามารถใช้ความรู้เพื่อเปรียบเทียบ เพื่อหาความแตกต่าง รวมทั้งหาข้อเท็จจริง หรือความคิดเห็นของสื่อได้อย่างถูกต้อง

3. ทักษะประเมิน (Evaluate) หมายถึง การประเมินคุณภาพ หรือคุณค่าของเนื้อหาจากสื่อที่เผยแพร่ออกไป ได้ว่ามีคุณค่าต่อผู้รับสารมากน้อยแค่ไหน และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อผู้รับสารด้านใดบ้าง โดยสามารถตีความและรู้ถึงความหมายของข้อมูลข่าวสารที่ต้องการจะนำเสนอหรือมีการแอบแฝงของข้อมูลมา เพื่อสามารถตัดสินใจคุณภาพของสื่อ และสามารถตัดสินใจ หรือเลือกรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ได้

4. ทักษะสร้างสรรค์ (Create) หมายถึง การพัฒนาทักษะในการสร้างสื่อของตนเอง เมื่อมีความรู้ ความเข้าใจที่ถ่องแท้ ก็สามารถวิเคราะห์ วิจัย ประเมินค่าสื่อ เพื่อสร้างสื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์ความต้องการอย่างครบกระบวนการ และสมบูรณ์มากที่สุด

ตัวชี้วัดของการรู้เท่าทันสื่อ

การรู้เท่าทันสื่อ คือ สามารถเข้าถึงสื่อและเข้าใจถึงหลักการได้อย่างถูกต้อง พฤติกรรมบ่งชี้ของการรู้เท่าทันสื่อ มีดังนี้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561, หน้า 6-10)

1. ด้านการเข้าถึง มีตัวชี้วัด ดังนี้

- 1.1 อธิบายได้ถึงขอบเขตและบทบาทของสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล
- 1.2 อธิบายวิธีการทำงานของสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลแต่ละประเภท
- 1.3 อธิบายวิธีการเข้าถึงสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล
- 1.4 สามารถจำแนกประเภทและเปรียบเทียบคุณสมบัติของสื่อ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่แตกต่างกันได้
- 1.5 อธิบายประโยชน์ในการใช้งานสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันได้
- 1.6 อธิบายหลักการใช้อย่างเหมาะสม สารสนเทศและดิจิทัลอย่างถูกต้อง และปลอดภัยในการเข้าถึง ส่งต่อ และ

กระจายข้อมูลให้กับผู้อื่น

- 1.7 เข้าถึงสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างถูกต้อง และปลอดภัย
- 1.8 ประเมินความเสี่ยง และผลที่อาจเกิดจากการใช้สื่อ สารสนเทศ และ เทคโนโลยีดิจิทัล

2. ด้านวิเคราะห์ มีตัวชี้วัด ดังนี้

- 2.1 วิเคราะห์ที่มาและวัตถุประสงค์ของสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลได้
- 2.2 อธิบายและเปรียบเทียบความแตกต่างของกลไกการทำงานของสื่อแต่ละประเภทได้
- 2.3 วิเคราะห์ความแตกต่างมิติทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อสื่อแต่ละ ประเภท

3. ด้านประเมิน มีตัวชี้วัด ดังนี้

- 3.1. แยกแยะเนื้อหาสื่อที่ดีหรือไม่ดี มีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่า และเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมได้
- 3.2. ตรวจสอบที่มาและความถูกต้องของข้อมูลได้
- 3.3. อธิบายปัจจัยและองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือและไม่น่าเชื่อถือของสื่อได้
- 3.4. ตีความข้อมูลที่ได้รับจากการใช้สื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล
- 3.5. ประเมินความน่าเชื่อถือ ประโยชน์และคุณค่า
- 3.6. วิเคราะห์ถึงผลการส่งต่อและการผลิตซ้ำข้อมูล สารสนเทศที่มีต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

4. ด้านสร้างสรรค์ มีตัวชี้วัด ดังนี้

- 4.1. อธิบายและยกตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและวิธีการอื่น ๆ ในการสร้างสื่อสารสนเทศ ที่สามารถสร้างผลกระทบ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อชุมชนและสังคม
- 4.2. เปรียบเทียบคุณลักษณะของเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อสังเคราะห์และจัดการข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ได้
- 4.3. วิเคราะห์คุณค่าหรือประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสังเคราะห์และจัดระบบ ความรู้
- 4.4. เลือกใช้เทคโนโลยีและช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมได้
- 4.5. จัดระบบข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในอนาคต การศึกษาด้านการรู้เท่าทันสื่อในประเทศไทย

ข้อมูลจากการวิจัย พบว่า การให้การศึกษาด้านการรู้เท่าทันสื่อ มีประสิทธิภาพสูงสุดกับเด็กในช่วงอายุระหว่าง 9-12 ปี ซึ่งเป็นวัยที่เด็กยังอยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ แต่จากการรวบรวมข้อมูล พบว่าในประเทศไทย การศึกษาประเด็นการรู้เท่าทันสื่อ ยังไม่ได้ถูกบรรจุในหลักสูตร แต่กลับไปอยู่ในการเรียนนอกเวลาของโรงเรียนโดยองค์กรภาคเอกชนเป็นส่วนใหญ่ และยังไม่ได้รับการสนใจอย่างจริงจังจากผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้รับผิดชอบทางการศึกษา ทั้ง ๆ ที่ประชาชนในสังคมควรมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อรู้เท่าทัน และไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสารที่หลอกลวง เกินจริง เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง และครู (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561, หน้า 5) นอกจากนี้ ความรู้ด้านการรู้เท่าทันสื่อ มีกำหนดไว้ในหลักสูตรระดับมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กำหนดเนื้อหาการรู้เท่าทันสื่อในรายวิชาพื้นฐานพลเมืองไทยพลเมืองโลก ซึ่งเป็นรายวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาทุกคณะ หรือ มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ก็มีวิชาการรู้เท่าทันสื่อ เฉพาะนักศึกษาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร เช่น นิเทศศาสตร์ เท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอ และไม่ทันต่อการสร้างความรู้ด้านรู้เท่าทันสื่อแก่เด็กและเยาวชน ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับสื่อควรจะเริ่มตั้งแต่ระดับโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อให้ความรู้แก่เยาวชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะปกป้องเยาวชนให้พ้นจากอิทธิพลของสื่อ สามารถวิเคราะห์ และแยกแยะข้อมูลข่าวสารจากสื่อได้ว่า ข้อมูลไหนจริงมีประโยชน์บ้าง เพื่อสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อประโยชน์ของตนเอง สร้างสรรค์สังคม เป็นอนาคตของชาติที่มีคุณภาพต่อไป

การจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ต้องการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักเหตุ รู้จักผล สามารถคิดแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบตามหลักและกระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์ และมีทักษะความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ โดยการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ต้องจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นให้ผู้เรียนรู้อย่างมีความสุข โดยให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่นเหมือนอยู่ที่บ้าน สร้างความรัก ความศรัทธาให้กับนักเรียนจากสัมผัสสัมพันธ์กับของจริงและธรรมชาติ ซึ่งวิธีการสอนมีหลายวิธี ดังนี้ (กุลิสรา จิตรชญาณิช, 2566, หน้า 50-58)

1. การเรียนผ่านการเล่น (Study with playing)

การเรียนรู้ผ่านการเล่น ธรรมชาติของเด็กชอบการเล่นที่สนุกและทำหายมากกว่าการเรียนรู้จากห้องเรียน การเล่นเป็นรากฐานการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน และกระตุ้นการทำงานของสมองโดยตรง เช่น จากการเล่น ขยายของเพื่อให้เด็กหัดคิด หัดวางแผน หัดเรียนรู้เรื่องการใช้จ่าย การเล่นที่ปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง การเล่นที่ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เป็นการนำสิ่งรอบตัวของนักเรียนมาประดิษฐ์เป็นของเล่นสู่การเรียนรู้ที่สำคัญ เช่น นำขวดน้ำมาประดิษฐ์เป็นของเล่น การเล่นโดยใช้ศิลปะวัฒนธรรม การละเล่นของเด็กในยุคก่อน วีรชาวัสสาร ชีมาส่งเมือง เป็นต้น

2. การเรียนจากการลงมือทำ (Smart with doing)

การเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจรายละเอียดทุกแง่มุมขององค์ความรู้ จากการเปิดประสาทสัมผัสทั้ง 5 ก็คือ ลงมือทำและเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ให้นักเรียนลงมือทำจากการสอนด้วยกิจกรรมโครงงาน เช่น โครงงานทดลอง ทางวิทยาศาสตร์ง่าย ๆ โครงงานสำรวจต้นไม้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน หรือ โครงงานประดิษฐ์จากเศษวัสดุ การเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมโครงการส่งเสริมวิชาการที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้ได้กร่วมปลูกผัก และนำมาปรุงอาหาร เป็นต้น

3. การเรียนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย (Smart with various activities)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่จำเจ เป็นกลไกในการกระตุ้นให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา และทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข สนุกสนาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา เช่น การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ และสถานการณ์จำลอง เพื่อให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ หรือ การใช้เกมและเพลง เพื่อให้นักเรียนรู้สึกสนุกและผ่อนคลาย

4. การเรียนผ่านกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (Smart with interactive environments)

การเรียนรู้ร่วมกัน (Social value) และปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมให้นักเรียนออกไปเผชิญโลก ให้รู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและคนรอบข้าง เช่น การนำนักเรียนไปเรียนรู้ประสบการณ์ตรง โดยการทัศนศึกษาออกสถานที่ การให้นักเรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมโดยการจัดการเลือกตั้งหัวหน้าห้อง เลือกประธานนักเรียนจากโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน กิจกรรมการเรียนรู้จากธรรมชาติ และร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยการศึกษาแหล่งเรียนรู้ใกล้โรงเรียนตามสถานที่จริง เช่น นาข้าว หรือ สวนยางพารา

5. การเรียนแบบพัฒนากระบวนการคิด (Smart with Development of thinking processes)

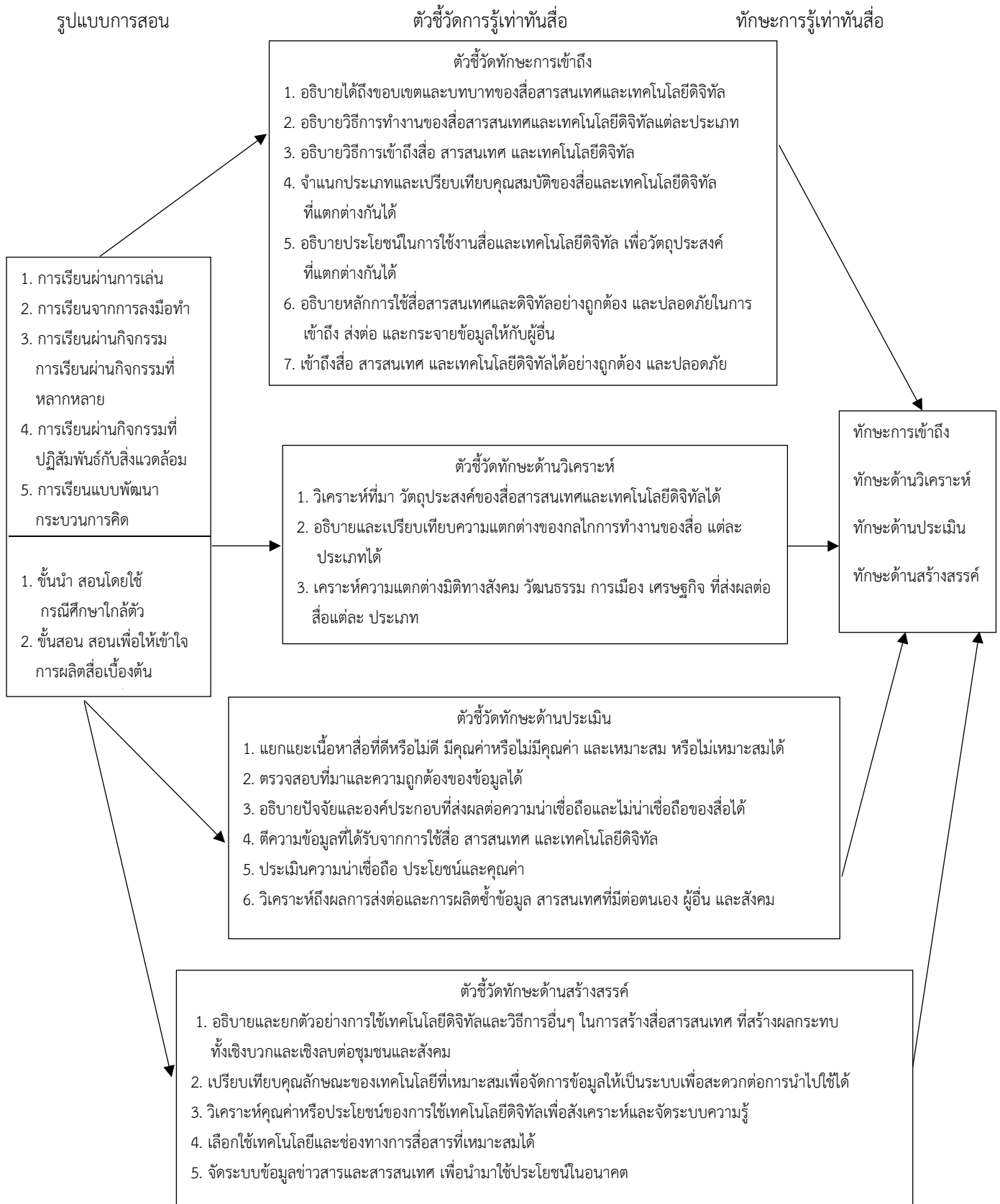
การพัฒนาการคิด เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาสมองและการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนรู้จักคิดและแก้ไขปัญหาได้อย่างหลากหลายและมีเหตุผล สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างมั่นใจ กล้าคิด และกล้าแสดงออกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เช่น กิจกรรมการโต้วาที การอภิปรายกลุ่ม การแก้ปัญหาจากสถานการณ์จำลอง การพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการสืบค้นข้อมูลอาชญากรรมกับการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสืบค้นข้อมูล เด็กก็จะสนุกสนาน ไม่เบื่อ

นอกจากนี้ ยังมีเทคนิคการสอนในชั้นเรียนสำหรับเด็กระดับประถมศึกษา อีกหลายวิธี รูปแบบการสอนทุกวันนี้เรียกได้ว่าเปิดกว้างขึ้นมาก ๆ เด็ก ๆ ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ผ่านตำรา หรือเรียนในห้องเรียนแต่เพียงเท่านั้น แต่สามารถเรียนรู้แบบบูรณาการได้หลากหลายรูปแบบเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสุขและสนุกสนานไปกับการเรียนมากยิ่งขึ้นในปัจจุบันเองมีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดในการสอนหลากหลายรูปแบบให้เลือกใช้ ยังมีเทคนิคและรูปแบบการสอนอีกมากมาย ซึ่งผู้สอนต้องเลือก และอาจนำมาบูรณาการเพื่อสร้างความสนใจ เพื่อจูงใจนักเรียนในการ

เรียนรู้ และเลือกรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา และนักเรียนแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกัน รวมทั้งเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ชุมชน วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นอีกด้วย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

การสอนเพื่อให้เด็กรู้เท่าทันสื่อ สามารถนำรูปแบบการสอนข้างต้นมาประยุกต์ใช้ได้ทุกรูปแบบ โดยปรับให้เข้ากับเนื้อหาในแต่ละขั้นของการสอน คือ 1) ขั้นนำซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมและกระตุ้นผู้เรียน ผู้สอนใช้กรณีศึกษาใกล้ตัว คือ ข่าวจากสื่อมวลชนด้านการใช้สื่อของมิจาชีพ รูปแบบการโกง ทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากรู้ 2) ขั้นสอน ซึ่งนำเสนอเนื้อหาและให้ผู้เรียนปฏิบัติ ผู้สอนจะต้องเน้นเนื้อหาให้เด็กเข้าใจ เช่น การผลิตสื่อเบื้องต้น ความรู้ด้านการนำเทคโนโลยี Ai ในการสร้างรูปภาพ เนื่องจากเป็นภาพที่เชื่อถือไม่ได้ 3) ขั้นสรุป เป็นการทบทวนความรู้และประเมินผลผู้สอนต้องกระตุ้นให้เด็กสามารถตอบสนองต่อสื่อเหล่านั้น คือคิด และแยกแยะ ความจริงหรือไม่จริงได้ รวมทั้งเด็กต้องฝึกให้เด็กตั้งคำถามจากสื่อ เปรียบเทียบข้อมูลจากหลายสื่อ เลือกสิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ และไม่สนับสนุนสื่อที่ให้ข้อมูลเท็จ หรือขาดจรรยาบรรณ

สามารถสรุปรูปแบบการสอนที่เหมาะสมที่หลากหลายสำหรับการสอนเพื่อการรู้เท่าทันสื่อของเด็กและเยาวชนได้ตามแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการสอนเพื่อการเรียนรู้เท่าทันสื่อ

บทสรุป

สื่อสังคมออนไลน์มีทั้งประโยชน์และโทษกับเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมากกับเพราะเยาวชนยังไม่สามารถวิเคราะห์ กลั่นกรองข้อมูลข่าวสารได้อย่างถี่ถ้วน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่กลุ่มเด็กและเยาวชนต้องมีความรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เพื่อสามารถวิเคราะห์และเลือกรับสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการรู้เท่าทันสื่อ หมายถึงทักษะ ความชำนาญด้านสื่อของบุคคล ที่มีความสามารถในการคิด การวิเคราะห์ และการประเมิน สามารถตีความข้อมูลข่าวสารจากสื่อที่ได้รับว่า ข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นความจริงหรือไม่ สามารถทราบถึงวัตถุประสงค์ของข่าวสารที่ได้รับ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสื่อ องค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ ทักษะการเข้าถึง (Access) ทักษะการวิเคราะห์ (Analyze) ทักษะประเมิน (Evaluate) และ ทักษะสร้างสรรค์ (Create)

การศึกษาเกี่ยวกับสื่อควรจะเริ่มตั้งแต่ระดับโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อให้ความรู้แก่เยาวชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะปกป้องเด็กและเยาวชนให้พ้นจากอิทธิพลของสื่อ และสามารถวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลข่าวสารจากสื่อได้ว่า ข้อมูลไหนจริง มีประโยชน์บ้าง สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อประโยชน์ของตนเอง สร้างสรรค์สังคม การจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ต้องการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักเหตุ รู้จักผล สามารถคิดแก้ปัญหาได้ อย่างเป็นระบบตามหลักและกระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์ และมีทักษะความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ โดยการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ต้องจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นให้ผู้เรียนรู้อย่างมีความสุข โดยให้นักเรียนได้สัมผัสกับของจริงและธรรมชาติซึ่งรูปแบบการสอนในระดับประถมศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเนื้อหาการรู้เท่าทันสื่อ มีหลากหลายวิธี เช่น การเรียนผ่านการเล่น (Study with playing) การเรียนจากการลงมือทำ (Smart with doing) การเรียนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย (Smart with various activities) การเรียนผ่านกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (Smart with interactive environments) การเรียนแบบพัฒนากระบวนการคิด (Smart with Development of thinking processes) และอีกหลากหลายรูปแบบ ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีพื้นฐานแตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม เลือกตามสื่อที่แตกต่าง และบริบทของการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนเนื้อหารู้เท่าทันสื่อ มีประสิทธิภาพ และเด็กสามารถรู้เท่าทันสื่อไม่ตกเป็นเหยื่อ หรือเชื่อข้อมูลหลอกลวงจากสื่ออีกต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

การนำรูปแบบการสอนที่หลากหลาย เช่น การเรียนผ่านการเล่น (Study with playing) การเรียนจากการลงมือทำ (Smart with doing) การเรียนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย (Smart with various activities) การเรียนผ่านกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (Smart with interactive environments) การเรียนแบบพัฒนากระบวนการคิด (Smart with Development of thinking processes) และอีกหลายวิธี มาประยุกต์ใช้ได้ในการสอนสำหรับเด็กและเยาวชนทุกรูปแบบ โดยปรับให้เข้ากับเนื้อหาในแต่ละชั้นของการสอน สอน คือ 1) ชี้นำ ผู้สอนใช้กรณีศึกษาใกล้ตัว คือ ข่าวจากสื่อมวลชนด้านการใช้สื่อของมิชชาชีพ รูปแบบการโกง ทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากรู้ 2) ชี้นสอน ผู้สอนจะต้องเน้นเนื้อหาให้เด็กเข้าใจ เช่น การผลิตสื่อเบื้องต้น ความรู้ด้านการนำเทคโนโลยี Ai ในการสร้างรูปภาพ 3) ชี้นสรุป ผู้สอนต้องกระตุ้นให้เด็กสามารถตอบสนองต่อสื่อเหล่านั้น คือคิด และแยกแยะ ความจริงหรือไม่จริงได้ รวมทั้งเด็กต้องฝึกให้เด็กตั้งคำถามจากสื่อ เปรียบเทียบข้อมูลจากหลายสื่อ เลือกสิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ และไม่สนับสนุนสื่อที่ชาดจรรยาบรรณ หรือ สื่อที่ให้ข้อมูลเท็จ

เอกสารอ้างอิง

- กุลิศรา จิตรชญาวณิช. (2566). **วิธีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กชกร บุญยพิทักษ์สกุล. (2561). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างรู้เท่าทันของนักศึกษาปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร**. ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.
- ชุติมาภรณ์ คำชาย. (2562). **อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร**. ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ธนาพันธ์ ชัยเทพ และกิตติมา ชาญวิชัย. (2563). **การศึกษารู้อ่านสื่อของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในเขตภาคเหนือ**. **วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). หน้า 97-105.
- นวลักษณ์ กลางบุรัมย์ พัฒนา สุวรรณแสน และปริญญา เรืองทิพย์. (2563). **การรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดชลบุรี**. **วารสารครุศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**. ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). หน้า 129-138.
- ปองปารรณ์ สุนทรเกสซ์. (2564). **การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของนักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง** ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564). หน้า 51-63.
- พรรณพิลาศ กุลติล. (2567). **ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารในสื่อออฟไลน์และสื่อออนไลน์ของวัยรุ่นไทย**. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** ปีที่ 22 (มกราคม-เมษายน 2567). หน้า 71-77.
- วณิชกุล เสนวงษ์. (2564). **การศึกษารู้อ่านสื่อสังคมออนไลน์ของคนเจนเนอร์เรชันแซดในยุค New Normal ในเขตกรุงเทพมหานคร**. ปริญญานิพนธ์ธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม. กรุงเทพฯ.
- ศิริกาญจน์ จันทรวิโน วิทยากร วัฒนสินธุ์ และ ศุภรชตรา แสนวา. (2565). **ทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร**. **วารสารบรรณศาสตร์ มศว**. ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน). หน้า 36-51.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). **การรู้เท่าทันสื่อ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- Buckingham, D. (2003). **Media education: Literacy, learning, and contemporary culture**. Cambridge, UK: Polity Press. Deary,
- D., Ilie, A., Islas, D. Dobrean, A., & Clinciu, A. I.. (2016). Sex differences in intelligence: A multi-measure approach using nationally representative samples from Romania. **Intelligence journal**. 54-61.
- Potter, W. (2018). **Media literacy (9th ed.)**. Los Angeles, CA: Sage.
- Silverblatt, A. (1995). **Media literacy: Key to Interpreting Media Messages**. Westport, CT: Praeger.
- UNESCO. (2013). **Media and information literacy: policy and strategy guidelines**.

หลักการออกแบบการประยุกต์ใช้ ChatGPT เพื่อเสริมทักษะการฟังภาษาอังกฤษระดับ B1
ในบริบทอุดมศึกษาไทย: บทความเชิงแนวคิดและแนวปฏิบัติ
Design Principles for Applying ChatGPT to Enhance B1-level English Listening
Skill in Thai Higher Education: A Conceptual and Practice-Informed Article

กมลทิพย์ พลบุตร*
Kamolthip Phonlabutra*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Faculty of Humanities and Social sciences, Phetchaburi Rajabhat University

*Corresponding email: kamolthip07@gmail.com

Received: September 7, 2025.; Revised: December 1, 2025.; Accepted: December 16, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเชิงแนวคิดและแนวปฏิบัติฉบับนี้สังเคราะห์หลักการออกแบบการประยุกต์ใช้ ChatGPT เพื่อเสริมทักษะการฟังภาษาอังกฤษระดับ B1 ในบริบทอุดมศึกษาไทย โดยอิงการทบทวนวรรณกรรมควบคู่กับตัวอย่างเชิงปฏิบัติจากการเตรียมการสอนของผู้เขียน กรอบแนวคิดตั้งอยู่บนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (English as a foreign language) และการได้ภาษาที่สอง (Second language acquisition) โดยอ้างอิงตัวบ่งชี้ CEFR-B1 ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียน เข้าใจประเด็นหลักของถ้อยคำมาตรฐานในหัวข้อคุ้นเคย และติดตามสื่อเสียง/วิดีโอได้เมื่อการส่งสารค่อนข้างช้าและชัดเจน การประยุกต์ใช้จัดกิจกรรมการฟังเป็นสามระยะ—ก่อนฟัง ระหว่างฟัง และหลังฟัง—และใช้ ChatGPT สร้างบทสนทนา กิจกรรม และแบบฝึกหัดให้สอดคล้องกับระดับภาษาและความสนใจของผู้เรียน ตัวอย่างเชิงปฏิบัติไม่ใช่ผลวิจัยภาคสนามเชิงทดลอง แต่ชี้แนวโน้มว่า ChatGPT อาจเอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีความเป็นส่วนตัว (personalized) มีลักษณะโต้ตอบ (interactive) และปรับตามระดับทักษะ (adaptive) ควบคู่กับข้อจำกัดที่ควรระมัดระวัง เช่น ความถูกต้องของข้อมูล และความเสี่ยงจากการพึ่งพาเทคโนโลยี จึงนำเสนอเป็นข้อเสนอเชิงออกแบบที่ควรได้รับการตรวจสอบเชิงประจักษ์ในงานวิจัยต่อไป

คำสำคัญ: การฟังภาษาอังกฤษระดับ CEFR-B1, การได้ภาษาที่สอง, การฟังสามระยะ, ChatGPT

ABSTRACT

This conceptual and practice-informed article synthesizes design principles for applying ChatGPT to enhance B1-level English listening in Thai higher education. It draws on a review of relevant literature alongside practice examples from the author's lesson preparation (not a full empirical field study). The conceptual framework is grounded in English as a Foreign Language (EFL) and Second Language Acquisition (SLA) and aligns with the Common European Framework of Reference for Languages – Level B1 (CEFR-B1) descriptor, which targets learners who “understand the main points of clear standard speech on familiar matters and follow audio/video input when delivery is relatively slow and clear.” Listening work is organized into three phases—pre-listening, while-listening, and post-listening—and ChatGPT is used to generate dialogues, tasks, and exercises that fit learners' levels and interests. These practice illustrations suggest that ChatGPT may support personalized, interactive, and adaptive learning, while several cautions remain, including content accuracy, and risks of over-reliance on technology. Accordingly, the article offers design proposals that warrant further empirical validation in subsequent research.

Keywords: Common European Framework of Reference for Languages – Level B1 listening, Second Language Acquisition, Three-phase Listening, ChatGPT

บทนำ

ความสำคัญของการฟังภาษาอังกฤษ

การฟังเป็นทักษะแรกตามลำดับการพัฒนาภาษาของมนุษย์ และเป็นช่องทางหลักของการได้รับข้อมูลภาษา ตามสมมติฐานป้อนภาษา (Input Hypothesis) ที่มองว่าการได้รับข้อมูลภาษาที่เข้าใจได้ (comprehensible input) เป็นหัวใจของการเรียนรู้ภาษา (Krashen, 1982) การฝึกฟังอย่างต่อเนื่องช่วยให้ผู้เรียนซึมซับโครงสร้างภาษา คำศัพท์ จังหวะ และสำเนียง อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์กับความคล่องแคล่วด้านการพูด (Vandergrift & Goh, 2012) ในแวดวงการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (English as a foreign language: EFL) ทักษะการฟังจึงถือเป็นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทักษะอื่น (Rivers, 1981; Brown, 2007) แม้ในทางปฏิบัติมักถูกละเลยและไม่ได้รับการสอนอย่างเป็นระบบ (Vandergrift, 1999) งานวิจัยด้านการฟังระบุว่า การฟังเป็นกระบวนการประมวลผลที่ซับซ้อน ต้องอาศัยการจัดการข้อมูลเสียงอย่างมีโครงสร้าง จึงจะเกิดความเข้าใจ (Anderson & Lynch, 1988; Field, 2008) และเป็นฐานของการพูด อ่าน และเขียนในระยะต่อมา

ปัญหาและความท้าทายของผู้เรียนไทยด้านทักษะการฟัง

ในบริบทไทย ผู้เรียนจำนวนมากมีทักษะการฟังภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำ สืบเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่จำกัดโอกาสในการฟังภาษาอังกฤษ การขาดแคลนสื่อฟังที่เหมาะสม และระบบการศึกษาที่เน้นการท่องจำไวยากรณ์เพื่อสอบมากกว่าการสื่อสารจริง (รติมา บุษย์ศรีเจริญ, 2565) ความแตกต่างด้านระบบเสียงและโครงสร้างระหว่างภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ

ตลอดจนความเร็วและสำเนียงของเจ้าของภาษาส่งผลให้การฟังในระดับคำและวลีเป็นเรื่องท้าทาย (Rattanasak, 2025) นอกจากนี้ คลังคำศัพท์ที่จำกัดทำให้การทำความเข้าใจสิ่งที่ฟังเป็นไปได้ยาก เพราะคำศัพท์เป็นปัจจัยหลักของการตีความความหมาย (Nation & Newton, 2009) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ใช้กิจกรรมการฟังสามระยะ (ก่อนฟัง-ระหว่างฟัง-หลังฟัง) พบว่า เมื่อมีการเตรียมศัพท์ สคริปต์ และป้อนกลับอย่างเป็นระบบ แนวทางดังกล่าวสามารถช่วยบรรเทาข้อจำกัดด้านการฟังและเพิ่มความเข้าใจได้ (Movva et al., 2022)

บทบาทของปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ ChatGPT ในการส่งเสริมทักษะการฟังภาษาอังกฤษ

AI มีบทบาทเพิ่มขึ้นในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะด้านการฟังผ่านแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มออนไลน์ งานวิจัยในไทยรายงานว่า AI สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังอย่างมีนัยสำคัญ (กมล เกตุรัตนสมบูรณ์ และคณะ, 2566) ขณะที่ ChatGPT ซึ่งเป็นโมเดลภาษาที่โต้ตอบและสร้างเนื้อหาตามระดับและความสนใจของผู้เรียนได้ มีรายงานว่าช่วยเสริมความเข้าใจคำศัพท์ โครงสร้างภาษา และแรงจูงใจของผู้เรียน EFL ระดับมหาวิทยาลัย (Luu & Doan, 2025)

บทความนี้จึงยึดกรอบ CEFR-B1 ด้านการฟังเป็นเป้าหมาย โดยมุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจประเด็นหลักของถ้อยคำมาตรฐานในหัวข้อคุ้นเคย และติดตามสื่อเสียง/วิดีโอได้เมื่อการส่งสารมีความซับซ้อนในระดับเหมาะสม (Council of Europe, 2020) พร้อมทั้งทำให้ตัวบ่งชี้ดังกล่าวเป็นเชิงปฏิบัติผ่านกิจกรรมสามระยะ—ก่อนฟัง ระหว่างฟัง และหลังฟัง—เพื่อรองรับเป้าหมาย “การจับใจความหลัก” ระดับ B1

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสังเคราะห์หลักการออกแบบการประยุกต์ใช้ ChatGPT ในการเสริมทักษะการฟังภาษาอังกฤษระดับ B1 ในบริบทอุดมศึกษาไทย บนฐานวรรณกรรมและกรอบทฤษฎีด้าน EFL/SLA
2. เพื่อเสนอแนวปฏิบัติที่มีหลักฐานเชิงทฤษฎีรองรับ สำหรับกิจกรรมก่อนฟัง-ระหว่างฟัง-หลังฟัง พร้อมระบุข้อจำกัดและประเด็นที่ควรตรวจสอบเชิงประจักษ์ในงานวิจัยในอนาคต

กรอบแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาทักษะการฟังในฐานะภาษาต่างประเทศจำเป็นต้องอิงแนวทางการสอนที่มีประสิทธิภาพและทฤษฎีการได้ภาษาที่สอง (Second language acquisition: SLA) ที่อธิบายกระบวนการเรียนรู้ภาษา บทความนี้ใช้กรอบ SLA และแนวทางการสอนการฟังภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ ควบคู่กับการประยุกต์ใช้ ChatGPT ดังนี้

1. ทฤษฎีการได้ภาษาที่สอง (Second Language Acquisition: SLA Theories)

การทำความเข้าใจทฤษฎี SLA เป็นรากฐานของการออกแบบกิจกรรมการฟังที่มีประสิทธิภาพ บทความนี้เน้นทฤษฎีหลัก 3 ประการ ที่เชื่อมโยงได้โดยตรงกับการใช้ ChatGPT เพื่อพัฒนาทักษะการฟังระดับ B1 ได้แก่ สมมติฐานป้อนภาษา (Input Hypothesis), สมมติฐานผลผลิตทางภาษา (Output Hypothesis) และ ทฤษฎีเมตาคอกนิชัน (Metacognitive Theory)

1.1 Input Hypothesis (Krashen, 1985)

Input Hypothesis เสนอว่าการเรียนรู้ภาษาเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รับข้อมูลภาษาที่เข้าใจได้ซึ่งมีระดับความยากสูงกว่าความสามารถปัจจุบันเล็กน้อย หรือ “ $i+1$ ” ในบริบท EFL ผู้เรียนจึงควรฝึกฟังจากสื่อที่เข้าใจได้แต่ยังมีความท้าทาย

เพื่อผลักดันทักษะให้สูงขึ้น ChatGPT สามารถรองรับหลักการนี้ได้โดยสร้างบทสนทนา สคริปต์ และแบบฝึกหัดที่ปรับระดับความยากตามผู้เรียน และเพิ่มความซับซ้อนทีละน้อยตามคำสั่งของผู้สอนหรือผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิด $i+1$

1.2 Output Hypothesis (Swain, 1985)

Output Hypothesis เชื่อว่าการผลิตภาษา (การพูด/เขียน) มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาที่สอง การฟังจึงไม่ควรจำกัดอยู่ที่การรับข้อมูล แต่ควรผสมผสานกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตอบกับเนื้อหา เช่น ตอบคำถามหลังฟัง สนทนากับ ChatGPT เกี่ยวกับสิ่งที่ฟัง หรือสรุปใจความ กระบวนการผลิตภาษานี้ช่วยให้ผู้เรียนสังเกตข้อจำกัดของตน (noticing) และปรับปรุงโครงสร้างภาษาให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

1.3 Metacognitive Theory (Vandergrift & Goh, 2012)

ทฤษฎีเมตาโคกนิชันมองว่าความสามารถในการ “คิดเกี่ยวกับความคิดของตนเอง” มีความสำคัญต่อการฟัง EFL ประกอบด้วย การตั้งเป้าหมายการฟัง (planning) การตรวจสอบความเข้าใจขณะฟัง (monitoring) และการประเมินผลหลังฟัง (evaluating) ChatGPT สามารถนำมาใช้สนับสนุนกลยุทธ์เหล่านี้ เช่น

- 1) ผู้เรียนตั้งเป้าหมายการฟังและสั่งให้ ChatGPT สร้างบทสนทนาที่สอดคล้องกับเป้าหมายนั้น
- 2) ระหว่างเตรียมหรือฝึกฟัง ผู้เรียนสั่งให้ ChatGPT อธิบายภูมิหลังหัวข้อ คำศัพท์หลัก หรือสร้างประโยคที่ไม่ซับซ้อน เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น
- 3) หลังฟัง ผู้เรียนสั่งให้ ChatGPT สร้างแบบทดสอบเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ และรับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาทักษะการฟังต่อไป

การผสมผสานทฤษฎี SLA กับศักยภาพของ ChatGPT จึงช่วยให้การพัฒนาทักษะการฟังมีความเป็นระบบ สอดคล้องหลักวิชาการ และตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคนได้ดีขึ้น

2. แนวทางการสอนการฟังภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ

แนวทางการสอนการฟังที่เชื่อมโยงกับทฤษฎี SLA และสามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับ ChatGPT ได้แก่ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT), การสอนภาษาโดยใช้ภารกิจเป็นฐาน (Task-Based Language Teaching: TBLT) และการสอนกลยุทธ์เชิงเมตาโคกนิชัน

2.1 การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารและการฝึกฟังแบบโต้ตอบ

CLT เน้นการสื่อสารผ่านสถานการณ์จริง สอดคล้องกับ Interaction Hypothesis ที่มองว่าการปฏิสัมพันธ์ช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าใจความหมาย ผู้เรียนสามารถใช้ ChatGPT เป็นคู่สนทนาเสมือนจริง ฝึกถาม-ตอบ และให้ระบบปรับระดับภาษาและความซับซ้อนตามความสามารถของตน ทำให้การฟังมีบริบทและแรงจูงใจชัดเจน

2.2 การสอนภาษาโดยใช้ภารกิจเป็นฐานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานจริง

TBLT เน้นภาระงาน (task) เป็นเป้าหมายการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด $i+1$ ที่เน้นข้อมูลภาษาซึ่งท้าทายเล็กน้อยเกินระดับปัจจุบัน ผู้สอนสามารถใช้ ChatGPT สร้างบทสนทนาหรือข้อความเกี่ยวกับงานจริง (เช่น การสมัครงาน) แล้วให้ผู้เรียนทำกิจกรรม เช่น เลือกคำตอบที่ถูกต้อง เติมคำ หรือเรียงลำดับเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความเข้าใจจากการฟัง

2.3 การสอนกลยุทธ์เชิงเมตาคอกนิชัน (Metacognitive Strategy Instruction)

Metacognitive Strategy Instruction มุ่งให้ผู้เรียนควบคุมกระบวนการฟังของตนเองอย่างมีระบบ ครอบคลุมการกำหนดเป้าหมาย การตรวจสอบ และการประเมินผล ผู้เรียนอาจใช้ ChatGPT ช่วยสร้างบทสนทนาตามเป้าหมายการฟัง ตั้งคำถามย้อนเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ หรือขอคำอธิบายเพิ่มเติมเมื่อไม่เข้าใจ ส่งผลให้เข้าใจสิ่งที่ฟังมากยิ่งขึ้น

2.4 บทบาทของ AI ในการพัฒนาทักษะการฟัง

การบูรณาการเทคโนโลยีกับการสอนการฟังช่วยลดข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนมีโอกาสนำภาษาอังกฤษจริงน้อย ผู้เขียนได้ทดลองใช้ ChatGPT เพื่อสร้างสถานการณ์ใกล้เคียงผู้เรียนระดับ B1 ในการเตรียมการสอน พบศักยภาพสำคัญดังนี้

1) ข้อมูลภาษาที่ปรับตามผู้เรียนและสอดคล้องกับความสามารถรายบุคคล ChatGPT สร้างสคริปต์บทสนทนาตามหัวข้อและบริบทที่ผู้เรียนสนใจ (เช่น ร้านอาหาร ที่ทำงาน การสัมภาษณ์งาน) พร้อมกำหนดระดับภาษา เช่น B1 ให้สอดคล้องกับแนวคิด $i+1$ (Krashen, 1982)

2) การให้ข้อมูลป้อนกลับแบบทันทีระหว่างกิจกรรมฟัง ChatGPT ให้ข้อมูลป้อนกลับทันที สอดคล้องกับ Interaction Hypothesis (Long, 1981) ที่เน้นการปรับแก้ผ่านการโต้ตอบ ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ

3) การออกแบบกิจกรรมให้มีลักษณะคล้ายเกม (Gamification) และการเรียนรู้ตามจังหวะของผู้เรียน แม้ ChatGPT จะไม่ใช่แอปเกมเต็มรูปแบบ แต่สามารถสร้างกิจกรรมฟังลักษณะคล้ายเกม เช่น ฟังบทสนทนาแล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้อง เต็มคำ เลือกคำตอบถูก/ผิดจากข้อมูลที่ฟัง หรือจัดลำดับเหตุการณ์ นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถสั่งให้ปรับระดับความยากและโครงสร้างภาษาให้เหมาะกับตนเองได้ด้วย

อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตเหล่านี้มาจากการทดลองใช้เพื่อเตรียมการสอน มิใช่ผลวิจัยเชิงประจักษ์ จึงควรถูกพัฒนาเป็นกรอบออกแบบสำหรับการตรวจสอบเชิงประจักษ์ในอนาคต และต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ความเหมาะสมเชิงจริยธรรม และความโปร่งใสตลอดกระบวนการสอน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยด้านการใช้ AI โดยเฉพาะ ChatGPT เพื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีเพิ่มขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แต่การศึกษาเฉพาะด้านการฟังยังมีจำกัด อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่มุ่งพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษทั้งสี่ทักษะ—ฟัง พูด อ่าน เขียน—เสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการฟังสองด้านสำคัญ คือ (1) ประสิทธิภาพและความท้าทายของการใช้ ChatGPT และ (2) แนวทางและสิ่งที่ควรพัฒนาเพื่อการประยุกต์ใช้ ChatGPT อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านประสิทธิภาพ Prasetya & Syarif (2023) ศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย ภายใต้แนวคิดการเรียนรู้อิสระ พบว่า ChatGPT ช่วยเพิ่มความถูกต้องด้านภาษา ความเข้าใจไวยากรณ์ ความคล่องแคล่ว คลังคำศัพท์ และความมั่นใจในการประเมินตนเองผ่านข้อเสนอแนะทันที แต่เตือนว่าการพึ่งพาเซตบอตมากเกินไปอาจลดโอกาสฝึกสื่อสารแบบเผชิญหน้า

อย่างไรก็ดี ข้อเสนอแนะจาก ChatGPT อาจไม่ถูกต้องเสมอไป ผู้เรียนยังอาจพบปัญหาทางเทคนิค (การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ และทักษะดิจิทัล) รวมถึงระดับภาษาที่ไม่เหมาะกับผู้เรียนทุกระดับ Young & Shishido (2023) ระบุว่า

เนื้อหาที่ ChatGPT สร้างเหมาะกับนักเรียนระดับ CEFR A1–B1 แต่ค่อนข้างง่ายเกินไปสำหรับผู้มีทักษะสูงกว่า สอดคล้องกับ Klimová & Ibna Seraj (2023) ที่พบว่าผู้เรียนที่มีทักษะต่ำมักได้รับประโยชน์จาก AI มากกว่ากลุ่มที่มีทักษะสูง

ด้านมุมมองเชิงคุณภาพ Xiao & Zhi (2023) ศึกษาผู้เรียน EFL ในจีน พบว่าผู้เรียนเห็นว่า ChatGPT ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนผ่านข้อมูลป้อนกลับเฉพาะบุคคล แต่ตระหนักว่าจำเป็นต้องวิเคราะห์คำตอบและปรับคำสั่งหลายครั้งเพื่อให้คำตอบที่เหมาะสม Van Horn (2024) ศึกษา นักศึกษาเกาหลีใต้ พบทัศนคติเชิงบวกต่อ ChatGPT ในฐานะเครื่องมือเพิ่มการมีส่วนร่วม ความมั่นใจ และอิสระในการเรียนรู้ แต่ปัญหาทางเทคนิคและข้อจำกัดด้านเสียงในบางเวอร์ชันยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทักษะการฟังและการพูด

ด้านข้อเสนอแนะเพื่อการใช้ ChatGPT อย่างมีประสิทธิภาพ งานของ Xiao & Zhi (2023) และ Van Horn (2024) เน้นการฝึกผู้เรียนใช้ ChatGPT อย่างมีวิจารณญาณ ผ่านการสร้างคำสั่งที่ชัดเจนและการวิเคราะห์คำตอบ งานของ Kostka & Toncelli (2023) เสนอให้บูรณาการ ChatGPT กับลำดับขั้นพฤติกรรมการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's taxonomy) ใช้เพื่อเรียนคำศัพท์และสร้างบทสนทนาที่เหมาะสมกับระดับผู้เรียน และกิจกรรมอภิปรายเชิงวิพากษ์เพื่อเสริมความรู้และทักษะดิจิทัล และความซื่อสัตย์ทางวิชาการ

โดยรวม งานวิจัยสะท้อนว่า ChatGPT มีศักยภาพในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษโดยเฉพาะผู้เรียนระดับทักษะต่ำถึงปานกลาง และสามารถสนับสนุนการฟังผ่านสื่อสนทนาและกิจกรรมโต้ตอบ อย่างไรก็ตาม งานที่เน้นเฉพาะด้านการฟังยังมีจำกัด ข้อจำกัดด้านเนื้อหา ความถูกต้อง และปัจจัยทางเทคนิคยังต้องการการจัดการอย่างเป็นระบบ บทความนี้จึงนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ ChatGPT ที่ออกแบบมาเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง EFL โดยตรงในบริบทอุดมศึกษาไทย

ภาพรวมจากวรรณกรรมระหว่างประเทศเกี่ยวกับการใช้ ChatGPT ในบริบท EFL ยังตอกย้ำข้อค้นพบดังกล่าว งานวิจัยในเวียดนาม (Vo & Nguyen, 2024) รายงานว่าผู้เรียนมองว่า ChatGPT ช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความมั่นใจ ในขณะที่การศึกษาในโมร็อกโกพบว่าครูผู้สอน EFL เห็นข้อดีด้านการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลและการได้รับข้อมูลป้อนกลับแบบทันที แต่กังวลเรื่องความถูกต้องของข้อมูลและการพึ่งพา AI มากเกินไป (Bekou et al., 2024) งานของ Slamet (2024) ในอินโดนีเซียสะท้อนมุมมองคล้ายกัน ส่วนการศึกษาในจีนของ Xiao & Zhi (2023) ชี้ว่าผู้เรียนที่ใช้ ChatGPT อย่างมีวิจารณญาณและปรับคำสั่งให้เหมาะกับเป้าหมายการเรียนรู้ จะได้รับประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับที่ตรงกับความต้องการเฉพาะบุคคล ภาพรวมเหล่านี้ชี้ว่าแม้ ChatGPT จะเปิดโอกาสใหม่ในการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ แต่การออกแบบกิจกรรมและการกำกับของผู้สอนยังมีความสำคัญอย่างยิ่ง

แนวทางการดำเนินงาน และการสังเคราะห์กรอบออกแบบ

บทความนี้เป็นบทความเชิงแนวคิดและแนวปฏิบัติที่มุ่งสังเคราะห์กรอบการออกแบบกิจกรรมการฟังระดับ CEFR-B1 โดยใช้ ChatGPT เป็นทรัพยากรสนับสนุนการสอนทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ในบริบทอุดมศึกษา เนื้อหาส่วนนี้จึงเน้น “โครงสร้างการออกแบบ” มากกว่ารายละเอียดทางเทคนิคของเครื่องมือ

1. วัตถุประสงค์เชิงออกแบบ

1) สังเคราะห์กรอบแนวคิดที่เชื่อมทฤษฎี SLA กับกิจกรรมการฟังสามระยะ เพื่อรองรับเป้าหมายการจับใจความหลักระดับ B1

2) เสนอหลักการออกแบบที่ผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทอุดมศึกษาไทย

2. แหล่งข้อมูลสำหรับการสังเคราะห์

การสังเคราะห์อิง (1) วรรณกรรมด้านการสอนทักษะการฟังด้วยกิจกรรมก่อน-ระหว่าง-หลังฟัง และกระบวนการเมตาคอกนิชัน (Field, 2008; Vandergrift & Goh, 2012) (2) กรอบ SLA ที่เกี่ยวข้องกับการฟัง ได้แก่ Input Hypothesis, Interaction Hypothesis, และบทบาทของ Output (Krashen, 1982; Long, 1996; Swain, 1985) และ (3) เอกสาร CEFR/CEFR Companion Volume ว่าด้วยตัวบ่งชี้ระดับ B1 ด้านการฟัง (Council of Europe, 2020)

3. กรอบวิเคราะห์และตรรกะการออกแบบ

การออกแบบกิจกรรมการฟังระดับ B1 ต้องคำนึงถึงปัจจัยเฉพาะของผู้เรียนไทย เช่น ความไม่คุ้นเคยกับสำเนียงคุณภาพเสียง และคลังคำศัพท์ที่จำกัด สอดคล้องกับแนวคิด $i+1$ (Krashen, 1982) ที่เน้นการควบคุมระดับข้อมูลภาษา และ Interaction Hypothesis (Long, 1981) ที่มองว่าการโต้ตอบเพื่อปรับแก้ความหมายช่วยเพิ่มความเข้าใจ ขณะเดียวกันงานด้านการเรียนรู้ผ่านการทำชิ้นงานยืนยันว่าการสังเกตและปรับใช้ภาษาจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนทำภารกิจที่มีเป้าหมายชัดเจน และสะท้อนผลการสื่อสารของตนเองอย่างเป็นระบบ

บนฐานแนวคิดข้างต้น บทความนี้จึงสังเคราะห์ตรรกะการออกแบบกิจกรรมสามระยะ—ก่อนฟัง ระหว่างฟัง และหลังฟัง—ให้สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ B1 ที่กำหนดให้ผู้เรียนจับใจความหลักจากถ้อยคำมาตรฐานในหัวข้อคุ้นเคยภายใต้การสื่อสารที่ซ้ำและชัดเจนพอสมควร (Council of Europe, 2020) โดยแต่ละระยะประกอบด้วย (1) หลักการออกแบบที่สอดคล้องกับ SLA และ CEFR-B1 และ (2) ตัวอย่างเชิงปฏิบัติแบบสั้นเพื่อแสดงการถ่ายทอดเป้าหมาย “การจับใจความหลัก” เป็นภารกิจในชั้นเรียน

3.1 ระยะก่อนฟัง

ระยะก่อนฟังมุ่งสร้างฐานความเข้าใจเบื้องต้นและลดภาระการประมวลผลขณะฟัง โดยช่วยให้ผู้เรียนคาดเดาหัวข้อ ทำความเข้าใจบริบท และคุ้นเคยกับคำศัพท์หลัก กิจกรรมในระยะนี้อาจใช้ ChatGPT สร้างคำอธิบายหัวข้อ คำศัพท์สำคัญ และคำแนะนำก่อนฟังที่มุ่งเตรียมความพร้อมด้านความหมาย มากกว่าทดสอบ ตัวอย่างเช่น ในหัวข้อ *Talking about job application* ผู้สอนอาจสั่งให้ ChatGPT สร้างชุดคำศัพท์หลักระดับ B1 เช่น *apply, requirement, responsibility, interview* พร้อมคำอธิบายง่ายๆ และประโยคตัวอย่างสั้น ๆ เพื่อใช้ประกอบการคาดเดาหัวข้อก่อนเข้าสู่การฟัง

3.2 ระยะระหว่างฟัง

ระยะระหว่างฟังเป็นหัวใจของการฝึกจับใจความหลักตามตัวบ่งชี้ B1 กิจกรรมจึงควรมีภารกิจชัดเจน เช่น ฟังเพื่อตรวจสอบข้อมูล ฟังเพื่อระบุคำสำคัญ หรือฟังเพื่อลำดับเหตุการณ์ ChatGPT สามารถทำหน้าที่ให้ข้อมูลป้อนกลับทันที และอธิบายประเด็นที่ผู้เรียนเข้าใจคลาดเคลื่อน ตามแนวคิด Interaction Hypothesis ตัวอย่างเช่น ให้ ChatGPT สร้างกิจกรรม “ฟังเพื่อลำดับขั้นตอนการสมัครงาน” ผู้เรียนส่งคำตอบทีละข้อและรับคำอธิบายระดับ B1 เมื่อผู้เรียนจัดลำดับผิด ChatGPT ช่วยให้ผู้เรียนตรวจสอบความเข้าใจในประเด็นหลักของเนื้อหาได้ทันที

3.3 ระยะหลังฟัง

ระยะหลังฟังมีเป้าหมายยืนยันความเข้าใจและเชื่อมโยงข้อมูลที่ฟังเข้าสู่การใช้ภาษาเชิงสื่อสาร กิจกรรมอาจรวมถึงการสรุปใจความหลัก การแสดงความคิดเห็น หรือการถ่ายทอดข้อมูลในรูปแบบใหม่ เช่น การเขียนประโยคสั้นหรืออธิบายขั้นตอนด้วยภาษาของตนเอง ChatGPT สามารถช่วยตรวจสอบความถูกต้องของประเด็นหลักและให้คำแนะนำเพิ่มเติม

ตัวอย่างเช่น หลังฟังเนื้อหาเรื่องขั้นตอนสมัครงาน ผู้เรียนสรุปใจความเป็น 3 ประโยคแล้วส่งให้ ChatGPT ตรวจสอบและเสนอข้อปรับปรุงในระดับ B1

4. บริบทเป้าหมายและบทบาทของผู้สอน

ผู้เรียนอุดมศึกษาไทยจำนวนมากอยู่ในช่วงระดับ B1 ($\pm$) แต่ยังขาดทักษะการฟังเพื่อจับใจความหลักจากสื่อจริง โดยเฉพาะเมื่อความเร็วสำเนียงและคลังคำศัพท์เป็นอุปสรรค ในบริบทนี้ บทบาทผู้สอนไม่ได้จำกัดอยู่ที่การนำเสนอเนื้อหา แต่รวมถึงการคัดกรองสัญญาณเสี่ยงให้สอดคล้องกับระดับ B1 การเขียนและตรวจสอบคำสั่งที่ใช้กับ ChatGPT การทวนสอบความถูกต้องของเนื้อหาและคำศัพท์ รวมถึงการกำกับจริยธรรมการใช้ AI เช่น การระบุแหล่งที่มาและการป้องกันการพึ่งพาเครื่องมือเกินความจำเป็น ผู้สอนจึงทำหน้าที่เป็น “สื่อกลาง” ที่เปลี่ยนข้อมูลจาก AI ให้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่ปลอดภัย เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

5. การประยุกต์ ChatGPT เพื่อควบคุมคุณภาพข้อมูลภาษาและกิจกรรมระดับ CEFR-B1

การใช้ ChatGPT ในการสร้างกิจกรรมการฟังควรตั้งอยู่บนหลักการควบคุมข้อมูลภาษาให้อยู่ในระดับ $i+1$ และสอดคล้องตัวบ่งชี้ B1 โดยผู้สอนสามารถใช้ ChatGPT เพื่อ

1) ปรับระดับภาษาให้เหมาะสมกับ B1

สร้างสคริปต์และกิจกรรมการฟังที่ใช้โครงสร้างประโยคมาตรฐาน ความยาวเหมาะสม และระดับคำศัพท์ไม่เกินความสามารถผู้เรียน เนื้อหามุ่งหัวข้อคุ้นเคย เช่น ชีวิตประจำวัน การทำงาน หรือกิจกรรมในชั้นเรียน

2) ออกแบบกิจกรรมที่เน้นการจับใจความหลัก

มุ่งให้ผู้เรียนติดตามประเด็นหลักมากกว่ารายละเอียดปลีกย่อย ผ่านภารกิจเช่น ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การคัดแยกข้อมูลสำคัญ-ไม่สำคัญ หรือการจัดลำดับเหตุการณ์ สอดคล้องกับแนวคิดการสังเกตภาษาและการประมวลผลความหมาย

3) ป้อนกลับทันทีเพื่อปรับความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน

ใช้ ChatGPT ตรวจสอบว่า ผู้เรียนจับประเด็นได้ครบหรือไม่ และเสริมข้อมูลในจุดที่คลาดเคลื่อน ช่วยให้กระบวนการฝึกฟังเป็นการโต้ตอบต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ การออกแบบกิจกรรมด้วย ChatGPT จึงไม่ใช่เพียงการสร้างแบบฝึกหัด แต่เป็นการควบคุมคุณภาพข้อมูลภาษา การตรวจสอบระดับภาษา และการกำหนดภารกิจเชิงการสื่อสารที่ชัดเจนสอดคล้องกับกรอบ CEFR-B1

6. หลักเกณฑ์การออกแบบกิจกรรมสามระยะให้สอดคล้องกรอบ EFL/SLA

เพื่อให้กิจกรรมก่อนฟัง-ระหว่างฟัง-หลังฟัง สอดคล้องกับกรอบ SLA และ CEFR-B1 บทความนี้สังเคราะห์หลักเกณฑ์ดังนี้

1) สร้างฐานความเข้าใจและความคาดหวัง (schema activation) ผ่านการเตรียมบริบทและคำศัพท์หลักก่อนฟัง เพื่อลดภาระการประมวลผลระหว่างฟัง

2) เน้นภารกิจจับใจความสำคัญในขั้นระหว่างฟัง เช่น ตรวจสอบความถูกต้อง จับคำสำคัญ หรือจัดลำดับเหตุการณ์

3) ส่งเสริมการสะท้อนคิดและการประยุกต์ใช้ในขั้นหลังฟัง ให้ผู้เรียนสรุป แสดงความคิดเห็น หรือถ่ายทอดเนื้อหาในรูปแบบใหม่

4) ตรวจสอบความสอดคล้องกับระดับ B1 ในทุกขั้นตอน โดยปรับคำศัพท์ โครงสร้าง และความเร็วของสื่อให้เหมาะสม

5) ควบคุมความถูกต้องและความโปร่งใสในการใช้ AI โดยระบุแหล่งที่มา ตรวจสอบข้อมูล และไม่ปล่อยให้ผู้เรียนพึ่งพา AI จนลดทอนทักษะการคิดวิเคราะห์ของตน

หลักเกณฑ์เหล่านี้ช่วยให้การใช้ ChatGPT ในการเสริมทักษะการฟังระดับ B1 มีฐานทฤษฎีชัดเจน สอดคล้องกับบริบทผู้เรียนไทย และสามารถนำไปปรับใช้ในชั้นเรียน หัวข้อต่อไปจึงมุ่งสังเคราะห์ผลและข้อเสนอเชิงแนวปฏิบัติจากกรอบออกแบบทั้งหมดที่นำเสนอ

ผลการสังเคราะห์และข้อเสนอเชิงแนวปฏิบัติ

ผลการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิด SLA กรอบ CEFR และงานวิจัยระหว่างประเทศเกี่ยวกับการใช้ ChatGPT ในบริบท EFL สะท้อนว่าการพัฒนาทักษะการฟังของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาไทยจำเป็นต้องออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการควบคุมคุณภาพข้อมูลภาษา การจัดโครงสร้างกิจกรรมสามระยะ และการกำกับของผู้สอนในฐานะผู้ดูแลด้านภาษาและจริยธรรมการใช้ AI ข้อค้นพบหลักและข้อเสนอเชิงแนวปฏิบัติสรุปได้ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์ประเด็นหลัก

ประการแรก จำเป็นต้องควบคุมคุณภาพสื่อภาษาให้สอดคล้องกับระดับ CEFR-B1 และหลักการ $i+1$ ผู้เรียนเข้าใจสื่อภาษาได้ดีที่สุดเมื่อข้อมูลมีความท้าทายเหมาะสม มีโอกาสต่อรองความหมาย และได้รับการกระตุ้นให้ตระหนักถึงรูปแบบภาษา (Krashen, 1982; Long, 1996) การประยุกต์ ChatGPT จึงต้องอาศัยการกำกับของผู้สอนในการตรวจสอบระดับภาษา คำศัพท์ และความสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ด้านการฟังระดับ B1

ประการที่สอง โครงสร้างกิจกรรมแบบสามระยะ—ก่อนฟัง ระหว่างฟัง และหลังฟัง—มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการฟัง โดยช่วยให้ผู้เรียนสร้างความคาดหวัง ทำความเข้าใจเนื้อหา และยืนยันความเข้าใจผ่านการสะท้อนคิด (Field, 2008; Vandergrift & Goh, 2012) งานวิจัยระหว่างประเทศ (Vo & Nguyen, 2024; Bekou et al., 2024; Slamet, 2024) ชี้ว่า เมื่อกิจกรรมได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสม ChatGPT สามารถเพิ่มแรงจูงใจ ความเข้าใจเนื้อหา และความแม่นยำในการประเมินความเข้าใจของผู้เรียนได้

ประการสุดท้าย บทบาทของผู้สอนในฐานะผู้กำกับคุณภาพข้อมูลและจริยธรรมการใช้ AI มีความสำคัญ แม้งานวิจัยจำนวนหนึ่งยืนยันศักยภาพของ ChatGPT ในการเสริมทักษะภาษา แต่ก็สะท้อนข้อจำกัดด้านความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ความซับซ้อนเกินระดับผู้เรียน และความเสี่ยงจากการพึ่งพาเครื่องมือมากเกินไป ผู้สอนจึงต้องทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” ระหว่าง AI กับผู้เรียน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา กำกับการเขียนคำสั่ง และส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ AI อย่างมีวิจารณญาณ

2. ข้อเสนอเชิงแนวปฏิบัติ

จากผลสังเคราะห์ สามารถสรุปข้อเสนอเชิงปฏิบัติในการออกแบบกิจกรรมการฟังระดับ B1 ด้วย ChatGPT ในบริบทอุดมศึกษาไทยได้ 4 ประการ

1) ผู้สอนควรกำหนดระดับภาษาและคุณลักษณะของสื่อให้สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ CEFR-B1 อย่างชัดเจน ทั้งด้านความเร็ว ความชัดเจน หัวข้อ และระดับคำศัพท์ รวมถึงกำกับให้ ChatGPT ปรับโครงสร้างประโยคให้เหมาะสมกับผู้เรียนระดับ B1 เพื่อให้เข้าใจความสำคัญของสิ่งที่ฟัง

2) การจัดกิจกรรมสามารถเชื่อมโยงกันเป็นกระบวนการเดียว ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนฟัง การเก็บประเด็นสำคัญระหว่างฟัง ไปจนถึงการสรุปและสะท้อนคิดหลังฟัง การใช้ ChatGPT ในแต่ละระยะจะได้ผลดีเมื่อกิจกรรมมีจุดมุ่งหมายชัดเจนและค่อย ๆ เพิ่มระดับความท้าทายตามหลัก i+1

3) ผู้สอนควรใช้ ChatGPT เป็น “ผู้สนับสนุน” มากกว่า “ผู้ให้คำตอบ” โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจด้วยตนเองก่อน แล้วจึงใช้ ChatGPT ให้ข้อมูลป้อนกลับ หรือถามกลับเพื่อกระตุ้นกระบวนการคิดตามแนว Interaction Hypothesis

4) การกำกับจริยธรรมดิจิทัลควรเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ ChatGPT ในชั้นเรียน ผู้สอนต้องชี้ให้เห็นความสำคัญของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การอ้างอิงแหล่งที่มา และข้อจำกัดของ AI เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดและการพึ่งพาเครื่องมือเกินความจำเป็น พร้อมปลูกฝังทักษะดิจิทัลที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

3 สรุปผลสังเคราะห์ในภาพรวม

โดยสรุป ผลการสังเคราะห์ชี้ว่า ChatGPT มีศักยภาพสูงในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะการฟังระดับ B1 หากได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับทฤษฎี SLA กรอบ CEFR และบริบทผู้เรียนไทย การใช้ ChatGPT ไม่ได้แทนที่บทบาทผู้สอน แต่ช่วยเสริมคุณภาพข้อมูลภาษา เพิ่มโอกาสการโต้ตอบ และสร้างข้อมูลป้อนกลับเฉพาะบุคคล บทบาทนี้จึงนำเสนอกรอบแนวคิดที่เป็นระบบและสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชั้นเรียนระดับอุดมศึกษา พร้อมเป็นฐานสำหรับออกแบบงานวิจัยเชิงประจักษ์ในอนาคตเกี่ยวกับการใช้ AI เพื่อพัฒนาทักษะการฟังโดยเฉพาะ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทความเชิงแนวคิดและแนวปฏิบัติฉบับนี้มุ่งสังเคราะห์หลักการออกแบบการประยุกต์ใช้ ChatGPT เพื่อเสริมทักษะการฟังภาษาอังกฤษระดับ B1 ในบริบทอุดมศึกษาไทย โดยเชื่อมโยงกรอบ CEFR-B1 ด้านการฟัง ทฤษฎี SLA และงานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับ ChatGPT ในบริบท EFL ผลการสังเคราะห์ชี้ว่า ประสิทธิภาพของ ChatGPT ต่อการพัฒนาทักษะการฟังขึ้นอยู่กับกรอบการออกแบบกิจกรรมการฟังสามระยะ การควบคุมคุณภาพของข้อมูลภาษา และบทบาทของผู้สอนในฐานะผู้กำกับทั้งด้านภาษาและจริยธรรมการใช้ AI

ในภาพรวม ChatGPT สามารถทำหน้าที่เป็นทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีความเป็นส่วนตัว ได้ตอบโต้ และปรับตามระดับทักษะของผู้เรียนระดับ B1 หากผู้สอนกำกับให้สร้างสคริปต์การฟังและภารกิจที่สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ “การจับใจความหลักในหัวข้อคุ้นเคยภายใต้การส่งสารที่ช้าและชัดเจนในระดับเหมาะสม” ตามกรอบ CEFR ควบคู่กับการตระหนักถึงข้อจำกัดด้านความคลาดเคลื่อนของข้อมูล และความเสี่ยงจากการพึ่งพา AI มากเกินไป

แนวทางการประยุกต์ใช้ ChatGPT เพื่อการเรียนการสอน

จากกรอบแนวคิดและผลการสังเคราะห์ บทความนี้เสนอแนวทางประยุกต์ใช้ ChatGPT ในการจัดการเรียนการสอนทักษะการฟังระดับ B1 อย่างน้อยสี่ประการ

1) ใช้ ChatGPT ในฐานะ “สื่อเสริม” ควบคู่กับสื่อการฟังที่เป็นธรรมชาติ เช่น พอดแคสต์ ข่าว หรือวิดีโอจากเจ้าของภาษาหลากหลายสำเนียง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฟังเพื่อจับใจความหลักจากสื่อจริง และใช้ ChatGPT ช่วยเตรียมคำศัพท์ คำอธิบาย และคำถามประกอบการฟังให้สอดคล้องกับระดับ B1

2) ออกแบบกิจกรรมการฟังให้สอดคล้องกับโครงสร้างสามระยะ โดยกำหนดบทบาทของ ChatGPT ให้แตกต่างกันในแต่ละระยะอย่างชัดเจน ระยะก่อนฟังเน้นการสร้าง schema และคลังคำศัพท์ ระยะระหว่างฟังเน้นภารกิจจับประเด็นหลัก และป้อนกลับเพื่อปรับความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ส่วนระยะหลังฟังเน้นการสรุปและถ่ายทอดใจความสำคัญด้วยภาษาของผู้เรียน ทั้งหมดเชื่อมโยงกับตัวบ่งชี้ CEFR-B1 ไม่ใช้การใช้ ChatGPT สร้างแบบฝึกหัดแบบแยกส่วน

3) บูรณาการการฝึก “ทักษะการใช้ AI” ควบคู่กับทักษะการฟัง เช่น ฝึกให้ผู้เรียนเขียนและปรับปรุงคำสั่งเพื่อควบคุมระดับภาษาและรูปแบบงานฟัง เปรียบเทียบคำตอบของ ChatGPT กับแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ และอภิปรายข้อดี-ข้อจำกัดของคำตอบที่ได้รับ เพื่อพัฒนาทั้งทักษะการฟังและการคิดเชิงวิพากษ์

4) เน้นการกำกับจริยธรรมดิจิทัล โดยชี้ให้เห็นว่า AI เป็นเครื่องมือที่อาจสร้างข้อมูลคลาดเคลื่อนได้ ปลูกฝังการใช้ AI อย่างโปร่งใส และการอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เหมาะสม

แนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต

ในฐานะบทความเชิงแนวคิดและแนวปฏิบัติซึ่งยังไม่มีข้อมูลภาคสนามเชิงประจักษ์ บทความนี้เห็นควรเสนอแนวทางการวิจัยในอนาคตอย่างน้อยสามทิศทาง

1) วิจัยเชิงออกแบบ (design-based research) หรือกึ่งทดลอง (quasi-experimental) เพื่อนำกรอบกิจกรรมการฟังสามระยะด้วย ChatGPT ไปใช้ในรายวิชาภาษาอังกฤษ ระดับอุดมศึกษา และตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังระดับ B1 ทั้งเชิงปริมาณ (คะแนนตามกรอบ CEFR) และเชิงคุณภาพ (ประสบการณ์และกลยุทธ์การฟังของผู้เรียน)

2) ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการใช้ ChatGPT กับแรงจูงใจ และการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง (self-regulated learning) โดยใช้วิธีการแบบผสมผสาน เพื่อให้เห็นทั้งภาพรวมเชิงปริมาณ และเสียงสะท้อนเชิงลึกของผู้เรียน

3) ศึกษาแนวทางที่ทำให้ ChatGPT สนับสนุนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ทั้งในระดับรายคาบและระดับหลักสูตร เช่น การสร้างคลังสคริปต์การฟังตามตัวบ่งชี้ CEFR การออกแบบแบบประเมินที่สอดคล้องกับระดับ B1 และการพัฒนาคู่มือการใช้ ChatGPT สำหรับครูผู้สอนในบริบทอุดมศึกษาไทย

โดยสรุป แนวทางวิจัยในอนาคตควรมุ่งตรวจสอบความมีประสิทธิภาพและความเหมาะสมของกรอบออกแบบที่นำเสนอในบทความนี้ในสถานการณ์จริง หลากหลายกลุ่มผู้เรียน และหลากหลายสาขาวิชา เพื่อให้ได้องค์ความรู้เชิงประจักษ์ที่ช่วยยืนยัน ปรับปรุง หรือขยายกรอบแนวคิดว่าด้วยการใช้ ChatGPT เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ EFL ในบริบทอุดมศึกษาไทยอย่างลึกซึ้งและรอบด้าน

องค์ความรู้ใหม่

ในเชิงองค์ความรู้ บทความฉบับนี้มีส่วนช่วยเติมเต็มช่องว่างในวรรณกรรมสองประการ คือ (1) การสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงทฤษฎีการได้ภาษาที่สอง แนวทางการสอนการฟังแบบสามระยะ และกรอบ CEFR-B1 เข้ากับศักยภาพของ ChatGPT ในการออกแบบกิจกรรมฟังอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในบริบทผู้เรียนชาวไทยระดับ B1 ซึ่งยังมีงานวิจัยเฉพาะด้านนี้ไม่มากนัก และ (2) การนำเสนอข้อสังเกตเชิงปฏิบัติจากการทดลองใช้จริง เช่น ความจำเป็นในการปรับ

คำสั่งให้สอดคล้องกับขั้นกิจกรรมการฟัง ซึ่งสามารถใช้เป็นฐานให้ครูผู้สอนและนักวิจัยออกแบบการใช้ AI เพื่อพัฒนาทักษะการฟังระดับ B1 อย่างระมัดระวังและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมล เกตุรัตนสมบูรณ์, สุนีย์ ลิ้มพงศ์พันธุ์, และ ศิรดา คล้ายโพธิ์. (2566). การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้แอปพลิเคชัน Echo English ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารวิจัยและพัฒนาสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. 20(1), 45–58.
- รติมา บุญศรีเจริญ. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกไวยากรณ์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนทุ่งโพธิ์ทะเลพิทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2568. จาก <http://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/5541>
- Anderson, A., & Lynch, T. (1988). *Listening*. Oxford University Press.
- Bekou, A., Ben Mhamed, M., & Assissou, K. (2024). Exploring opportunities and challenges of using ChatGPT in English language teaching (ELT) in Morocco. *Focus on ELT Journal*. 6(1), 87–106.
- Brown, H. D. (2007). *Principles of language learning and teaching* (5th ed.). Pearson Education.
- Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment — Companion Volume*. Council of Europe Publishing.
- Field, J. (2008). *Listening in the language classroom*. Cambridge University Press.
- Klímová, B., & Ibna Seraj, P. M. (2023). The use of chatbots in university EFL settings: Research trends and pedagogical implications. *Frontiers in Psychology*. 14, Article 1131506. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1131506>
- Kostka, I., & Toncelli, R. (2023). Exploring applications of ChatGPT to English language teaching: Opportunities, challenges, and recommendations. *TESL-EJ*. 27(3), 1-19.
- Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. Pergamon Press.
- Krashen, S. D. (1985). *The input hypothesis: Issues and implications*. Longman.
- Long, M. H. (1981). Input, interaction, and second language acquisition. *Annals of the New York Academy of Sciences*. 379(1), 259–278.
- Long, M. H. (1996). The role of the linguistic environment in second language acquisition. In W. C. Ritchie & T. K. Bhatia (Eds.), *Handbook of second language acquisition* (pp. 413–468). Academic Press.
- Luu, T. T., & Doan, H. T. (2025). ChatGPT-enhanced listening: A study on Vietnamese EFL university students' listening skills improvement. *Asian Journal of Applied Linguistics and AI in Education*. 7(2), 88–105.

- Movva, S., Alapati, P. R., Veliventi, P., & M. G. (2022). The effect of pre-, while-, and post-listening activities on developing EFL students' listening skills. **Theory and Practice in Language Studies**, 12(8), 1500–1507.
- Nation, I. S. P., & Newton, J. (2009). **Teaching ESL/EFL listening and speaking**. Routledge.
- Prasetya, R. E., & Syarif, A. (2023). ChatGPT as a tool for language development: Investigating its impact on proficiency and self-evaluation accuracy in Indonesian higher education. **VELES: Journal of Teaching & Learning Studies**. 7(3), 402–415.
- Rattanasak, N. (2025). A study of Thai EFL learners' difficulties in understanding connected speech. **Journal of English Language and Linguistics**. 13(1), 77–91.
- Rivers, W. M. (1981). **Teaching foreign-language skills (2nd ed.)**. University of Chicago Press.
- Slamet, J. (2024). Potential of ChatGPT as a digital language learning assistant: EFL teachers' and students' perceptions. **Discover Artificial Intelligence**. 4 (1), Article 46.
<https://doi.org/10.1007/s44163-024-00143-2>
- Swain, M. (1985). Communicative competence: Some roles of comprehensible input and comprehensible output in its development. In S. Gass & C. Madden (Eds.), **Input in Second Language Acquisition**. (pp. 235–253). Rowley, MA: Newbury House.
- Van Horn, K. R. (2024). ChatGPT in English language learning: Exploring perceptions and promoting autonomy in a university EFL context. **TESL-EJ**. 28(1). 1–26.
- Vandergrift, L. (1999). Facilitating second language listening comprehension: Acquiring successful strategies. **ELT Journal**. 53(3), 168–176.
- Vandergrift, L., & Goh, C. M. (2012). **Teaching and learning second language listening: Metacognition inaction**. Routledge.
- Vo, A., & Nguyen, H. (2024). Generative artificial intelligence and ChatGPT in language learning: EFL students' perceptions of technology acceptance. **Journal of University Teaching and Learning Practice**. 21(6). Article 811. <https://doi.org/10.53761/fr1rkj58>
- Xiao, Y., & Zhi, Y. (2023). An exploratory study of EFL learners' use of ChatGPT for language learning tasks: Experience and perceptions. **Languages**. 8(3), Article 212.
<https://doi.org/10.3390/languages8030212>
- Young, J. C., & Shishido, M. (2023). Investigating OpenAI's ChatGPT potentials in generating chatbot's dialogue for English as a foreign language learning. **International Journal of Advanced Computer Science and Applications**. 14(6), 65–73.

“ศาลเจ้าแสงธรรม” จากทุนทางวัฒนธรรมจีนสู่แนวทางในการจัดกิจกรรม
การท่องเที่ยวเชิงศรัทธา

Sang Tham Shrine: Developing Faith-Based Tourism Activities through
Chinese Cultural Capital

คุณिता เดชะโชติ¹ และ กฤตพร สินชัย^{2*}

Kunita Dechachote¹ and Krittaporn Sinchai^{2*}

^{1,2}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

^{1,2}Faculty of Humanities and Social Sciences Phuket Rajabhat University

*Corresponding email: krittaporn.s@pkru.ac.th

Received: September 14, 2025.; Revised: December 10, 2025.; Accepted: December 19, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งเน้นการศึกษาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมจีนและแนวทางการพัฒนาในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาของศาลเจ้าแสงธรรม จังหวัดภูเก็ต จากการประเมินศักยภาพองค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A) เกี่ยวกับสิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และที่พักของศาลเจ้าแสงธรรม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าศาลเจ้าแห่งนี้มีคุณสมบัติในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศรัทธาซึ่งเป็นไปตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A) เมื่อวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า ศาลเจ้าแสงธรรมมีทุนวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนที่สะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นภูเก็ต ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดในการวางแผนบริหารจัดการการพัฒนาสู่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศรัทธาได้

การจัดการท่องเที่ยวเชิงศรัทธา (ท่องเที่ยวสายบุญ) โดยดึงทุนวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนอันเป็นเอกลักษณ์ของศาลเจ้าแสงธรรมมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมสัมผัสประสบการณ์ผ่านอายตนะ 6 นั้น เป็นการเพิ่มมูลค่าต้นทุนทางวัฒนธรรมจีนในท้องถิ่น โดยรูปแบบกิจกรรมแบ่งตามประสาทสัมผัสทั้ง 6 อาทิ การสัมผัสทางตาผ่านการชมสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมฝาผนัง การสัมผัสทางหูผ่านการได้ยินเสียง “บักฮื้อ” ในการสวดมนต์ การสัมผัสทางลิ้นผ่านการชิมชาสมุนไพรจีน การสัมผัสทางจมูกผ่านการดมน้ำมันตะเกียงอโรมาไม้หอม การสัมผัสทางกายผ่านการตักกระต่ายติดของไหว้เจ้า และการสัมผัสทางใจผ่านการฟังตำนานหรือเรื่องเล่าจากนักสื่อความหมาย บทความนี้แสดงให้เห็นว่าศาลเจ้าแสงธรรมมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศรัทธา มีจุดแข็งและโอกาสที่เหมาะสมกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาผ่านอายตนะ 6 ที่เป็นสื่อกลางในการสร้างการรับรู้ ตระหนักถึงคุณค่า และมูลค่า อันนำไปสู่การสืบสานทุนทางวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตให้ยั่งยืนด้วยการขับเคลื่อนของชุมชน ถือเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ตที่เปี่ยมด้วยวัฒนธรรมอันโดดเด่น

คำสำคัญ : ศาลเจ้าแสงธรรม ทุนวัฒนธรรมจีน การท่องเที่ยวเชิงศรัทธา สายบุญ ภูเก็ต

ABSTRACT

This academic paper focuses on studying the potential of Chinese cultural capital and the development guidelines for organizing faith-based tourism activities at the Sang Tham shrine in Phuket. Based on an evaluation of its tourism potential using the 5A's travel compositions consisting of Attractions, Accessibility, Activities, Amenities, and Accommodations, this study reveals that Sang Tham Shrine possesses the necessary attributes to be a faith-based tourism destination that aligns with all key components of the 5A tourism framework. The SWOT analysis reveals that the Sang Tham shrine is endowed with distinct Hokkien-Chinese cultural capital embodying the vernacular identity of Phuket. Consequently, this potential can be capitalized upon to formulate strategic development plans aimed at establishing the shrine as a faith-based tourism destination.

The management of faith-based tourism (Saimu tourism), by leveraging the ethnic identity of the Hokkien-Chinese cultural capital of Sang Tham Shrine to design experiential activities through the six senses (Ayatana), is a strategy to enhance the value of local Chinese cultural heritage. The experiential activities are designed based on the six senses (Ayatana), including: visual perception through appreciating the architecture and mural paintings; auditory experiences by listening to the chanting accompanied by "Bak-Hu" drum sounds; taste through sampling traditional Chinese herbal tea; smell through inhaling aromatic lamp oil; touch experience through cutting and placing paper offerings; and mental or emotional engagement through storytelling and legends shared by cultural interpreters. This study highlights the Sang Tham shrine's potential to become a faith-based tourism destination. Its strengths and opportunities are well-suited for managing faith-based tourism by implementing the six senses (Ayatana) as a management framework. This approach, acting as a catalyst for raising awareness and recognizing both the intrinsic and economic value of heritage, the shrine ensures the sustainability of Phuket's Hokkien-Chinese cultural capital through community mobilization. Furthermore, this dynamic also serves to stimulate the economy of Phuket, leveraging the province's distinctive cultural identity.

Keywords: Sang Tham Shrine, Chinese Cultural Capital, Faith-Based Tourism, Saimu, Phuket

บทนำ

ในยุคที่ผู้คนเผชิญกับความไม่แน่นอน ปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ผันผวนอยู่ตลอดเวลา ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นแบบไม่ทันตั้งตัว หรือแม้กระทั่งการแพร่ระบาดของโรคที่สามารถคร่าชีวิตผู้คน ปัจจุบันเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตใจ ทำให้ผู้คนจำนวนมากท้อถอย และสิ้นหวัง ด้วยเหตุนี้การแสวงหาที่พึ่งทางใจเป็นสิ่งที่สำคัญ การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาที่พึ่งทางใจจึงกลายเป็นกระแสการท่องเที่ยวเชิงศรัทธา หรือที่นิยมเรียกกันว่า “การท่องเที่ยวสายบุญ” ปრაการณดังกล่าวสะท้อนผ่านการเดินทางของนักท่องเที่ยวเชิงศรัทธา ที่เดินทางไปยังไปยงศาสนสถานหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นศูนย์รวมความเชื่อ แม้ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะเป็นแค่นามธรรม แต่พลังแห่งศรัทธานั้นได้แปรเปลี่ยนเป็นขวัญกำลังใจให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงศรัทธาในการเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ นักท่องเที่ยวเหล่านี้มีความเชื่อว่าบารมีของสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะช่วยให้ก้าวผ่านอุปสรรค และคลอบคลอบความเป็นมงคลให้แก่ชีวิต การท่องเที่ยวเชิงศรัทธาไม่ใช่แค่การเียวยายจิตใจ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่น การนำทุนทางวัฒนธรรมมาต่อยอดในการยกระดับการท่องเที่ยวถือเป็นกลยุทธ์ที่ดีในหลายมิติ เช่น มิติด้านเศรษฐกิจ เมทิกา พวงแสง และเพ็ญพิมพ์ พวงสุวรรณ (2566) ชี้ให้เห็นถึงการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาว่าเป็นโมเดลที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น รวมถึงกรณีศึกษาของวัดเจติย (ไอ้ไข่) จังหวัดนครศรีธรรมราช ของ พัทธนันท์ อธิตั้ง และคณะ (2567) แสดงให้เห็นถึงพลังแห่งศรัทธาและความเชื่อ แม้จะเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้แต่กลับเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวซึ่งนำมาสู่การสร้างอาชีพและกระจายรายได้ไปยังชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

มิติด้านทุนทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากท้องถิ่น ปวีณา งามประภาสม (2567) กล่าวถึงบทบาทสำคัญของชุมชนในการเป็นเจ้าบ้านที่ดีที่มีส่วนช่วยสร้างความยั่งยืน ในขณะที่พระมหาจันทน์ สิริวัฒน (ผมไผ่) และคณะ (2567) เสนอแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากต้นทุนทางวัฒนธรรมผ่านการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สอดคล้องกับ กานดา เตชะขันหมาก (2564) ที่กล่าวถึงการส่งเสริมการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการพัฒนาศักยภาพและการใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก ท่ามกลางกระแสการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์ในยุค Post Modernism ซึ่งนักท่องเที่ยวไม่ได้แสวงหาเพียงความบันเทิง แต่ต้องการ “ความหมาย” และ “ประสบการณ์ทางจิตวิญญาณ” ความเชื่อและศรัทธาจึงถูกยกระดับให้กลายเป็นสินทรัพย์ทางเศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูงในบริบทจังหวัดภูเก็ต ทุนทางวัฒนธรรมจึงคือผลผลิตอันทรงคุณค่าของการปรับตัว และหลอมรวมความเชื่อใจนฮกเกี้ยนกับวิถีไทยภูเก็ต ตั้งแต่เทศกาลถือศีลกินผัก พิธีกรรมต่าง ๆ รวมถึงศาสนสถาน “ศาลเจ้า” ที่สะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาได้

มิติด้านการวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้มีความพยายามศึกษาและกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นระบบมากขึ้น อาทิ การศึกษาของ ปาริฉัตร ศรีหะรัญ (2568) ที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎี 3As ของ Collier & Harraway เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวบนถนนราชดำเนิน จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนข้อเสนอแนะของเชิดชัย อ่องสกุล และพระครูใบฎีกาศกรินทร์ สิริภทโท (2567) ได้เสนอถึงวางแผนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโดยเชื่อมโยงมิติประวัติศาสตร์ ตำนาน และวัฒนธรรมเข้าไว้ด้วยกัน ในขณะที่ เชิญขวัญ ขำเปรม และศุภราภรณ์ แต่งตั้งลำ (2568) ได้สะท้อนองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณของจังหวัดสิงห์บุรีผ่านการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวตามกลุ่มความเชื่อ (Segmented Belief - Oriented Routes) สามารถนำไปพัฒนาแพคเกจท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ซึ่งถือเป็นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณเพื่อส่งเสริม

ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) ของจังหวัดสิงห์บุรี นอกจากนี้การนำความเชื่อเชื่อมโยงลงสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอีกแบบหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากผลงานของพรเพ็ญ คงห้วย และคณะ (2567) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ความเชื่อของชุมชนเยวราช ซึ่งสะท้อนความเชื่อเรื่องเทศกาล เทพเจ้า และศาลเจ้าของชาวไทยเชื้อสายจีนได้อย่างชัดเจน ผลการประเมินพบว่าชุดกิจกรรมชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการนำไปต่อยอดในเชิงพาณิชย์ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมาก

มิติด้านเศรษฐกิจ ด้านทุนทางวัฒนธรรม และด้านการวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้นซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (2568) โดยเฉพาะในด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม รวมถึงการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน ผ่านกระบวนการยกระดับทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีมูลค่า โดยใช้วิธีการสร้างนวัตกรรมทางวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม และการสื่อสารคุณค่าทางจิตใจอย่างสร้างสรรค์แก่ผู้มาเยือน ในขณะเดียวกันยังเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2568) ที่ให้ความสำคัญต่อการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน และการพัฒนาพื้นที่โดยใช้ศักยภาพท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ซึ่งการนำทุนทางวัฒนธรรมและความเชื่อของชุมชนมาออกแบบเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว ถือเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืน

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงศรัทธาจึงมิได้เป็นเพียงปรากฏการณ์ทางความเชื่อ แต่เป็นกลไกสำคัญที่ผสมผสานจิตวิญญาณ เศรษฐกิจฐานราก และการอนุรักษ์อัตลักษณ์วัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนไว้อย่างลงตัว ด้วยเหตุนี้การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศรัทธา (ท่องเที่ยวสายบุญ) ในจังหวัดภูเก็ตโดยการออกแบบกิจกรรมสัมผัสประสบการณ์ผ่านอายตนะ 6 โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าต้นทุนทางวัฒนธรรมจีนในท้องถิ่น และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจนั้น จึงควรได้รับการพัฒนาและยกระดับอย่างเป็นระบบ

ภูเก็ตกับต้นทุนทางวัฒนธรรมจีน

“ภูเก็ต” ดินแดนจิงซีลอนแห่งนี้เป็นเมืองท่าการค้าทางทะเลที่สำคัญ ในอดีตเกาะแห่งนี้มีนายทุนต่างชาติเข้ามาจับซื้อแร่ดีบุกเป็นจำนวนมาก ชาวจีนเห็นโอกาสในการทำงานจึงเดินทางเสาะผืนหมอนใบด้วยความมุ่งมั่นเพื่อมาทำงานเหมืองแร่ เมื่อเข้ามาอาศัยอยู่ในผืนแผ่นดินภูเก็ตชาวจีนจำนวนมากไม่ยอมแต่งงานกับคนท้องถิ่น และตั้งรกรากอยู่บนเกาะภูเก็ต ชาวจีนและคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ตอาศัยอยู่ร่วมกัน และร่วมอนุรักษ์ สืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามไว้ ทั้งในส่วนที่เป็นรูปธรรมอย่างสถาปัตยกรรม และส่วนที่เป็นนามธรรมในรูปแบบพิธีกรรมและความเชื่อ

“ศาลเจ้า” สถาปัตยกรรมที่ไม่ได้เป็นเพียงแค่ศาสนสถานแต่ยังเป็นแหล่งเรียนทางประวัติศาสตร์ เป็นห้องเรียนด้านภาษาและวัฒนธรรม และยังเป็นศูนย์รวมพลังแห่งความศรัทธา การนำต้นทุนทางวัฒนธรรมเป็นสื่อกลางในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อผ่านการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาถือเป็นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มในจังหวัดภูเก็ตที่มีการบริหารจัดการ โดยนำเที่ยวศาลเจ้าเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สักการะขอพรเทพเจ้าเสริมสิริมงคล เช่น ศาลเจ้ากระทุ้ (ภาษาจีนแมนดาริน: 内杼斗母宫) ศาลเจ้าท่าเรือ (ภาษาจีนแมนดาริน: 吴真阁福龙宫) ศาลเจ้า

สามกอง (ภาษาจีนแมนดาริน: 三广云山宫林府太师庙) ศาลเจ้าจู้ต๋วย (ภาษาจีนแมนดาริน: 水碓斗母宫) ศาลเจ้าปุดจ้อ (ภาษาจีนแมนดาริน: 观音庙) ศาลเจ้าบางเหนียว (ภาษาจีนแมนดาริน: 网寮斗母宫) ศาลเจ้าเจ่งอ๋อง (ภาษาจีนแมนดาริน: 青龙宫) ศาลเจ้าสะพานหิน (ภาษาจีนแมนดาริน: 九天宫) ศาลเจ้าแสงธรรม (ภาษาจีนแมนดาริน: 定光堂) เป็นต้น

การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศรัทธา (ท่องเที่ยวสายบุญ) ในจังหวัดภูเก็ต หากสามารถเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้คนในชุมชนทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดีในการดูแลและต้อนรับนักท่องเที่ยว แนวทางดังกล่าวจะไม่เพียงแต่ช่วยสร้างการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาที่มีความยั่งยืนเท่านั้น แต่ยังนำไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นอีกด้วย ดังนั้น ชุมชนที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศรัทธาอย่างศาลเจ้าจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะศูนย์กลางการสืบสานอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรมจีน โดยใช้เอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาขับเคลื่อน สร้างอาชีพ สร้างรายได้แก่คนในชุมชน

จากศาลบรรพชนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศรัทธา

จุดกำเนิดของศาลเจ้าแสงธรรมเริ่มต้นจากหลวงอำนาจนารักษ์ ผู้เริ่มต้นชีวิตจากการเป็นกรรมกรเหมืองแร่ในจังหวัดภูเก็ต ก่อนจะยกระดับฐานะสู่การเป็นคหบดีและได้รับความไว้วางใจจากทางการไทยให้ดำรงตำแหน่งหลวงอำนาจนารักษ์ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลชุมชนชาวจีนในมณฑลภูเก็ต ด้วยความผูกพันต่อภูมิลำเนาเดิม ในปี พ.ศ. 2434 หลวงอำนาจนารักษ์ได้อุทิศที่ดินบริเวณถนนพังงาในปัจจุบันเพื่อจัดตั้งศาลบรรพชน โดยจำลองแบบจากศาลเจ้าตั้งกงถ้ง (ภาษาจีนแมนดาริน: 定光堂) ในหมู่บ้านเฉินจิง (ภาษาจีนแมนดาริน: 陈井村) เมืองเซี่ยเหมิน มณฑลฮกเกี้ยน ซึ่งเป็นบ้านเกิดของท่าน ภายในศาลประดิษฐานเทพเจ้าที่ตระกูลตันเคารพนับถือ นอกจากนี้ศาลแห่งนี้ยังทำหน้าที่เป็นสำนักงาน (ภาษาจีนแมนดาริน: 公司) และศูนย์รวมของชุมชนชาวจีนตระกูลตันในภูเก็ต

อย่างไรก็ตาม หลังจากศาลบรรพชนแห่งนี้เปิดดำเนินการไปช่วงเวลาหนึ่งและถูกปิดลงด้วยเหตุผลที่ไม่ปรากฏชัดเจนเป็นเวลายาวนานกว่า 60 ปี ศาลแห่งนี้ถูกปล่อยทิ้งร้างโดยขาดการบำรุงรักษา ส่งผลให้เกิดความทรุดโทรมอย่างหนัก กระทั่งมีผู้สังเกตเห็นความงามและเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของอาคารเก่าที่ตั้งอยู่ใจกลางย่านเมืองเก่าภูเก็ตนี้ ด้วยความเลื่อมใสจึงสอบถามชาวบ้านในละแวกนั้นและทราบว่าเป็นศาลบรรพชนของตระกูลตัน จากนั้นจึงร่วมมือกับลูกหลานตระกูลตันและผู้มีจิตศรัทธาดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์ เพื่อฟื้นฟูศาลบรรพชนแห่งนี้ให้กลับมามีชีวิตชีวาในฐานะศาลเจ้า

หลังจากนั้นศาลเจ้าแสงธรรมกลายเป็นสถานที่ที่คนในท้องถิ่นแวะเวียนมาสักการะและขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ภาษาจีนแมนดาริน: 祈福) และเมื่อสมปรารถนาก็กลับมาแก้บน (ภาษาจีนแมนดาริน: 还愿) ดังนั้นศาลเจ้าแสงธรรมไม่ได้เป็นเพียงศาลเจ้าแต่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงศรัทธาสอดคล้องกับงานวิจัยด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของอนุสรฯ อินนุ และคณะ (2568) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังวัดยางใหญ่ (ตาพรานบุญ) จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของตาพรานบุญด้านการบันดาลเรื่องการทำงาน โชคลาภ รวมไปถึงเรื่องเมตตามหานิยม ตลอดจนงานวิจัยด้านแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวของโอราวัฒน์ ผลข้าทอง และปวีศา เลิศวิริยะประสิทธิ์ (2568) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่เลือกเดินทางไปเทวาลัยพระพิฆเนศ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานครว่า กลุ่มที่มีรายได้มากไปสักการะเพื่อแสวงหาการยอมรับในสังคมต่างจากกลุ่มที่มีรายได้น้อยจะสักการะ

ตามความเชื่อเพื่อขอพรเรื่องการทำงาน การเงิน ตลอดจนสุขภาพ ในงานวิจัยของ Yanmi Wang และจันท์สุดา ไชยประเสริฐ (2566) สะท้อนถึงการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาใน 4 ศาลเจ้าจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต กล่าวว่าผู้คนนิยมสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ศาลเจ้าแม่ย่านาง ศาลเจ้าจ้ออ้อ ศาลเจ้าปุดจ้อ และศาลเจ้าจ้วยเต้าโบ้เก้ง เพื่อขอพรใน 8 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ความรัก โชคลาภ การงาน การขอบุตร การขอชื่อ การแก้ปีชง และความแคล้วคลาดปลอดภัย โดยศาลเจ้าแสงธรรมเป็นศาลเจ้าจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศรัทธาที่มีชื่อเสียงด้านการประทานพรเกี่ยวกับหน้าที่การงาน โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงศรัทธาจะบอกเล่าความศักดิ์สิทธิ์ของศาลเจ้าแสงธรรมแบบปากต่อปาก ทำให้ศาลเจ้าแสงธรรมแห่งนี้ได้รับความนิยมจากกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงศรัทธาเพิ่มมากขึ้น

กล่าวถึง "ศาลเจ้าแสงธรรม" ซึ่งเป็นศาลเจ้าเก่าแก่ที่ยืนหยัดคู่กับจังหวัดภูเก็ตมาเป็นเวลานานนับร้อยปี ได้รับพระราชทานรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่นจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ใน พ.ศ. 2540 ผ่านการคัดเลือกโดยสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ นอกจากนี้ใน พ.ศ. 2542 ได้มีการบูรณะครั้งใหญ่เพื่อเฉลิมฉลองวาระครบรอบ 109 ปีของการก่อตั้ง "ศาลเจ้าแสงธรรม" ดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เข้ามาศึกษาประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ สถาปัตยกรรม เป็นต้น ถือเป็นการยกระดับต้นทุนทางวัฒนธรรมจีน ใน พ.ศ. 2556 จังหวัดภูเก็ตได้ริเริ่มนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยจัดตั้งถนนคนเดิน "ตลาดใหญ่" บริเวณถนนกลาง ซึ่งถนนสายนี้เชื่อมต่อกับถนนตีบุก ซอยรมณีย์ ถนนเยาวราช และถนนพังงา ส่งผลให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เข้ามาพักผ่อนเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตในย่านเมืองเก่าแห่งนี้ได้มีโอกาสแวะเวียนมาที่ศาลเจ้าแสงธรรม ทำให้ศาลเจ้าเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวมากขึ้น และใน พ.ศ. 2567 ศาลเจ้าแสงธรรมเป็นหนึ่งในสถานที่ถ่ายทำซีรีส์ "แปลรักฉันด้วยใจเธอ" จึงมีกระแสการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ ซีรีส์ รายการโทรทัศน์ (Set-jetting) ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังศาลเจ้าแสงธรรมมีความหลากหลายยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ศาลเจ้าแสงธรรมจึงมีใช้เพียงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับการสักการะขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น หากแต่ยังเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่าที่บอกเล่าเรื่องราวของชุมชนชาวจีนฮกเกี้ยนในภูเก็ต สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างรากเหง้าทางวัฒนธรรม ความศรัทธา และการปรับตัวของชุมชนชาวจีนในบริบทของสังคมภูเก็ต

การถอดรหัสความหมายผ่านพิธีกรรม

คติความเชื่อเป็นนามธรรมที่ไม่อาจจับต้องได้ และความศรัทธาไม่อาจพิสูจน์ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ทว่าทั้งสองหยั่งรากลึกอยู่ในระบบความคิด ค่านิยม และพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ ตั้งแต่กำเนิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต เมื่อบุคคลที่มีความเชื่อและศรัทธาร่วมกันมารวมตัวกัน ความเชื่อเหล่านั้นจะถูกถ่ายทอดและหล่อหลอมจนกลายเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินชีวิต คติความเชื่อเหล่านี้ปรากฏอยู่ในทุกหนแห่งบนโลก และเมื่อครั้งที่ชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดภูเก็ต พวกเขาได้นำคติความเชื่อดั้งเดิมจากภูมิปัญญาของตนติดตัวมาด้วย ซึ่งได้กลายเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมจีนในวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนจังหวัดภูเก็ต

ตามคติความเชื่อของชาวจีน การเคลื่อนที่ของดาวนพเคราะห์หลังช่วงเทศกาลตรุษจีนมีอิทธิพลต่อดวงชะตาของมนุษย์ โดยเฉพาะผู้ที่ปีนักษัตรขัดแย้งกับตำแหน่งดาวประจำปี ซึ่งเชื่อว่าจะประสบเคราะห์กรรม เพื่อรับมือกับอิทธิพลดังกล่าว จึงเกิดพิธีบูชาดาวนพเคราะห์ (ภาษาจีนแมนดาริน: 生肖年祈福) และพิธีแก้ปีชง (ภาษาจีนแมนดาริน: 化解“冲太岁”) เพื่อปรับสมดุลดวงชะตา พิธีเหล่านี้มีความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับเทพเจ้า “ไท่ส่วยเอี๋ย”

(ภาษาจีนแมนดาริน: 太岁爷) ผู้ทรงเป็นผู้ดูแลดวงชะตาของมนุษย์ ตามความเชื่อ เทพเจ้าองค์นี้จะเสด็จลงจากสวรรค์ หลังช่วงตรุษจีน นำไปสู่การจัดพิธีบูชาเทพเจ้าไท่ส่วยเอี้ย (ภาษาจีนแมนดาริน: 拜太岁) หรือที่รู้จักในนาม “พิธีสะเดาะเคราะห์ เสริมดวงชะตา” สอดคล้องกับ ขวัญชนก สุวรรณพงศ์ (2564) ได้ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่เกิดจากความเครียดเรื่องงาน จึงมีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวเพื่อทำบุญสะเดาะเคราะห์ปีชง

ศาลเจ้าแสงธรรม จังหวัดภูเก็ต มีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกหลักในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมจีนให้คงอยู่คู่กับชุมชนท้องถิ่น การจัดพิธีสะเดาะเคราะห์ เสริมดวงชะตา ณ ศาลเจ้าแห่งนี้ สะท้อนถึงความเชื่อและประเพณีจีนอย่างเด่นชัด ใน “พิธีสะเดาะเคราะห์ เสริมดวงชะตา” จะมีผู้ทำพิธี ที่เรียกอีกอย่างว่า “ฮวดกั้ว” (ภาษาจีนแมนดาริน: 法团) จะใช้กุยช่าย (ภาษาจีนแมนดาริน: 韭菜) ซึ่งถือเป็นผักมงคลตามความเชื่อจีน ลำต้นกุยช่ายสื่อถึงอายุยืนยาว (ภาษาจีนแมนดาริน: 长寿) และใบกุยช่ายสื่อถึงความเป็นอมตะ (ภาษาจีนแมนดาริน: 长生不老) มาใช้พันรอบใบสะเดาะเคราะห์ (ภาษาจีนแมนดาริน: 化太岁符) เพื่อประกอบพิธีป้ออุน (ภาษาจีนแมนดาริน: 保运) ต่อจากนั้นจะมีการประกอบพิธีประทับตราตะอิน (ภาษาจีนแมนดาริน: 搭印) เพื่อรับรองเข้าร่วมพิธีลงนอกจากนี้ยังมีการใช้ส้ม (ภาษาจีนแมนดาริน: 橘子) ซึ่งเป็นผลไม้มงคลที่สื่อถึงความสิริมงคลและความสมปรารถนา (ภาษาจีนแมนดาริน: 吉祥如意) โดยจะปลูกเปลือกส้มและโยนเปลือกขำศีรษะผู้เข้าร่วมพิธีเพื่อขับไล่สิ่งอัปมงคล ก่อนผู้เข้าร่วมพิธีจะนำผลส้มมารับประทานเพื่อความเป็นมงคล ปิดท้ายด้วยพิธีการเผากระดาษเทพอุปถัมภ์ (ภาษาจีนแมนดาริน: 贵人符) เพื่อเสริมดวงชะตา นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมพิธียังได้รับหมี่สั่ว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอายุยืนยาว (ภาษาจีนแมนดาริน: 长寿) เพื่อนำไปรับประทาน และยังสามารถจุดตะเกียงเพื่อเสริมความเจริญรุ่งเรืองได้อีกด้วย สอดคล้องกับ สุธิรา ปานแก้ว และ ประสพชัย พสุนนท์ (2566) กลุ่มนักท่องเที่ยวเจนเอเรชั่นวายตั้งใจไปไหว้พระสักการะศาลเจ้าเพื่อขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้สบายใจและช่วยเสริมสิริมงคลแก่ชีวิต

พิธีกรรมเหล่านี้เป็น “ทุนทางวัฒนธรรม” ที่สร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่นและดึงดูดนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ด้วยเหตุนี้ศาลเจ้าแสงธรรมจึงไม่เพียงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ต แต่ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงศรัทธาอีกด้วย กล่าวได้ว่าศาลเจ้าแสงธรรมทำหน้าที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการสืบสานอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมจีน โดยเฉพาะในด้านพิธีกรรมและคติความเชื่อของย่านเมืองเก่าภูเก็ต

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศรัทธาตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว “5A”

ประพนธ์ เล็กสุมา และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2565) ได้กำหนดแนวคิดการวิจัยเพื่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มองค์กรในภูมิภาคตะวันตกโดยใช้หลักเกณฑ์ 3 ประการ ประกอบด้วย 1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว 2. แนวคิดองค์ประกอบการท่องเที่ยว “5A” และ 3. แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี 5A ของ Dickman (1996) ที่นิยมนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยว ดังนั้นบทความวิชาการฉบับนี้ได้เลือกใช้แนวคิดองค์ประกอบการท่องเที่ยว “5A” มาประเมินศักยภาพเกี่ยวกับสิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และที่พักของศาลเจ้าแสงธรรม

1. ศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction)

ด้วยบริบททางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์อันยาวนาน พิธีกรรม งานพิธี สถานที่ตั้ง อาคารบ้านเรือน สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของชุมชนย่านเมืองเก่า ศาลเจ้าแสงธรรมจึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ 4 กลุ่ม คือ 1. กลุ่ม

นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เข้ามาศึกษาประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ สถาปัตยกรรม ของชาวจีนฮกเกี้ยน ที่ปรากฏในส่วนต่าง ๆ ของศาลเจ้า 2. กลุ่มนักท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ ซีรีส์ รายการโทรทัศน์ (Set-jetting) ที่ต้องการตามรอยสถานที่ถ่ายทำ เยี่ยมชมสถานที่จริงที่ปรากฏในฉากที่ตนเองประทับใจจากซีรีส์เรื่อง “แปลรักฉันด้วยเธอ” 3. กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะท่องเที่ยวบริเวณชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตและละแวกใกล้เคียงเพื่อสัมผัสวิถีชุมชน และ 4. กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงศรัทธา ที่มาสักการะขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาลเจ้า

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

ด้านการเข้าถึงศาลเจ้าแสงธรรมแบ่งเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ วิธีการเดินทางไปยังศาลเจ้าแสงธรรม และการเข้าถึงข้อมูลศาลเจ้าแสงธรรม ศาลเจ้าแสงธรรมตั้งอยู่บริเวณถนนพังงาใจกลางเมืองภูเก็ต การเดินทางมายังศาลเจ้าแสงธรรมสามารถทำได้โดยการเดินเท้า การเดินทางด้วยรถสาธารณะ การขับขีรถส่วนตัว เป็นต้น หากที่ตั้งของศาลเจ้าค่อนข้างมีบริเวณจำกัด ส่วนการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้าแสงธรรมมักเกิดจากการบอกเล่าของคนในพื้นที่ฐานข้อมูลออนไลน์นั้นมีอยู่ค่อนข้างจำกัด

3. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)

ในวันปกตินักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปศึกษาประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรมจากราชศาลเจ้าแสงธรรมและบริเวณใกล้เคียงซึ่งเป็นการรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงศรัทธาที่เข้ามาสักการะเทพเจ้าตามความเชื่อของชาวจีน เนื่องจากศาลเจ้าแสงธรรมเป็นศาลเจ้าเก่าแก่ที่ยืนหยัดคู่กับจังหวัดภูเก็ตมาเป็นเวลานานนับร้อยปี เป็นหนึ่งในศาลเจ้าที่สืบสานประเพณีถือศีลกินผักของจังหวัดภูเก็ต และพิธีกรรมที่โดดเด่นที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดคือ “พิธีสะเดาะเคราะห์ เสริมดวงชะตา” ที่จะจัดขึ้นหลังเทศกาลตรุษจีน

4. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

เนื่องจากศาลเจ้าแสงธรรมเป็นศาลเจ้าที่อยู่บนทำเลทอง จุดเด่นตั้งอยู่ใกล้ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ติดกับจุดแลนด์มาร์คของจังหวัดภูเก็ต อีกทั้งมีสถานที่ท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ อยู่ใกล้เคียง เช่น วัด พิพิธภัณฑ์ที่เป็นแหล่งให้ความรู้ นอกจากนี้ตั้งอยู่บริเวณย่านเมืองเก่าที่มีร้านค้า ร้านอาหาร ธนาคาร ห้างสรรพสินค้า จุดบริการรถขนส่งสาธารณะ โรงพยาบาล เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนในชุมชน หรือนักท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังมีพื้นที่สาธารณะอยู่ใกล้เคียง โดยภายในพื้นที่สาธารณะจะมีกิจกรรมรูปแบบอื่น ๆ อยู่ภายในด้วย

5. ที่พัก (Accommodation)

องค์ประกอบด้านที่พักเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ ที่พักโดยรอบของศาลเจ้าแสงธรรมมีความหลากหลายของรูปแบบ ราคาและบริการ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกใช้บริการตามความต้องการ เช่น โฮสเทล (Hostel) เกสต์เฮาส์ (Guest House) โรงแรม (Hotel) เป็นต้น ซึ่งที่พักกระจายตัวอยู่ในบริเวณใกล้เคียง มีพร้อมเพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถพักค้างคืนได้

จากการวิเคราะห์ศักยภาพตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A) นับว่าศาลเจ้าแสงธรรมมีศักยภาพเพียงพอทั้งด้านสิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และที่พัก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าศาลเจ้าแสงธรรมมีคุณสมบัติในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศรัทธา

การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของศาลเจ้าแสงธรรม

การท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มการเติบโตแบบต่อเนื่องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศรัทธา (ท่องเที่ยวสายบุญ) ให้มีความยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SWOT Analysis ที่รู้ถึงจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threats) โดยมีการเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยการประชุมกลุ่ม และการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน ประกอบด้วย นักท่องเที่ยว จำนวน 5 คน มัคคุเทศก์ 1 คน ปรชาญด้านวัฒนธรรมจีน 3 คน ผู้ดูแลศาลเจ้า 1 คน เพื่อนำผลมาวางแผนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศรัทธา

จุดแข็ง (Strengths) ศาลเจ้าแสงธรรมมีทุนวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนที่เข้มข้นและสมบูรณ์ครบถ้วนตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5A (Attraction, Accessibility, Amenity, Accommodation, Activity) โดยเฉพาะด้านด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) และกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) ที่โดดเด่น ซึ่งศาลเจ้าแสงธรรมตั้งอยู่ในทำเลชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ทำให้เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมจีนดั้งเดิม พิธีสะเดาะเคราะห์ เสริมดวงชะตา และประเพณีถือศีลกินผักที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของภูเก็ต มีความศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับการยอมรับมายาวนาน จึงเป็นจุดแข็งหลักที่สามารถต่อยอดเป็นการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาได้

จุดอ่อน (Weakness) การบริหารจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวของศาลเจ้าแสงธรรมยังอยู่ในระยะเริ่มต้น จึงมีหลายส่วนที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้อีก อาทิ ระบบฐานข้อมูลเฉพาะของศาลเจ้าในรูปแบบดิจิทัลที่เป็นทางการ จุดบริการข้อมูลหรือการต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติอย่างเป็นระบบ การบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการวางแผนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศรัทธา (ท่องเที่ยวสายบุญ) อย่างต่อเนื่อง

โอกาส (Opportunity) ทำเลศาลเจ้าแสงธรรมตั้งอยู่ใจกลางย่านเมืองเก่าภูเก็ต การเดินทางสะดวกทำเลทองนี้จึงเป็นโอกาสสำคัญที่จะเปลี่ยนศาลเจ้าแสงธรรมให้กลายเป็นจุดหมายหลักของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงศรัทธาที่สามารถแวะเวียนมาเยี่ยมชมหรือทำกิจกรรมที่ศาลเจ้าได้ตลอดทั้งปี

อุปสรรค (Threats) การแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาในภูเก็ตและจังหวัดใกล้เคียง อาทิ การเข้าถึงช่องทางการประชาสัมพันธ์หลักของศาลเจ้ายังคงอยู่ในวงจำกัด และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างความแตกต่าง อาจมีความเสี่ยงที่จะถูกมองเป็นเพียง “จุดแวะเช็กอินสั้น ๆ” ในเส้นทางท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า แทนที่จะเป็นจุดหมายหลักของนักท่องเที่ยว

ด้วยเหตุนี้ การนำทุนอันล้ำค่าอย่างทุนวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนดั้งเดิมมาเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาโดยใช้กิจกรรมสัมผัสประสบการณ์ผ่านอายตนะ 6 อันเป็นเครื่องมือขยายผลเพื่อให้ได้มีกิจกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วมต่อเนื่องตลอดทั้งปี ซึ่งเป็นการสร้างการรับรู้ ตระหนักถึงคุณค่ามูลค่าทางจิตวิญญาณ นำไปสู่การพัฒนาให้ศาลเจ้าแสงธรรมกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศรัทธาโดยชุมชนตัวอย่างที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อนำไปสู่การสืบสานสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนภูเก็ตและขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนได้

การท่องเที่ยวเชิงศรัทธา: กิจกรรมสัมผัสประสบการณ์ผ่านอายตนะ 6

จากการศึกษาของธนาวดี ปิ่นประชานันท์ และคณะ (2565) พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากบริบทสังคมเดิมของตน และต้องการได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและ กิจกรรมที่ตนได้ร่วมลงมือทำซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญา การจัดการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาโดยดึงดูดวัฒนธรรม จินตนาการอันเป็นเอกลักษณ์ของศาลเจ้าแสงธรรมแปลงเป็นทุนการท่องเที่ยวโดยการออกแบบกิจกรรมสัมผัส ประสบการณ์ผ่านอายตนะ 6 นั้นเป็นการเพิ่มมูลค่าต้นทุนทางวัฒนธรรมเงินในท้องถิ่น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศรัทธา (ท่องเที่ยวสายบุญ) ของศาลเจ้าแสงธรรมนั้นเป็นสิ่งท้าทาย สอดคล้องกับสมภพ ยี่จ่อหอ (2567) ที่ได้เสนอแนวทางการ สร้างสรรค์ประสบการณ์ท่องเที่ยวท้องถิ่นและการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่าน “5 ส. 6 สัมผัส” ซึ่ง “6 สัมผัส” ก็คือ “อายตนะ 6 หรือประสาทสัมผัส 6 ด้าน” อันประกอบด้วย สัมผัสทางตา (Sight) สัมผัสทางหู (Hearing) สัมผัสทางลิ้น (Taste) สัมผัสทางจมูก (Smell) สัมผัสทางกาย (Touch) และการสัมผัสทางใจ (Belief)

การออกแบบรูปแบบกิจกรรมสัมผัสประสบการณ์ผ่านอายตนะ 6 โดยผสมผสานและบูรณาการความเป็นจีนเพื่อให้ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงศรัทธาได้สัมผัสกับประสบการณ์จริง เรียนรู้ ตระหนักในประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่าง อย่างลึกซึ้งนั้น คือการดึงดูดวัฒนธรรมจีนออกมาถ่ายทอดผ่านกิจกรรมสัมผัสประสบการณ์ผ่านอายตนะ 6 โดยแบ่งตาม ประสาทสัมผัส 6 มีแนวทางดังนี้

1. กิจกรรมสัมผัสการมองเห็น (Sight) : เป็นสัมผัสแรกที่นักท่องเที่ยวจะได้ใช้มากที่สุดขณะเดินทางท่องเที่ยว กิจกรรมเปิดประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัสการมองเห็นนี้ควรให้นักท่องเที่ยวได้เห็นอย่างชัดเจนและเห็นอย่างสวยงาม ตามจริง เช่น กิจกรรมชมภาพจิตรกรรมฝาผนัง และสถาปัตยกรรมในศาลเจ้าธรรมที่มีมายาวนาน

2. กิจกรรมสัมผัสการได้ยิน (Hearing) : อรรถรสทางหูจากการท่องเที่ยวมักเกิดควบคู่ไปกับการมองเห็น กิจกรรมเปิดประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัสการได้ยินนี้ควรเป็นการได้ยินได้ฟังอย่างทั่วถึง ชัดเจน และประทับใจน่าจดจำ เช่น กิจกรรมการเคาะจังหวะตามบทสวดด้วย “บั๊กอ้อ” (ภาษาจีนแมนดาริน: 木鱼) การเล่าเรื่องจากนักเล่าเรื่อง หรือนักสื่อความหมาย

3. กิจกรรมสัมผัสการลิ้มรส (Taste) : การออกแบบประสบการณ์เรื่องการชิมให้แก่นักท่องเที่ยวควรเป็นอย่ ่างเข้าใจซึ่งที่มา ความพิเศษ ปลอดภัย และประทับใจ โดยสามารถออกแบบกิจกรรมเปิดประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัส การลิ้มรสได้ด้วยกิจกรรมชิมชาสมุนไพรจีน กิจกรรมชิมขนมมงคลจีนภูเก็ต

4. กิจกรรมสัมผัสการได้กลิ่น (Smell) : นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสกลิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ในวิถีชุมชนนั้น ๆ ได้ โดยการออกแบบประสบการณ์สัมผัสกลิ่นต่าง ๆ ทั้งแบบที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือเกิดจากการออกแบบกิจกรรมขึ้น โดยเปิดประสบการณ์สัมผัสกลิ่นผ่านการเติมน้ำมันตะเกียงอโรมา กลิ่นสมุนไพรจีนจากอาหารหรือเครื่องดื่ม

5. กิจกรรมการสัมผัส (Touch) : การสร้างประสบการณ์ด้วยการลงมือทำควรเริ่มด้วยการนำเสนอข้อมูล เพื่อ เชื้อเชิญนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการลงมือทำเพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเอกลักษณ์ วิถีชีวิตในชุมชน ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงระยะเวลาและเหมาะสมกับอายุ โดยสามารถออกแบบกิจกรรมเปิดประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัส ด้วยการตัดกระดาษคำมงคลจีน การทำขนมมงคลจีนภูเก็ต

6. กิจกรรมสัมผัสการเข้าถึง (Belief) : แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่ปรากฏร่องรอยที่เป็นรูปธรรม ปรากฏชุมชน หรือนักสื่อความหมายสามารถเล่า ไน้มน้าว กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้ไข่มโนสัมผัสเพื่อเข้าถึง ธรรมชาติและซาบซึ้งผ่าน

การรับฟังเรื่องเล่า ที่ไม่อาจสัมผัสได้ด้วยจากสิ่งที่เห็น จากการสัมผัส ไม่มีรส ไม่มีกลิ่น หากแต่สามารถไปสู่หัวใจของนักท่องเที่ยวนั้น โดยสามารถออกแบบกิจกรรมเปิดประสบการณ์ผ่านการเข้าถึง ด้วยการฟังเรื่องเล่าที่มา ความเชื่อ พิธีกรรมของศาลเจ้าแสงธรรม หรือการเล่าเรื่องเทศกาลถือศีลกินผัก ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาถิ่น วัฒนธรรม ความเชื่อ ความศรัทธาที่เป็นทุนวัฒนธรรมจีนชาวฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต

กิจกรรมสัมผัสประสบการณ์ผ่านอายตนะ 6 ด้านวัฒนธรรมจีนในศาลเจ้า มิได้เป็นเพียงการสร้างประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงทุนทางวัฒนธรรมจีนชาวฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตที่ยังรากลึกอยู่ในสังคมภูเก็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่งมรดกขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อความศรัทธาสืบทอดปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน เช่น เทศกาลพ้อต่อ ประเพณีถือศีลกินผัก เทศกาลตรุษจีน พิธีกรรมสะเดาะเคราะห์เสริมดวงชะตา ฯ ศาลเจ้าแสงธรรมสามารถนำทุนทางวัฒนธรรมเหล่านี้มาแปลงเป็นทุนการท่องเที่ยวได้ โดยเปิดให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในชุมชนอันเป็นการกระตุ้นและสร้างการรับรู้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของทุนทางวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยน เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ สืบสานวิถีและวัฒนธรรมจีนในจังหวัดภูเก็ตและขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนได้

บทสรุป

การจัดการท่องเที่ยวเชิงศรัทธา (ท่องเที่ยวสายบุญ) โดยดึงทุนวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนอันเป็นเอกลักษณ์ของศาลเจ้าแสงธรรมมาออกแบบกิจกรรมสัมผัสประสบการณ์ผ่านอายตนะ 6 จึงไม่ใช่เป็นเพียงการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์ทั่วไป หากแต่เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางจิตวิญญาณอย่างแท้จริง และสามารถสร้างมูลค่าเศรษฐกิจที่ยั่งยืนพร้อมกันไปเป็นคราวเดียว รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศรัทธานี้จึงมีความท้าทาย เป็นการนำความเชื่อและความศรัทธาหลอมรวมกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจีน เพิ่มมูลค่าต้นทุนทางวัฒนธรรมจีนในท้องถิ่นผ่านการปลูกกระแสการท่องเที่ยวเชิงศรัทธา ซึ่งส่งผลในมิติเศรษฐกิจตามที่เมทีกา พวงแสง และเพ็ญพิมพ์ พวงสุวรรณ (2566) รวมถึงพัทธนันท์ อธิตั้ง และคณะ (2567) ได้กล่าวไว้ นอกจากนี้ในมิติด้านทุนทางวัฒนธรรมนั้นถูกบูรณาการอยู่ในกิจกรรมสัมผัสประสบการณ์ผ่านอายตนะ 6 ตามแนวทางของสมภพ ยี่จ่อหอ (2567) ที่สามารถใช้ชุมชนที่มีหน้าที่เป็นเจ้าบ้านในการขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สอดคล้องกับกานดา เตชะขันหมาก (2564) และปวีณา งามประภาส (2567) ซึ่งจะสามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้คนในชุมชน รวมถึงกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ตตามที่พระมหาจันทน์ศิริวัฒน์ (ผมไผ่) และคณะ (2567) ที่เสนอแนวทางไว้

อย่างไรก็ตาม ในการขับเคลื่อนการจัดการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาผ่านทุนวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนต้องอาศัยการบริหารทุนทางวัฒนธรรม ทั้งการสนับสนุนในเชิงนโยบาย และการปฏิบัติจริง อาทิ การกำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยการเชื่อมโยงวัฒนธรรมเข้ากับเรื่องราวที่ทุกคนเข้าถึงได้ การสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับทุนวัฒนธรรมในตลาดสากล มีการกำกับติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน การส่งเสริมความร่วมมือในระดับท้องถิ่นและนานาชาติผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย และการใช้เทคโนโลยีร่วมสมัยเพื่อเป็นการสร้างรายได้แก่ชุมชนและส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ทุนวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตมีการส่งเสริมสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ทุนทางวัฒนธรรมเหล่านี้สามารถส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาของจังหวัดภูเก็ตได้ ดังนั้นการนำทุนวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนอันเป็นเอกลักษณ์ของศาลเจ้าแสงธรรมด้วยกิจกรรมสัมผัสประสบการณ์ผ่านอายตนะ 6 ซึ่งสามารถสร้างการเรียนรู้ ตระหนัก สืบสาน อนุรักษ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม คติความเชื่อและวิถีชีวิตที่แตกต่างอย่างลึกซึ้ง อันจะเห็นได้จากการท่องเที่ยวเชิงศรัทธา (ท่องเที่ยวสายบุญ) ที่กำลังเติบโตไปในทิศทางที่ดีและเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในขณะนี้ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ผลักดันให้การท่องเที่ยวเชิงศรัทธาเป็นซอฟต์แวร์พาเวอร์ (F-Faith) ตัวที่ 6 ของไทย มุ่งเน้นนำเสนอการท่องเที่ยวเชิงศรัทธา (ท่องเที่ยวสายบุญ) ดังนั้นศาลเจ้าแสงธรรมจึงมีใช้เพียงสถานที่สำหรับการสักการะขอพรศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น แต่เป็นสถานที่บอกเล่าเรื่องราวอัตลักษณ์ของชุมชนชาวจีนฮกเกี้ยนในภูเก็ตที่สามารถสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณค่า และความหมายให้นักท่องเที่ยว (Meaningful Travel) จนกลายเป็นซอฟต์แวร์พาเวอร์ที่สร้างอาชีพ สร้างรายได้และคุณค่าทางสังคมอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กานดา เต๊ะชั้นหมาก. (2564). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญ ตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วารสารรัชต์ภาคย์**. 15(43), 166-182.
- ขวัญชนก สุวรรณพงศ์. (2564). พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยวชาวไทย. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต**. 7(3), 113-128.
- เชิดชัย อ่องสกุล และพระครูใบฎีกาศักกรินทร์ สิริภทฺโท. (2567). แนวทางการพัฒนาศักยภาพเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศรัทธาผ่านมิติความศรัทธาและความเชื่อสมเด็จเจ้าแห่งลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. **Asian Journal of Traditional and Innovative Arts and Textiles**. 3(1), 69-85.
- เชิญขวัญ ขำเปรม และศุภราภรณ์ แต่งตั้งลำ. (2568). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณเชื่อมโยงวิถีความเชื่อไทยเพื่อส่งเสริมซอฟต์แวร์พาเวอร์ จังหวัดสิงห์บุรี. **วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 8(5), 2313-2328.
- ธนาวิ ปิ่นประขานันท์, ชมพูนุท ภาณุภาส และจุฑาธิปต์ จันท์เอียด. (2565). การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่. **วารสารศิลปการจัการ**. 6(3), 1348-1368.
- ประพนธ์ เล็กสุมา และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2565). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มองค์กรในภูมิภาคตะวันตก. **วารสารศิลปการจัการ**. 6(4), 2082-2106.
- ปวีณา งามประภาส. (2567). การท่องเที่ยวเชิงศรัทธาโดยชุมชนในยุคดิจิทัล: ฉากทัศน์ในการปรับตัวสำหรับนักท่องเที่ยวสายบุญเตลู่. **วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น**. 8(4), 374-383.
- ปาริฉัตร ศรีหารัฐ. (2568). เปิดพิภพลับ มูเตลู่ที่เมืองคอน : ความเชื่อ ศรัทธา และการตลาด. **วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ**. 18(พิเศษ), 68-80.

- พัทธนันท์ อธิตัง, เตชิตา สุทธิรักษ์, กุลวดี จันทร์วิเชียร, วิสูตร เพชรรัตน์ และวราพร กาญจนคลอด (2567). การท่องเที่ยว
สายมูเตลู: วัดเจดีย์ไผ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารวิทยาการจัดการ**. 11(1), 244-253.
- พรเพ็ญ คงหน่วย, อุษณา พิมพ์, พิมพ์ชนก ชติยะ, มุกิตา เทพบางจาก, สโรชา แซ่ตัน, อาภาณุ จันแพทยรักษ์,
นภัทร เอกจริยกร, อภิชาติ พลประเสริฐ และศิริก้อย ชุตาทวีสวัสดิ์. (2567). การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อ
ส่งเสริมอัตลักษณ์ความเชื่อในชุมชนเขาวราช. **วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ (มสป.)**. 26(1), 127-141.
- พระมหาจันทน์ สิริวัฒน์ (ผมไม่), ทองคำ ดวงจันทร์ และอริยธัช เลิศรวมโชค. (2567). บั้งไฟพญานาค: คติ ความเชื่อ
ศรัทธาสู่การยกระดับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนในจังหวัดหนองคาย. **วารสารปัญญาภิธาน**.
9(2), 307-320.
- เมทิกา พ่วงแสง และเพ็ญพิมพ์ พวงสุวรรณ. (2566). ความเชื่อ ความศรัทธา ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัด
พัทลุง. **วารสารศิลปศาสตร์**. 4(2), 58-71.
- สมภพ ยี่จ่อหอ. (2567). 5ส. 6สัมผัส: คู่มือเพื่อการสร้างสรรค์ประสบการณ์ท่องเที่ยวท้องถิ่นและการท่องเที่ยวโดย
ชุมชนอย่างลึกซึ้ง. เชียงใหม่ : วนิดาการพิมพ์.
- สุธีรา ปานแก้ว และประสพชัย พสุนนท์. (2566). องค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความตั้งใจ
ท่องเที่ยวไหว้พระสักการะศาลเจ้าของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นวายในจังหวัดสงขลา. **วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 17(1), 175-186.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2568). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13
(พ.ศ. 2566-2570)**. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2568. จาก https://www.nesdc.go.th/wp-content/themes/plant3-child/assets/pdf/13/article_file_20230307173518.pdf
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2568). **ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)**. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2568. จาก
https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
- อนุสรณ์ อินนุณ, อาภาภรณ์ สุขหอม และกัญจนา ไกรวาส. (2568). พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ
นักท่องเที่ยว : กรณีศึกษา วัดยางใหญ่ (ตาพรานบุญ) จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารรัฐประศาสนศาสตร์
และนิติศาสตร์**. 2(1), 67-79.
- ไอรวัฒน์ ผลคำทอง และปวีศา เลิศวิริยะประสิทธิ์. (2568). พฤติกรรมและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการ
เดินทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาเทวาลัยพระพิฆเนศ เขตห้วยขวาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร. **วารสารวิจัย
วิทยาการจัดการ**. 9(2), 312-325.
- Dickman, S. (1996). **Tourism: An Introductory Text**. Sydney: Hodder Education.
- SEA Bridge. (2568). **รวม 24 อาม-ศาลเจ้าภูเก็ต ขอพรดีดี เอาใจสายบุญ2021**. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2568.
จาก <https://www.seabridge.space/content/24-chinese-shrines-you-must-visit-in- Phuket>
- Yanmi Wang และจันทร์สุดา ไชยประเสริฐ. (2566). ความเชื่อและพิธีกรรมของศาลเจ้าจีนฮกเกี้ยน : กรณีศึกษา
ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 5
วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2566. 345-353.

แบบฟอร์มการส่งบทความวิชาการ/บทความวิจัย
วารสารราชนครินทร์ (Journal of Rajanagarindra) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

1. ชื่อ – นามสกุล ผู้ส่งบทความ

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ขอส่งบทความ ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย ☐ อื่นๆ ระบุ.....

2. ชื่อบทความ

(ภาษาไทย).....

.....

(ภาษาอังกฤษ).....

.....

3. กรณีที่เป็นอาจารย์และนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชาที่สังกัด

(ภาษาไทย)

(ภาษาอังกฤษ).....

4. ระดับการศึกษาสูงสุด (ภาษาไทย) (ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่งทางวิชาการ (ภาษาไทย) (ภาษาอังกฤษ).....

5. หน่วยงานที่สังกัด

(ภาษาไทย)

(ภาษาอังกฤษ).....

6. ชื่อผู้เขียนร่วม

6.1 ชื่อ (ภาษาไทย)

(ภาษาอังกฤษ)

วุฒิการศึกษา สาขาวิชา

6.2 ชื่อ (ภาษาไทย)

(ภาษาอังกฤษ)

วุฒิการศึกษา สาขาวิชา

หมายเหตุ กรณีมีผู้เขียนร่วมมากกว่า 1 คน ให้ระบุเฉพาะคนที่ 1 ส่วนคนอื่นๆ ระบุในบทคัดย่อ

7. ผู้รับผิดชอบบทความชื่อ สกุล

8. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

.....
.....
.....
.....

โทรศัพท์.....E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อเรื่องที่ระบุในบทความจริง

โดยบทความต้นฉบับนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และระหว่างรอผลการพิจารณารับลงตีพิมพ์จากวารสารราชชนรินทร์ ข้าพเจ้าจะไม่นำส่งบทความต้นฉบับนี้ไปรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ อีก หากพบว่าการส่งไปรับการพิจารณาที่อื่นด้วย ข้าพเจ้ายินดีให้ทางวารสารฯ ยกเลิกการพิจารณาโดยทันที และยินยอมว่าบทความที่ตีพิมพ์ลงในวารสารราชชนรินทร์ ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์

ลงนาม.....

(.....)

ผู้ส่งบทความวิชาการ/บทความวิจัย

****กรณารอกข้อมูลที่เป็นจริงและสมบูรณ์ที่สุด เพื่อความสะดวกในการประสานงานและการตีพิมพ์บทความ****

วารสารราชชนรินทร์ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

ประเภทของบทความและรูปแบบบทความ

ผู้ส่งบทความสามารถส่งบทความได้ 2 ประเภท คือ บทความวิจัย และบทความวิชาการ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1. บทความวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อ

- 1.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)
- 1.2 ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)
- 1.3 สังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)
- 1.4 บทคัดย่อ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)
- 1.5 คำสำคัญ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)
- 1.6 บทนำ
- 1.7 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 1.8 วิธีดำเนินการวิจัย
- 1.9 ผลการวิจัย
- 1.10 อภิปรายผลการวิจัย
- 1.11 ข้อเสนอแนะ
- 1.12 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย
- 1.13 เอกสารอ้างอิง

2. บทความวิชาการ ประกอบด้วยหัวข้อ

- 2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)
- 2.2 ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)
- 2.3 สังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)
- 2.4 บทคัดย่อ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)
- 2.5 คำสำคัญ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)
- 2.6 บทนำ
- 2.7 เนื้อหา
- 2.8 บทสรุป
- 2.9 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย
- 2.10 เอกสารอ้างอิง

รูปแบบและการเรียงลำดับเนื้อหา

วารสารราชชนครินทร์ ได้กำหนดรูปแบบการเขียนบทความสำหรับการตีพิมพ์ลงในวารสาร โดยผู้เขียนสามารถจัดเตรียมเนื้อหาให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด โดยมีความยาวของบทความ 10 – 14 หน้า (ขนาดกระดาษ A4) ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตลอดบทความทุกหน้า ดังแสดงในตาราง

ที่	หัวข้อ / ส่วนประกอบ ของบทความ	คำอธิบาย	ขนาดตัวอักษร
1	ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา	18 pt.
2	ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา	18 pt.
3	ชื่อผู้เขียนภาษาไทย	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา และมีสัญลักษณ์ * อยู่ท้ายนามสกุล ผู้ประสานงานหลัก	14 pt.
4	ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา และมีสัญลักษณ์ * อยู่ท้ายนามสกุล ผู้ประสานงานหลัก	14 pt.
5	บทคัดย่อ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา เนื้อหาในบทคัดย่อจัดแบบกระจาย ชิดขอบ เนื้อหาใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt.	หัวเรื่องขนาด 16 pt.
6	คำสำคัญ	เป็นคำหลักที่สำคัญจากชื่อเรื่อง บทความ หรือตัวแปรที่สำคัญ (ประมาณ 3 – 5 คำ) จัดชิดซ้าย	12 pt.
7	ABSTRACT	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา เนื้อหาในบทคัดย่อจัดแบบกระจาย ชิดขอบ เนื้อหาใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt.	หัวเรื่องขนาด 16 pt.
8	Keywords	เป็นคำหลักที่สำคัญเป็น ภาษาอังกฤษจาก (ตามคำสำคัญ ภาษาไทย) จัดชิดซ้าย	12 pt.

ที่	หัวข้อ / ส่วนประกอบ ของบทความ	คำอธิบาย	ขนาดตัวอักษร
9	บทนำ	จัดชิดซ้าย ตัวหนา เนื้อหาให้ บรรยายถึงความสำคัญและที่มาของ การวิจัย โดยมีเนื้อหาไม่เกิน 2 หน้า จัดกระจายแบบชิดขอบ เนื้อหาใช้ ตัวอักษรขนาด 14 pt.	หัวเรื่องขนาด 16 pt.
10	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	จัดชิดซ้าย ตัวหนา เนื้อหาใน วัตถุประสงค์เขียนเป็นข้อ ๆ จัดกระจายแบบชิดขอบ เนื้อหา ใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt.	หัวเรื่องขนาด 16 pt.
11	วิธีดำเนินการวิจัย	จัดชิดซ้าย ตัวหนา เนื้อหาระบุ ประชากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ วิจัย วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ขอบเขต เนื้อหา แนวคิดทฤษฎี หรือการเก็บ รวบรวมข้อมูล ระบุเครื่องมือ พร้อมค่าสถิติ จัดกระจายแบบชิด ขอบ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt.	หัวเรื่องขนาด 16 pt.
12	ผลการวิจัย	จัดชิดซ้าย ตัวหนา เนื้อหาให้ใส่ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย สามารถ ใส่ภาพ ตาราง พร้อมทั้งอธิบาย อย่างย่อ จัดกระจายแบบชิดขอบ เนื้อหาใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt.	หัวเรื่องขนาด 16 pt.
13	อภิปรายผลการวิจัย	จัดชิดซ้าย ตัวหนา เนื้อหาแสดง เหตุผลทางวิชาการถึงสิ่งที่พบจาก การวิจัย โดยมีการอ้างอิง และ นำเสนอเท่าที่จำเป็นอย่างชัดเจน และครอบคลุม จัดกระจายแบบ ชิดขอบ เนื้อหาใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt.	หัวเรื่องขนาด 16 pt.

ที่	หัวข้อ / ส่วนประกอบ ของบทความ	คำอธิบาย	ขนาดตัวอักษร
14	ข้อเสนอแนะ	จัดชิดซ้าย ตัวหนา จัดกระจาย แบบชิดขอบ เนื้อหาใช้ตัวอักษร ขนาด 14 pt.	หัวเรื่องขนาด 16 pt.
15	องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย	จัดชิดซ้าย ตัวหนา จัดกระจาย แบบชิดขอบ เนื้อหาใช้ตัวอักษร ขนาด 14 pt.	หัวเรื่องขนาด 16 pt.
16	เอกสารอ้างอิง	จัดชิดซ้าย ตัวหนา จัดกระจาย แบบชิดขอบ เนื้อหาใช้ตัวอักษร ขนาด 14 pt. (ระบุเอกสารอ้างอิง ที่ปรากฏในเนื้อหาบทความให้ ครบถ้วน)	หัวเรื่องขนาด 16 pt.
17	ชื่อตาราง	ตารางที่ (ใช้ตัวหนา) จัดชิดซ้าย	14 pt.
18	คำอธิบายภาพ แผนภูมิ หรือ กราฟ	ภาพที่ (ใช้ตัวหนา) จัดกึ่งกลาง ใต้ภาพ ตัวอักษรขนาด 14 pt.	14 pt.
19	การเว้นระยะขอบกระดาษ	- ขอบบน 1.5 นิ้ว - ขอบล่าง 1 นิ้ว - ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว - ขอบขวา 1 นิ้ว	

การส่งต้นฉบับ ส่งบทความวิจัย/บทความวิชาการ ในรูปแบบไฟล์ Word และในรูปแบบไฟล์ PDF พร้อมทั้งแบบฟอร์มส่งบทความ เพื่อรับการพิจารณาลงตีพิมพ์ลงวารสาร ในระบบ ThaiJo วารสารราชชนรินทร์

การติดต่อ กองบรรณาธิการวารสารราชชนรินทร์ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัย
ราชภัฏราชชนรินทร์ เลขที่ 422 ถ.มรุพงษ์ ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา 24000 หมายเลขโทรศัพท์/
0-3850-0000 ต่อ 6415

ชื่อบทความ (ภาษาไทย) (ตัวอักษรขนาด 18 pt.)

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ) (ตัวอักษรขนาด 18 pt.)

ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย) (ตัวอักษรขนาด 14 pt.)

ชื่อผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ) (ตัวอักษรขนาด 14 pt.)

สังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย) (ตัวอักษรขนาด 12 pt.)

สังกัดผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ) (ตัวอักษรขนาด 12 pt.)

*Corresponding email: (ตัวอักษรขนาด 12 pt.)

บทคัดย่อ (ตัวอักษรขนาด 16)

(ตัวอักษรขนาด 14) pt.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ : (ไม่เกิน 5 คำ) (ตัวอักษรขนาด 12 pt.)

ABSTRACT (ตัวอักษรขนาด 16)

(ตัวอักษรขนาด 14) pt.)

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords : (ไม่เกิน 5 คำ) (ตัวอักษรขนาด 12 pt.)

บทนำ (ตัวอักษรขนาด 16 pt.)

.....
.....
..... (ตัวอักษรขนาด 14) pt.)
.....
.....
.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (ตัวอักษรขนาด 16 pt.)

1.
2. (ตัวอักษรขนาด 14) pt.)
3.

วิธีดำเนินการวิจัย (ตัวอักษรขนาด 16 pt.)

.....
.....
..... (ตัวอักษรขนาด 14) pt.)
.....
.....
.....

ผลการวิจัย (ตัวอักษรขนาด 16 pt.)

.....
.....
..... (ตัวอักษรขนาด 14) pt.)
.....
.....
.....
.....

อภิปรายผลการวิจัย (ตัวอักษรขนาด 16 pt.)

.....

.....

..... (ตัวอักษรขนาด 14) pt.)

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (ตัวอักษรขนาด 16 pt.)

.....

.....

..... (ตัวอักษรขนาด 14) pt.)

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย (ตัวอักษรขนาด 16 pt.)

.....

.....

..... (ตัวอักษรขนาด 14) pt.)

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (ตัวอักษรขนาด 16 pt.)

.....

.....

..... (ตัวอักษรขนาด 14) pt.)

.....

.....

.....

การอ้างอิงเอกสาร

1. ในเนื้อเรื่อง เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อย่อต้น เอกสารภาษาอังกฤษใช้ชื่อสกุล

ตัวอย่าง

1. วราลี ถนอมชาติ และนภัส ศรีเจริญประมง (2562). รายงานว่า.....
ถ้าเกิน 2 คน ใช้เฉพาะชื่อแรกแล้วต่อด้วย และคณะ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ et al.
2. การจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงที่เด็กกำลังพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงกว่า
สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว (ทิสนา แคมณี, 2562)
3. การรู้สารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Breivik, 1987)

2. ในการอ้างอิงเอกสาร

1) บทความวารสาร

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่พิมพ์ (ฉบับ), หน้า.

น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2550). ทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา
ในประเทศไทย. **วารสารห้องสมุด**. 51(2), 81 – 92.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970). Determining Sample
Size for Research Activities. **Educational and Psychological
Measurement**. 30(3), 607-610.

2) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

ยุพิน พิพิธกุล. (2540). การเรียนการสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ :
บริษัทการพิมพ์.

เดชา เดชะวัฒนไพศาล. (2551). เอกสารประกอบการบรรยายโครงการพัฒนา
วิชาการ “ก้าวใหม่ในโลกธุรกิจ”. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี.

กรณีผู้แต่งเป็นคนไทย แต่ง เขียนหนังสือภาษาอังกฤษ ให้ลงชื่อผู้แต่งเหมือนคนไทยที่แต่งหนังสือ

ภาษาไทย

Khanjanapaj Lewmanomont. & Hioao Ogawa. (1995). **Common seaweeds
and seagrasses of Thailand**. Bangkok : Integrated Promotion
Technology Co.Ltd.

3) การอ้างอิงจากอินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่สารนิเทศบนอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ.

สืบค้นเมื่อ..... จาก www.....

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). นโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี. สืบค้นเมื่อ
9 พฤศจิกายน 2550. จาก <http://www.onec.go.th>

วารสารราชนครินทร์

กองบรรณาธิการวารสารราชนครินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

422 ถนนมรุพงษ์ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

0-3850-0000 ต่อ 6415

rru.journal@gmail.com

ISSN 2774 - 1230 (Online)